

al. dumas

1224

al. dumas

contele de monte-cristo

★★★★

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

90 de ani de apariție neîntreruptă. 25
ani — seria nouă

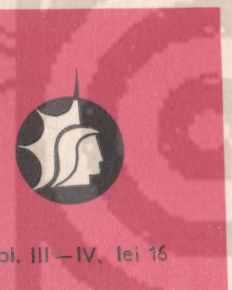
«Volumul cu numărul 1210 al colecției este un volum omagial. Acum, când se împlinesc 90 de ani de la prima apariție ce purta, ca egidă, titlul „Biblioteca pentru toți”, Editura Minerva, cea care din 1969 găzduiește apariția acestei serii, aduce un firesc și necesar omagiu primului director al colecției, folcloristul Dumitru Stăncescu. Reeditarea culegerii sale de basme, purtând acum titlul *Cerbul de aur*, nu are însă un caracter conjunctural; din contră, ea reprezintă un act de cultură necesară, o restituire de o deosebită importanță...

Acum, la împlinirea a 90 de ani de la apariția primului volum al colecției „Biblioteca pentru toți”, antologia de basme realizată de Dumitru Stăncescu ne reamintește de eforturile și sacrificiile celor care, la sfârșitul veacului trecut, simțind pulsul isotriei și dînd glas aspirațiilor profunde ale poporului român, puneau primele pietre de temelie la edificiul culturii naționale moderne.»

MIHAI COMAN

(Scînteia tineretului — Supliment literar-artistic,
21 IV 1985)

al. dumas

editura minerva

ol. III — IV, lei 16

Ilustrația copertei : *Kalab Francisc*

al. dumas

contele de monte-cristo

ROMAN

TRADUCERE DE GELLU NAUM

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI ● 1985
EDITURA MINERVA ● BUCUREȘTI

Capitolul I

JOCURI DE BURSA

La câteva zile după întâlnirea aceasta, Albert de Morcerf îi făcu o vizită contelui de Monte-Cristo în locuința acestuia din Champs-Élysées. Acum locuința căpătase aspectul de palat pe care contele, datorită uriașei sale averi, îl dădea chiar și celor mai trecătoare locuințe ale sale.

Albert venise să reînnoiască mulțumirile doamnei Danglars. De altfel Monte-Cristo primise mulțumiri și printr-o scrisoare semnată baroana Danglars, născută Herminie de Servieux.

Albert veni însoțit de Lucien Debray. Acesta mai adăugă și el la cuvintele prietenului său câteva compimente, neoficiale fără îndoială, dar cărora datorită spiritului său de pătrundere, contele nu putea să nu le bănuiască sursa.

Ba chiar i se păru că Lucien venise să-l vadă, îmboldit de un dublu simțămînt de curiozitate, și că jumătate din curiozitatea lui pornea din Chaussée d'Antin. Într-adevăr, putea să-și închipuie, fără teamă de a se înșela, că doamna Danglars — neputînd cunoaște prin proprii ei ochi interiorul locuinței unui bărbat care dăruia cai de treizeci de mii de franci și venea la operă cu o sclavă greacă împodobită cu diamante de un milion — dăduse ochilor, prin care obișnuia să privească, sarcina de a-i aduce informații asupra locuinței contelui.

Dar contele părea că nu bănuiește nici cea mai mică legătură între vizita lui. Lucien și curiozitatea baroanei.

— Ești în relații aproape continue cu baronul Danglars ? îl întreabă el pe Albert de Morcerf.

— Sigur, domnule conte ; știți ce v-am spus.

— Va să zică tot e vorba să se facă ?

— Mai mult decît oricînd, răspunse Lucien ; afacerea e ca și aranjată.

Și Lucien, socotind, fără îndoială, că după ce aruncase o vorbă avea dreptul să rămînă deoparte, își puse monoculul cu margini de sidef la ochi, și mușcînd măciulia de aur a bastonului, începu să facă ocolul camerei, privind cu luare aminte armele și tablourile.

— Cum ! se miră Monte-Cristo ; după cîte spuneați, n-aș fi crezut că lucrurile au să se înlăptuiască atît de repede.

— Ce vreți ? Lucrurile se desfășoară pe negîndite ; în timp ce noi nu ne gîndim la ele, se gîndesc ele la noi, iar cînd ne întoarcem, ne mirăm singuri cît de departe au ajuns. Tatăl meu și domnul Danglars au servit împreună în Spania, tata în armată, domnul Danglars la aprovizionare. Acolo, tata, ruinat de revoluție, și domnul Danglars, care, în ceea ce-l privește, nu avusese niciodată avere, și-au deschis calea. Tata spre cariera politică și militară, care e frumoasă, iar domnul Danglars spre bogăția politică și financiară, care e mai mult decît frumoasă.

— Da, da, spuse Monte-Cristo ; mi se pare că domnul Danglars mi-a spus ceva despre asta, cînd am fost la el. Apoi, aruncîndu-i o privire lui Lucien care răsfoia un album, contele adăugă : e drăguță domnișoara Eugénie ! Mi se pare că Eugénie o cheamă...

— Foarte drăguță, sau mai curînd, foarte frumoasă, răspunse Albert, dar de o frumusețe care nu e pe gustul meu. Sînt un netrebnic !

— Vorbești de parcă i-ai fi soț !

— Oh ! făcu Albert, aruncându-i, la rîndul său, o privire lui Lucien.

— Știi, continuă Monte-Cristo coborînd glasul, nu prea-mi pari încîntat de căsătorie !

— Domnișoara Danglars e prea bogată pentru mine și asta mă înspăimîntă, răspunse Morcerf.

— Ei aș ! zîmbi Monte-Cristo. Nu-i un motiv serios : dumneata nu ești bogat ?

— Tata are vreo cîincizeci de mii de livre venit și poate c-o să-mi dea și mie vreo zece sau douăsprezece la însurătoare.

— E cam puțin, recunosc Monte-Cristo ; e cam puțin mai ales pentru Paris. Dar bogăția nu e totul pe lume. E mare lucru să ai un nume și o înaltă poziție socială. Numele dumitale este vestit și ai o poziție socială minunată. Și apoi, contele de Morcerf e soldat și e plăcut să vezi unindu-se integritatea lui Bayard cu sărăcia lui Duguesclin ; dezinteresarea e cea mai frumoasă rază de soare în lumina căreia poate luci o spadă nobilă. Mie, dimpotrivă, căsătoria asta mi se pare cum nu se poate mai potrivită : domnișoara Danglars te va îmbogăți iar dumneata o vei înnobila !

Albert clătină capul, gînditor.

— Mai e încă ceva, spuse el.

— Mărturisesc că îmi vine greu să înțeleg sila față de o fată bogată și frumoasă, continuă Monte-Cristo.

— Zău, sila asta, dacă e într-adevăr silă, nu vine toată numai de la mine.

— Dar de la cine mai poate veni ? Mi-ai spus doar că tatăl dumitale dorește căsătoria.

— De la mama. Iar mama are un ochi prevăzător și sigur. Ei nu prea îi zîmbește căsătoria noastră ; nu știu ce are împotriva familiei Danglars.

— E lesne de înțeles ! vorbi Monte-Cristo pe un ton puțin forțat. E lesne de înțeles. Doamna contesă de Morcerf, care e distincția, aristocrația, finețea în persoană, șovăie

oarecum să atingă o mînă de rînd, aspră, și grosolană : e firesc.

— Nu știu dacă o fi chiar așa, răspunse Albert ; dar un lucru știu : mi se pare că de se va înfăptui căsătoria aceasta, mama va fi nefericită. Încă de acum șase săptămîni trebuia să se adunăm și să discutăm ; dar am avut niște dureri de cap...

— Reale ? întrebă Monte-Cristo zîmbind.

— Sigur că da. Fără îndoială, teama... Așa că întîlnirea a fost amînată încă două luni. Nu-i nici o grabă, înțelegeți ? Eu n-am împlinit încă douăzeci și unu de ani, iar Eugénie n-are decît șaptesprezece. Dar cele două luni se termină săptămîna viitoare. O să trebuiască să ne hotărîm. Nu vă puteți închipui, dragă conte, cît de încurcat mă simt... Ce fericit că sînteți liber !

— Atunci fii și dumneata liber ; ia spune-mi, te rog, cine te împiedică ?

— Dacă nu m-aș însura cu domnișoara Danglars, l-aș mîhni prea mult pe tata...

— Însoară-te, atunci, spuse Monte-Cristo ridicînd din umeri într-un fel ciudat.

— Da ; dar pe mama nu aș mîhni-o, ci aș îndurera-o.

— Atunci nu te însura.

— Am să văd, am să încerc, și o să-mi dați și dumneavoastră un sfat, nu-i așa ? Iar dacă va fi cu putință, mă veți scoate din încurcătură. Cred că m-aș certa cu tata ca să n-o mîhnesc pe mama.

Monte-Cristo își întoarse fața. Era emoționat.

— Ce desenați acolo ? faceți o schiță după Poussin ? Îl întrebă el pe Debray care, adîncit într-un fotoliu, în celălalt capăt al salonului, ținea în mîna dreaptă un creion și în stînga un carnet.

— Eu ? răspunse liniștit Debray. Nici gînd ! Îmi place prea mult pictura ca să-mi pierd vremea făcînd schițe. Știți, fac un lucru cu totul potrivit picturii : scriu cifre.

— Cifre ?

— Da, socotesc ; asta vă privește indirect, viconte ; socotesc cît a cîștigat la bursă firma Danglars de pe urma ultimei creșteri a acțiunilor Haiti : de la două sute șase, acțiunile s-au urcat în trei zile la patru sute nouă, iar pre-văzătorul bancher cumpărase o grămadă la două sute șase. Trebuie că a cîștigat vreo trei sute de mii de livre.

— Asta nu-i cea mai strașnică lovitură pe care a dat-o, spuse Morcerf ; n-a cîștigat oare, chiar anul ăsta, un milion, cu bonurile spaniole ?

— Ascultă, dragul meu, răspunse Lucien, sînt sigur că domnul conte de Monte-Cristo, aici de față, îți va răspunde ca italienii :

*Danaro e santia
Meta della meta*¹

și încă e mult. De aceea, cînd mi se spun asemenea basme, ridic din umeri.

— Dar parcă vorbeai de Haiti, îi aminti Monte-Cristo.

— Haiti e altceva ; Haiti este ecarté-ul jucătorilor de bursă din Franța. Poate să-ți placă tabinetul ; să îndrăgești whist-ul, să înnebunești după toci, și totuși, să te lași de toate, dar de ecarté nu te poți lăsa : e ca o gustare plăcută. De aceea domnul Danglars a vîndut ieri la patru sute șase și a vîrit în buzunar trei sute de mii de franci ; dacă ar fi așteptat pînă astăzi, acțiunile ar fi scăzut la două sute cinci și în loc să cîștige trei sute de mii de franci, ar fi pierdut douăzeci sau douăzeci și cinci de mii.

— De ce au scăzut acțiunile de la patru sute la două sute cinci ? întrebă Monte-Cristo. Vă cer iertare, dar nu cunosc de loc dedesubturile bursei.

— Pentru că știrile vin una după alta și se bat cap în cap, răspunse Albert rîzînd.

— La naiba ! se miră Monte-Cristo. Atunci domnul Danglars joacă și poate să piardă sau să cîștige într-o singură zi trei sute de mii de franci ! E atît de bogat ?

¹ Banii și sfințenia / Jumătate a jumătății.

— Nu joacă el, vorbi Lucien înflăcărat, ci doamna Danglars ; ea e cu adevărat întreprinzătoare.

— Dar dumneata, fiind atît de chibzuit, Lucien, și știind cît de schimbătoare sînt știrile, fiindcă te afli la sursă, ar trebui să n-o lași, zîmbi Morcerf.

— Cum s-o opresc eu, dacă soțul ei nu reușește ? întrebă Lucien. Știi cum e baroana ; n-o poate influența nimeni și nu face decît ce vrea.

— Dacă aș fi în locul tău, spuse Albert.

— Ce-ai face ?

— Aș vindeca-o ; i-aș face astfel un serviciu viitorului ei ginere.

— Cum asta ?

— Pe naiba ! E foarte ușor : i-aș da o lecție.

— O lecție ?

— Da. Situația ta de secretar al ministrului te face să fii crezut pe deplin cînd e vorba de știri ; nu deschizi gura fără ca agenții de schimb să nu-ți stenografieze cît pot mai repede cuvintele ; fă-o să piardă la repezeală o sută de mii de franci și ai să vezi că devine prudentă.

— Nu înțeleg, biigui Lucien.

— Și totuși e limpede, răspunse tînărul cu o naivitate sinceră : anunță-i într-o bună zi ceva nemaipomenit, o știre telegrafică pe care numai dumneata ai putea s-o știi ; spune-i, de pildă, că Henric al IV-lea a fost văzut ieri la Gabrielle ; asta o să ridice acțiunile, ea o să vrea să dea o lovitură pe baza știrii primite și o să piardă cînd a doua zi Beauchamp va scrie în ziarul său :

„Cercurile bine informate susțin în mod greșit că regele Henric al IV-lea a fost văzut alaltăieri la Gabrielle. Realitatea e cu totul alta : regele Henric al IV-lea n-a părăsit Pont Neuf.“

Lucien zîmbi din vîrful buzelor. Monte-Cristo, deși părea nepăsător, nu pierduse nici un cuvînt din discuție și, cu privirea lui pătrunzătoare, i se păru chiar că citește o taină în stînjeneala secretarului intim.

Din pricina acestei stinjeneli, pe care Albert nici n-o observase măcar, Lucien își scurtă vizita.

Era vădit că nu se simțea prea în largul lui. Conducându-l, Monte-Cristo îi șopti câteva cuvinte, la care Lucien răspunse :

— Bucuros, domnule conte. Primesc.

Contele se reîntoarce la tînărul de Morcerf.

— Dacă stai să te gîndești, îi spuse el, nu ți se pare că n-ai făcut bine vorbind așa cum ai vorbit despre soacra dumitale, în fața domnului Debray ?

— Vă rog, nu roștiți cuvîntul acesta înainte de vreme, se împotrivi Albert.

— Ia spune drept și fără să exagerezi, mama dumitale e chiar atît de pornită împotriva căsătoriei acesteia ?

— Atît de pornită încît baroana ne calcă rareori pragul, iar mama cred că n-a fost decît de două ori în viața ei la doamna Danglars.

— Atunci, mă simt îndemnat să-ți vorbesc pe față, continuă Monte-Cristo: domnul Danglars e bancherul meu; domnul de Villefort m-a copleșit cu politeți și mulțumiri pentru un serviciu pe care o întîmplare fericită mi-a dat prilejul să i-l fac ; dedesubtul tuturor acestor lucruri bănuiesc o avalanșă de dineuri și de sindrofii. Ca să nu fiu silit să trec prin toate, ba chiar ca să am meritul de a le-o lua înainte, dacă vrei, am de gînd să-i adun în locuința mea de țară de la Auteuil pe domnul și doamna Danglars și pe domnul și doamna de Villefort. Dacă vă invit la petrecerea aceasta, pe dumneata, pe domnul conte și doamna contesă de Morcerf, n-o să pară un fel de întîlnire matrimonială, sau cel puțin doamna contesă de Morcerf n-o să vadă astfel lucrurile, mai cu seamă dacă domnul baron Danglars îmi va face cinstea de a-și aduce fiica ? Atunci mama dumitale n-o să mă mai poată suferi și eu nu vreau asta ; dimpotrivă, țin foarte mult, și te rog să-i spui de cîte ori vei avea ocazia, să aibă cea mai bună părere despre mine.

— Conte, răspunse Morcerf, vă mulțumesc că sînteți atît de sincer cu mine și primesc să nu ne invitați, așa cum îmi propuneți. Spuneați că ați vrea ca mama să aibă o părere bună despre dumneavoastră. Ea are, de pe acum, o părere minunată.

— Crezi ? întrebă Monte-Cristo cu interes.

— Sînt sigur chiar. Acum cîteva zile, după ce ați plecat de la noi, am vorbit o oră despre dumneavoastră ; dar să mă întorc la ce voiam să vă spun ; dacă mama ar putea afla cît de atent ați fost cu noi — și eu am să mă încumet să i-o spun — sînt sigur că v-ar fi cît se poate de recunoscătoare. E drept că în ceea ce-l privește pe tata, el ar fi furios.

Contele începu să rîdă.

— Așadar, te-am prevenit, îi spuse el lui Morcerf. Mă gîndesc însă că nu numai tatăl dumitale va fi furios ; domnul și doamna Danglars mă vor privi ca pe un om tare prost crescut. Ei știu că există o oarecare intimitate între dumneata și mine, că ești cea mai veche cunoștință pariziană a mea, și nu te vor găsi la mine ; atunci mă vor întreba de ce nu te-am chemat. Gîndește-te măcar să pregătești dinainte ceva care să pară oarecum real, și să mi-l aduci și mie la cunoștință printr-un bilet. Știi, față de bancheri numai lucrurile scrise sînt valabile.

— Am să fac chiar mai mult decît atîta, domnule conte, răspunse Albert. Mama vrea să respire cîteva zile aerul mării. La ce dată v-ați fixat invitațiile ?

— Pentru sîmbătă.

— Astăzi este marți ; mîine seară plecăm, poimîine vom fi la Tréport. Știți, domnule conte, sînteți tare plăcut fiindcă nu-i puneți pe oameni în încurcătură.

— Eu ? Zău că mă prețuiești mai mult decît fac ; nu vreau decît să vă fiu plăcut la toți, și atîta.

— Cînd veți trimite invitațiile ?

— Chiar astăzi.

— Bun ! Dau fuga la domnul Danglars și-i spun că mama și cu mine plecăm mâine din Paris. Nu v-am văzut și, prin urmare, habar n-am despre invitația dumneavoastră.

— Nebun mai ești ! Uiți că domnul Debray te-a văzut la mine mai adineaori ?

— Adevărat !

— Dimpotrivă, te-am văzut și te-am invitat fără nici un fel de ceremonie, iar dumneata mi-ai răspuns cu toată naivitatea că nu poți să-mi fii oaspete fiindcă pleci la Tréport.

— Bun ! Atunci ne-am înțeles. Înainte de plecare însă, veți veni s-o vedeți pe mama, nu-i așa ?

— Înainte de plecare e greu. Și apoi aș pica tocmai în mijlocul pregătirilor pentru drum.

— Atunci faceți ceva și mai bun ; ați fost încântător și veți deveni minunat.

— Ce să fac pentru asta ?

— Ce să faceți ?

— Te întreb...

— Astăzi sînteți absolut liber ; veniți să luați masa cu mine ; vom fi numai noi între noi, numai dumneavoastră, mama și cu mine. Abia ați zărit-o pe mama ; acum veți putea s-o vedeți de aproape. E o femeie deosebită și nu-mi pare rău decît de un singur lucru : că nu există cineva care să-i semene și să aibă douăzeci de ani mai puțin decît ea ; atunci ar exista de îndată o contesă și o vicontesă de Morcerf. Pe tata n-o să-l găsiți acasă : astă seară e ocupat și ia masa la președintele Curții de Conturi. Veniți, vom vorbi despre călătorii. Dumneavoastră, care ați văzut lumea întreagă, ne veți povesti aventurile întîlnite ; ne veți spune povestea frumoasei grecoalice care era deunăzi împreună cu dumneavoastră la Operă și căreia îi spuneți sclavă și o tratați ca pe o prințesă. Vom vorbi italienește și spaniolește... Haide, primiți ; mama vă va mulțumi.

— Eu îți mulțumesc de o mie de ori, răspunse Monte-Cristo ; invitația e cum nu se poate mai atrăgătoare și-mi pare rău din tot sufletul că n-o pot primi. Astăzi nu sînt liber, cum credeai, ci dimpotrivă, am o întîlnire foarte importantă.

— Luați seama ; m-ați învățat adineaori cum să scap de un lucru neplăcut cînd e vorba de invitații la masă. Îmi trebuie o dovadă. Din fericire nu sînt bancher, ca domnul Danglars, dar vă anunț că sînt la fel de neîncrezător ca și el.

— De aceea am să-ți dau o dovadă, răspunse Monte-Cristo.

Și sună.

— Hm ! făcu Morcerf, e pentru a doua oară cînd nu vreți să luați masa cu mama. O faceți dinadins, conte ? Monte-Cristo tresări.

— Așa crezi ? întrebă el. Iată că sosește dovada.

Baptistin intră și rămase în picioare, lîngă ușă, așteptînd.

— N-am știut că ai să vii să mă vizitezi, nu-i așa ?

— Sînteți un om atît de extraordinar încît n-aș pune rămășag.

— Cel puțin, nu puteam bănuî că mă vei invita la masă...

— Asta poate că nu.

— Atunci ascultă : Baptistin... ce ți-am spus azi dimineață, cînd te-am chemat în cabinetul meu de lucru ?

— Să nu mai primesc pe nimeni după orele cinci.

— Și apoi ?

— Domnule conte..., făcu Albert.

— Nu, nu ; vreau cu orice preț să scap de faima misterioasă pe care mi-ai făurit-o, dragă viconte. E prea greu să joci într-una rolul lui Manfred. Vreau să trăiesc în văzul tuturor. Pe urmă ?... spune mai departe, Baptistin.

— Pe urmă să nu-l primesc decît pe domnul maior Bartolomeo Cavalcanti și pe fiul domniei sale.

— Ai auzit ? Domnul maior Bartolomeo Cavalcanti face parte din cea mai veche nobletă a Italiei. Dante a avut grijă să-i pomenească spița... Îți amintești, sau ai uitat de cîntecul al zecelea al *Infernului* ? Iar fiul său e un tînăr încîntător, cam de vîrsta dumitale, viconte, și purtînd același titlu ca și dumneata. El își face intrarea în lumea pariziană cu milioanele tatălui său. Maiorul mi-l aduce în astă-seară pe fiul său Andrea, *il continuo*¹, cum spunem noi în Italia. Mi-l dă mie în grijă. Și am să-l îndrum, dacă are însușiri. Ai să mă ajuți, nu-i așa ?

— Fără îndoială ! Deci maiorul Cavalcanti vă este vechi prieten ? întrebă Albert.

— De loc ; e un vrednic senior, foarte politicoș, foarte modest, foarte discret, așa cum sînt o mulțime în Italia. E urmașul unei vechi familii. L-am întîlnit de mai multe ori fie la Florența, fie la Bologna, fie la Lucca, și m-a anunțat că sosește. Cunoștințele făcute în călătorie sînt foarte pretențioase ; ele îți cer, oriunde, prietenia pe care le-ai arătat-o odată, din întîmplare ; ca și cum omul civilizată care știe să viețuiască o oră laolaltă cu un oarecare, n-ar avea totdeauna vreun gînd ascuns ! Vrednicul maior Cavalcanti vine să revadă Parisul pe care nu l-a văzut decît în treacăt, în timpul imperiului, cînd s-a dus să degere la Moscova. Îl voi ospăta cum trebuie și mi-l va lăsa pe fiul său ; am să-i promit să veghez asupra tînărului ; dar îi voi îngădui să facă toate nebuniile care îi vor plăcea și cu asta vom fi chit.

— Minunat, spuse Albert ; vād că sînteți un mentor cum nu se poate mai bun. Așadar, rămas bun. Ne reîntorcem duminică. A, uitam să vă spun că am primit vești de la Franz.

— Adevărat ? făcu Monte-Cristo ; și tot îi mai place în Italia ?

¹ Micul conte (it.).

— Cred că da ; totuși îi pare rău că nu mai sînteți acolo. Spune că erați soarele Romei și fără dumneavoastră parcă s-a întunecat cerul. Nu știu dacă n-a ajuns chiar să spună că plouă.

— Și-a schimbat părerea despre mine, prietenul dumitale Franz ?

— Dimpotrivă, stăruie să vă creadă fantastic în cel mai înalt grad ; iată pentru ce vă regretă.

— Încîntător tînăr, spuse Monte-Cristo; am simțit pentru el o vie simpatie încă din prima seară cînd l-am văzut căutînd o cină oarecare și cînd a binevoit s-o primească pe a mea. Mi se pare că e fiul generalului d'Épinay, nu ?

— Exact.

— Cel care a fost ucis mișelește în 1815 ?

— Ucis de către bonapartiști.

— Așa e ! Pe cinstea mea că-mi place ! Oare nu sînt și în privința lui planuri de căsătorie ?

— Ba da. Trebuie să se căsătorească cu domnișoara de Villefort.

— Adevărat ?

— Așa cum și eu trebuie să mă însor cu domnișoara Danglars.

— Rîzi...

— Da.

— De ce rîzi ?

— Rîd fiindcă mi s-a părut că văd și la el tot atîta simpatie pentru căsătorie pe cît există la domnișoara Danglars și la mine. Dar știi, dragă conte, vorbim despre femei așa cum vorbesc femeile despre bărbați : e de neiertat !

Albert se ridică.

— Pleci ?

— Mai întrebați ? De două ore vă bat la cap și dumneavoastră mai aveți politetea să mă întrebați dacă plec ! Zău, conte, sînteți cel mai politicos om din lume ! Și cît de perfecți vă sînt servitorii ! Mai ales Baptistin ! Eu n-am putut să am niciodată unul ca el. Ai mei par toți făcuți

după modelul celor de la Teatrul Francez, care, tocmai pentru că n-au de spus decît un singur cuvînt, vin întruna pînă în fața scenei ca să-l spună. Dacă cumva îi dați drumul lui Baptistin, vă rog să mi-l trimiteți mie mai întîi.

— S-a făcut, viconte.

— Și asta nu e încă tot, așteptați : spuneți-i salutări din partea mea discretului dumneavoastră italian, seniorului Cavalcante dei Cavalcanti ; iar dacă din întîmplare vrea să-și însoare fiul, găsiți-i o femeie bogată, nobilă, măcar dinspre partea strămoșilor mamei, și baroană dinspre partea tatii. Am să vă dau și eu o mîna de ajutor.

— Pînă acolo ai ajuns ?

— Da.

— Pe cîntea mea, nu trebuie să pui mîna în foc pentru nimic.

— Conte, stăruie Morcerf, ce bine mi-ați face și cum v-aș iubi, de o sută de ori mai mult, dacă, mulțumită dumneavoastră, aș rămîne flăcău măcar încă zece ani.

— Totul e posibil, răspunse Monte-Cristo cu seriozitate.

Apoi, luîndu-și rămas bun de la Albert, Monte-Cristo se reîntoarce și lovi de trei ori în gong.

Bertuccio apărură.

— Bertuccio, îi spuse el, să știi că am oaspeți, sîmbătă, în casa de la Auteuil.

Bertuccio se înfioră.

— Bine, domnule.

— Am nevoie de dumneata, continuă contele. Totul trebuie să fie pregătit cum se cuvine. Casa e foarte frumoasă, sau măcar poate deveni foarte frumoasă.

— Pentru asta ar trebuit să schimbăm totul, domnule conte, căci tapetele s-au învechit.

— Schimbă totul, numai tapetul din camera de culcare cu damasc roșu lasă-l așa cum e ; ba chiar să nu fie nimic atins în camera aceea.

Bertuccio se înclină.

— Și nici de grădină să nu te atingi ; dar curtea, de pildă, fă-o cum vrei. Mi-ar plăcea chiar să fie de nerecunoscut.

— Am să fac tot ce-am să pot ca domnul conte să fie mulțumit ; aș fi totuși mai mulțumit dacă domnul conte mi-ar spune ce dorește să servim la ospăt.

— Dragă Bertuccio, răspunse contele, de cînd te afli la Paris nu-ți mai găsești locul, ești mereu șovăielnic ; nu mă mai cunoști oare ?

— Oricum, excelența voastră ar putea să-mi spună pe cine primește !

— Nici eu nu știu încă și nici dumneata n-ai nevoie să știi. Lucullus ia masa la Lucullus, și atîta tot.

Bertuccio se înclină și ieși.

Capitolul II

MAIORUL CAVALCANTI

Nici contele și nici Baptistin nu mințiseră anunțându-i lui Morcerf vizita maiorului italian care-i servise lui Monte-Cristo drept pretext ca să refuze dejunul oferit.

Sunaseră ceasurile șapte, iar Bertuccio, după ordinul primit, plecase de două ore la Auteuil, când o trăsură se opri la poarta locuinței contelui și păru că fuge rușinată de îndată ce se coborî din ea un bărbat de vreo cincizeci și doi de ani, îmbrăcat într-una din redingotele verzi cu brandenburguri negre a căror specie pare că n-o să piară niciodată din Europa. O pereche de pantaloni din postav albastru, niște cizme destul de bune, deși lacul era cam îndoielnic și pingelele cam groase, mănuși de piele, o pălărie asemănându-se ca formă cu pălăriile jandarmilor, un guler negru brodat cu chenar alb care, dacă proprietarul nu l-ar fi purtat de bună voie, ar fi putut fi luat drept streang : așa arăta costumele pitoresc al personajului care suna la poartă, întrebînd dacă acolo era numărul 30 din Avenue des Champs-Élysées, și dacă acolo locuia domnul conte de Monte-Cristo. La răspunsul afirmativ al portarului, noul venit intră, închise poarta în urma lui și se îndreptă spre peron.

Capul mic și colțuros al omului acestuia, părul lui alb, mustața deasă și cărunță, îi dădură lui Baptistin putința să-l recunoască, fiindcă primise o descriere exactă a oaspe-

telui și îl aștepta la intrarea vestibulului. De cum italianul își rosti numele dinaintea lui Baptistin, Monte-Cristo și află despre sosirea lui.

Străinul fu introdus în salonul cel mai simplu. Conteale îl aștepta acolo și îi ieși înainte zîmbitor.

— Fii binevenit, domnule. Te așteptam.

— Adevărat ? făcu italianul. Excelența voastră mă aștepta ?

— Da. Mi s-a anunțat că vei sosi astăzi, la ora șapte.

— Că voi sosi ? Așadar ați fost anunțat ?

— Sigur că da.

— Cu atît mai bine ! Mărturisesc că mă temeam să nu fi fost uitată mica măsură de prevedere.

— Care ?

— De a vă anunța.

— Nu, n-a fost uitată.

— Dar sînteți sigur că nu vă înșelați ?

— Sînt sigur.

— Sînteți sigur că excelența voastră mă așteaptă pe mine, astăzi, la ora șapte ?

— Nici vorbă că pe dumneata. De altfel, hai să verificăm.

— Dacă mă așteptați pe mine, nu mai e nevoie, răspunse italianul.

— Ba da, ba da, spuse Monte-Cristo.

Italianul păru oarecum neliniștit.

— Ia să vedem, continuă Monte-Cristo, nu ești dumneata domnul marchiz Bartolomeo Cavalcanti ?

— Bartolomeo Cavalcanti, repetă italianul vesel : chiar așa.

— Fost maior în armata austriacă.

— Oare maior să fi fost ? întrebă sfios bătrînul militar.

— Da, spuse Monte-Cristo, maior ai fost. Așa se numește în Franța gradul pe care l-ai avut în Italia.

— Bine, răspunse italianul, nici nu-mi trebuie mai mult, înțelegeți...

— De altfel, nu vîi aici din propriul dîmîtate îndemn, urmă Monte-Cristo.

— O, sigur că nu.

— Mî-ai fost trimis de cineva.

— Da.

— De prea bunul abate Busoni ?

— Aşa e ! strigă maiorul vesel.

— Şi ai o scrisoare de la el ?

— Iat-o.

— Ei, pe naîba ! Vezi ? Dă-o încioace !

Şi Monte-Cristo luă scrisoarea deschizînd-o şi citînd-o.

Maîorul îl privea pe conte cu ochi mari de uîmîre, care se plîmbau curîoşi asupra fiecărui ungher al apartamentului, dar se întorceau mereu la proprietar.

— Chiar aşa e... Abatele scrie : „Maîorul Cavalcanti, un bun practician din Lucca, coborîtor al famîliei Cavalcanti din Florenţa, avînd o avere cu un venit de o jumătate de milion...”

Monte-Cristo îşi ridică ochii pe deasupra hîrtiei şi se îclină.

— O jumătate de milion ! spuse el. Drace ! Bravo, domnule Cavalcanti.

— Scrie o jumătate de milion ? întrebă italianul.

— Literă cu literă ; şi aşa trebuie să fie, fiindcă abatele Busoni e omul care cunoaşte mai bine decît oricine toate marile averi din Europa.

— Fie şi jumătate de milion, spuse italinul ; dar pe cinstea mea, nu credeam să fie atît de mult !

— Asta din pricină că ai un intendent care te fură ; ce vrei, dragă domnule Cavalcanti, trebuie să treci prin toate...

— Bine că m-ai lûminat, spuse cu seriozitate italianul. Am să-l dau afară pe pungaşul de intendent.

Monte-Cristo continuă :

— „Şi căruia nu-i lipseşte decît un lucru pentru a fi fericit”.

— Doamne, da ! Un singur lucru, suspină italianul.

— „Să-și regăsească fiul adorat.“

— Fiul adorat !

— „Răpit în copilărie fie de un dușman al nobilei lor familii, fie de țigani.“

— La vârsta de cinci ani, domnule, spuse italianul oftînd din greu și ridicîndu-și ochii spre cer.

— Sărman părinte ! făcu Monte-Cristo.

Apoi citi mai departe :

— „Îi redau nădejdea, îi redau viața, domnule conte, vestindu-l că fiul său, căutat zadarnic timp de cincisprezece ani, poate fi regăsit prin dumneavoastră“.

Italianul se uită la Monte-Cristo, extrem de neliniștit.

— Pot face asta, răspunse Monte-Cristo.

Maiorul își veni în fire.

— Va să zică scrisoarea era advărată pînă la capăt ? întrebă el.

— Oare te-ai îndoit vreodată, dragă domnule Bartolomeo ?

— Nu, nu ! Niciodată ! Cum să mă îndoiesc ? Un om serios, un om cu o fire atît de cucernică cum e abatele Busoni, nu și-ar fi îngăduit o astfel de glumă ; dar n-ați citit tot, excelență.

— Adevărat, spuse Monte-Cristo, mai e un post scriptum.

— Da, repetă italianul ; mai... e... un... post scriptum.

— „Ca să nu-i pricinuiesc maiorului Cavalcanti plictiseala de a-și muta banii prin bancherul său, îi trimit o poliță de două mii de franci pentru cheltuielile de călătorie și un credit pe numele dumneavoastră, pentru suma de patruzeci și opt de mii de franci. pe care mi-i datorați dinainte.“

Maiorul urmărea din ochi acest post scriptum cu o îngrijorare vizibilă.

— Bun ! se mulțumi să spună contele.

— A zis bun, murmură italianul. Așadar... domnule...

— Așadar ?... întrebă Monte-Cristo.
— Așadar, post scriptumul...
— Ce-i cu post scriptumul ?...
— E primit de dumneavoastră la fel de favorabil ca și restul scrisorii ?

— Sigur că da. Abatele Busoni și cu mine avem legături bănești ; nu știu dacă mai am să-i mai dau chiar patruzeci și opt de mii de livre, dar n-o să discutăm pentru cîteva bilete de bancă. Ei, dar e atît de important pentru dumneata post scriptumul acesta, dragă domnule Cavalcanti ?

— Vă mărturisesc, răspunse italianul, că avînd deplină încredere în semnătura abatelui Busoni, nu mi-am luat alți bani cu mine; așa că dacă nu i-aș avea pe aceștia, m-aș pomeni într-o mare încurcătură la Paris.

— Oare un om ca dumneata poate să se găsească în încurcătură, undeva ? spuse Monte-Cristo. Haida-de !

— Vedeți, necunoscînd pe nimeni... făcu italianul.

— Dar ești dumneata cunoscut.

— Da, sînt cunoscut, așa că...

— Spune, domnule Cavalcanti !

— Așa că îmi veți da cele patruzeci și opt de mii de livre ?

— La prima dumitale cerere.

Maiorul holbă ochii, buimăcit.

— Dar ia loc, te rog. Zău că nu știu ce fac... Te ții în picioare de un sfert de oră !

— Nu-i nimic, spuse maiorul, trăgînd un fotoliu și așezîndu-se.

— Acum, îl întrebă contele, vrei să guști ceva ? Un pahar de Xeres, de Porto, de Alicante ?

— Dacă binevoiți, de Alicante. E vinul meu preferat.

— Am unul cum nu se poate mai bun. Cu un pișcot, nu-i așa ?

— Cu un pișcot, dacă mă siliți.

Monte-Cristo sună. Apăru Baptistin.

Contele îi ieși înainte.

— Ce mai e nou ?... întrebă el în șoaptă.

— Tinărul e aici, răspunse valetul, la fel de încet.

— Bine ; unde l-ai primit ?

— În salonul albastru, după cum a poruncit excelența voastră.

— Minunat. Adu vin de Alicante și pișcoturi.

Baptistin ieși.

— Știți, spuse italianul, va stingheresc atîta încît mă simt prost.

— Lasă astea ! răspunse Monte-Cristo.

Baptistin se întoarse cu paharele, cu vinul și cu pișcoturile.

Contele umplu un pahar și turnă într-un al doilea abia cîteva picături din rubiniul lichid aflat în sticla acoperită cu pînză de paianjen și cu alte semne care arată bătrînețea vinului, mult mai sigur decît arată ridurile bătrînețea omului.

Maiorul ghici care e paharul lui ; îl luă pe cel plin, împreună cu un pișcot.

Contele îi porunci lui Baptistin să pună tava la îndemîna oaspetelui care începu să guste vinul din vîrfurile buzelor, făcî o strîmbătură de plăcere și muie ușurel pișcotul în pahar.

— Așadar, domnule, urmă Monte-Cristo, locuiești la Lucca ; ești bogat, nobil, te bucuri de stima tuturor, ai tot ce-și poate dori un om fericit.

— Totul excelență, răspunse maiorul înghițindu-și pișcotul ; absolut totul.

— Și fericirii dumitale nu-i lipsește decît un lucru ca să fie deplină.

— Numai unul singur.

— Să-ți regăsești copilul.

— Da, făcu maiorul luînd încă un pișcot ; îi duc lipsa.

Vrednicul italian înălță ochii spre cer și se căzni să ofteze.

— Acum, dragă domnule Cavalcanti, hai să vedem ce-î cu fiul acesta atît de regretat, căci, după cîte mi s-a spus, dumneata n-ai fost niciodată căsătorit.

— Aşa se credea, domnule, răspunse maiorul, şi eu însumi...

— Da, urmă contele, dumneata însuşi ai întărit zvonul. Un păcat al tinereţii pe care ai vrut să-l ascunzi de ochii lumii.

Italianul se ridică, luă un aer foarte liniştit şi demn, plecîndu-şi totodată cu modestie ochii, fie pentru a-şi îndrepta ţinuta, fie pentru a-şi ajuta imaginaţia, şi se uită pe sub gene la conte, al cărui surîs neschimbat arăta mereu aceeaşi curiozitate binevoitoare.

— Da, domnule, răspunse el, voiam să-mi ascund greşeala de ochii lumii.

— Dar nu o făceai pentru dumneata, îi spuse Monte-Cristo, fiindcă un bărbat stă deasupra acestor lucruri...

— Nu, sigur că nu pentru mine, zîmbi maiorul, clătî-nînd din cap.

— Ci pentru maică-sa, adăugă contele.

— Pentru maică-sa ! strigă italianul, luînd încă un pişcot ; pentru biata maică-sa.

— Bea, dragă domnule Cavalcanti, îl îndemnă Monte-Cristo turnîndu-i încă un pahar de Alicante. Emoţia te sufocă.

— Pentru biata lui mamă ! şopti italianul încercînd să vadă dacă n-ar putea cumva, prin puterea voinţei, să-şi stoarcă glanda lacrimară şi să-şi moaie colţul ochiului cu vreo lacrimă falsă.

— Mama copilului aparţine uneia dintre cele mai vechi familii italiene, mi se pare...

— Era o nobilă din Fiesole, domnule conte. O nobilă din Fiesole !

— Şi cum o chema ?

— Vreţi să-i ştiţi numele ?

— Nu, n-are nici un rost să mi-l spui, fiindcă îl ştiu.

— Domnul conte le știe pe toate, spuse italianul, înclinându-se.

— Se numea Oliva Corsinari, nu-i așa ?

— Oliva Corsinari !

— Era marchiză ?

— Marchiză !

— Și pînă la urmă te-ai căsătorit cu ea, cu toată împotrivirea familiei ?

— Doamne ! Pînă la urmă așa am făcut.

— Și ai adus cu dumneata acte în regulă ? urmă Monte-Cristo.

— Ce fel de acte ? se miră italianul.

— Actul de căsătorie cu Oliva Corsinari și actul de naștere al copilului.

— Actul de naștere al copilului ?

— Actul de naștere al lui Andrea Cavalcanti, fiul dumitale ; oare nu-l chema Andrea ?

— Ba cred că da, răspunse italianul.

— Cum : numai crezi ?

— Ei, n-aș îndrăzni să spun sigur. E atîta vreme de cînd l-am pierdut.

— Adevărat, făcu Monte-Cristo. În sfîrșit, ai actele acestea ?

— Domnule conte, trebuie să vă spun cu părere de rău, că, nefiind anunțat să le iau cu mine, le-am lăsat acasă.

— Pe naiba ! exclamă Monte-Cristo.

— Oare erau atît de necesare ?

— Nu ne putem lipsi de ele.

Italianul își scărpină fruntea.

— Ah ! *Per Bacco* !¹ făcu el, nu ne putem lipsi !

— Fără îndoială ; dacă se vor isca aci unele îndoieli asupra validității căsătoriei dumitale și asupra legitimității copilului ?

— Adevărat, aprobă italianul, s-ar putea isca îndoieli.

— Și asta ar fi supărător pentru tînăr.

¹ La naiba ! (It.).

— Ba ar fi chiar o nenorocire.
— Și ar putea să-i împiedice vreo căsătorie strălucită.
— O, *peccato* !¹
— Înțelegi ? În Franța nu-i de glumit cu asemenea lucruri. Nu ajunge doar să te duci la vreun preot, ca în Italia, și să-i spui : „Ne iubim, căsătorește-ne“. În Franța există căsătoria civilă și ca să o poți face trebuiesc acte cu care să-ți dovedești identitatea.

— Asta e o nenorocire ; nu am actele.

— Din fericire le am eu, spuse Monte-Cristo.

— Dumneavoastră ?

— Da.

— Le aveți ?

— Le am.

— Asta-i bună ! spuse italianul care, crezându-și ținta călătoriei zădărnicită din pricina lipsei actelor, se temea ca nu cumva uitarea lor să nu-i pună piedici la primirea celor patruzeci și opt de mii de livre. E o adevărată fericire ! Da, urmă el, uite un noroc, fiindcă mie nici nu mi-ar fi trecut prin gând.

— Ce să-i faci, doar nu te poți gândi la toate ! Din fericire s-a gândit abatele Busoni pentru dumneata.

— Vedeți, dragul de abate !

— E un om prevăzător.

— E un om admirabil, spuse italianul ; și vi le-a trimis el ?

— Iată-le.

Italianul își împreună mâinile în semn de admirație.

— Te-ai căsătorit cu Oliva Corsinari, în biserica Sfânta Paula din Monte Cattini ! iată certificatul preotului.

— Da, pe cinstea mea ! Iată-l ! spuse maiorul privindul.

— Și iată actul de botez al lui Andrea Cavalcanti, eliberat de preotul din Saravezza.

— Totul e în regulă, spuse maiorul.

¹ Păcat ! (It.)

— Haide, ia actele astea, care mie nu-mi trebuiesc ; le vei da fiului dumitale, să le păstreze cu grijă.

— Cred și eu !... Dacă le-ar pierde...

— Ce s-ar întâmpla dacă le-ar pierde ? întrebă Monte-Cristo.

— Dacă le-ar pierde, urmă italianul, am fi siliți să scriem iar acolo și ne-ar trebui mult timp pînă să mai obținem altele.

— Într-adevăr, va fi greu, recunoscă Monte-Cristo.

— Ar fi aproape cu neputință, răspunse italianul.

— Îmi pare bine că înțelegi valoarea hîrtilor.

— Le privesc ca neprețuite.

— Și acum, spuse Monte-Cristo, ce e cu mama tină-rului ?...

— Cu mama tină-rului ?... repetă maiorul, neliniștit.

— Da, marchiza Corsinari.

— Doamne ! spuse italianul căruia i se părea că tot dă mereu de piedici; ce nevoie avem de ea ?

— Nici o nevoie, răspunse Monte-Cristo ; de altfel, oare nu și-a... ?

— Ba da ! Ba da ! spuse maiorul : și-a...

— Dat duhul ?...

— Vai ! Da, se grăbi să răspundă italianul.

— Știam : asta, urmă Monte-Cristo ; e moartă de zece ani.

— Îi depling încă și acum moartea, domnule, spuse maiorul scoțînd din buzunar o batistă cadrilată și ștergîndu-și pe rînd, mai întii ochiul drept și apoi ochiul stîng.

— Ce să-i faci ! îl îmbărbătă Monte-Cristo. Toți sîntem muritori. Acum înțelegi, dragă domnule Cavalcanti, că n-are nici un rost să se știe în Franța că ai fost despărțit de fiul dumitale vreme de cincisprezece ani. Toate poveștile cu țigani răpitori de copii nu mai sînt la modă aici. Să zicem că l-ai trimis să-și facă educația într-un colegiu din provincie și că vrei să-și termine educația în lumea pari-

ziană. Iată pentru ce ai păsărit Via-Reggio, unde locuiești de la moartea soției dumitale. Atîta va fi deajuns.

— Credeți ?

— Sînt sigur.

— Atunci e foarte bine !

— Dacă se află ceva despre despărțire...

— Ce să spun atunci ?

— Că un profesor necredincios, vîndut dușmanilor familiei dumitale...

— Corsinarilor ?

— Sigur... a răpit copilul ca să vi se stingă numele.

— Adevărat, e doar singurul nostru fiu.

— Ei bine, acum cînd totul e hotărît, cînd amintirile dumitale, reimprospătate, n-au să te trădeze, bănuiești fără îndoială că ți-am pregătit o surpriză.

— Plăcută ? întrebă italianul.

— Văd că nu poți înșela nici ochiul și nici inima unui tată, continuă Monte-Cristo.

— Hm ! făcu maiorul.

— Ți s-au făcut unele destăinuiri indiscrete sau mai degrabă ai ghicit singur că se află aici ?

— Cine se află aici ?

— Copilul dumitale, fiul dumitale, Andrea al dumitale.

— Am ghicit, răspunse italianul cum nu se poate mai calm : așadar e aici ?

— Chiar aici, spuse Monte-Cristo ; cînd a intrat, adineauri, valetul mi-a vestit sosirea lui.

— Foarte bine ! Foarte bine ! spuse maiorul strîngîndu-și la fiecare exclamație brandenburgurile redingotei.

— Dragă domnule, îi spuse Monte-Cristo, îți înțeleg emoția și trebuie să-ți dau timp ca să-ți vii în fire ; de asemenea vreau să-l pregătesc pe tînăr pentru întîlnirea aceasta atît de dorită, fiindcă îmi închipui că nici el nu e mai puțin nerăbdător decît dumneata.

— Cred și eu, încuviință Cavalcanti.

— Ei bine, peste un sfert de ceas sîntem ai dumitale.

— Va să zică mi-l aduceți ? Mergeți cu bunătatea pînă la a mi-l înfățișa dumneavoastră înșivă ?

— Nu, nu vreau să stau între un tată și un fiu. Veți fi singuri, domnule maior ; dar n-avea grijă dacă se întîmplă cumva ca glasul singelui să rămînă mut. N-o să te poți înșela : tînărul va intra prin ușa aceasta. E un băiat frumos, blond, poate puțin cam prea blond, și foarte bine crescut ; ai să-l vezi.

— Fiindcă veni vorba, spuse maiorul, știți că n-am luat cu mine decît cele două mii de franci pe care mi le-a dat bunul abate Busoni. Am călătorit și...

— Și ai nevoie de bani... E foarte firesc, domnule Calvanti. Iată, ca să fie o sumă rotundă, opt hîrtii de cîte o mie de franci.

Ochii maiorului luciră ca jeraticul.

— Îți mai datorez patruzeci de mii de franci, continuă Mōnte-Cristo.

— Excelența voastră vrea o chitanță ? întrebă maiorul strecurînd banii în buzunarul dîmăuntru al redingotei.

— La ce bun ? răspunse contele,

— Ca să vă descărcați față de abatele Busoni.

— Ai să-mi dai o chitanță generală cînd vei lua ultimele patruzeci de mii de franci. Între oameni cinstiți, asemenea măsuri de prevedere n-au nici un rost.

— Da, da, e adevărat, spuse maiorul. Între oameni cinstiți...

— Și acum un ultim cuvînt, marchize...

— Spuneți-mi-l.

— Îmi îngădui să-ți dau un mic sfat, nu-i așa ?

— Cum să nu ! Chiar vî-l cer.

— N-ar fi rău să lepezi redingota asta.

— Serios ? se miră maiorul privindu-și haina cu oarecare plăcere.

— Da, redingote de astea se mai poartă doar la Via Reggio : dar la Paris un asemenea costum, oricît de elegant ar fi el, nu mai e la modă de multă vreme.

- Păcat, spuse italianul.
- Dacă ții la el, îl vei îmbrăca iar la plecare.
- Dar pînă atunci ce să îmbrac ?
- Hainele pe care le vei găsi în cuferele dumitale.
- Cum, în cuferele mele ? N-am decît un geamantănaș.

— Fără îndoială că n-ai decît un geamantănaș la dumneata. La ce bun să te îngreunezi cu mai multe ? De altfel unui vechi soldat îi place să umble cu echipament ușor.

— Tocmai de asta...

— Dar dumneata ești un om prevăzător și ți-ai trimis geamantanele dinainte. Ele au sosit ieri la Hotelul des Princes, în strada Richelieu. Acolo ți-ai reținut un apartament.

— Atunci în geamantanele acelea ?...

— Bănuiesc că ai avut prevederea să îi spui văle-tului să-ți pună tot ce-ți trebuie : și haine civile, și uniformă militară. La împrejurări mai deosebite vei îmbrăca uniformă, fiindcă prinde bine. Nu-ți uita decorațiile. În Franța lumea rîde de ele, dar tot le poartă.

— Foarte bine, foarte bine ! spuse maiorul, din ce în ce mai uluit.

— Și acum, adăugă Monte-Cristo, cînd inima ți s-a întărit destul ca să poată îndura emoțiile prea puternice, pregătește-te, dragă domnule Cavalcanti, să-l revezi pe fiul dumitale Andrea.

Și, salutînd cu eleganță pe italianul beat de fericire, Monte-Cristo dispăru dinapoia draperiei.

Capitolul III

ANDREA CAVALCANTI

Contele de Monte-Cristo intră în salonul vecin pe care Baptistin îl numise salonul albastru și unde înaintea lui intrase un tânăr isteț la înfățișare și îmbrăcat destul de elegant. Tânărul sosise cu o trăsură de piață, o jumătate de ceas mai înainte. Lui Baptistin nu-i fusese greu să-l recunoască ; era chiar flăcăul înalt, cu părul blond, cu barba roșcată și cu ochii negri, al cărui ten rumen și piele strălucind de albeață îi fuseseră semnalate de stăpînul său.

Cînd contele intră în salon, tânărul stătea tolănit nepăsător pe o sofa, biciuindu-și într-o doară cizmele cu un bastonaș cu măciulie de aur.

Zărindu-l pe Monte-Cristo, el se ridică grăbit.

— Domnul conte de Monte-Cristo ?

— Da, răspunse Monte-Cristo. Cred că am onoarea să-i vorbesc domnului viconte Andrea Cavalcanti.

— Viconte Andrea Cavalcanti, repetă tânărul însoțindu-și cuvintele cu un salut plin de grație.

— Ai o scrisoare de recomandatie către mine ? întrebă Monte-Cristo.

— Nu v-am vorbit despre ea din pricina semnăturii care mi s-a părut ciudată.

— Simbad Marinarul, nu-i așa ?

— Întocmai. Și fiindcă n-am auzit niciodată despre alt Simbad Marinarul în afară de cel din *O mie și una de nopți*...

— Ei bine, ți-a dat-o unul din urmașii lui, un prieten de-al meu, un englez foarte bogat și mai mult decît original, aproape nebun, al cărui nume adevărat este lord Wilmore.

— Asta explică tot! glăsui Andrea. Atunci merge strună. E același englez pe care l-am cunoscut... la... da... foarte bine!... Domnule conte, sînt la ordinele dumneavoastră.

— Dacă ceea ce-mi faci onoarea să-mi spui e adevărat, răspunse contele zîmbind, nădăjduiesc că vei avea bună-tatea să-mi dai cîteva amănunte despre dumneata și despre familia dumitale.

— Cu plăcere, domnule conte, vorbi tînărul cu o grabă care-i dovedea tăria memoriei. După cum ați spus, sînt viconte Andrea Cavalcanti, fiul maiorului Bartolomeo Cavalcanti, urmaș al Cavalcantilor scriși în Cartea de Aur a Florenței. Familia noastră, deși foarte bogată încă, deoarece tata are un venit de o jumătate de milion, a avut mult de suferit, și eu însumi, domnule, am fost răpit la cinci sau șase ani de un educator necredincios: astfel, timp de cincisprezece ani nu l-am putut vedea pe tata. De cînd m-am făcut mare, de cînd sînt liber și stăpîn pe mine, îl tot caut. Zadarnic însă. Și iată că scrisoarea aceasta a prietenului dumneavoastră Simbad îmi dă de veste că tata e la Paris și mă autoriză să mă adresez dumneavoastră, ca să capăt vești.

— Într-adevăr, domnule, tot ce-mi povestești e foarte interesant, spuse Monte-Cristo privind cu o sumbră satisfacție înfățișarea nepăsătoare a tînărului și frumusețea lui asemănătoare cu a unui înger alungat din ceruri. Foarte bine ai făcut că ai ținut seamă întru totul de invitația prietenului meu Simbad, fiindcă tatăl dumitale este aici și te caută.

De cînd intrase în salon, coîtele nu-l slăbise din ochi pe tînăr ; îi admirase hotărîrea privirii și siguranța vocii ; dar la cuvintele atît de firești : „tatăl dumitale este aici și te caută“, tînărul făcu un salt și strigă :

— Tata ? Tata e aici ?

— Fără îndoială, răspunse Monte-Cristo. Tatăl dumitale, maiorul Bartolomeo Cavalcanti.

Impresia de groază răspîndită pe chipul tînărului se șterse aproape de îndată.

— Da, da, adevărat, spuse el. Maiorul Bartolomeo Cavalcanti... Și spuneiți, domnule conte, că scumpul meu tată e aici ?

— Da, domnule. Și adaug chiar că de-abia adineauri l-am părăsit și că povestea pe care mi-a spus-o despre fiul drag, pierdut pe vremuri, m-a mișcat foarte mult ; durerea lui, temerile, nădejdlile legate de fiul pierdut, ar putea face într-adevăr un poem înduioșător. În sfîrșit, într-o bună zi primește vești care-i anunță că răpitorii fiului său sînt gata să i-l înapoieze sau să-i spună unde este, în schimbul unei sume destul de mari. Dar nimic nu-l poate opri pe bunul tată ; suma a fost trimisă la frontiera Piemontului, împreună cu un pașaport gata vizat pentru Italia. Cred că te afli ai în sudul Franței, nu ?

— Da, domnule, răspunse Andrea, părăind destul de încurcat, da, mă aflu în sudul Franței.

— O trăsură trebuia să te aștepte la Nisa ?

— Chiar așa, domnule ; ea m-a adus de la Nisa la Genova, de la Genova la Torino, de la Torino la Chambéry, de la Chambéry la Pont-de-Beauvoisin, și de la Pont-de-Beauvoisin la Paris.

— Strașnic ! El nădăjduia mereu să te întîlnească în drum, fiindcă tot pe drumul acesta a venit ; iată, de altfel, pentru ce îți fixase itinerariul acesta.

— Dar dacă bunul meu tată m-ar fi întîlnit, spuse Andrea, tare mă îndoiesc că m-ar fi putut recunoaște ; m-am schimbat nițel de cînd nu l-am mai văzut.

— Dar vocea singelui ? întrebă Monte-Cristo.

— Adevărat, încuviință tânărul. Nu mă gândisem la vocea singelui.

— Acum, urmă Monte-Cristo, un singur lucru îl neliniștește pe marchizul Cavalcanti ; ce ai făcut cît timp ai fost departe de el ? Cum s-au purtat cu dumneata răpitorii ? Au păstrat tot respectul cuvenit față de noblețea dumitale ? În sfîrșit, nu ți-a rămas de pe urma suferinței acesteia morale la care ai fost supus, suferință de o sută de ori mai rea decît suferința fizică, vreo slăbire a însușirilor cu care natura te-a înzestrat atît de darnic ? Și crezi că vei putea lua și susține în lume, cu toată demnitatea, rangul care îți aparține ?

— Domnule, bîigui tânărul uluit, nădăjduiesc ca nu cumva vreo informație falsă, să vă...

— Eu am auzit vorbindu-se de dumneata pentru prima dată la prietenul meu Wilmore, filantropul. Am aflat că te găsisse într-o situație neplăcută, nu știu anume cum și nici nu i-am pus nici o întrebare : nu sînt curios de felul meu. Nenorocirile dumitale l-au interesat și asta înseamnă că ești interesant. Mi-a spus că vrea să-ți redea situația pe care o pierduseși, că îți caută tatăl și că îl va găsi. L-a căutat, și l-a găsit, după cît se pare, fiindcă este aici. În sfîrșit, ieri mi-a anunțat că sosește, dîndu-mi încă vreo cîteva instrucțiuni cu privire la soarta dumitale, și atîta tot. Știu că prietenul meu Wilmore este un original, dar în același timp, fiindcă este un om sigur, bogat ca o mină de aur și care, prin urmare, poate să-și ducă la capăt originalitățile fără să se ruineze, i-am făgăduit să-i urmez instrucțiunile. Acum, domnule, n-aș vrea să te jignească întrebarea mea : fiindcă voi fi nevoit să te patronez oarecum, aș vrea să știu dacă nenorocirile pătimate, nenorociri independente de voința dumitale și care nu micșorează cu nimic stima ce-ți port, nu te-au înstrăinat puțin de lumea în care averea și numele te cheamă să joci un rol însemnat.

— Domnule, răspunse tânărul recăpătîndu-și încrederea în sine pe măsură ce contele vorbea, n-aveți nici o grijă ; răpitorii îndepărtîndu-mă de tata și avînd, fără îndoială, scopul să mă vîndă mai tîrziu, așa cum au și făcut, au socotit că pentru a cîștiga cît mai mult de pe urma mea, trebuiau să-mi lase toată valoarea personală, ba chiar s-o mai sporească, dacă ar fi fost cu putință. Am primit deci o creștere, destul de aleasă și am fost tratat de către răpitorii de copii aproape la fel cum erau tratați în Asia Mică sclavii din care stăpînii își făceau grămăticii, medici și filozofi, ca să-i vîndă apoi mai scump pe piața Romei.

Monte-Cristo zîmbi satisfăcut ; după cîte se părea, nu se așteptase chiar la atîta din partea dîmnului Andrea Cavalcanti.

— De altfel, urmă tânărul, chiar dacă aș avea vreo lipsă în educație, sau mai ales în felul de a mă purta, nădăjduiesc că lumea va avea bunăvoința să mi le ierte, ținînd seama de nenorocirile care mi-au însoțit nașterea și mi-au urmărit tinerețea.

— Atunci, spuse nepăsător Monte-Cristo, vei face ce vei vrea, viconte, fiindcă dumneata ești stăpîn și te privește. Dar, zău, eu n-aș sufla nici un cuvînt despre toate aventurile trăite, fiindcă povestea dumitale e un adevărat roman, iar lumea, deși se prăpădește după romanele strînse între două scoarțe de hîrtie galbenă, are o neîncredere ciudată față de cele pe care le vîd legate în scoarțe vii — chiar dacă ele ar fi aurite — așa cum ai putea fi dumneata. Iată greutatea pe care îmi îngădui să ți-o semnalez, viconte ; de îndată ce ai să-i spui cuiva mișcătoarea dumitale poveste, ea va fi aflată în lume, cu totul preschimbată. Și tî-ai vedea silit să pozezi în Antony, iar timpul Antony-lor a cam trecut. Poate că ai avea succes ca o curiozitate, dar nu-i place oricui să devină centru de observație și țintă a discuțiilor. Poate că o asemenea situație te-ar obosi.

— Cred că aveți dreptate, domnule conte, răspunse tînărul, pălînd fără voia lui sub privirea neclintită a lui Monte-Cristo ; e un mare neajuns.

— Nu trebuie nici să-l exagerezi, spuse Monte-Cristo ; adeseori, ca să ocolești o greșeală, poți săvîrși o nebulie. Nu, trebuie să hotărîm doar un singur plan de purtare. Pentru un om inteligent ca dumneata, planul e cu atît mai ușor de îndeplinit cu cît e mai potrivit intereselor avute ; va trebui să înlături prin mărturii și prietenii onorabile toate petele pe care le-ai putea avea în trecut.

Se vedea cît de colo că Andrea își pierduse cumpătul.

— Eu n-aș fi avut nimic împotrivă să răspund pentru dumneata, continuă Monte-Cristo ; dar am obiceiul moral de a mă îndoii de cei mai buni prieteni ai mei și nevoia de a căuta să-i fac și pe alții să se îndoiască ; de aceea aș avea de jucat un rol nepotrivit mie, cum spun tragedienii, și aș risca să fiu fluierat. Asta, zău că n-ar avea nici un rost...

— Totuși, domnule conte, spuse Andrea cutezător, dacă țineți seama de lordul Wilmore care m-a trimis la dumneavoastră...

— Nici vorbă că țin, răspunse Monte-Cristo, dar lordul Wilmore mi-a adus la cunoștință, dragă domnule Andrea, că dumneata ai avut o tinerețe cam furtunoasă. Nu-ți cer spovedanii, urmă el văzînd tresărirea lui Andrea ; de altfel tocmai ca să nu ai nevoie de nimeni altcineva a fost chemat din Lucca domnul marchiz Cavalcanti, tatăl dumitale. O să-l vezi îndată. E puțin cam aspru, puțin cam înțepat, dar asta e o chestiune de uniformă și cînd se va ști că de optsprezece ani e în serviciul Austriei, i se vor ierta toate. În general, noi nu ne așteptăm la cine știe ce din partea austriecilor. La urma urmei, te asigur că e un tată destul de bun.

— Mă liniștești, domnule. Îl părăsisem de atîta vreme, încît nu mi-l mai aminteam de loc.

— Și apoi, după cum știi, o avere mare face să treacă neluate în seamă multe lucruri.

— Va să zică tata este într-adevăr bogat ?

— E milionar... cincisute de mii de livre venit.

— Atunci, întrebă încurajat tânărul, am să mă gădesc într-o situație... plăcută ?

— Cît se poate mai plăcută, dragă domnule ; el o să-ți facă un venit de cincizeci de mii de livre pe an, tot timpul cît vei rămîne în Paris.

— Păi atunci am să rămîn toată viața.

— Hm, cine poate ști ce se poate întîmpîa, dragă domnule ; omul propune și Dumnezeu dispune...

Andrea oftă.

— În sfîrșit, spuse el, tot timpul cît voi rămîne la Paris și... cît timp nici o împrejurare nu mă va sili să plec, banii despre care îmi vorbeați adineaori îmi sînt asigurați ?

— Pe deplin.

— De către tata ? întrebă Andrea neliniștit.

— Da, dar cu garanția lordului Wilmore care, la cererea tatălui dumitale, ți-a deschis un credit de cinci mii de franci pe lună la domnul Danglars, unul dintre cei mai siguri bancheri din Paris.

— Și tata socotește să rămînă multă vreme la Paris ? întrebă Andrea îngrijorat.

— O să rămînă doar cîteva zile, răspunse Monte-Cristo. Slujba lui nu-i îngăduie să lipsească mai mult de două sau trei săptămîni.

— Dragul de el ! făcu Andrea, vădit încîntat de plecarea aceasta grăbită.

— De aceea, continuă Monte-Cristo, prăfăcîndu-se înșelat de tonul cuvintelor tânărului, de aceea nu vreau să întîrzii nici cu o clipă măcar ceasul întîlnirii voastre. Ești gata să-l îmbrățișezi pe vrednicul domn Cavalcanti ?

— Cred că nu vă mai îndoiiți de asta.

— Atunci intră în salon, dragă prietene, și-ți vei găsi tatăl așteptându-te.

Andrea făcu o adâncă plecăciune în fața contelui și intră în salon.

Contele îl urmă cu privirea și, după ce îl văzu dispărînd, împinse un buton legat de un tablou care, depărtîndu-se de cadru, lăsă, printr-un gol făcut cu dibăcie, să se poată privi în salon.

Andrea închise ușa în urma lui și înaintă spre maior care se ridică de cum auzi zgomot de pași.

— Tată scump, strigă Andrea cu glas tare și în așa fel încît contele să-l poată auzi prin ușa închisă. Dumneata ești, cu adevărat ?

— Bună ziua, scumpul meu fiu, răspunse maiorul, cu seriozitate.

— După cîți ani de despărțire ! făcu Andrea, uitîndu-se mereu spre ușă. Ce fericire că ne revedem !

— Într-adevăr, despărțirea a fost lungă.

— Nu ne îmbrățișăm, tată ? întrebă Andrea.

— Cum dorești, fiule, răspunse maiorul.

Și cei doi oameni se îmbrățișară așa cum se îmbrățișează la Teatrul Francez, adică abia atingîndu-și capetele.

— Așadar, iată-ne iar împreună ! spuse Andrea.

— Iată-ne împreună, repetă maiorul.

— Ca să nu ne mai despărțim niciodată.

— Ba da ; cred, dragul meu fiu, că tu privești acum Franța ca pe o a doua patrie.

— Adevărul este că m-aș simți deznădăjduit dacă aș fi silit să părăsesc Parisul, răspunse tînărul.

— Iar eu, înțelegi, n-aș putea să trăiesc în altă parte decît la Lucca. Mă voi întoarce deci în Italia, de îndată ce-mi va fi cu putință.

— Dar înainte de a pleca, scumpul meu tată, fără îndoială că îmi vei da actele cu ajutorul cărora voi putea să dovedesc sîngele din care mă trag.

— Fără nici o îndoială, fiindcă am venit special pentru asta, cu gând să ți le dau, și nu mi-a fost de loc ușor să te întâlnesc. N-ai mai vrea s-o fac încă o dată. Mi-ar răpi tot restul vieții.

— Și actele ?

— Iată-le.

Andrea smulse cu lăcomie actul de căsătorie al tatălui său și certificatul de botez. După ce le deschise cu o înfrigurare firească pentru un fiu bun, le citi cu o grabă și cu o obișnuință care arăta o privire deosebit de pricepută pentru asemenea lucruri și totodată interesul cel mai viu.

Cînd termină, pe fruntea lui strălucea o bucurie de negrăit, și privindu-l pe maior cu un surîs ciudat, îi spuse în cea mai curată toscană :

— Așa ! va să zică nu mai există galere în Italia ?...

Maiorul își îndreptă spinarea.

— Pentru ce ? întrebă el.

— Pentru că se ticluiesc nepedepsit asemenea acte. Pentru o jumătate din ele, tată dragă, în Franța ne-ar trimite pe cinci ani să luăm aer la Toulon.

— Poftim ? întrebă maiorul încercînd să ia un aer măreț.

— Dragă-domnule Cavalcanti, continuă Andrea strîngîndu-l de braț, cît ți se plătește ca să-mi fii tată ?

Maiorul vru să răspundă ceva.

— Sst ! șopti Andrea. O să-ți dau eu o pildă de încredere ; mie mi se dau cincizeci de mii de franci pe an ca să fiu băiatul dumitale. Prin urmare îți dai seama că n-o să fiu tocmai eu acela care să nu te recunosc drept tată.

Maiorul privi neliniștit în preajmă.

— Ei ! Fii liniștit, nu-i nimeni pe aici ! spuse Andrea vorbind de altfel italienește.

— Atunci află că mie mi se dau cincizeci de mii de franci, plătibili o singură dată, spuse maiorul.

— Domnule Cavalcanti, dumneata crezi în basme ?
întrebă Andrea.

— Pe vremuri nu credeam, dar acum sînt nevoit să cred.

— Ai avut dovezi ?

Maiorul scoase un pumn de aur din buzunar.

— Uite, le poți pipăi.

— Ce zici, eu pot să cred în făgăduielile care mi s-au făcut ?

— Cred că da.

— Și că vrednicul conte și le va ține ?

— Cu sfîntenie. Dar, înțelegi, ca să ajungem pînă acolo, trebuie să ne jucăm rolul.

— Cum adică ?...

— Eu o să fac pe tatăl duios...

— Și eu pe fiul plin de respect.

— Dacă ei vor să-mi fii urmaș...

— Care ei ?

— Al naibii să fiu dacă știu ; cei care ți-au scris.
N-ai primit o scrisoare ?

— Ba da.

— De la cine ?

— De la un oarecare abate Busoni.

— Pe care nu-l cunoști de loc ?

— Nu l-am văzut în viața mea.

— Și ce-ți scria ?

— N-ai să mă dai de gol ?

— Cum îți închipui ? Doar avem aceleași interese...

— Atunci citește.

Și maiorul îi întinse tînărului o scrisoare.

Andrea citi în șoaptă :

„Ești sărac și te așteaptă o bătrînețe nenorocită. N-ai vrea să devii, dacă nu bogat, cel puțin independent ?

Pornește de îndată la Paris și du-te să i-l ceri conțelui de Monte-Cristo, din Avenue des Champs-Élysées

nr. 30 pe fiul avut cu marchiza de Corsinari, și care ți-a fost răpit la vârsta de cinci ani.

Fiul acesta se numește Andrea Cavalcanti.

Ca să nu pui la îndoială dorința pe care o are subsemnatul de a-ți fi de folos, ai să găsești alăturat :

1. Un bon de două mii patru sute de livre toscane plătit la domnul Gozzi, Florența ;

2. O scrisoare de recomandatie către domnul conte de Monte-Cristo, asupra căruia îți deschid un credit de patruzeci și opt de mii de franci.

Fii la conte în ziua de 26 mai, la orele șapte seara.

Semnat Abatele Busoni."

— Asta e !

— Cum asta e ? Ce vrei să spui ? întrebă maiorul.

— Și eu am primit una aproape la fel.

— Dumneata ?

— Da eu.

— Din partea abatelui Busoni ?

— Nu.

— Atunci de la cine ?

— De la un englez, un oarecare lord Wilmore, care-și zice și Simbad Marinarul.

— Și pe care pesemne că-l cunoști la fel cum îl cunosc și eu pe abatele Busoni.

— Ba nu ; eu sînt ceva mai avansat decît dumneata.

— Nu cumva l-ai văzut ?

— L-am văzut odată.

— Unde ?

— Tocmai asta n-aș vrea să-ți spun, fiindcă dacă ți-aș spune, ai ști tot atîta cît și mine și n-ar avea nici un rost.

— Ia să văd scrisoarea despre care vorbeai...

— Citește-o...

„Ești sărac și te așteaptă un viitor nenorocit ; vrei să ai un nume, să fii liber, să fii bogat ?“

— La naiba, făcu tînărul legănîndu-se din călcîie, parcă s-ar mai putea discuta o asemenea întrebare !

„Ia diligența pe căre o vei găsi gata înhămată la ieșirea din Nisa prin poarta Genovei. Trece prin Turin, Chambéry și Pont-de-Beauvoisin. Prezintă-te domnului conte de Monte-Cristo în Avenue des Champs-Élysées, la 26 mai, orele șapte seara și întreabă de tatăl dumitale.

Ești fiul marchizului Bartolomeo Cavalcanti și al marchizei Oliva Corsinari, așa cum vor dovedi hîrțile care-ți vor fi înmîinate de către marchiz și care-ți vor îngădui să te prezinți sub acest nume în lumea pariziană.

Cît despre situația dumitale, un venit de cincizeci de mii de livre pe an îți va da puțința să faci față.

Alăturat vei găsi un bon de cinci mii de livre plătibil la domnul Ferrea, bancher la Nisa, și o scrisoare de recomandare pentru contele de Monte-Cristo, pe care l-am însărcinat să-ți poarte de grijă.

SIMBAD MARINARUL

— Hm ! făcu maiorul. Foarte frumos.

— Nu-i așa ?

— L-ai văzut pe conte ?

— Acuși ne-am despărțit.

— Și el a confirmat ?

— Totul.

— Înțelegi ceva din toate astea ?

— Pe cinstea mea că nu.

— Pînă la urmă cineva o să fie înșelat.

— În orice caz nici eu, nici dumneata.

— Sigur că nu !

— Păi atunci ?...

— Puțin ne pasă, nu-i așa ?

— Tocmai asta voiam să-ți spun ; să mergem pînă la capăt și să nu ne lăsăm de loc.

— Fie ! Vei vedea că sînt vrednic să-ți țin tovărășie.

- Nu m-am îndoit nici o clipă, scumpul meu tată.
- Mă onorezi, dragul meu fiu.

Monte-Cristo alege clipa aceasta ca să intre în salon. Auzind zgomot de pași, cei doi se aruncară unul în brațele celuilalt ; contele îi găsi îmbrățișați.

— Nu zău, domnule marchiz, spuse Monte-Cristo, se pare că ți-ai regăsit un fiu așa cum îl doreai.

— Vai, domnule conte, mă înăbuș de bucurie.

— Și dumneata, tinere.

— Vai, domnule conte, mă înăbuș de fericire.

— Fericit tată ! Fericit copil ! spuse contele.

— Un singur lucru mă mîhnește, adăugă maiorul ; obligația de a părăsi, atît de repede Parisul.

— Dragă domnule Cavalcanti, sper că n-ai să pleci înainte de a te prezenta cîtorva prieteni de-ai mei, spuse Monte-Cristo.

— Sînt la ordinele dumneavoastră.

— Și acum, haide, tinere, spovedește-te.

— Cui ?

— Tatălui dumitale ; spune-i cîteva cuvinte despre cum stai cu banii.

— Drace ! făcu Andrea. Mi-ați atins coarda sensibilă.

— Auzi, maiorule ? întrebă Monte-Cristo.

— Fără îndoială că aud.

— Da, dar îl înțelegi ?

— De minune.

— Copilul dumitale zice că are nevoie de bani, dragul de el.

— Și ce să fac eu ?

— Să-i dai !

— Eu ?

— Da, dumneata.

Monte-Cristo trecu între cei doi bărbați.

— Ține ! îi spuse el lui Andrea, strecurîndu-i în mînă un pachet de bancnote.

— Ce e asta ?

— Răspunsul tatălui dumitale.
— Al tatălui meu ?
— Da. N-ai lăsat să se înțeleagă că ai avea nevoie de bani ?

— Ba da ! Ei și ?

— El m-a însărcinat să ți-i dau pe aceștia.

— În contul venitului meu ?

— Nu, nu, pentru cheltuielile de instalare.

— Tată drag !

— Tăcere ! Vezi bine că nu vrea să spună că el ți i-a dat.

— Îi prețuiesc delicatetea, zîmbi Andrea, vîrîndu-și bancnotele în buzunarele pantalonilor.

— Foarte bine ! Și acum, duceți-vă !

— Și cînd vom avea cîntea să vă revedem, domnule conte ? întrebă Cavalcanti.

— Da, da, spuse și Andrea, cînd vom avea cîntea ?

— Simbătă, dacă vreți... da... simbătă. Am invitați la masă în casa mea de la Auteuil, strada la Fontaine nr. 28. Au să vină mai multe persoane, printre care și domnul Danglars, banșcherul vostru : vă voi face cunoștință cu el ; trebuie să vă cunoască pe amîndoi, ca să vă poată face plățile.

— E nevoie de mare ținută ? întrebă maiorul încet.

— Mare ținută : uniformă, decorații, pantalonî bufați, strînși la genunchi.

— Dar eu ? întrebă Andrea.

— O, dumneata foarte simplu : pantalonî negri, pantofi de lăc, vestă albă, haină neagră sau albastră, cravată lungă ; du-te la Blin sau la Véronique să-ți faci hainele. Dacă nu-i știi adresa, o să ți-o dea Baptistin. Cu cît veți fi mai puțin pretențioși în îmbrăcăminte, fiind bogați, așa cum sînteți, cu atîta veți face o impresie mai bună. Dacă vă cumpărați cai, luați-i de la Devedeux ; dacă vă luați trăsură, duceți-vă la Baptiste.

— La ce oră să venim ? întrebă tînărul.

— Pe la șase și jumătate.

— Foarte bine, vom fi acolo, făgădui maiorul ducându-și mina la pălărie.

Cei doi Cavalcanti îl salutară pe conte și ieșiră.

Contele se apropie de fereastră și-i privi străbătînd curtea braț la braț.

— Într-adevăr, își spuse el, mari ticăloși mai sînt amîndoi ! Păcat că nu sînt în realitate tată și fiu !

Apoi, după ce se mai gîndi o clipă la lucruri întunecate, își spuse :

— Să mă duc la Morrel ; cred că dezgustul îmi face mai multă silă decît ura.

Capitolul IV

PETECUL DE LUCERNĂ

Cerem voie cititorilor să-i readucem la petecul de pământ de lângă casa domnului de Villefort, pentru a reîntâlni, în dosul gardului năpădit de castani, două personaje cunoscute.

De data aceasta Maximilien sosi primul. El își lipi ochiul de o crăpătură a peretelui de scînduri și pîndi în grădina întinsă o umbră printre arbori și scîrțîitul unui pantofior de mătase pe nisipul aleilor.

În sfîrșit, zgomotul atît de mult așteptat se auzi și în locul unei umbre se apropiară două. Întîrzierea Valentinei fusese pricinuită de vizită doamnei Danglars și a Eugéniei, vizită care se prelungise peste ora cînd Valentine era așteptată. Atunci, ca să nu lipsească de la întîlnire, fata îi propuse domnișoarei Danglars o plimbare prin grădină, vrînd să-i arate astfel lui Maximilien că nu era ea de vină pentru întîrzierea care fără îndoială că-l făcea să sufere.

Tinărul înțelese totul cu ușurința de a pricepe a îndrăgostiților și își simți inima ușurată. De altfel, fără să ajungă prea aproape de el, Valentine își urma plimbarea în așa fel încît Maximilien s-o poată vedea trecînd în sus și în jos, și de fiecare dată cînd trecea într-o parte sau în alta, o privire neobservată de către însoțitoarea ei dar

aruncată dincolo de gard și culeasă de către tinăr, îi spunea, acestuia :

„Ai răbdare dragul meu, vezi bine că nu e vina mea“.

Și Maximilien avea într-adevăr răbdare, admirând totodată contrastul dintre cele două fete : una cu ochi galeși și trupul legănându-se ca o salcie frumoasă, cealaltă brună, cu ochi trufași și cu talie dreaptă, ca un plop. Și se înțelege de la sine că în comparația aceasta a două ființe atât de opuse, inima tinărului o găsea mult mai frumoasă pe Valentine.

După o jumătate de oră de plimbare, fetele se despărțară. Maximilien înțelese că se apropia sfârșitul vizitei doamnei Danglars.

Într-adevăr, o clipă mai târziu, Valentine se ivi din nouă, singură. De teamă ca vreo privire indiscretă să nu-i urmărească reîntoarcerea, ea pășea încet ; în loc să se îndrepte direct spre gard, ea se așează pe o bancă după ce scotoci foarte firesc fiecare tufă și cercetă cu privirea fiecare alee.

Cînd se asigură că n-o pîndește nimeni, ea dădu fuga la gard.

— Bună ziua Valentine, îi spuse un glas.

— Bună ziua, Maximilien ; te-am făcut să mă aștepți, dar ai văzut din ce cauză.

— Da, am recunoscut-o pe domnișoara Danglars. Nu te credeam atât de prietenă cu ea.

— Cine ți-a spus că sîntem prietene, Maximilien ?

— Nimeni ; dar mi s-a părut așa, după cum vă țineți de braț și după cum vorbeți. Parcă erați două colege de pension făcîndu-și confidențe.

— Chiar ne făceam confidențe, spuse Valentine ; ea-mi mărturisea ce silă îi este de căsătoria cu domnul de Morcef iar eu, la rîndul meu, îi mărturiseam că mi se părea o nenorocire căsătoria cu domnul d'Epinau.

— Scumpă Valentine !

— Iată, dragul meu, pentru ce ți s-a părut că sîntem atît de aproape sufletește, eu și Eugénie, continuă fata ; tot vorbind de bărbatul pe care nu-l pot iubi, mă gîndeam la acela pe care îl iubesc.

— Ești atît de bună, Valentine, și ai în suflet ceva pe care domnișoara Danglars n-o să-l aibă niciodată : un farmec nedeslușit care pentru o femeie este ceea ce e parfumul pentru o floare și gustul plăcut pentru un fruct ; căci nu-i de ajuns nici pentru floare nici pentru fruct să aibă numai frumusețe.

— Dragostea te face să vezi lucrurile așa, Maximilien.

— Nu, Valentine, îți jur că nu ! Iată, vă priveam mai adineaori pe amîndouă, și pe cîntea mea, recunoscînd frumusețea domnișoarei Danglars, nu înțelegeam totuși cum s-ar putea îndrăgosti un bărbat de ea.

— Asta pentru că, după cum spuneai, Maximilien, eram și eu cu ea și prezența mea te făcea nedrept.

— Nu... Dar ia spune-mi... Vreau să-ți pun din curiozitate o întrebare iscată de unele idei ale mele despre domnișoara Danglars.

— Cred că sînt nedrepte, mai înainte chiar de a le auzi. Cînd ne judecați pe noi, bietele femeii, nu trebuie să ne așteptăm la îngăduință din partea voastră.

— Iar voi între voi sînteți foarte drepte unele față de altele !

— Noi aproape întotdeauna amestecăm judecata cu pasiunea. Dar hai mai bine să ne întoarcem la întrebarea ta.

— Domnișoara Danglars se teme de căsătoria cu domnul de Morcerf fiindcă e îndrăgostită de altul ?

— Maximilien, ți-am spus că nu sînt prietenă cu Eugénie.

— Ei, Doamne ! Fetele se spovedesc una alteia și fără să fie prietene ; recunoaște că tu i-ai și spus cîte ceva. Iată, văd că zîmbești.

— Dacă vezi, Maximilien, înseamnă că nu mai are nici un rost pentru noi peretele de scînduri.

— Ia să vedem, ce ți-a spus ?

— Mi-a spus că nu iubește pe nimeni, răspunse Valentine, că îi e groază de căsătorie ; că visul ei ar fi să ducă o viață liberă și independentă, și că aproape ar dori ca tatăl ei să-și piardă averea ca să se poată face artistă ca prietena ei, domnișoara Louise d'Armilly.

— Ei, vezi ?

— Și ce dovedește asta ? întrebă Valentine.

— Nimic, zîmbi Maximilien.

— Acum de ce zîmbești ?

— Va să zică și tu te uiți printre scînduri !

— Vrei să mă duc mai încolo ?

— Nu, nu ! Hai să vorbim despre tine.

— Adevărat ! Mai avem doar zece minute de stat împreună.

— Doamne, oftă Maximilien, mîhnit pînă în adîncul inimii.

— Da, Maximilien, ai dreptate, spuse Valentine melancolică. Eu îți sînt o sărmană prietenă. Ce viață te fac să duci, bietul meu Maximilien, pe tine, care ești făcut să fii fericit ! Crede-mă că mă dojenesc din plin pentru asta.

— Ce-ți pasă, Valentine ? Eu sînt fericit așa ; așteptarea asta veșnică mie mi se pare răsplătită de cele cinci minute cît te văd, de cele două cuvinte pe care mi le spui și de convingerea adîncă, nepieritoare, că Dumnezeu nu a creat două inimi mai apropiate decît ale noastre și că nu le-a reunit, aproape printr-o minune, numai ca să le despartă.

— Îți mulțumesc. Speră pentru amîndoi, Maximilien ; speranța ta mă face pe jumătate fericită.

— Ce s-a mai întîmplat, Valentine, de vrei să mă părăsești atît de repede ?

— Nu știu ; doamna de Villefort m-a rugat să trec pe la ea. Mi-a trimis vorbă că vrea să-mi dea o veste de care depinde o parte din averea mea. Doamne, n-are decît s-o ia întreagă ; sînt prea bogată. Iar după ce-o va lua, să mă lase liniștită și liberă ; tu m-ai iubi la fel și dacă aș fi săracă, nu-i așa, Maximilien ?

— Eu te voi iubi întotdeauna ; nu mi-ar păsa de bogăție sau de sărăcie dacă Valentine a mea ar fi lângă mine și aș fi sigur că nimeni nu mi-o poate răpi. Dar nu crezi că vestea pe care vrea să ți-o spună ar putea fi legată de căsătoria ta ?

— Nu cred.

— Totuși ascultă-mă, Valentine, să nu te temi : cît timp voi trăi, eu nu voi fi al alteia.

— Crezi că mă liniștești spunîndu-mi asta, Maximilien ?

— Iartă-mă, ai dreptate, sînt brutal !... Voiam să-ți spun că acum cîteva zile l-am întîlnit pe domnul de Morcerf.

— Și ?

— După cum știi, Franz e prietenul lui.

— Da ; și apoi ?

— A primit o scrisoare de la Franz care-i anunța apropiata reîntoarcere.

Valentine pări și se sprijini cu mîna de gard.

— Doamne, dacă ar fi asta ! Dar nu, atunci nu m-ar anunța doamna de Villefort.

— De ce ?

— De ce ?... Nu știu nici eu... Dar mi se pare că doamna de Villefort, deși nu se împotrivește fățiș, nu vede cu ochi buni căsătoria mea.

— Pentru asta mi se pare că am s-o iubesc din toată inima pe doamna de Villefort.

— Nu te papi, Maximilien, răspunse Valentine zîmbind cu tristețe.

— În sfârșit, dacă ea e împotriva căsătoriei acesteia, poate că și-ar pleca urechea la o altă propunere, măcar numai ca s-o rupă...

— Nu, Maximilien ; nu de ginere îi e silă doamnei de Villefort, ci de căsătorie.

— Cum de căsătorie ? Dacă o dezgustă căsătoria, ea de ce s-a măritat ?

— Nu mă înțelegi, Maximilien ; acum un an, cînd i-am spus că vreau să mă retrag într-o mănăstire, ea, cu toate observațiile pe care s-a crezut datoră să mi le facă, mi-a primit propunerea cu bucurie. Chiar tata consimțise, și sînt sigură că la îndemnul ei. Dar bietul meu bunic m-a oprit. Nu poți să-ți închipui, Maximilien, ce expresie au ochii bietului bătrîn care nu mă iubește decît pe mine în lume, și care, Dumnezeu să mă ierte dacă vorbesc cu păcat, nu e iubit de nimeni altcineva decît de mine. Dacă ai ști cum m-a privit cînd mi-a aflat hătărîrea, cîtă muștrare avea în privire și cîtă deznădejde în lacrimile care îi curgeau tăcute, fără suspine, de-a lungul obrazilor săi încremeniți ! Atunci am simțit parcă o re-mușcare : m-am aruncat la picioarele lui strigîndu-i : „Iartă-mă ! Iartă-mă, bunicule ! Facă din mine ce-or vrea, dar nu te voi părăsi niciodată“. El și-a înălțat ochii spre cer ! ...Maximilien, pot să îndur oricît ; privirea bătrînului m-a răsplătit dinainte pentru toate cîte le voi avea de suferit.

— Valentine scumpă, ești un înger, și nu știu cum eu, tăind fără milă atîția beduini, am meritat să mi te arăți. Doar dacă nu cumva Dumnezeu a socotit că sînt necredincioși. Dar în sfârșit, ia spune, Valentine, ce interes poate avea doamna de Villefort să nu te măriți ?

— N-ai auzit adineauri cînd îți spuneam că sînt bogată, Maximilien, mult prea bogată ? Am moștenit de la mama un venit de aproape cincizeci de mii de livre ; bunicul și bunica, marchizul și marchiza de Saint Méran îmi vor lăsa încă pe atîta ; domnul Noirtier are în mod

vădit intenția de a mă face singura lui moștenitoare. De aceea, în comparație cu mine, fratele meu Edouard căruia nu-i va rămâne nici un fel de avere din partea doamnei de Villefort, e sărac. Iar doamna de Villefort își adoră copilul. Dacă eu aș fi intrat în mănăstire, toată averea mea revenindu-i tatălui meu, care ne-ar fi moștenit pe marchiz, pe marchiză și pe mine, i-ar fi rămas fiului ei.

— Cît de ciudată e lăcomia asta la o femeie tânără și frumoasă !

— Nu uita că nu-i pentru ea, Maximilien, ci pentru fiul ei, și că tot ce ți se pare o lipsă a ei, devine aproape o virtute dacă ții seama de dragostea maternă.

— Ce-ar fi, Valentine, dacă i-ai lăsa fratelui tău o parte din avere ? întrebă Morrel.

— Cum să fac o asemenea propunere, și mai ales cum s-o fac unei femei care vorbește întruna despre dezinteres ? răspunse Valentine.

— Valentine, dragostea mi-a rămas totdeauna sfântă și, ca pe orice lucru sfânt, am acoperit-o cu vâlul respectului și mi-am închis-o în inimă ; nimeni pe lume, nici chiar sora mea, nu-mi bănuiește dragostea pe care n-am destăinuit-o nimănui. Valentine, îmi îngădui să-i vorbesc unui prieten despre ea ?

Valentine tresări.

— Unui prieten ? Doamne ! Maximiliem, mă cutremur numai cînd te aud vorbind așa ! Unui prieten ! Și cine e prietenul acesta ?

— Ascultă-mă, Valentine, ai simțit vreodată pentru vreun om o atracție căreia nu-i poți rezista și care te face să crezi că îl cunoști de multă vreme pe omul acela, deși îl vezi pentru prima dată ? Te tot întrebi atunci unde și cum l-ai mai văzut, iar pînă la urmă, neputînd să-ți amintești nici timpul, nici locul, ajungi să crezi că toate s-au întîmplat într-o lume în care ai trăit mai înainte și că atracția asta nu e decît o amintire care se trezește.

— Mi s-a întâmplat.

— Ei bine, așa am simțit eu, prima dată când l-am văzut pe omul acesta neobișnuit.

— Un om neobișnuit ?

— Da.

— Il cunoști de multă vreme ?

— Abia de vreo opt sau zece zile.

— Și numești prieten un om pe care abia îl cunoști de opt zile ? Maximilien, te credeam mai zgîrcit cu frumosul cuvînt *prietenie*.

— În mod logic ai dreptate, Valentine ; dar orice ai spune, eu tot voi rămîne credincios simțămîntului acestuia instinctiv. Cred că omul despre care îți vorbesc va fi amestecat în tot binele ce mi se va întîmpla în viitorul pe care uneori privirea lui adîncă pare că îl cunoaște, iar mîna lui puternică pare că îl conduce.

— Va să zică e un vrăjitor, zîmbi Valentine.

— Pe cîntea mea că adeseori mă simt ispitit să cred că ghicește, mai ales binele, răspunse Maximilien.

— Fă-mi și mie cunoștință cu el, Maximilien, ca să aflu dacă voi fi iubită într-atîta încît să mă simt răsplătită pentru tot ce am suferit, spuse Valentine cu tristețe.

— Sărmana mea prietenă ! Dar îl cunoști !

— Eu ?

— Da. E omul care a salvat viața mamei tale vitrege și a fiului ei.

— Contele de Monte-Cristo ?

— El însuși.

— Nu, se împotrivi Valentine, nu mă putea niciodată să-mi fie prieten, fiindcă e prea prieten cu mama mea vitregă.

— Contele, prietenul mamei tale vitrege, Valentine ? Instinctul meu nu poate da greș pînă într-atîta ; sînt sigur că te înșeli.

— Dacă ai ști, Maximilien ! Acum nu mai domnește în casă Edouard, ci contele : e căutat de doamna de Villefort care vede adunată în el toată știința omenească ; e admirat, înțelegi ? Admirat de tata care spune că n-a mai auzit niciodată rostite cu atîta dar al vorbirii ideile cele mai înalte ; e idolatrizat de Edouard care, cu toată teama lui de ochii mari și negri ai contelui, dă fuga la el de cum îl vede venind, și-i deschide palma ca să găsească întotdeauna vreo jucărie minunată. Domnul de Monte-Cristo nu vine la tata ; domnul de Monte-Cristo nu vine la doamna de Villefort ; domnul de Monte-Cristo vine la noi ca la el acasă.

— Atunci, dragă Valentine, dacă lucrurile stau așa cum spui, ar fi trebuit să-i simți sau îi vei simți în curînd urmările prezenței. L-a întîlnit pe Albert de Morcerf în Italia ca să-l scape din mîinile bandiților ; a zărit-o pe doamna Danglars ca să-i facă un dar regesc ; mama ta vitregă și fratele tău îi trec pe dinaintea porții, pentru ca nubianul lui să le salveze viața. Se vede cît de colo că -omul acesta are puterea de a influența lucrurile. N-am văzut de cînd sînt gusturi mai simple, unite cu o măreție mai înaltă. Zîmbetul lui e atît de blînd cînd mi-l adresează mie, încît uit cît de amar i-l găsesc alții. Spune, Valentine, ți-a zîmbit el așa ? Dacă a făcut-o, vei fi fericită.

— Mie, Maximilien ? Nici nu se uită la mine, sau, mai curînd, dacă trece din întîmplare prin fața mea, își întoarce privirile. Zău, nu e mărinimos ! Și n-are nici privirea aceea pătrunzătoare care citește în adîncul inimilor, așa cum greșit crezi tu. Dacă ar fi mărinimos, m-ar ocroti cu puterea lui, văzîndu-mă singură și tristă în casa asta, și pentru că joacă, după cîte îmi spui, rolul soarelui, mi-ăr încălzi și mie inima cu una din razele lui. Spui că te iubește, Maximilien ? Ce știi tu ? Oamenii îi zîmbesc unui ofițer înalt de aproape doi metri, ca tine, cu mustața

lungă și cu sabie zdravănă, dar își închipuie că pot strivi fără teamă o biată fată care plînge.

— Valentine, îți jur că te înșeli.

— Dacă n-ar fi așa, Maximilien, dacă s-ar purta cu mine diplomatic, cu alte cuvinte, ca un om care — într-un fel sau altul — vrea să devină stăpîn în casă, m-ar fi onorat măcar o singură dată cu unul din zîmbetele pe care i le lauzi atîta. Dar nu ; el m-a văzut nefericită, a înțeles că nu-i pot fi de folos cu nimic și nici nu se uită măcar la mine. Cine știe dacă nu cumva pentru a se pune bine cu tata, cu doamna de Villefort sau cu fratele meu, nu mă va prigoni și el cît îi va fi cu putință ? Haide, să vorbim deschis : eu nu sînt o femeie care trebuie disprețuită, așa, fără motiv ; tu mi-ai spus-o doar. Iartă-mă, continuă Valentine văzînd ce urmări aveau cuvintele ei asupra lui Maximilien, sînt rea și îți spun despre omul acesta niște lucruri pe care nici nu bănuiam că le am în inimă. Iată, nu tăgăduiesc că există influența despre care mi-ai vorbit și că o simt și eu ; dar dacă o îndreaptă asupra mea, atunci o face într-un fel vătămător și distrugător al gîndurilor bune, după cum vezi.

— Bine Valentine, oftă Morrel, să nu mai vorbim despre asta : n-am să-i spun nimic.

— Dragul meu, văd bine că te mîhnesc. De ce nu pot să-ți strîng mîna și să-ți cer iertare ! Dar la urma urmei, nici nu vreau decît să mă convingi ; ia spune-mi, ce-a făcut contele de Monte-Cristo pentru tine ?

— Mărturisesc că mă pui în mare încurcătură. Valentine, întrebîndu-mă ce a făcut contele pentru mine, nimic bătător la ochi, știu, dar, după cum ți-am spus, atracția e cu totul instinctivă și n-are nimic rațional în ea. Parcă soarele mi-a făcut vreun lucru ? Nu. Mă încălzește, la lumina lui te văd pe tine și atîta. Oare cutare sau cutare mireasmă a făcut vreun lucru pentru mine ? Nu. Dar aroma lor îmi desfată unul din simțuri. Nu pot să-ți răspund altceva cînd mă întrebi de ce laud parfu-

mul acesta, prietenia mea pentru el este la fel de ciudată ca și a lui pentru mine. Un glas tainic mă face să cred că e ceva mai mult decît întîmplare în această prietenie neprevăzută și reciprocă. Pînă și în cele mai simple dintre faptele lui, pînă și în cele mai tainice dintre gîndurile lui, găsesc o legătură cu faptele și gîndurile mele. O să rîzi de mine, Valentine, dar de cînd îl cunosc mi-a venit ideea nesăbuită că tot binele care mi s-a întîmplat, de la el mi se trage. Și totuși, am trăit treizeci de ani fără să am nevoie de acest ocrotitor, nu-i așa ? Dar ce-are a face ! Iată, de pildă : m-a invitat sîmbătă la masă, lucru firesc pentru relațiile noastre, nu-i, așa ? Ei, bine, ce-am aflat după aceea ? Că tatăl tău este și el invitat și că va veni și mama ta. Mă voi întîlni cu ei și cine știe ce urmări pentru viitor va avea întrevederea noastră ? ! Iată niște împrejurări foarte simple în aparență : și totuși, pentru mine au ceva care mă uimește și am o încredere oarbă în ele. Îmi spun că Monte-Cristo, omul neobișnuit care ghicește totul, a vrut să mă întîlnesc cu doamna și cu domnul de Villefort și caut, uneori, ți-o jur, să citesc în ochii lui dacă nu cumva mi-a ghicit dragostea pentru tine.

— Dragul meu, spuse Valentine, te-ai lua drept vizionar și m-ai teme că începi să te rătăcești, dacă te-ai auzi judecînd numai așa... Cum ? Vezi altceva decît întîmplarea în întîlnirea asta ? Ia gîndește-te puțin. Tata, care nu iese niciodată, a fost de zece ori pe punctul de a refuza invitația făcută doamnei de Villefort, care, dimpotrivă, abia așteaptă să vadă casa nababului acestuia extraordinar și cu mare greutate l-a convins s-o însoțească. Nu, nu, crede-mă : în afară de tine, dragă Maximilien, nu mai am cui să-i cer ajutor în lumea asta decît bunicului, un cadavru ! N-am unde să caut sprijin decît la biata mea mamă, o nălucă !

— Simt că ai dreptate, Valentine, și că logica este de partea ta, răspunse Maximilien. Dar vocea ta de obicei

atit de blîndă, de convingătoare pentru mine, de data asta nu mă convinge.

— Nici tu nu m-ai convins, răspunse Valentine ; îți mărturisesc că dacă n-ai alt exemplu de dat...

— Aș mai avea unul, spuse Maximilien, șovăind : dar, zău, Valentine, sînt silit să recunosc singur că e și mai nesăbuit decît primul.

— Atîta pagubă, zîmbi Valentine.

— Și totuși, continuă Morrel, el e la fel de convingător pentru mine unul, care trăiesc din inspirație și din simțire. De zece ani, de cînd sînt în armată, mi-am salvat uneori viața datorită vreunei străfulgerări lăuntrice care m-a îndemnat să fac un pas mai înainte sau mai înapoi, ca să nu mă atingă glonte ucigător.

— Dragă Maximilien, de ce nu pui pe seama rugăciunilor mele deviațiile gloanțelor ? Cînd ești acolo, eu nu mă mai rog pentru mine, ci pentru tine, lui Dumnezeu și mamei.

— Da, de cînd te cunosc, zîmbi Morrel ; dar mai înainte de a te cunoaște, Valentine...

— Haide, răule, dacă nu vrei să-mi datorezi nimic, spune-mi exemplul despre care ai recunoscut singur că e nesăbuit.

— Uită-te printre scînduri și privește acolo, lîngă arborele acela. Vezi calul cu care am venit ?

— Ce frumos e ! strigă Valentine. De ce nu l-ai adus mai aproape de poartă ? I-aș fi vorbit și m-ar fi înțeles.

— După cum vezi, e un animal care prețuiește foarte mult, continuă Maximilien. Și tu știi că eu n-am cînie ce avere, Valentine, și că sînt un om cumpătat, cum se spune. Îl văzusem la un geambaș pe splendidul Medeah, — așa-i spun eu calului. Am întrebat cît costă. Mi s-a răspuns : patru mii cinci sute de franci. După cum îți închipui, a trebuit să mă abțin, să-l admir și să plec, zău, destul de mîhnit, fiindcă bietul animal mă privise duios, mă mîngîiase cu capul și se dovedise neîntrecut

la călărie. În aceeași seară, aveam cîțiva invitați acasă. Veniseră domnul de Château-Renaud, domnul Debray și încă vreo cinci-șase alte secături pe care ai cîntea de a nu le cunoaște nici măcar după nume. Cineva a propus să jucăm cărți. Eu nu joc niciodată, fiindcă nu sînt destul de bogat ca să pot pierde și nici destul de sărac pentru a rîvni la cîștig. Dar eram la mine acasă, înțelegi, și nu puteam face altceva decît să trimit după cărți. Și chiar așa am făcut.

Pe cînd ne așezam la masă, a sosit domnul de Monte-Cristo. El își luă locul. Am jucat și am cîștigat; abia îndrăznesc să-ți mărturisesc, Valentine: am cîștigat cinci mii de franci. Ne-am despărțit la mîezul nopții. Nu m-am putut abține, am luat o trăsură și m-am dus de-a dreptul la geambaș. Cu inima bătînd înfrigurat, am sunat; cel care mi-a deschis trebuie că m-a crezut nebun. M-am repezit prin poarta abia deschisă, am intrat în grajd și m-am uitat în ieșle. Ce fericire: Medeah își ronțăia fînul. M-am repezit la o șa, i-am potrivit-o eu însumi pe spinare, i-am pus friul. Medeah se arată cît se poate de blînd. Apoi, dîndu-i patru mii cinci sute de franci negustorului uluit, m-am reîntors sau mai bine spus mi-am petrecut noaptea plimbîndu-mă pe Champs-Élysées. Atunci am văzut lumina aprinsă la fereastra contelui și mi s-a părut că-i zăresc umbra dinapoia perdelelor. Aș putea să jur, Valentine, că domnul de Monte-Cristo știa cît doream calul și că a pierdut dinadins ca să mă facă să cîștig.

— Zău, dragul meu Maximilien, prea ești fantastic... N-ai să mă iubești multă vreme... Un om care face poezie ca tine n-o să vrea să se ofilească într-o dragoste monotonă ca a noastră... Dar, auzi, mă strigă...

— Valentine, spuse Maximilien, prin crăpătura scîndurilor... Dă-mi degetelul tău cel mai mic, să-l sărut...

— Maximilien, ne făgăduisem să fim unul pentru altul ca două voci, ca două umbre!

— Cum vrei tu, Valentine.

— Dacă am să fac ce vrei tu, ai să fii fericit ?

— Da !

Valentine se sui pe o bancă și-și trecu, nu degetul mic, ci întreaga mână pe deasupra gardului de scînduri.

Maximilien, fericit, se urcă și el pe un bolovan, prinse mîna adorată și își lipi de ea buzele arzătoare ; dar mînuța îi alunecă de îndată dintre palme și tînărul o auzi pe Valentine fugind, poate înspăimîntată de ceea ce simțise.

Capitolul V

DOMNUL NOIRTIER DE VILLEFORT

Iată ce se petrecuse în casa procurorului regal după plecarea doamnei Danglars și a fiicei sale, și în timpul convorbirii pe care am redat-o mai sus.

Domnul de Villefort intrase la tatăl său, urmat de doamna de Villefort; cît despre Valentine, știm unde era.

După ce îl salutară pe bătrîn și după ce îi spușeră să plece lui Barrois — bătrînul servitor care îl sluja pe Noirtier de peste douăzeci și cinci de ani — cei doi soți se așezaseră de o parte și de alta a bolnavului.

Noirtier zăcea într-un jilț mare, cu roțile, unde îl așezau dimineața și de unde îl scoteau seara. Stătea în fața unei oglinzi care cuprindea în apele ei întregul apartament, îngăduindu-i să vadă fără să facă nici o mișcare — de altfel, nici nu se putea mișca — cine intra în cameră, cine ieșea și ce se petrecea în preajmă. Noirtier, neclintit ca un cadavru, se uita cu ochii lui inteligenți și vii la copiii a căror plecăriune ceremonioasă îi arătau că veniseră să facă vreun demers oficial neașteptat.

Doar văzul și auzul erau singurele simțuri care mai însufleteau, ca două scînteii, rămășița aceasta omenească pe trei sferturi pregătită pentru mormînt; ba chiar și dintre cele două simțuri, doar unul singur putea să exteriorizeze viața lăuntrică a statuii însufleteite: privirea care-i înfățișa viața lăuntrică părea una dintre acele lu-

minițe depărtate care-i arată călătorului pierdut în mijlocul pustiiului, noaptea, că mai există încă o ființă vie care veghează în tăcere, în întuneric.

Deasupra ochilor negri ai bătrînului Noirtier se zburleau niște sprîncene ca pana corbului. Pletele, lungi și atîrnîndu-i în şuvițe pe umeri, albiseră. Iar în ochi, așa cum se întîmplă oricărui organ omenesc întărit pe seama celorlalte organe, se concentrase întreaga activitate, întreaga pricepere, puterea și inteligența răspîndită altădată în trupul și în mintea lui Noirtier. Sigur, brațul nu se putea mișca, glasul nu mai avea sunet, trupul nu se mai putea ține drept, dar ochii aceștia puternici le înlocuiau pe toate. Bătrînul porunceă cu privirea ; era un cadavru cu ochii vi, și nimic nu părea mai înfricoșător uneori decît obrazul acesta de marmoră, în susul căruia se aprindea o minie sau strălucea o bucurie. Numai trei persoane știau să înțeleagă limbajul bietului paralytic : Villefort, Valentine și bătrînul servitor despre care am pomenit. Dar cum Villefort nu-și vedea tatăl decît arareori, numai cînd n-avea încotro, și cum atunci cînd îl vedea nu căuta să-i facă pe plac, înțelegîndu-l, toată bucuria bătrînului era nepoată-sa. Datorită devotamentului, dragostei și răbdării, Valentine ajunsese să înțeleagă din privire toate gîndurile lui Noirtier. Limbajului acestuia mut sau de neînțeles pentru un altul, ea îi răspundea cu tot glasul, cu tot chipul, cu tot sufletul, în așa fel încît aveau loc discuții însuflețite între față și așa zisa țărînă, care devenise aproape pulbere dar totuși mai era un om cu deosebit de multe cunoștințe, cu o putere de pătrundere uluitoare și cu o voință pe atît de puternică, pe cît poate fi sufletul închis într-o materie pe care nu mai are forța s-o supună.

Așadar, Valentine rezolvase ciudata problemă a înțelegerii gîndirii bătrînului ca să-l facă să-i înțeleagă gîndirea ei ; și datorită strădaniei sale, rareori se întîmpla ca pentru cerințele obișnuite ale vieții, ea să nu nime-

rească fără greș dorințele sufletului acestuia încă viu sau nevoile cadavrului pe jumătate în nesimțire.

Iar bătrînul servitor Barrois, care după cum am spus, își slujise stăpînul timp de douăzeci și cinci de ani, îi cunoștea bine toate obiceiurile și rareori se întîmpla ca Noirtier să fie nevoit să-i ceară ceva.

Villefort n-avea nevoie, prin urmare, nici de ajutorul unuia nici de al celuilalt ca să lege cu tatăl său ciudata discuție pe care voia să o provoace. Cunoștea el însuși cît se poate de bine vocabularul bătrînului, și dacă nu-l folosea mai des, aceasta se datora plictiselii sau nepăsării. De aceea el o lăsă pe Valentine să coboare în grădină, îl îndepărtă pe Barrois, și, după ce se așeză la dreapta tatălui său în timp ce doamna de Villefort se așeză la stînga, îi spuse :

— Să nu te mire, tată, că Valentine n-a venit cu noi și că i-am spus lui Barrois să plece. Discuția pe care o vom avea împreună e dintre acelea ce nu se pot desfășura dinaintea unei fete sau a unui servitor ; doamna de Villefort și cu mine avem să-ți comunicăm ceva.

Obrazul lui Noirtier rămase nepăsător tot timpul cît dură introducerea, pe cînd ochiul lui Villefort, dimpotrivă, păru că vrea să pătrundă cît mai adînc în inima bătrînului.

— Comunicarea aceasta, sîntem siguri, și eu și doamna de Villefort, că-ți va fi plăcută, continuă procurorul regal cu glasul lui înghețat, care părea că nu admite nici un fel de împotrivire.

Ochii bătrînului continuau să rămînă fără vlagă ; Noirtier asculta și atîta tot.

— Tată, urmă Villefort, o mărităm pe Valentine.

Un chip de ceară n-ar fi rămas mai rece decît chipul bătrînului la auzul acestei vești.

— Căsătoria va avea loc peste trei luni, continuă Villefort.

Ochii bătrînului continuau să rămînă neînsuflețiți.

Doamna de Villefort luă și ea cuvîntul, grăbindu-se să adauge :

— Am crezut că vestea aceasta te va interesa, tată ; de altfel mi s-a părut totdeauna că Valentine ți-e dragă ; nu ne rămîne decît să-ți spunem numele tînărului hărăzit ei. E una dintre cele mai onorabile partide la care Valentine s-ar fi putut gîndi. Are avere, e de neam mare, iar purtarea și gusturile lui sînt o garanție pentru un viitor pe deplin fericit. Numele lui trebuie să-ți fie cunoscut. E vorba de domnul Franz de Quesnel, baron d'Épinay.

În timpul cît soția sa rostise aceste cuvinte, Villefort își privise tatăl mai atent ca totdeauna. Cînd doamna de Villefort rosti numele lui Franz, ochii lui Noirtier, pe care fiul său îi cunoștea atît de bine, tresăriră, iar pleoapele i se dilatară ca niște buze gata să dea drumul cuvintelor și lăsară să scape o fulgerare.

Procurorul regal, cunoscător al vechilor relații de dușmănie publică ce existaseră între tatăl său și tatăl lui Franz, îi înțelese focul și frămîntarea. Și totuși le lăsă să treacă de parcă nici nu le-ar fi zărit și, reluîndu-și cuvîntul de unde îl lăsase soția lui, continuă :

— Înțelegi, tată, că e foarte important, acum, cînd Valentine are aproape nouăsprezece ani, s-o vedem odată la casa ei. Noi nu te-am uitat, totuși, în discuțiile noastre, și sîntem siguri dinainte că soțul Valentinei va primi, dacă nu să trăiască lîngă noi, care poate am stînjiți o pereche tînără, măcar să trăiești dumneata alături de ei. Valentine te iubește afîit, iar dumitale se pare că-ți este la fel de dragă. Așa, ai să poți trăi ca și pînă acum, cu tabieturile dumitale, dar avînd la cîpătii doi copii, în loc de unul.

Fulgerul din privirea lui Noirtier deveni arzător.

Fără îndoială că în sufletul bătrînului se petrecea un lucru groaznic ; fără îndoială că strigătul durerii și al miniei i se urcase în gîtlej și, neputînd să izbucnească, îl

înăbușea, căci fața i se înroșise, iar buzele-i se învînețiseră.

Villefort deschise liniștit o fereastră, spunînd :

— E prea cald aici și căldura aceasta îi face rău tatii.

Apoi se reîntoarce, dar nu se mai așează.

— Căsătoria aceasta, adăugă doamna de Villefort, este pe placul domnului d'Épinay și a familiei sale ; de altfel, familia îi e formată numai dintr-un unchi și o mătușă. Mama lui Franz a murit pe cînd îl nășteea, iar tatăl a fost asasinat în 1815, adică atunci cînd copilul n-avea decît doi ani. Franz n-are deci de ascultat decît de propria lui voință.

— Tatăl i-a fost asasinat în chip misterios, glăsuie Villefort. Autorii crimei au rămas necunoscuți, deși bănuiala a plutit deasupra capetelor mai multor oameni, fără să se abată însă asupra vreunuia.

Noirtier se forță atîta încît buzele i se strînseră parcă pentru a zîmbi.

— Adevărații vinovați, continuă Villefort, cei care știu cine a săvîrșit crima, cei asupra cărora se poate abate dreptatea omenească în timpul vieții și dreptatea cerească după moartea lor, ar fi pe deplin fericiți dacă ar fi în situația noastră, dacă ar avea o fată să i-o ofere lui Franz d'Épinay, și să stingă astfel pînă și ultimele urme de bănuieli.

Cu o putere care nu s-ar fi putut bănuie că zace în trupul lui frînt, Noirtier reuși să se stăpînească.

— Da, înțeleg, îi răspunse el lui Villefort cu privirea ; iar privirea aceasta exprima disprețul adînc laolaltă cu mînia inteligentă.

La rîndul său, Villefort răspunse privirii pe care o înțelese, înălțînd nepăsător din umeri.

Apoi îi făcu semn soției sale să se ridice.

— Acum, tată, spuse doamna de Villefort, te rog să primești tot respectul meu. Dorești cumva ca Edouard să vină și el să te vadă ?

Potrivit înțelegerii, bătrînul arăta că aprobă cutare lucru închizînd ochii și că îl refuză, clipind de mai multe ori ; iar cînd voia să-și arate o dorință, înălța ochii spre cer.

Dacă dorea s-o cheme pe Valentine, el închidea numai ochiul drept.

Dacă-l chema pe Barrois, închidea ochiul stîng.

La propunerea doamnei de Villefort el clipi cu tărie de mai multe ori.

Doamna de Villefort, întîmpinată cu un refuz vădit, își mușcă buzele.

— Atunci să ți-o trimit pe Valentine ? întrebă ea.

— Da, făcu bătrînul închizînd ochii cu putere.

Domnul și doamna de Villefort salutară și ieșiră, poruncind să fie chemată Valentine, care de altfel fusese anunțată că va trebui să treacă, în timpul zilei, pe la domnul Noirtier.

După plecarea lor, Valentine intră, roșie încă de emoție. Nu-i trebuie decît o privire ca să-și dea seama cît suferea bătrînul și cîte lucruri avea să-i spună.

— Dragă bunicule, strigă ea, ce s-a întîmplat ? Te-au supărat, nu-i așa ? și ești mînios !

— Da, răspunse bătrînul, închizînd ochii.

— Pe cine ești supărat ? Pe tata ? Nu. Pe doamna de Villefort ? Nu. Pe mine ?

Bătrînul făcu semn că da.

— Dar ce ți-am făcut eu, bunicule ?

Nici un răspuns. Valentine continuă :

— Astăzi nici nu te-am văzut măcar. Ți s-o fi spus ceva despre mine.

— Da, răspunse privirea bătrînului.

— Ia să vedem. Doamne, îți jur bunicule că... Aha !... Domnul și doamna de Villefort au fost adineaori pe aici, nu-i așa ?

— Da.

— Și ei ți-au spus ceva care te-a necăjit ? Ce anume ?
Vrei să mă duc să-i întreb ca să-ți pot cere iertare ?

— Nu, nu, făcu privirea.

— Mă înspăimînți ? Doamne, ce au putut să-ți spună ?
Ea începu să caute în gând.

— Am ghicit, spuse apoi, coborînd glasul și apropiindu-se de bătrîn. Nu cumva ți-au vorbit despre nunta mea ?

— Da, răspunse privirea miniată.

— Înțeleg ; ești supărat pe mine fiindcă am tăcut. Dar, știi, ei mi-au cerut cu tot dinadinsul să nu-ți spun nimic. Nici mie nu-mi spuseseră încă nimic, dar le-am surprins taina mai mult din întîmplare. De asta nu ți-am spus. Iartă-mă, bunicule.

Privirea, redevenită fixă, și fără vlagă, păru că răspunde :

„Nu numai făcerea ta mă mîhnește“.

— Atunci ce ? întrebă tînăra : poate crezi că te voi părăsi, bunicuțele, și că măritișul mă va face să te uit ?

— Nu, făcu bătrînul.

— Ți-au spus că domnul d'Épinay primește să rămînem împreună ?

— Da.

— Atunci de ce ești supărat ?

Ochii bătrînului căpătară o expresie de blîndețe nemărginită.

— Da, înțeleg, spuse Valentine. Ești necăjit fiindcă mă iubești.

Bătrînul făcu semn că da.

— Și ți-e teamă să nu fii nefericită ?

— Da.

— Nu-ți place Franz ?

Ochii repetaură de trei sau de patru ori :

— Nu, nu, nu.

— Atunci ești tare mîhnit, nu-i așa, bunicule ?

— Da.

— Ei bine, ascultă, spuse Valentine, ingenunchind înaintea lui Noirtier și trecîndu-și brațele pe după gît ! Și eu sînt tare mîhnită, fiindcă nici eu nu-l iubesc pe domnul Franz d'Épinay.

O licărire de bucurie trecu prin ochii bătrînului.

— Cînd am vrut să plec la mănăstire, îți aduci aminte ce supărat ai fost pe mine ?

O lacrimă umezi pleoapa uscată a bătrînului.

— Atunci, continuă Valentine, voiam să plec ca să scap de măritișul ăsta care îmi frînge inima.

Respirația lui Noirtier deveni gîfuitoare.

— Va să zică măritișul meu te mîhnește, bunicuțule ? Dacă ai putea să mă ajuți, dacă am putea amîndoi să le zdruncinăm planul ! Dar tu nu te poți împotrivi, tu care, totuși, ai mintea atît de vie și voința atît de puternică ! Cînd e vorba de luptă însă, ești slab, mai slab chiar decît mine. Vai ! Ai fi putut să-mi fii un ocrotitor atît de puternic pe vremea cînd erai sănătos ; dar astăzi nu poți decît să mă înțelegi și să te bucuri sau să te întristezi împreună cu mine. E ultima fericire pe care Dumnezeu a uitat să mi-o răpească odată cu celelalte.

Pe cînd Valentine vorbea astfel, în ochii lui Noirtier se ivi o expresie atît de șireată și de înțeleaptă totodată, încît fata crezu că vrea să-i spună :

— Te înșeli, mai pot încă mult pentru tine.

— Poți să faci ceva pentru mine, bunicule ? tălmăci Valentine.

— Da.

Noirtier înălță ochii spre cer. Era semnul convenit între el și Valentine atunci cînd dorea ceva.

— Ce vrei, bunicule ? Ia să vedem !

Valentine se gîndi o clipă, își spuse cu glas tare gîndurile pe măsură ce-i veneau și, văzînd că la tot ce spunea bătrînul îi răspundea într-una *nu*, exclamă :

— Haide, dacă sînt atît de proastă, să folosesc ultimele mijloace.

Și începu să rostească, una după alta, toate literele alfabetului, de la A pînă la N, în timp ce se uita zîmbitoare la ochiul paralticului. Cînd ajunge la N, Noirtier făcu semn că da.

— Va să zică, lucrul pe care îl dorești începe cu litera N. Deci, avem de-a face cu un N ! Ia să vedem ce vrem de la N-ul acesta ? Na, ne, ni, no...

— Da, da, da, făcu bătrînul.

— Aha. E no ?

— Da.

Valentine aduse un dicționar și-l puse pe un pupitru în fața lui Noirtier. Apoi îl deschise și cînd văzu privirea bătrînului ațîntită pe file, începu să plimbă degetul, repede, de sus în jos, de-a lungul coloanelor.

Deprinderea, timp de șase ani de cînd Noirtier ajunsese în jalnica lui situație, îi ușurase într-atîta încercările, încît Valentine ghicea la fel de repede gîndurile bătrînului ca și cum chiar el și-ar fi căutat cuvintele în dicționar.

La cuvîntul *notar*, Noirtier îi făcu semn să se oprească.

— *Notar*, spuse fata ; va să zică vrei un notar, bu-nicule ?

Bătrînul făcu semn că într-adevăr un notar voia.

— Atunci să trimet după un notar ? întrebă Valentine.

— Da, răspunse paralticul.

— Tata trebuie să știe ?

— Da.

— Vrei să vină numaidecît notarul ?

— Da.

— Atunci o să trimit după el, chiar acum, dragă bu-nicule. Numai atîta vrei ?

— Da.

Valentine dădu fuga la sonerie și chemă un servitor, spunându-i să roage pe domnul sau pe doamna de Villefort să poștească la bătrîn.

— Ești mulțumit ? întrebă fata. Da... cred și eu. Așa-i ? Nu era ușor de ghicit...

Și fata îi zîmbi bătrînului ca unui copil.

Domnul de Villefort intră, chemat de Barrois.

— Ce dorești, tată ? întrebă el.

— Bunicul vrea un notar, spuse Valentine.

Auzind o cerere atît de ciudată și mai ales atît de neașteptată, domnul de Villefort se uită la paralytic.

— Da, făcu acesta cu o hotărîre care arăta că, ajutat de Valentine și de bătrînul său servitor — acum, cînd ei știa ce dorea — era gata să lupte.

— Ai cerut un notar ? repetă Villefort.

— Da.

— Pentru ce ?

Noirtier nu răspunse.

— Pentru ce ai nevoie de un notar ? întrebă iar Villefort.

Privirea paralyticului rămase neclintită și, deci, mută. Asta voia să însemne : stăruie în hotărîrea mea.

— Ca să ne joci vreo festă păcătoasă ? întrebă Villefort. Crezi că merită ?

— Oricum, spuse Barrois, gata să stăruie cu încăpățînarea obișnuită a servitorilor bătrîni, dacă domnul dorește un notar, pesemne că are nevoie de el. Așa că mă duc să chem un notar.

Barrois nu recunoștea alt stăpîn în afară de Noirtier și nu admitea niciodată să se împotrivescă cineva, cît de cît, dorințelor acestuia.

— Da, vreau un notar, făcu Noirtier închizînd ochii cu un aer de sfidare, ca și cum ar fi spus : să vedem dacă va îndrăzni cineva să stea împotriva voinței mele.

— Vei avea un notar dacă ții cu tot dinadinsul să ai unul, tată ; dar mă voi scuza față de el și te voi scuza și pe dumneata, fiindcă scena o să fie foarte caraghioasă.

— Ce-are a face, răspunse Barrois. Eu tot mă duc să-l aduc.

Și bătrînul servitor ieși triumfător.

Capitolul VI

TESTAMENTUL

În clipa cînd Barrois ieși, Noirtier se uită la Valentine cu privirea lui plină de șiretenie, care ascundea în ea atîtea lucruri. Fata îl înțelese și îl înțelese de asemenea și Villefort, căci fruntea i se încreți iar sprîncenele i se încruntară.

Procurorul regal luă un scaun, se instalează în odaia paralticului și așteaptă.

Noirtier îl privea cu totul nepăsător ; dar, cu coada ochiului, el îi poruncise Valentinei să nu fie îngrijorată și să rămînă și ea.

Peste trei sferturi de oră, servitorul se reîntoarce împreună cu notarul.

— Domnule, spuse Villefort după ce răspunse la salutul notarului, ați fost chemat de domnul Noirtier de Villefort, aici de față. O paralizie generală i-a răpit folosința membrelor și a glasului. Numai noi, cu mare greutate, ajungem să-i înțelegem unele frînturi ale gîndurilor.

Noirtier făcu un semn din ochi Valentinei, atît de serios și poruncitor, încît ea spuse numaidecît :

— Eu, domnule, înțeleg tot ce vrea să spună bunicul.

— Adevărat, adăugă Barrois, totul, absolut totul, după cum îi spuneam și eu pe drum domnului notar.

— Dați-mi voie, domnule, și dumneata de asemenea, domnișoară, spuse notarul adresîndu-se lui Villefort și Valentinei ; avem de-a face cu un caz în care un notar nu poate proceda în pripă, fără să-și ia o mare răspun-

dere. Primul lucru pentru valabilitatea unui act este ca notarul să fie pe deplin convins că a interpretat cu fidelitate voința celui ce i-l dictează. Dar eu n-aș putea fi sigur despre aprobarea sau neaprobarea unui client care nu vorbește ; și cum obiectul dorințelor sau al silei clientului, dat fiind mutismul lui, nu-mi poate fi dovedit în mod limpede, funcția mea este mai mult decît nefolositoare și ar fi exercitată în mod ilegal.

Notarul făcu un pas, cu gînd să plece. Un ușor zîmbet de triumf se ivi pe buzele procurorului regal. La rîndul său, Noirtier o privi pe Valentine cu atîta suferință în ochi, încît ea se așeză în calea notarului.

— Domnule, stăruie Valentine, limba pe care o vorbesc cu bunicul este o limbă ce poate fi înțeleasă cu ușurință și, așa cum o înțeleg eu, v-aș putea face în cîteva minute s-o înțelegeți și dumneavoastră. Ia să vedem, domnule, ce vă trebuie ca să aveți conștiința pe deplin împăcată ?

— Aș avea nevoie tocmai de ce este necesar ca actul nostru să fie valabil, domnișoară, răspunse notarul, adică aș avea nevoie să știu sigur cînd clientul aprobă sau dezaprobă. Poți face un testament cînd ți-e trupul bolnav, dar mintea trebuie neapărat să-ți fie sănătoasă.

— Vă vor fi deajuns două semne ca să vă convingeți că bunicul nu s-a bucurat niciodată mai mult ca acum de întreaga lui inteligență. Domnul Noirtier, lipsit de glas, neputînd să se miște, închide ochii cînd vrea să spună da și clipește de mai multe ori cînd vrea să spună nu. Acum știți destule ca să discutați cu domnul Noirtier. Încercați.

Uitîndu-se la Valentine, ochii umeziți ai bătrînului aveau în ei atîta duioșie și recunoștință, încît pînă și notarul îl înțelese.

— Ați auzit și ați înțeles ce a spus nepoata dumneavoastră, domnule ? întrebă notarul.

Noirtier închise încetișor ochii, și-i redeschise după o clipă.

— Și-i aprobați spusese ? Adică aprobați că semnele arătate de ea sînt într-adevăr cele cu ajutorul cărora vă faceți înțelegea gîndirea ?

— Da, făcu bătrînul.

— Dumneavoastră m-ați chemat ?

— Da.

— Ca să vă faceți testamentul ?

— Da.

— Și nu vreți să plec înainte de a vă face testamentul ?

Paraliticul clipi repede și de mai multe ori din ochi.

— Spuneți, domnule, acum înțelegeți și aveți conștiința liniștită ? întrebă tînăra.

Dar mai înainte ca notarul să poate răspunde, Villefort îl trase deoparte :

— Domnule, îi spuse el, credeți oare că un om poate îndura un șoc atît de groaznic pe cît a fost șocul suferit de domnul Noirtier de Villefort, fără ca moralul să nu-i fie, el însuși, grav atins ?

— Nu asta mă neliniștește, domnule, răspunse notarul. Mă gîndesc însă cum vom face să-i ghicim gîndurile, ca să-i putem provoca răspunsurile.

— Așadar, vă dați seama că-i cu neputință, spuse Villefort.

Valentine și bătrînul auzeau discuția dintre procuror și notar. Noirtier își aținti privirea cu atîta hotărîre asupra Valentinei, încît ea înțelese că-i cerea să intervină.

— N-aveți grijă, domnule, spuse Valentine ; oricît de greu ar fi, sau mai bine zis, oricît de greu vi s-ar părea să-i descoperim bunicului gîndurile, vi le voi arăta eu sau le voi da la iveală în așa fel încît să nu mai fie nici un fel de îndoială în privința lor. De șase ani stau lîngă bunicul și să vă spună el însuși dacă de șase ani dorința i-a rămas măcar o singură dată înăbușită în inimă din pricină că n-am putut să i-o înțeleg.

— Nu, făcu bătrînul.

— Atunci hai să încercăm, se învoi notarul. O primiți pe domnișoara ca tilmaci ?

Paraliticul făcu semn că da.

— Bine. Să vedem, domnule, ce doriți de la mine și ce act voiți să vă fac ?

Valentine rosti toate literele alfabetului, pînă la litera T.

La această literă, privirea grăitoare a lui Noirtier o opri.

— Domnul dorește litera T, spuse notarul ; e lucru vădit.

— Așteptați, glăsui Valentine. Apoi, reîntorcîndu-se spre bunic rosti : ta... te...

Bătrînul o opri la cea de a doua silabă.

Atunci Valentine luă dicționarul, și, sub privirea atentă a notarului, răsfoi filele.

— Testament ! arată degetul ei, oprit de privirea lui Noirtier.

— Testament ! repetă notarul. Se vede bine că domnul vrea să facă un testament.

— Da, făcu de mai multe ori Noirtier.

— Asta-i curată minunăție, domnule, trebuie să recunoașteți, îi spuse notarul lui Villefort, care părea uluit.

— Într-adevăr, răspunse procurorul. Dar și mai mare minunăție va fi testamentul ; căci, la urma urmei, nu cred că articolele au să se însire pe hîrtie, vorbă cu vorbă, fără inteligenta inspirație a fiicei mele. Și Valentine poate că e puțin cam prea interesată în privința testamentului ca să fie un tilmaci așa cum s-ar cuveni, pentru dorințele nedesluite ale domnului Noirtier de Villefort.

— Nu, nu, făcu paraliticul.

— Cum ? se miră domnul de Villefort, Valentine nu e de loc interesată în privința testamentului ?

— Nu, făcu Noirtier.

— Domnule, interveni notarul încîntat de proba aceasta și gîndindu-se că va avea de povestit prietenilor amănuntele unei întîmplări atît de neobișnuite ; domnule, nimic nu mi se pare acum mai ușor de făcut decît lucrul care mi se părea mai adineaori cu neputință de îndeplinit. Testamentul va fi pur și simplu un testament mistic, adică prevăzut și autorizat de lege, cu singura condiție să fie citit dinaintea a șapte martori, aprobat de către testator în fața lor și semnat de notar, tot în fața lor. Cît despre timp, abia dacă o să dureze mai mult decît un testament obișnuit. La început trebuie scrise formulele obișnuite, totdeauna aceleași. Iar amănuntele ne vor fi date, cele mai multe dintre ele, de către starea însăși a afacerilor testatorului și de către dumneavoastră care le cunoașteți, deoarece le-ați girat. De altminteri, pentru ca actul să rămînă inatacabil, îi vom da cea mai deplină autenticitate ; unul dintre confrății mei mă va ajuta și, împotriva obiceiului, va fi de față la dictare. Sînteți mulțumit, domnule ? continuă notarul, adresîndu-se bătrînului.

— Da, răspunse Noirtier, strălucind de bucurie că a fost înțeles.

— Ce-o fi avînd de gînd să facă ? se întreba Villefort, silit, din pricina înaltei sale situații, să nu se amestece prea mult și, de altfel, neputînd ghici scopul tatălui său.

El se întoarce deci ca să trimită după cel de al doilea notar, cerut de primul. Dar Barrois, care auzise tot și ghicise dorința stăpînului său, plecase fără să mai aștepte.

Atunci procurorul regal îi trimise vorbă soției sale să vină sus.

Peste un sfert de ceas se adunaseră cu toții în odaia paralticului și sosise și cel de al doilea notar.

După ce se schimbară cîteva cuvinte, notarii se înțeleseseră între ei. I se citi lui Noirtier o formulă oarecare de testament, obișnuită apoi, pentru a începe cercetarea

inteligenței testatorului, ca să zicem așa, primul notar se întoarse spre bătrîn și îi spuse :

— Un testament, domnule, se întocmește de obicei în favoarea cuiva.

— Da, făcu Noirtier.

— Aveți idee cam la cît se ridică averea dumneavoastră ?

— Da.

— Am să vă spun mai multe cifre, una după alta : mă veți opri cînd voi ajunge la aceea pe care o credeți a dumneavoastră.

— Da.

Interogatoriul acesta avea în el ceva solemn ; de altfel niciodată lupta inteligenței împotriva materiei nu fusese poate atît de vădită ; și dacă priveliștea nu era măreață, cum ne-am simți îndemnați s-o numim, era cel puțin cu totul neobișnuită.

Se strînseseră toți în jurul lui Villefort. Cel de al doilea notar luase loc la o masă, gata să scrie. Primul notar stătea în picioare, în fața bătrînului, și îl întreba.

— Averea dumneavoastră trece peste trei sute de mii de franci, nu-i așa ?

Noirtier făcu semn că da.

— Aveți patru sute de mii de franci ? întreabă notarul.

Noirtier rămase nemișcat.

— Cinci sute de mii ?

Aceeși nemișcare.

— Șase sute de mii ? Șapte sute de mii ? Opt sute de mii ? Nouă sute de mii ?

Noirtier făcu semn că da.

— Va să zică aveți nouă sute de mii de franci ?

— Da.

— În imobile ? întreabă notarul.

Noirtier făcu semn că nu.

— În bonuri de rentă ?

Noirtier făcu semn că da.

— Bonurile sînt la dumneavoastră ?

O privire adresată lui Barrois îl făcu pe bătrînul servitor să iasă din odaie și să se reîntoarcă după o clipă, aducînd o casetă.

— Ne îngăduiți să deschidem caseta ? întrebă notarul. Noirtier făcu semn că da.

Caseta fu deschisă și înăuntru găsiră nouă sute de mii de franci în titluri asupra Cărții Mari.

Primul notar trecu, unul după altul, fiecare titlu colegului său ; socoteala era exactă, după cum arătase Noirtier.

— Foarte bine, încuviință notarul. E vădit că inteligența domniei sale și-a păstrat toată puterea și toată ascuțimea.

Apoi, întorcîndu-se spre paralytic, îl întrebă :

— Aveți așadar, un capital de nouă sute de mii de franci, care, după cum e plasat, trebuie să vă aducă un venit de vreo patruzeci de mii de livre.

— Da, făcu Noirtier.

— Cui doriți să lăsați averea aceasta ?

— În privința asta, nu încapе nici un fel de îndoială, se amestecă doamna de Villefort. Domnul Noirtier își iubește numai nepoata, pe domnișoara Valentine de Villefort ; ea îl îngrijește de șase ani ; ea a știut, prin atențiile ei necurmate, să-și atragă toată dragostea bunicii lui sau, mai degrabă aș spune, toată recunoștința lui. Are deci tot dreptul să-și primească răsplata devotamentului.

Ochii lui Noirtier aruncară un fulger, ca și cum ar fi vrut să spună că bătrînul nu se lăsa înșelat de falsă aprobare dată de către doamna de Villefort intențiilor pe care ea i le bănuia.

— Vreți să-i lăsați domnișoarei Valentine de Villefort acești nouă sute de mii de franci ? întrebă notarul convins că nu mai are decît să înregistreze clauza, dar ținînd, totuși, să se asigure de aprobarea lui Noirtier și

aprobarea să fie constatată de toți martorii ciudatei scene.

Valentine se trăsese cu un pas înapoi și plîngea, cu ochii plecați. Bătrînul o privi o clipă, cu adîncă duioșie. Apoi, întorcîndu-se spre notar, clipi din ochi într-un fel cît se poate de semnificativ.

— Nu ? se miră notarul. Cum, nu pe domnișoara Valentine de Villefort doriți s-o faceți moștenitoarea dumneavoastră ?

Noirtier făcu semn că nu.

— Nu cumva vă înșelați ? întrebă notarul, mirat. Chiar spuneți, nu ?

— Nu ! repetă Noirtier. Nu !

Valentine ridică fruntea. Era uluită, nu fiindcă fusese desmoștenită, ci fiindcă putuse să stîrnească simțimintele care dictează de obicei asemenea acte.

Dar domnul Noirtier o privi cu o duioșie atît de adîncă, încît îi spuse :

— Bunicuțule, văd eu bine că numai averea mi-o iei, dar dragostea mi-o lași întreagă.

— Da, da, sigur că da, răspunseră ochii paralticului, închizîndu-se cu o expresie asupra căreia Valentine nu se putu înșela.

— Mulțumesc, mulțumesc, șopti fata.

Totuși, refuzul făcuse să se nască în inima doamnei de Villefort o nădejde neașteptată. Ea se apropie de bătrîn.

— Atunci îi lași nepoțelului dumitale, Edouard, averea, nu-i așa, tată dragă ? întrebă ea.

Clipirea ochilor fu groaznică ; aproape că exprima ură.

— Nu ! tilmăci notarul. Atunci o lăsați fiului dumneavoastră, care e de față ?

— Nu ! răspunse bătrînul.

Cei doi notari se priviră uluiți. Villefort și soția se simțiră roșind, el de rușine, ea de mînie.

— Dar ce ți-am făcut, bunicule ? întrebă Valentine. Nu ne mai iubești oare ?

Privirea bătrînului trecu repede asupra fiului și nurerii sale, apoi se opri la Valentine, cu o expresie de adîncă duioșie.

— Bine, spuse ea, dacă mă iubești, haide, bunicule, încearcă să-ți legi dragostea de ceea ce faci acum. Tu mă cunoști, știi că nu m-am gîndit niciodată la averea ta ; de altfel, se spune că dinspre partea mamei aș fi foarte bogată ; explică-te, deci.

Noirtier își aținti privirea arzătoare asupra mîinii Valentinei.

— Mîna mea ? întrebă ea.

Da, făcu Noirtier.

— Mîna ei ! repetară cei de față.

— Domnilor, vedeți bine că totul e zadarnic și că bietul meu tată e nebun, spuse Villefort.

— Înțeleg, strigă deodată Valentine, vorbești de căsătoria mea, nu-i așa, bunicule ?

— Da, da, da, repetă de trei ori paralyticul, aruncînd un fulger de fieceare dată cînd își ridica pleoapele.

— Ești supărat pe noi din pricina căsătoriei, nu-i așa ?

— Da.

— Dar e absurd ! spuse Villefort.

— Iertați-ne, domnule, se amestecă notarul, dar dimpotrivă, toate sînt foarte logice și mi se pare că se înlanțuiesc cum nu se poate mai bine.

— Nu vrei să mă mărit cu domnul Franz d'Épinay ?

— Nu, nu vreau, arătară ochii bătrînului.

— Și vă dezmoșteniți nepoata, interveni notarul, fiindcă se căsătorește împotriva voinței dumneavoastră ?

— Da, răspunse Noirtier.

— Astfel că, dacă nu s-ar căsători, ea ar fi singura dumneavoastră moștenitoare.

— Da.

Atunci se făcu o tăcere adîncă în jurul bătrînului.

Notarii se sfătuiră între ei ; Valentine, cu miinile împreunate, își privea bunicul zîbindu-i recunoscătoare, iar Villefort își mușca buzele subțiri. Doamna de Villefort nu-și putea stăpîni simțămîntul de bucurie, care, fără voia ei, îi strălucea pe față.

— Mi se pare că eu s-ar cuveni să fiu singurul judecător al motivelor pentru care căsătoria asta trebuie să se facă, spuse în sfîrșit Villefort, rupînd primul tăcerea. Eu singur sînt stăpîn pe mîna fiicei mele. Eu vreau ca ea să se mărite cu domnul Franz d'Épinay și așa se va face !

Valentine se prăbuși plîngînd într-un fotoliu.

— Domnule, spuse notarul adresîndu-se bătrînului, ce aveți de gînd să faceți cu averea în cazul cînd domnișoara Valentine se va mărita cu domnul Franz ?

Bătrînul rămase neclintit.

— Aveți de gînd să o lăsați totuși altcuiva ?

— Da, făcu Noirtier.

— Cuiva din familia dumneavoastră ?

— Nu.

— Atunci aveți de gînd să o lăsați săracilor ?

— Da.

— Știți însă că legea se opune dacă nu-i lăsați absolut nimic fiului dumneavoastră ? întrebă notarul.

— Da.

— Aveți de gînd să lăsați săracilor numai partea pe care v-o îngăduie legea ?

Noirtier nu făcu nici o mișcare.

— Voiți așadar să le lăsați tot ?

— Da.

— Dar după moartea dumneavoastră testamentul va fi atacat !

— Nu.

— Tata mă cunoaște, domnule, spuse Villefort. El știe că dorința lui va fi sfîntă pentru mine. De altfel el înțelege că în situația mea nu mă pot ridica împotriva săracilor.

Privirea lui Noirtier triumfa.

— Ce hotărîți, domnule ? întrebă notarul pe Villefort.

— Nimic. E o hotărîre luată de tatăl meu și știu că el nu-și schimbă hotărîrile. Nu-mi rămîne decît să mă resemnez. Acești nouă sute de mii de franci vor ieși din familia noastră ~~ca~~ să îmbogățească spitalele ; dar eu nu voi ceda toanelor unui bătrîn și voi face așa cum îmi dictează conștiința.

Și Villefort plecă, împreună cu soția sa, lăsîndu-și tatăl liber să facă testamentul cum va crede de cuviință.

Testamentul fu desăvîrșit, în aceeași zi. Se aduseră martorii, bătrînul îl aprobă, iar domnul Deschamps, notarul familiei, îl sigilă în fața martorilor și îl luă în păstrare.

Capitolul VII
TELEGRAFUL

Reîntorcîndu-se la ei, domnul și doamna de Villefort aflară că domnul conte de Monte-Cristo, venit să le facă o vizită, fusese primit în salon, și-i aștepta acolo. Doamna de Villefort, prea emoționată ca să intre așa, dintr-o dată, se abătu prin dormitor, în timp ce procurorul regal, mai sigur de sine, porni de-a dreptul spre salon.

Dar oricîtă putere de stăpînire ar fi avut, oricît de bine s-ar fi priceput să-și ia o înfățișare sau alta, domnul de Villefort nu putu să înlătore norul care-i umbrăa fruntea în așa fel încît contele, al cărui surîs strălucea voios, să nu-i observe aerul întunecat și gînditor.

— Ce aveți, domnule de Villefort? Nu cumva am sosit tocmai cînd întocmeați o acuzare care să vă conducă la o osîndire la moarte? Întrebă Monte-Cristo după ce-l salută.

Villefort încercă să zîmbească.

— Nu, domnule conte, răspunse el, nu-i vorba de nici o altă victimă în afară de mine. Eu pierd procesul și întîmplarea, încăpătînarea, nebunia au ținut rechizitoriul.

— Ce vreți să spuneți? întrebă Monte-Cristo, prefăcîndu-se cît se poate de îngrijorat. Vi s-a întîmplat într-adevăr vreo nenorocire mai gravă?

- Domnule conte, răspuse Villefort cu o liniște plină de amărăciune, nici nu merită să vorbim despre asta. O nimica toată, o simplă pierdere bănească.

— Așa e, încuviință Monte-Cristo, o pierdere bănească nu e mare lucru la averea dumneavoastră și în fața spiritului filozofic și înalt pe care-l aveți !

— De-asta, continuă Villefort, nu banii mă preocupă, deși, la urma urmei, poate să-ți pară rău după nouă sute de mii de franci, sau măcar poți să te mîhnești. Dar sînt supărat mai ales din pricina acestei hotărîri a ursitei, a întîmplării, a fatalității, nu mai știu cum să numesc puterea care m-a lovit răsturnîndu-mi speranțele de bogăție și distrugînd poate viitorul fiicei mele, prin toana unui bătrîn ajuns în mintea copiilor.

— Dar ce s-a întîmplat ? întrebă contele. Nouă sute de mii de franci ? E o sumă care, după cum spuneți, merită să fie regretată chiar de un filozof. Și cine v-a făcut necazul acesta ?

— Tata ; v-am vorbit despre el.

— Domnul Noirtier ? Adevărat ? Dar, dacă nu mă înșel, spuneți că e complet paralizat și că și-a pierdut toate facultățile.

— Da, și-a pierdut facultățile fizice, fiindcă nu mai poate să se miște, nu mai poate să vorbească, și-cu toate astea, gîndește, dorește și, după cum vedeți, acționează. L-am părăsit acum cinci minute. În clipa de față e ocupat să-și dicteze testamentul la doi notari.

— Atunci înseamnă că a vorbit ?

— Mai mult încă : s-a făcut înțeles.

— Cum asta ?

— Cu ajutorul privirii. Ochii lui au continuat să trăiască și, după cum vedeți, ucid.

— Dragul meu, spuse doamna de Villefort care tocmai intrase și ea, poate că exagerezi...

— Doamnă... salută Monte-Cristo, înclinîndu-se.

Doamna de Villefort îi răspunse cu cel mai grațios suris.

— Dar ce-mi povestea domnul de Villefort ? întrebă Monte-Cristo. Mi se pare de neînțeles...

— De neînțeles, chiar așa ! vorbi procurorul regal, înălțînd din umeri. O toană de bătrîn...

— Și nu există nici un mijloc să-l faceți să revină asupra hotărîrii luate ?

— Ba da, răspunse doamna de Villefort. Depinde chiar de soțul meu ca testamentul acesta, în loc să fie făcut în paguba Valentinei, să se întoarcă, dimpotrivă, în favoarea ei.

Văzînd că soții începuseră să vorbească în parabole, Monte-Cristo luă o înfățișare distrată și-l privi cu atenția cea mai adîncă și cu aprobarea cea mai deplină pe micul Edouard care turna cerneală în vasul de apă al păsă-relelor.

— Draga mea, îi răspunse Villefort soției sale, știi că nu prea-mi place să fac pe patriarhul la mine acasă și că n-am crezut niciodată că soarta lumii depinde de un semn al meu. Totuși, hotărîrile mele trebuie să fie respectate în familie și nu admit ca nebunia unui bătrîn și toanele unui copil să răstoarne un plan hotărît de mine încă de multă vreme. După cîm știi, baronul d'Épinay îmi era prieten și înrudirea cu fiul său mi se pare foarte potrivită.

— Crezi că Valentine e înțeleasă cu el ? întrebă doamna de Villefort. Într-adevăr... ea a fost totdeauna împotriva căsătoriei acesteia, și nu m-ar mira de loc dacă ceea ce am văzut și auzit ar fi înfăptuirea unui plan asupra căruia s-au înțeles între ei.

— Draga mea, spuse Villefort, crede-mă că nu se renunță atît de ușor la o avere de nouă sute de mii de franci !

— Ea ar fi în stare să renunțe și la lume, dragul meu. Acum un an voia să intre în mănăstire...

— N-are a face, se hotărî Villefort : am spus că nunta trebuie să se facă !

— Împotriva voinței tatălui tău ? întrebă doamna de Villefort, încercînd să apuce o altă cale : e grav de tot !

Monte-Cristo părea că nu ascultă de loc, dar nu pierdea nici un cuvînt din cele ce se vorbeau.

— Draga mea, urmă Villefort, pot să-ți spun că mi-am respectat întotdeauna tatăl, fiindcă la sentimentul firesc de fiu, în sufletul meu s-a adăugat conștiința superiorității lui morale. Și, în sfîrșit, pentru că un tată este de două ori sfînt : fiindcă ne-a creat, și fiindcă ne este stăpîn. Dar astăzi trebuie — sînt silit — să mă îndoiesc de inteligența bătrînului care, din pricina unei simple amintiri de ură pentru tată, urmărește astfel pe fiu. Mi s-ar părea că sînt caraghios dacă m-aș lăsa dus de toanele lui. Voi avea și de acum înainte cel mai mare respect pentru domnul Noirtier ; voi îndura fără să mă plîng pedeapsa bănească la care mă supune ; dar voi rămîne neclintit în voința mea și lumea va aprecia cine are judecata mai sănătoasă. Prin urmare, îmi voi căsători fiica cu baronul Franz d'Épinay, fiindcă această căsătorie este — după cîte mi se pare — pe de-a-ntregul onorabilă, și pentru că, la urma urmei, vreau să-mi mărit fata cu cine-mi place.

— Cum ! se miră Monte-Cristo, căruia procurorul regal îi ceruse mereu aprobarea, din ochi. Spuneți că domnul Noirtier o dezmoștenește pe domnișoara Valentine fiindcă se va mărita cu baronul Franz d'Épinay ?

— Da, domnule ! Asta e motivul, răspunse Villefort, înălțînd din umeri.

— Cel puțin motivul vizibil, adăugă doamna de Villefort.

— Motivul adevărat, draga mea. Crede-mă, îmi cunosc tatăl.

— E de neînchipuit ! spuse doamna de Villefort. Te întreb de ce domnului Noirtier îi displace mai mult domnul d'Épinay, decît oricare altul ?

— Într-adevăr, se amestecă Monte-Cristo, l-am cunoscut și eu pe Franz d'Épignay. E fiul generalului de Quesnel, nu-i așa ? Generalul a fost făcut baron d'Épinay de către regele Carol al X-lea ?

— Da, răspunse Villefort.

— Mie mi se pare un tînăr încîntător !

— De asta cred eu că nu e decît un pretext, spuse doamna de Villefort. Și sînt sigur că-i așa. Bătrînii sînt tirani în dragoste. Domnul Noirtier nu vrea să i se mărite nepoata.

— Nu cunoașteți motivul urei lui împotriva lui d'Épinay ? întrebă Monte-Cristo.

— Doamne ! Cine l-ar putea cunoaște !

— Poate să fie la mijloc vreo antipatie politică ?

— Știți, tatăl meu și tatăl lui Franz d'Épinay au trăit vremuri furtunoase din care eu n-am apucat să văd decît ultimele zile, spuse Villefort.

— Tatăl dumneavoastră nu era bonapartist ? întrebă Monte-Cristo. Parcă mi-amintesc că mi-ați spus ceva în sensul acesta.

— Tata a fost iacobin mai mult decît orice, continuă Villefort, minat de emoție dincolo de limitelê prudenței. Roba de senator pe care Napoleon i-a aruncat-o pe umeri nu făcea decît să mascheze, fără să-l schimbe însă, pe omul de altădată. Cînd tata conspira, el n-o făcea pentru imperiu, ci împotriva Bourbonilor ; căci avea însușirea grozavă de a lupta nu pentru utopii irealizabile, ci numai pentru lucruri posibile și de a pune în practică pentru reușita acestor lucruri posibile teribilele teorii ale montagnarzilor, care nu dădeau înapoi din fața nici unui mijloc.

— Atunci se vede că domnul Noirtier și domnul d'Épinay s-or fi întîlnit cîndva în arena politică, spuse Monte-

Cristo. Nu cumva domnul general d'Épinay, deși servise sub Napoleon, păstrase în fundul inimii sentimente regaliste ? Și nu este el acela care a fost asasinat într-o seară, pe cînd ieșea dintr-un club napoleonean, unde fusese atras cu nădejdea de a găsi în el un frate ?

Villefort se uită la conte aproape îngrozit.

— Mă înșel oare ? întrebă Monte-Cristo.

— De loc, domnule, răspunse doamna de Villefort, dimpotrivă, e pe deplin adevărat. Și tocmai din pricina acestor lucruri și ca să se stingă vechile uri, domnul de Villefort s-a gîndit să-i facă să se iubească pe cei doi copii ai căror părinți s-au urît.

— Minunată idee ! făcu Monte-Cristo. Idee plină de omenie, pe care toată lumea trebuie s-o aplaude ! Zău, ar fi fost frumos s-o vezi pe domnișoara Noirtier de Villefort numindu-se doamna Franz d'Épinay.

Villefort tresări și-l privi pe Monte-Cristo ca și cum ar fi vrut să-i citească în fundul inimii intenția care-i dictase cuvintele.

Dar contele își păstra pe buze, neschimbat, binevoitorul lui surîs ; și de data aceasta, cu toată puterea de pătrundere a privirii sale, procurorul regal nu văzu ce se ascunde dincolo de surîs.

— De aceea, urmă Villefort, chiar dacă pentru Valentine ar fi o mare nenorocire să piardă averea bunicii ei, eu nu cred totuși că trebuie să stricăm căsătoria pentru asta. Nu cred că domnul d'Épinay va da înapoi din pricina unei pierderi bănești. El își va da seama că prețuiesc mai mult decît banii, eu, care îi jertfesc numai din dorința de a-mi ține cuvîntul. Și va socoti că Valentine e și așa destul de bogată, avînd averea rămasă de la maică-sa, administrată de domnul și doamna de Saint Méran, bunicii ei din partea mamei. Ei o iubesc amîndoi din toată inima...

— Și ar merita să fie iubiți și îngrijiți așa cum a făcut-o Valentine pentru domnul Noirtier, adăugă doamna

de Vilefort. De altfel, peste o lună, cel mult, au să vină amîndoi la Paris, iar Valentine, după o asemenea păţanie, va fi scutită să se mai îngroape, ca pînă acuma, lîngă domnul Noirtier.

Contele asculta cu bunăvoinţă glasul discordant al acestor amoruri proprii rănite şi interese zădărnicate.

— Mai întii vă cer iertare pentru ce am să vă spun, dar mi se pare că dacă domnul de Noirtier o dezmoşteşte pe domnişoara de Villefort fiindcă vrea să se mărite cu un tînăr pe al cărui tată el în urăşte, apoi dragului de Edouard nu poate să-i găsească nici o vină, îşi dădu Monte-Cristo părerea, după o clipă de tăcere.

— Nu-i aşa, domnule ? făcu doamna de Villefort, emoţionată. Nu-i aşa că e nedrept, îngrozitor de nedrept ? Bietul Edouard e tot nepotul domnului de Noirtier, ca şi Valentine, iar dacă Valentine n-ar fi trebuit să se mărite cu Franz, domnul Noirtier i-ar fi lăsat ei întreaga lui avere. Ba mai mult încă, Edouard poartă numele familiei, şi chiar dacă Valentine va fi într-a-devăr dezmoştenită, ea rămîne totuşi de trei ori mai bogată decît băieţuşul.

După ce dădu lovitura aceasta, contele ascultă fără să mai scoată o vorbă.

— Haide, glăsui Villefort, vă rog, domnule conte, să nu mai vorbim despre neplăcerile acestea de familie. Da, e adevărat, averea mea va mări veniturile săracilor, care au ajuns astăzi nişte adevăraţi bogătaşi. Da, tată îmi înşeală fără nici un motiv nădejtile îndreptăţite. Dar eu mă voi purta ca un om înţelept, ca un om de inimă, iar d'Épinay, căruia i-am făgăduit venitul sumei acesteia, îl va primi chiar de ar fi să-mi impun cele mai cumplite lipsuri.

— Totuşi, glăsui doamna de Villefort, reîntorcîndu-se la singurul gînd care îi frămînta inima, poate că ar fi mai bine să-i destăinuieşti necazul acesta lui Franz astfel încît să renunţe şi el la căsătorie.

— Ar fi o adevărată nenorocire ! răspunse Villefort.

— O nenorocire ? se miră Monte-Cristo.

— Fără îndoială, continuă Villefort, potolindu-se. O căsătorie stricată, chiar din motive bănești, aruncă o lumină urită asupra unei fete. Și apoi, vechile zvonuri pe care voiam să le sting vor începe iarăși. Dar nu, n-o să fie așa. Prin dezmoștenirea Valentinei, Franz d'Épinay, dacă e om cinstit, se va vedea și mai legat încă decît înainte. Altfel ar însemna că nu-l interesează decît banii ; nu, asta-i cu neputință.

— Și eu gîndesc la fel' ca domnul de Villefort, răspunse Monte-Cristo ațintindu-și privirea asupra doamnei de Villefort. Și dacă m-ar socoti destul de prieten ca să-i pot da un sfat, l-aș pofti, dat fiind că domnul d'Épinay se reîntoarce curînd — cel puțin așa am auzit — să desăvîrșească lucrurile cît mai repede, ca să nu mai poată fi desfăcute. S-ar merge astfel pe o cale care n-ar putea să-i facă decît cinste domnului de Villefort.

Procurorul se ridică, cùprins de o bucurie vădită, în timp ce soția sa păli ușor.

— Bine, atîta voiam să știu. Voi ține seama de părerea unui sfătuitor ca dumneavoastră, spuse el întinzîndu-i mîna lui Monte-Cristo. Așadar, toți cei de față să privească tot ce s-a întîmplat astăzi ca și cînd n-ar fi fost ; nu s-a schimbat nimic din planurile noastre.

— Domnule, glăsui contele, lumea, oricît ar fi de nedreaptă, vă asigur că va primi cu laude hotărîrea dumneavoastră. Prietenii se vor mîndri cu, ea, iar domnul d'Épinay, chiar dacă ar trebui s-o ia fără zestre pe domnișoara de Villefort, ceea ce nu este cazul, va fi încîntat să intre într-o familie unde oamenii știu să se ridice la înălțimea unor asemenea jertfe ca să-și țină cuvîntul și să-și îndeplinească datoria.

Spunînd aceste cuvinte, contele se ridicase și se pregătea de plecare.

— Ne părăsiți, domnule copte ? întrebă doamna de Villefort.

— Sînt silit s-o fac, doamnă. Trecusem numai să vă amintesc făgăduiala de a veni sîmbătă.

— Vă temeati cumva că am uitat-o ?

— Sînteți prea bună, doamnă ; dar domnul de Villefort are cîteodată treburi atît de serioase și de urgente, încît...

— Soțul meu și-a dat cuvîntul, domnule, răspunse doamna de Villefort, și ați văzut că și-l ține, chiar cînd are numai de pierdut. Deci, o să și-l țină cu atît mai mult cînd are numai de cîștigat.

— Reuniunea va avea loc în casa dumneavoastră din Champs-Elysées ? întrebă Villefort.

— Nu, și asta va dovedi și mai mult cît îmi sînteți de prieteni, răspunse Monte-Cristo : reuniunea va avea loc la țară.

— La țară ?

— Da.

— Unde ? Aproape de Paris, nu-i așa ?

— La porțile Parisului chiar, la o jumătate de oră de barieră, la Auteuil.

— La Auteuil ! se miră Villefort. Adevărat, soția mea îmi spusese că locuiți la Auteuil, fiindcă la dumneavoastră a fost dusă. Și în ce parte, la Auteuil ?

— Strada la Fontaine !

— Strada la Fontaine ! făcu Villefort cu glasul surmărit ; la ce număr ?

— La numărul 28.

— Va să zică dumneavoastră vi s-a vîndut casa domnului de Saint Méran ? întrebă Villefort uluit.

— A domnului de Saint Méran ? făcu Monte-Cristo. Casa era a domnului de Saint Méran ?

— Da, se amestecă doamna de Villefort. Și nu știu dacă veți crede un lucru, domnule conte...

— Care anume ?

— Ar fi o adevărată nenorocire ! răspunse Villefort.

— O nenorocire ? se miră Monte-Cristo.

— Fără îndoială, continuă Villefort, potolindu-se. O căsătorie stricată, chiar din motive bănești, aruncă o lumină urită asupra unei fete. Și apoi, vechile zvonuri pe care voiam să le sting vor începe iarăși. Dar nu, n-o să fie așa. Prin dezmoștenirea Valentinei, Franz d'Épinay, dacă e om cinstit, se va vedea și mai legat încă decît înainte. Altfel ar însemna că nu-l interesează decît banii ; nu, asta-i cu neputință.

— Și eu gîndesc la fel' ca domnul de Villefort, răspunse Monte-Cristo ațintindu-și privirea asupra doamnei de Villefort. Și dacă m-ar socoti destul de prieten ca să-i pot da un sfat, l-aș pofti, dat fiind că domnul d'Épinay se reîntoarce curînd — cel puțin așa am auzit — să desăvîrșească lucrurile cît mai repede, ca să nu mai poată fi desfăcute. S-ar merge astfel pe o cale care n-ar putea să-i facă decît cinste domnului de Villefort.

Procurorul se ridică, cùprins de o bucurie vădită, în timp ce soția sa păli ușor.

— Bine, atîta voiam să știu. Voi ține seama de părerea unui sfătuitor ca dumneavoastră, spuse el întinzîndu-i mîna lui Monte-Cristo. Așadar, toți cei de față să privească tot ce s-a întîmplat astăzi ca și cînd n-ar fi fost ; nu s-a schimbat nimic din planurile noastre.

— Domnule, glăsui contele, lumea, oricît ar fi de nedreaptă, vă asigur că va primi cu laude hotărîrea dumneavoastră. Prietenii se vor mîndri cu, ea, iar domnul d'Épinay, chiar dacă ar trebui s-o ia fără zestre pe domnișoara de Villefort, ceea ce nu este cazul, va fi încîntat să intre într-o familie unde oamenii știu să se ridice la înălțimea unor asemenea jertfe ca să-și țină cuvîntul și să-și îndeplinească datoria.

Spunînd aceste cuvinte, contele se ridicase și se pregătea de plecare.

— Ne părăsiți, domnule copte ? întrebă doamna de Villefort.

— Sînt silit s-o fac, doamnă. Trecusem numai să vă amintesc făgăduiala de a veni sîmbătă.

— Vă temeati cumva că am uitat-o ?

— Sînteți prea bună, doamnă ; dar domnul de Villefort are cîteodată treburi atît de serioase și de urgente, încît...

— Soțul meu și-a dat cuvîntul, domnule, răspunse doamna de Villefort, și ați văzut că și-l ține, chiar cînd are numai de pierdut. Deci, o să și-l țină cu atît mai mult cînd are numai de cîștigat.

— Reuniunea va avea loc în casa dumneavoastră din Champs-Elysées ? întrebă Villefort.

— Nu, și asta va dovedi și mai mult cît îmi sînteți de prieteni, răspunse Monte-Cristo : reuniunea va avea loc la țară.

— La țară ?

— Da.

— Unde ? Aproape de Paris, nu-i așa ?

— La porțile Parisului chiar, la o jumătate de oră de barieră, la Auteuil.

— La Auteuil ! se miră Villefort. Adevărat, soția mea îmi spusese că locuiți la Auteuil, fiindcă la dumneavoastră a fost dusă. Și în ce parte, la Auteuil ?

— Strada la Fontaine !

— Strada la Fontaine ! făcu Villefort cu glasul sugrumat ; la ce număr ?

— La numărul 28.

— Va să zică dumneavoastră vi s-a vîndut casa domnului de Saint Méran ? întrebă Villefort uluit.

— A domnului de Saint Méran ? făcu Monte-Cristo. Casa era a domnului de Saint Méran ?

— Da, se amestecă doamna de Villefort. Și nu știu dacă veți crede un lucru, domnule conte...

— Care anume ?

Ministerului de Interne, nici la telegraful Observatorului. Ceea ce-mi trebuie e un telegraf în plin câmp, unde să găsesc omulețul pur, împietrit în turla lui.

— Ciudat senior mai sînteți ! spuse Villefort.

— Ce linie mă sfătuiți să cercetez ?

— Cea mai ocupată la ora actuală.

— Atunci linia Spaniei ?

— Da. Vreți o scrisoare din partea ministrului ca să vi se dea lămuriri ?...

— Nu, răspunse Monte-Cristo. Dimpotrivă, v-am spus doar că nu vreau să înțeleg nimic. Din clipa în care voi înțelege ceva, nu va mai exista telegraf, nu va mai exista decît un semn al domnului Duchatel sau al domnului de Montalivet, transmis prefectului de Bayonne și mascat sub două cuvinte grecești : Πολη γραφειν¹. Vreau să păstrez în toată puritatea lor și în toată venerația mea, fiara cu labe negre și cuvîntul înfricoșător.

— Atunci duceți-vă căci peste două ore va fi întu-
neric și n-o să mai vedeți nimic.

— Drace ! Mă speriați ! Care e cel mai apropiat ?

— Pe drumul spre Bayonne ?

— Fie și pe drumul spre Bayonne.

— Telegraful de la Châtillon.

— Și după telegraful de la Châtillon ?

— Cred că telegraful din turnul de la Montlhéry.

— Vă mulțumesc și la revedere ! Sîmbătă vă voi povesti impresiile mele.

La poartă, contele se întîlni cu cei doi notari, care tocmai o dezmoșteniseră pe Valentine și plecau încîntați că făcuseră un act care avea să le aducă neapărat o mare faimă.

¹ A scrie pe poartă (gr. veche).

Capitolul VIII

CUM POATE FI SCĂPAT UN GRĂDINAR DE HÎRCIOGII CARE ÎI MÂNÎNCĂ PIERSICILE

Nu în aceeași seară, cum spusese, ci a doua zi dimineață, contele de Monte-Cristo ieși prin bariera d'Enfer, luă drumul Orléans-ului și trecu dincolo de satul Linas, fără să se oprească la telegraful care își mișca brațele lungi și descărnate, tocmai când contele trecea prin fața lui. În cele din urmă Monte-Cristo ajunsese la turnul din Montlhéry, situat, după cum știe oricine, pe locul cel mai înalt al cîmpiei care poartă acest nume.

La poalele colinei contele se dădu jos din trăsură și începu să urce printr-o potecă circulară, largă de optsprezece degete ; ajuns în vîrf, se pomeni în fața unui gard viu pe care fructele verzi urmau după florile tran-dafirii și albe.

Monte-Cristo căută porțița micii îngrădituri și o găsi de îndată. Porțița era o împletitură de mărăcini prinsă de gard cu inele de răchită și închizîndu-se cu un cui și o sfoară. Într-o clipă contele pricepu cum se mînuiește porțița și o deschise.

Atunci se pomeni într-o grădiniță lungă de vreo șapte metri și largă de vreo patru, mărginită pe o latură de partea gardului viu care cuprindea ingeniosul mecanism descris de noi sub numele de poartă, iar pe cealaltă latură de vechiul turn acoperit de iederă și presărat în întregime cu micsandre și micșunele.

Văzîndu-l astfel, zbîrcit și gătit ca un bunic căruia nepoții au venit să-i ureze de sărbători, n-ai fi zis că turnul poate povesti atîtea drame cumplite dacă i s-ar fi adăugat și glas pe lîngă urechile amenințătoare despre care un vechi proverb ne asigură că zidurile le au.

Grădina putea fi străbătută mergînd de-a lungul unei alei presărată cu nisip roșu și mărginită de o bordură de merișor tare veche, și în tonuri care i-ar fi încîntat ochii lui Delacroix, Rubensul nostru modern. Aleea avea forma unui 8 și se întindea șerpuiind astfel încît ai fi putut face o plimbare de peste douăzeci de metri, într-o grădiniță de șapte metri. Niciodată Flora, voioasa și proaspăta zeiță a harnicilor grădinari latini, nu fusese cinstită cu un cult mai amănunțit și mai curat decît cel din ograda aceasta mică.

Într-adevăr, printre cele douăzeci de tulpini de trandafiri crescute în grădină, n-ai fi găsit una care să aibă măcar o frunză pișcată de gîndaci sau măcar o codiță cu ciorchinii de purici verzi, din cei ce pustiesc și rod plantele crescute la locuri umede. Și totuși, pămîntul negru ca funinginea și frunzișul des al arborilor vădeau din plin că nu umezeala îi lipsea grădinii; de altfel umezeala dată de mîna omului ar fi fost în stare să înlocuiască oricînd umezeala naturii, după cum arăta butoiul plin cu apă stătută care zăcea într-unul din colțurile grădinii. Iar în butoi, pe un așternut verde, poposiseră o broască și un broscoi, nepotriviți la fire și vorbă, căci stăteau mereu cu spatele unul la altul, în două puncte opuse ale cercului.

De altfel nu se găsea nici un firisor de iarbă pe alei, nici o buruiană pe răzoare. O gospodină nu și-ar fi pigulit și nu și-ar fi curățat cu mai multă grijă mușcatele, cactușii și rhododendronii din vasele ei de porțelan, decît stăpînul — nevăzut încă — al grădinii acesteia.

După ce închise poarta legînd sfoara de cui, Monte-Cristo se opri și îmbrățișă cu privirea întreaga proprietate.

— S-ar părea că telegrafistul are grădinari tocmiți cu anul, sau că îi place la nebunie grădinăritul, își spuse el.

Deodată Monte-Cristo se ciocni de ceva, pitit pe după o roabă încărcată cu frunze : acest ceva se ridică, lăsînd să-i scape un strigăt de uimire. Și Monte-Cristo se pomeni în fața unui omuleț de vreo cincizeci de ani, care culegea fragi și-i așeza pe frunze de viță.

Să tot fi fost acolo vreo douăsprezece foi de viță și aproape tot atîția fragi.

Ridicîndu-se, omulețul fu cît p-aci să-și piardă fragii, frunzele și cumpătul.

— Îți culegi recolta ? întrebă Monte-Cristo zîmbind.

— Iertați-mă, domnule, răspunse omulețul ducîndu-și mina la șapcă. E adevărat că nu sînt sus la post, dar abia m-am coborît mai adineaori de acolo.

— Vezi-ți de treabă, prietene, îi spuse contele. Culege-ți fragii, dacă ți-au mai rămas.

— Mai am încă zece : aici, după cum vedeți, sînt unsprezece și aveam în total douăzeci și unul, cu cinci mai mult decît acum un an. Dar nu-i de mirare, fiindcă primăvara a fost călduroasă anul acesta, iar fragilor, știți, le trebuie căldură. Iată de ce, în loc să am șaisprezece — cîți am avut anul trecut — anul acesta, vedeți, am unsprezece culeși, doisprezece, treisprezece, patrusprezece, cincisprezece, șasesprezece, șaptesprezece, optsprezece. Vai de mine ! Îmi lipsesc doi ! Erau aici, ieri chiar, domnule, erau aici, sînt sigur, fiindcă i-am numărat. Trebuie că băiatul Simonei mi i-a șterpelit ; l-am văzut dînd tîrcoale pe aici azi dimineață ! Ah ! Secătură mică, să fure dintr-o ogradă ! Nu știe ce poate păți din pricina asta !

— Într-adevăr, e grav, spuse Monte-Cristo. Dar trebuie să ții seama de tinerețea vinovatului și de lăcomia lui.

— Nici vorbă că țin, răspunse grădinarul. Și cu toate astea, tare mi-e neplăcut. Dar vă mai cer iertare încă o dată, domnule : oți fi vreun șef, iar eu vă țin aici !...

Și privirea lui îngrijorată cercetă figura și costumul albastru al contelui.

— Liniștește-te, prietene, îi spuse Monte-Cristo cu zîmbetul pe care știa să-l facă, după cum voia, cumplit sau binevoitor, și care de data aceasta nu arăta decît bunăvoință. Nu sînt un șef venit să te inspectez, ci doar un simplu călător mînat de curiozitate. Ba chiar începe să-mi pară rău de vizită, fiindcă văd că te fac să-ți pierzi timpul.

— Timpul meu nu costă cine știe ce parale, răspunse omulețul cu un zîmbet trist. E totuși al stăpînirii și n-ar trebui să-l pierd de pomană, dar am primit semnalul care mă anunța că pot să mă odihnesc o oră (grădinarul se uită la un cadran solar, căci în ograda turnului de la Monthléry se găseau de toate, pînă și un cadran solar) și vedeți, mai am încă zece minute de stat. Și apoi fragii mei se copseseră iar dacă îi lăsam o zi mai mult... De altfel, închipuiți-vă, domnule, poate n-o să mă credeți, dar mi-i mîhîncă hîrciogii.

— Nu mai spune ! Zău că n-aș fi crezut una ca asta, răspunse Monte-Cristo serios. Vecinătatea hîrciogilor nu e plăcută de loc pentru noi care nu-i mîncăm îndulciți cu miere, cum îi mînceau romanii.

— Cum ? Romanii îi mînceau ? se miră grădinarul. Mînceau hîrciogii ?

— Am citit asta în Petronius, răspunse contele.

— Adevărat ? Cred că nu sînt buni de loc, deși se spune : „gras ca un hîrciog“. Și nu-i de mirare că hîrciogii sînt grași, domnule, fiindcă dorm toată ziua și nu se trezesc decît ca să roadă toată noaptea. Iată, anul trecut aveam patru zarzări : ei mi-au gustat dintr-una.

Aveam o piersică roșie, una singură ! E un fruct rar, adevărat ; închipuiți-vă, domnule, hîrciogii mi-au mîncat-o pe jumătate înspre partea zidului. O piersică roșie, frumoasă și grozav de gustoasă. De cînd sînt n-am mîncat una mai bună.

— Ai mîncat-o dumneata ? se miră Monte-Cristo.

— Adică am mîncat doar jumătatea care mai rămăsese, înțelegeți ? Avea un gust minunat, domnule. Afurisiții de hîrciogii aleg cele mai bune bucățele. Seamănă cu fiul Simonei care, ce să spun, n-a ales nici el fragii cei mai răi ! Dar anul ăsta, continuă grădinarul, n-am grijă. N-o să se mai întîmple asta, chiar dacă o fi să stau toată noaptea de pază cînd fructele vor începe să se coacă.

Monte-Cristo văzuse destul. Fiecare om își are patima lui care-i roade inima, așa cum fiecare fruct își are viermele lui. Patima telegrafistului era grădinăria. Monte-Cristo plivi cîteva frunze de viță care țineau umbră ciorchinilor și cuceri astfel inima grădinarului.

— Ați venit să vedeți telegraful ? întrebă grădinarul.

— Da, dacă nu e cumva oprit de lege.

— Nu e oprit de loc. răspunse grădinarul, fiindcă nu e nici un pericol. Nimeni nu știe și nici nu poate să știe ce vorbim noi.

— Mi s-a spus că repetați semnale pe care nici voi nu le înțelegeți.

— Așa e, domnule. Iar mie-mi place mai mult că e așa, răspunse telegrafistul rîzînd.

— De ce-ți place mai mult așa ?

— Fiindcă în felul acesta eu n-am nici o răspundere. Sînt o mașină — nimic altceva — și nu trebuie decît să funcționez ; mai mult nu mi se cere.

— Drace ! își spuse Monte-Cristo zîbind, nu cumva, din întîmplare, oi fi nimerit peste un om fără ambiție ? Ar fi o nenorocire...

— Domnule, continuă grădinarul, aruncînd o privire spre cadranul solar, cele zece minute au să se termine

îndată. Mă întorc la postul meu. Vreți să vă urcați și dumneavoastră cu mine ?

— Te urmez.

— Și într-adevăr, Monte-Cristo intră în turnul împărțit în trei etaje. Jos se găseau câteva unelte agricole, sape, greble, stropitori, rezemate de zid : acesta era tot mobilierul.

La al doilea etaj era locuința obișnuită, sau mai bine-zis locuința de noapte a funcționarului. Aici se găseau câteva biete mobile, un pat, o masă, două scaune, un ciubăr de piatră, plus câteva ierburi uscate, atîrnate de tavan. Monte-Cristo recunoscuse mazăricea și fasolea spaniolă căruia omulețul îi păstra sămînța în păstaie. Grădinarul le etichetase pe toate, cu grija unui maestru botanist din Grădina Botanică.

— Trebuie mult timp ca să înveți telegrafia ? întrebă Monte-Cristo.

— Nu învățătura ține mult, ci timpul de probă.

— Ce leafă primești ?

— O mie de franci, domnule.

— Cam puțin...

— Da, dar după cum vedeți, am și locuință.

Monte-Cristo se uită prin încăpere.

— Mai ales dacă nu ții să ai o locuință ca lumea, murmură el.

Urcară la al treilea etaj ; acolo era camera de lucru a telegrafistului. Monte-Cristo se uită rînd pe rînd la cele două mînere de fier cu ajutorul cărora slujbașul pune în mișcare aparatul.

— E, foarte interesant, spuse el. Dar viața asta trebuie să ți se pară, la urma urmei, cam searbadă.

— Da, la început ți se înțepenește gîtul tot uitîndu-te, însă peste un an sau doi te obișnuiești. Apoi avem și noi orele noastre de odihnă și zilele cînd nu lucrăm.

— Zilele cînd nu lucrați ?

- Da.
 - Care ?
 - Zilele cu ceață.
 - Adevărat.
 - Zilele cu ceață sînt zilele mele de sărbătoare.
- Atunci cobor în grădină și răsădesc, tai, potrivesc cren-gile, curăț de omizi. Și tot așa, timpul trece mereu.
- De cîtă vreme ești aici ?
 - De zece ani. Și cu cei cinci ani de probă, fac cinci-sprezece.
 - Cîți ani ai ?...
 - Cincizeci și cinci.
 - Cîți ani de serviciu trebuie să ai ca să ieși la pensie ?
 - Douăzeci și cinci de ani, domnule.
 - Și la cît se ridică pensia ?
 - La o sută de taleri.
 - Biata omenire ! murmură Monte-Cristo.
 - Ați spus ceva, domnule ?... întrebă slujbașul.
 - Spuneam că e foarte interesant.
 - Ce anume ?
 - Tot ce-mi arăți... Și chiar nu înțelegi nimic din semnele pe care le faci ?
 - Absolut nimic.
 - N-ai încercat niciodată să le înțelegi ?
 - Niciodată. La ce mi-ar folosi ?
 - Totuși, sînt unele semne care ți se adresează du-mitale direct.
 - Fără îndoială.
 - Pe acelea le înțelegi ?
 - Sînt totdeauna aceleași.
 - Și ce spun ele ?
 - „Nimic nou“... „Ai o oră“... Sau, „pe mîine“...
 - Numai lucruri cu totul nepericuloase, observă Monte-Cristo. Dar ia te uită, nu cumva corespondentul dumitale s-a pus în mișcare ?

- Adevărat, vă mulțumesc, domnule.
- Ce-ți spune ? Înțelege ceva ?
- Da. Mă întreabă dacă sînt gata.
- Și cum îi răspunzi ?...
- Printr-un semn care îi arată corespondentului meu din dreapta că sînt gata și îl invit totodată și pe corespondentul din stînga să se pregătească.
- E foarte ingenios, spuse contele.
- Veți vedea, urmă omul plin de mîndrie, peste cinci minute o să vorbească.
- Va să zică mai am cinci minute, gîndi Monte-Cristo. E mai mult decît îmi trebuie. Dragă domnule, continuă el, dă-mi voie să-ți pun o întrebare.
- Vă ascult.
- Îți place grădinăria ?
- Mor după ea !
- Ai fi fericit dacă în locul grădiniței acesteia de șapte metri ai avea o grădină de vreo doi stînjeni ?
- Domnule, aș face din ea raiul pe pămînt.
- Cu cei o mie de franci ai dumitale o duci greu, nu-i așa ?
- Destul de greu ; dar oricum, trăiesc.
- Așa e. Însă n-ai decît o biată grădiniță.
- E adevărat, grădina nu-i mare de loc.
- Și așa, cît e de mică, mai e și plină de hîrciogii.
- Asta mă necăjește cel mai mult.
- Ia spune-mi, dacă ai avea nenorocirea să întorci capul cînd îți vorbește corespondentul din dreapta, ce-ar fi ?
- Nu l-aș vedea.
- Și ce s-ar întîmpla atunci ?
- N-aș putea să-i repet semnalele.
- Și apoi ?
- S-ar întîmpla că, nerepetîndu-le din pricina neatenției, aș fi amendat.
- Cu cît ?

- O sută de franci.
- O zecime din venitul dumitale. Foarte frumos !
- De ! făcu slujbașul.
- Ți s-a întâmplat vreodată să fii amendat ? întreabă Monte-Cristo.
- O dată, domnule, pe cînd altoiam un trandafir galben.
- Bine. Ia spune-mi, ce s-ar întâmpla dacă te-ai hotărî să schimbi ceva din semnal, sau să transmiți un altul ?
- Atunci ar fi altceva. Aș fi dat, afară și mi-aș pierde pensia.
- Trei sute de franci ?
- O sută de taleri, da, domnule. De aceea, vă închipuiți că n-o să fac niciodată asemenea lucruri.
- Nici pentru leafă dumitale pe cincisprezece ani ?
- Ia gîndește-te, fiindcă merită să te gîndești, nu-i așa ?
- Pentru cincisprezece mii de franci ?
- Da.
- Domnule, mă înspăimîntați.
- Ei așa !
- Domnule, voiți să mă ispițiți !
- Exact ! Cincisprezece mii de franci, înțelegi ?
- Domnule, lăsați-mă să-mi privesc corespondentul din dreapta !
- Dimpotrivă, nu te uita la el, ci uită-te aici.
- Ce-s astea ?
- Cum, nu cunoști hîrtiuțele pe care ți le arăt ?
- Bancnote !
- De o mie. Sînt în total cincisprezece..?
- Și ale cui sînt ?
- Ale dumitale, dacă vrei.
- Ale mele ? strigă slujbașul cu glas sugrumat.
- Da, da, ale dumitale, cu totul ale dumitale.

— Domnule, iată, corespondentul din dreapta a început să semnalizeze...

— Lasă-l să semnalizeze.

— Domnule, m-ați oprit din lucru și am să fiu amendat.

— O să te coste o sută de franci. Vezi bine că ai tot interesul să ieși cele cincisprezece bancnote ale mele.

— Domnule, corespondentul din dreapta își pierde răbdarea : repetă semnalele.

— Lasă-l în pace și ia banii.

Contele puse teancul în mîna slujbaşului.

— Acum, îi spuse el, asta nu-i de ajuns ; cu cincisprezece mii de franci n-ai să poți trăi.

— O să mai îmi păstrez postul.

— Nu, nu. Ai să-l pierzi, fiindcă o să semnalizezi altceva decît corespondentul dumitale.

— Vai, domnule, ce-mi propuneți să fac !

— O nimica toată.

— Domnule, numai dacă mă veți sili...

— Zău, chiar mă gîndeam să te silesc.

Și Monte-Cristo scoase din buzunar un alt teanc de bancnote.

— Iată, alți zece mii de franci, spuse el. Cu cei cincisprezece pe care-i ai în buzunar, o să faci douăzeci și cinci de mii. Cu cinci mii de franci ai să-ți cumperi o căsuță drăguță și doi stînji de pămînt ; de la celelalte douăzeci de mii ai să ai un venit de o mie de franci.

— O grădină de doi stînji ?

— Și o mie de franci venit.

— Doamne, Doamne !

— Hai, ia-le odată !

Și Monte-Cristo puse cu forța cei zece mii de franci în mîna slujbaşului.

— Ce trebuie să fac ?

— Nimic greu.

— Dar ce ?

— Repetă semnalele astea.

Monte-Cristo scoase din buzunar o hîrtie pe care erau trei semnale desenate și niște numere arătînd ordinea în care trebuiau făcute.

— După cum vezi, n-o să țină mult.

— Da, dar...

— Pentru asta o să capeți piersici roșii și atîtea altele.

Lovitura își atinse ținta. Prins de călduri și asudînd din belșug, bietul om execută una după alta cele trei semnale date de conte, în ciuda semnalelor desperate ale corespondentului din dreapta care, neînțelegînd nimic din schimbarea petrecută, începea să creadă că omul cu piersicile a înnebunit.

Cît despre corespondentul din stînga, el repetă conștiincios semnalele primite și ele fură, în cele din urmă, culese la Ministerul de Interne.

— Acum iață-te bogat, spuse Monte-Cristo.

— Da, răspunse slujbașul, dar cu ce preț !

— Ascultă, prietene, continuă Monte-Cristo, nu vreau să ai remușcări ; crede-mă deci ; îți jur că n-ai făcut nimănui nici un rău și că ai slujit planurilor lui Dumnezeu.

Slujbașul luă banii, îi pipăi, îi numără. Obrajii cînd îi păleau, cînd i se înroșeau. În sfîrșit, porni în goană spre odaia lui ca să bea un pahar cu apă ; dar n-apucă să ajungă pînă la ciubăr și leșină în mijlocul fasolelor uscate.

La cinci minute după ce o știre telegrafică nouă sosi la minister, Debray puse să i se înhame caii la cupeu și porni în goană la Danglars.

— Soțul dumitale are cupoane de-ale împrumutului spaniol ? o întrebă el pe baroană.

— Cred și eu ! Are cupoane în valoare de vreo șase milioane.

— Să le vîndă la orice preț.

— De ce ?

— Fiindcă Don Carlos a fugit din Bourges și s-a reîntors în Spania.

— Cum ai aflat ?

— Pe naiba, răspunse Debray înălțînd din umeri, așa cum aflu toate știrile.

Baroana nu mai așteptă să i se spună încă o dată ; dădu fuga la soțul ei care, la rîndul său, alergă la agentul de schimb, poruncindu-i să vîndă la orice preț.

Cînd se află că domnul Danglars vinde, fondurile spaniole scăzură îndată. Danglars pierdu cinci sute de mii de franci, dar scăpă de toate cupoanele.

În aceeași seară se putea citi în *Mesagerul* :

DEPEȘĂ TELEGRAFICĂ

„Regele Don Carlos a scăpat de sub supravegherea la care era supus la Bourges și s-a reîntors în Spania prin granița Cataloniei. Barcelona s-a răsculat în favoarea lui.“

Toată seara nu se vorbi decît despre prevederea lui Danglars care-și vînduse cupoanele și despre norocul speculantului de efecte publice care nu pierdea decît cinci sute de mii de franci într-o asemenea lovitură.

Cei care își păstrasera bonurile sau le cumpăraseră pe-ale lui Danglars se crezură ruinați și petrecură o noapte zbuciumată.

A doua zi se putea citi în *Monitorul* :

„Mesagerul a anunțat ieri, fără nici un temei, fuga lui Don Carlos și răscoala din Barcelona.“

Regele Don Carlos n-a părăsit Bourges, iar în peninsula domnește cea mai desăvîrșită liniște.

Un semnal telegrafic, prost înțeles din pricina ceții, a dat naștere acestei greșeli.“

Acțiunile sporiră la dublu față de cifra la care scăzuseră.

Astfel, ținînd seama de pierderea la vînzare și de lipsa cîștigului, Danglars pierduse un milion.

— Bun ! îi spuse Monte-Cristo lui Morrel, aflat la el în clipa cînd se anunța ciudata urcare la bursă, căreia Danglars îi căzuse victimă ; cu douăzeci și cinci de mii de franci am făcut o descoperire pentru care aș fi plătit și o sută de mii.

— Ce ați descoperit ? întrebă Maximilien.

— Am descoperit cum poate fi scăpat un grădinar de hîrciogii care-i mănîncă piersicile.

Capitolul IX

FANTOMELE

La prima vedere și privită pe dinafară, casa din Auteuil n-avea nimic splendid în ea, nimic din ceea ce s-ar fi putut aștepta de la o locuință hărăzită mărețului conte de Monte-Cristo : dar simplitatea aceasta se datora voinței stăpînului, care poruncise să nu fie nimic schimbat pe dinafară. Ca să te poți convinge de lucrul acesta n-aveai decît să privești interiorul. Într-adevăr, de cum se deschidea poarta, priveliștea era cu totul alta.

Domnul Bertuccio se întrecuse pe sine însuși în ceea ce privește gustul alegerii mobilelor și executării lor ; așa cum altă dată ducele d'Antin doborîse într-o noapte o alee de copaci care stînjenea vederea lui Ludovic al XIV-lea, Bertuccio, în numai trei zile, plantase o curte care fusese în întregime goală. Acum plopî frumoși împreună cu sicomori aduși cu rădăcinile lor uriașe umbreau fațada principală a casei, în fața căreia, în locul pavajului pe jumătate ascuns de iarbă, se întindea o pajiște de gazon. Brazdele pajiștei puse chiar în dimineața aceea formau un covor nesfîrșit pe care se mai vedeau încă picăturile de apă cu care fuseseră stropite.

De altfel, poruncile fuseseră date de către conte ; el însuși îi dăduse lui Bertuccio un plan cu numărul și locurile copacilor care trebuiau plantați, cît și cu forma și felul pajiștei ce trebuia să ia locul pavajului.

Privită astfel, casa devenise de nerecunoscut și Bertuccio însuși spunea că n-o mai recunoaște, așa strînsă cum era în cadrul ei de verdeață.

Cît timp fusese acolo, intendentului nu i-ar fi părut de loc rău să facă unele schimbări și în grădină ; dar contele îl oprise în mod special să se atingă de ceva. Bertuccio se despăgubi umplînd cu flori anticamerele, scările și căminele.

Ceea ce vădea neîntrecuta pricepere a intendentului și adîncă știință a stăpînului, pentru unul în a servi, pentru celălalt în a se face servit, era faptul ca această casă, goală de douăzeci de ani, atît de sumbră și de tristă încă în ajun, îmbibată de neplăcutele miasme cărora li s-ar putea spune miasmele vremurilor, căpătase într-o zi, o dată cu aparența de viață, parfumurile preferate de stăpîn, și lucrurile cele mai dragi lui ; căci sosind, Monte-Cristo își putea găsi la îndemîină cărțile și armele ; putea avea sub ochi tablourile preferate, putea întîlni în anticameră cîinii pe care-i plăcea să-i mîngîie, păsările al căror cînt îi era drag. Și întreaga locuință, trezită dintr-un somn îndelungat, așa cum fusese trezit castelul Frumoasei Adormite, trăia, cînta, înflorește, asemenea caselor îndrăgite multă vreme, unde ne lăsăm fără voia noastră o parte din suflet, atunci cînd din nefericire trebuie să plecăm.

Prin curtea frumoasă servitori alergau în sus și în jos : unii, stăpîni ai bucătăriilor, umblau pe scările abia reparate ca și cum ar fi locuit de totdeauna aici : ceilalți umpleau șoproanele, cu trăsurile numerotate și orînduite la locurile lor părăind că se află de cincizeci de ani acolo ; alții își găseau de lucru în grajduri, unde caii din stănoage răspundeau nechezînd rîndașilor care le vorbeau cu mult mai mult respect decît le vorbesc unii servitori stăpînilor.

Biblioteca era împărțită în două părți, pe două laturi ale pereților, și cuprindea aproape două mii de volume ; un compartiment întreg fusese destinat romanelor mo-

derne și cele apărute în ajun se găseau puse la locul lor împănându-se în coperti roșii împodobite cu aur.

De cealaltă parte a clădirii, făcînd pereche bibliotecii, se afla sera, plină de plante rare, înflorite în vase lungi, japoneze. În mijlocul serii, adevărată minunăție pentru vedere și miros totodată, se afla un biliard, parcă abia părăsit de jucătorii care lăsaseră bilele să se odihnească pe postav.

O singură încăpère fusese cruțată de neîntrecutul Bertuccio. Pe dinaintea încăperii acesteia, situată în colțul stîng al primului etaj, la care se putea ajunge pe scara cea mare și se putea ieși pe scara dosnică, servitorii treceau curioși, iar Bertuccio trecea înspăimîntat.

La orele cinci precis, contele, urmat de Ali, sosi în fața casei din Auteuil. Bertuccio îi aștepta venirea, nerăbdător și neliniștit. Intendentul nădăjduia să fie felicitat, dar totodată se temea să nu-l vadă pe Monte-Cristo încruntîndu-se.

Monte-Cristo coborî în curte, străbătu întreaga locuință și făcu ocolul grădinii, tăcut, fără să dea nici cel mai mic semn de aprobare sau de nemulțumire.

Intrînd însă în dormitor, situat față în față cu încăperea închisă, el întinse mîna spre sertarul unei mici mobile din lemn de trandafir, care-i atrăsese atenția încă de la prima venire.

— Asta nu poate servi decît pentru mănuși, spuse el.

— Într-adevăr, excelență, răspunse Bertuccio încîntat ; deschideți și veți găsi mănuși.

În celelalte mobile, contele găsi tot ce socotea că poate găsi : sticlute, țigări, giuvaeruri.

— Bine, spuse Monte-Cristo.

Iar domnul Bertuccio se retrase fericit, într-atîta de mare și de reală era puterea și înfriurirea lui Monte-Cristo asupra celor din preajma lui.

Exact la ceasurile șase se auzi în fața porții tropotul unui cal. Căpitanul de spahii sosise călare pe Medeah.

Monte-Cristo îl întâmpină pe peron, cu zîmbetul pe buze.

— Sînt sigur că am venit primul ! îi strigă Morrel ; am făcut-o dinadins, cu gînd să vă am o clipă singur, înaintea tuturor celorlalți. Julie și Emmanuel vă trimit milioane de complimente. Ei, dar știți că e încîntător aici ! Spuneți-mi, conte, oamenii dumneavoastră au să-mi îngrijească bine calul ?

— Fii liniștit, dragă Maximilien, se pricep ei...

— Are nevoie să fie zvîntat. Dacă ați ști ce goană a tras ! Un adevărat uragan !

— Cred și eu, doar e un cal de cinci mii de franci ! spuse Monte-Cristo cu tonul unui tată care i-ar vorbi fiului său.

— Vă pare rău după ei ? întrebă Morrel cu un zîmbet deschis.

— Mie ? Ferească Dumnezeu ! răspunse contele. Nu. Mi-ar părea rău numai dacă n-ar fi calul bun.

— E atît de bun, dragă conte, încît domnul de Chateau-Renaud, cel mai grozav cunoscător din Franța, și domnul Debray care călărește caii arabi ai ministerului, gonesc pe urmele mele în clipa de față și sînt la o oarecare distanță, după cum vedeți, ba mai sînt încă și urmăriți îndeaproape de caii baroanei Danglars, care merg la trap întins făcînd cam vreo șase leghe pe oră.

— Așadar, vin și ei după dumneata ? întrebă Monte-Cristo.

— Iată-i.

În aceeași clipă un cupeu cu bidiviii în spume și doi cai de șea, gîfiind, se opriă dinaintea porții care se deschise în fața lor. Îndată cupeul făcu un ocol și trase la peron, urmat de cei doi călăreți.

Debray descălecă într-o clipă și se repezi spre portieră. El îi întinse mîna baroanei, care, coborîndu-se, îi făcu un semn neobservat de nimeni în afară de Monte-Cristo.

Dar contelui nu-i scăpa nimic și în gestul acesta el văzu lucind un bilețel alb, tot așa de neobservat ca și gestul. Bilețelul fu strecurat din mîna doamnei Danglerars, în aceea a secretarului ministerului, cu o ușurință care arăta obișnuința unei asemenea manevre.

După soția sa, coborî și bancherul, palid, ca și cum ar fi ieșit dintr-un mormînt, nu dintr-un cupeu.

Doamna Danglerars aruncă în jurul ei o privire rapidă și cercetătoare, înțeleasă doar de Monte-Cristo. Privi curtea, coloanele și fațada casei, apoi, înăbușindu-și o ușoară emoție, care i s-ar fi ivit fără îndoială pe chip, dacă nu s-ar fi stăpînit, ea urcă treptele peronului, spunîndu-i lui Morrel :

— Domnule, de mi-ai fi prieten, te-aș întreba dacă nu vrei să vinzi calul.

Zîmbetul lui Morrel semăna bine cu o strîmbătură ; tinărul se întoarse spre Monte-Cristo ca pentru a-l ruga să-l scoată din încurcătură.

Contele îl înțelese.

— De ce nu m-ați întrebat pe mine, doamnă ? răspunse el.

— Cu dumneata nu-i e îngăduit omului să-și dorească nimic, fiindcă e prea sigur că l-ar obține. De asta l-am întrebat pe domnul Morrel, răspunse baroana.

— Din păcate, urmă contele, sînt martor că domnul Morrel nu-și poate ceda calul. Onoarea îl silește să-l păstreze.

— Cum asta ?

— A pus rămășag că-l va îmblinzi pe Medeah pînă în șase luni. Înțelegeți acum, baroană, că dacă nu l-ar mai avea înainte de termenul fixat, nu numai că ar pierde rămășagul, dar se va mai zice și că i-a fost teamă. Iar un căpitan de spahii, chiar dacă ar vrea să îndeplinească o toană a unei femei frumoase ca dumneata, lucru care, după părerea mea, e unul din cele mai sacre din lume, și tot nu poate să dea naștere la asemenea zvonuri.

— Vedeți, doamnă... spuse Morrel, zîbindu-i recunoscător lui Monte-Cristo.

— Cred că ai destui cai la fel ca ăsta, făcu Danglars cu un ton morocănos și prost ascuns sub un zîmbet greoi.

De obicei doamna Danglars nu lăsa asemenea atacuri fără răspuns. Totuși, spre marea uimire a tinerilor, ea păru că nici nu aude măcar și nu răspunse nimic.

Monte-Cristo zîmbi observîndu-i tăcerea care vădea o umilință neobișnuită, și îi arătă baroanei două uriașe vase din porțelan chinezesc, cu șerpuiuri de vegetații marine atît de groase și de bine lucrate cum numai natura singură, cu bogăția, tăria și gustul ei, ar fi putut face.

Baroana păru încîntată.

— Zău, s-ar putea planta în fiecare cîte un castan din Tuileries ! spuse ea. Cum de-au putut virî în cuptor asemenea enormități ?

— N-ar trebui să ne întrebați pe noi, ăștia care facem doar statuete și pahare fine, răspunse Monte-Cristo. E o lucrare din alte vremuri, un fel de operă a duhurilor pămîntului și ale mării.

— Cum asta, și din ce epocă poate fi ?

— Nu știu ; am auzit doar că un împărat al Chinei pusese să i se clădească un cuptor special. În cuptorul acela fuseseră arse, unul după altul, douăsprezece vase asemănătoare celui de față. Două dintre ele s-au spart sub para focului. Celelalte zece au fost coborîte la trei sute de brațe în fundul mării. Marea, care știa ce i se cere, a zvîrlit liane peste ele iar coraliile și-au încrustat scoicile. Au trecut astfel două sute de ani. Marea le-a cimentat pe toate în adîncimile ei uimitoare, căci o revoluție l-a răsturnat între timp pe împăratul care voise să facă încercarea, și nu lăsase decît procesul verbal de constatare a arderii vaselor și a coborîrii lor în fundul mării. Peste două sute de ani, procesul verbal fu regăsit și oamenii se gîndiră să scoată vasele. În golful unde fuseseră aruncate, au venit să le

descopere scufundători, adăpostiți în aparate speciale. Dar din zece vase n-au fost regăsite decît trei. Celelalte fuseseră sparte și împrăștiate de valuri. Îmi plac vasele acestea în fundul cărora îmi închipui uneori că niște monștri informi, înfricoșători, misterioși și asemănători acelor pe care numai scufundătorii îi văd, și-au ațintit cu uimire privirile lor șterse și reci și unde au dormit miliarde de pești ascunzîndu-se de urmărirea dușmanilor.

În timp ce Monte-Cristo vorbea, Danglars, pe care nu-l prea interesau lucrurile rare, smulgea, fără să-și dea seama, una după alta, florile unui minunat portocal. Cînd sfîrși cu portocalul, el se întoarse spre un cactus. Dar cactusul, cu o fire mai puțin prietenoasă decît portocalul, îl înțepă cumplit.

Atunci bancherul tresări și-și frecă ochii, ca și cum s-ar fi trezit dintr-un vis.

— Domnule, îi spuse Monte-Cristo zîbind, dumnea-voastră sînteți amator de tablouri și aveți lucruri atît de frumoase, încît nu mă pot lăuda cu ale mele. Totuși, iată doi Hobbema, un Paul Potter, un Mieris, doi Gérard Dow, un Rafael, un Van Dyck, un Zurbaran și doi sau trei Murillo, vrednici de a vă fi înfățișați.

— Ia te uită ! făcu Debray, un Hobbema, pe care-l recunosc.

— Adevărat ?

— Da. Abia a fost propus pentru muzeu.

— Cred că muzeul nu-l are, spuse în treacăt Monte-Cristo.

— Nu. Totuși a refuzat să-l cumpere.

— De ce ? întrebă Chateau-Renaud.

— Nostimă întrebare ! Fiindcă guvernul nu e destul de bogat pentru asta.

— Iartă-mă ! spuse Chateau-Renaud. Deși aud zilnic, de opt ani încoace, asemenea lucruri, tot n-am putut încă să mă obișnuiesc cu ele.

— Ai să te obișnuiești pînă la urmă, răspunse Debray.

— Nu cred, făcu Château-Renaud.

— Domnul maior Bartolomeo Cavalcanti ! Domnul vi-
conte Andrea Cavalcanti ! anunță Baptistin.

Un guler de mătase neagră abia ieșită din mîinile fabri-
cantului, un obraz proaspăt ras, niște mustăți sure, o privire
hotărîită, un costum de maior împodobit cu trei plăcuțe de
decorații și cinci cruci, în general o ținută fără cusur, de
soldat din alte vremuri, așa se înfățișa maiorul Cavalcanti,
duiosul tată pe care l-am cunoscut.

Lîngă el, îmbrăcat în haine vădit noi, înainta, cu zîm-
betul pe buze, viconteles Andrea Cavalcanti, fiul respectuos
pe care de-asemena l-am cunoscut.

Cei trei tineri vorbeau împreună ; privirile lor se în-
dreptară de la tată la fiu și se opriră, firește, mai multă
vreme asupra acestuia din urmă, cercetîndu-l cu de-amă-
nuntul.

— Cavalcanti ! făcu Debray.

— Frumos nume, spuse Morrel, zău așa !

— Da, adăugă Château-Renaud ; e adevărat, italienii
ăștia au nume frumoase, dar se îmbracă prost.

— Prea ești pretențios, Château-Renaud, răspunse De-
bray ; hainele îi sînt făcute de un croitor cît se poate de
bun și sînt noi-nouțe.

— Tocmai asta nu-mi place. Domnule pare că s-a îm-
brăcat astăzi pentru prima oară.

— Cine sînt domnii ? îl întrebă Danglars pe Monte-
Cristo.

— Ați auzit : Cavalcanti.

— Asta-mi spune numai cum îi cheamă, și atîta.

— Adevărat. Nu sînteți la curent cu nobilimea noastră
din Italia ; cine spune Cavalcanti, spune neam de prinț.

— Au avere mare ? întrebă bancherul.

— Uriașă.

— Și ce fac ?

— Încearcă s-o mănînce fără să reușească. De altfel
au niște credite și la dumneavoastră, după cîte mi-au spus

alaltăieri, cînd au venit să mă vadă. I-am invitat special pentru dumneavoastră. Am să vi-i prezint.

— Mi se pare că vorbesc foarte curat franțuzește, observă Danglars.

— Fiul a fost crescut într-un colegiu din sudul Franței. Cred că la Marsilia sau în împrejurimi. Îl veți găsi entuziasmat.

— Entuziasmat, de ce ? întrebă baroana.

— De franțuzoaice, doamnă. Vrea neapărat să-și ia o soție din Paris.

— Bună idee, n-am ce, zice ! făcu Danglars, înălțînd din umeri.

Doamna Danglars își privi soțul cu o expresie care, în orice alt moment, ar fi prevestit o furtună. Dar, pentru a doua oară, ea tăcu.

— Baronul pare cam întunecat astăzi, îi spuse Monte-Cristo doamnei Danglars. Nu cumva or fi vrînd să-l facă ministru ?

— Nu, nu încă, după cîte știu. Mai curînd cred că a jucat la bursă, a pierdut și nu știe pe cine să dea vina.

— Domnul și doamna de Villefort ! anunță Baptistin.

Cele două persoane anunțate intrară. Cu toată stăpînirea de sine pe care o avea, domnul de Villefort era vădit tulburat. Atingîndu-i mîna, Monte-Cristo simți că tremură.

— Hotărît lucru, numai femeile știu să se prefacă, își spuse Monte-Cristo, uitîndu-se la doamna Danglars care-i zîmbea procurorului regal și-i îmbrățișa soția.

După ce se salutară, contele îl văzu pe Bertuccio, ocupat pînă peste cap cu treburile casnice, strecurîndu-se într-un salonaș alăturat de acela în care se aflau oaspeții.

Contele se duse la el.

— Ce cauți, Bertuccio ?

— Excelența voastră nu mi-a spus cîți oaspeți sînt.

— Adevărat...

— Cîte tacîmuri ?

— Numără-le dumneata.

— A sosit toată lumea, excelență ?

— Da.

Bertuccio își strecură privirea spre ușa întredeschisă. Monte-Cristo nu-l slăbea din ochi.

— Doamne ! strigă el.

— Ce s-a întâmplat ? întrebă contele.

— Femeia !... Femeia aceea !...

— Care ?

— Acea în rochie albă și cu atâtea diamante !...

Blonda !...

— Doamna Danglars !

— Nu știu cum o cheamă. Dar e ea, domnule, e ea !

— Care ea ?

— Femeia din grădină ! Acea care era însărcinată !

Care se plimba așteptînd !... Așteptînd !...

Bertuccio rămase cu gura căscată, palid, și cu părul zburlit.

— Așteptînd pe cine ?

Fără să răspundă, Bertuccio i-l arată pe Villefort, aproape la fel cum Macbeth îl arătase pe Banco.

— Vedeți ?... Vedeți ?... îngăimă el.

— Ce ?

— El !

— El !... Domnul procuror regal de Villefort ? Fără îndoială că-l văd.

— Așadar nu l-am ucis ?

— Ei, dar mi se pare că-ți pierzi mințile, dragă Bertuccio, spuse contele.

— Așadar nu e mort ?

— Sigur că nu ! Vezi bine că nu e mort ; în loc să-l lovești între a șasea și a șaptea coastă din stînga, cum au obiceiul compatrioții dumitale, l-oi fi lovit ceva mai sus sau mai jos. Oameniiăștia ai tribunalelor au sufletul bine prins în trup. Sau poate că din tot ce mi-ai povestit nu e nimic adevărat ; e doar un vis al închipuirii dumitale, o nălucire a minții. Poate că ai dormit fără să-ți mistui bine răzbu-

narea și ea te-o fi apăsât pe stomac. Poate că ai avut coșmaruri, și atîta tot. Haide, revino-ți în fire și numără : domnul și doamna de Villefort, doi ; domnul și doamna Danglars, patru, domnul de Châteu-Renaud, domnul Debray și domnul Morrel, șapte, domnul maior Bartolomeo Cavalcanti, opt.

— Opt, repetă Bertuccio.

— Mai stai ! Mai stai ! Prea te grăbești să pleci, ce naiba ! Îl uiți pe unul din oaspeții mei. Întoarce-te puțin la stînga... Iată... Domnul Andrea Cavalcanti tînărul acela în haine negre, care privește Fecioara lui Murillo. Uite, acum se întoarce cu fața...

De data aceasta Bertuccio era cît pe aci să scoată un strigăt pe care privirea lui Monte-Cristo i-l opri pe virful buzelor.

— Benedetto ! îngăimă el încet. Soartă nenorocită !

— E ora șase și jumătate, Bertuccio, spuse contele cu asprime ; e ora cînd am poruncit să se servească masa ; știi că nu-mi place de loc să aștept.

Monte-Cristo se înapoie în salon unde îl așteptau musafirii, în timp ce Bertuccio se îndrepta spre sufragerie, sprijinindu-se cu mîinile de pereți.

Peste cinci minute cele două uși ale salonului se deschiseră. Bertuccio se ivi și făcînd, ca Vatel la Chantilly, o ultimă și eroică sfortare, spuse :

— Masa e servită.

Monte-Cristo îi dădu brațul doamnei de Villefort.

— Domnule de Villefort, spuse el, vă rog să fiți cavalerul doamnei baroane Danglars.

Villefort se supuse și trecură cu toții în sufragerie.

Capitolul X

OSPĂȚUL

Fără îndoială că, trecînd în sufragerie, oaspeții se simțiseră însuflețiți de același simțămînt. Ei se întrebau ce influență ciudată îi adusese pe toți în casa aceasta ; și totuși oricît de uimiți și de tulburați se simțeau unii dintre ei, nici unul n-ar fi dorit să lipsească de aici.

Cu toate acestea, legăturile prea recente, situația neobișnuită și izolată, averea necunoscută și aproape uluitoare a contelui îi obligau pe bărbați să fie prevăzători, iar pe femei să nu intre în casa unde nu existau femei care să le primească. Dar bărbații și femeile trecuseră, unii peste prevederi, celelalte peste buna cuviință, iar curiozitatea, îmboldindu-i cu puterea ei de neînfrînt, îi făcuse să treacă peste toate.

Nici unul dintre ei, nici măcar Cavalcanti tatăl și fiul, unul cu toată înțepeneala, celălalt cu toată nepăsarea lui, nu putea să nu fie îngrijorat de faptul că se găseau laolaltă cu ceilalți, pe care-i vedeau pentru prima dată, în casa omului acestuia al cărui scop nu-l puteau înțelege.

Văzînd că, la invitația lui Monte-Cristo, domnul de Villefort se apropie de ea să-i dea brațul, doamna Danglars tresări. Domnul de Villefort simți că i se tulbură privirea sub ochelarii de aur, cînd brațul baroanei i-l prinse pe al său.

Nici unul din gesturile acestea nu-i scăpă contelui ;

chiar de pe acum, din simpla punere în contact a persoanelor, observatorul avea ce privi cu cel mai mare interes.

Domnul de Villefort se așează, avînd la dreapta pe doamna Danglars și la stînga pe Morrel.

Contele luă loc între doamna de Villefort și Danglars.

Celelalte locuri fură ocupate de Debray, așezat între Cavalcanti tatăl și Cavalcanti fiul și de Château-Renaud, așezat între doamna de Villefort și Morrel.

Masa fu uimitor de bogată. Monte-Cristo își pusese în gînd să răstoarne cu totul simetria pariziană și să dea hrana dorită mai mult curiozității decît poștei de mîncare a oaspeților. De aceea le oferi un adevărat ospăț oriental, dar oriental așa cum nu puteau fi decît ospățurile din basmele arabe.

Toate fructele pe care cele patru părți ale lumii le pot revărsa neatinse și savuroase în cornul abundenței din Europa erau îngrămădite de-a valma în vase chinezești și în cupe japoneze. Păsări rare cu pene strălucitoare, pești monstruoși întinși pe talgere de argint, toate felurile de vinuri ale arhipelagului grecesc, ale Asiei Mici și ale Capului, închise în butelii de forme ciudate a căror înfățișare părea că adaugă și ea ceva la aroma vinurilor, trecură pe dinaintea oaspeților, așa cum treceau — pe vremuri — pe dinaintea oaspeților lui Apicius. Și le văzură parizienii aceștia, care înțelegeau că se poate cheltui o mie de ludovici pentru un ospăț de zece persoane, dar își închipuiau că pentru asta trebuie să mănînce perle, așa cum făcea Cleopatra, sau să bea aur topit, ca Laurențiu de Medicis.

Văzînd uimirea generală, Monte-Cristo începu să rîdă și să facă haz cu glas tare.

— Domnilor, spuse el, trebuie să admiteți, nu-i așa, că ajuns la un grad oarecare de avere, nu-ți mai dorești nimic în afară de ceea ce e de prisos, așa cum doamnele vor trebui să admită că ajuns la un oarecare grad de exaltare, nu te mai poate interesa altceva decît idealul. Dacă gîndim

aşa, ce este *minunat* ? Ceea ce nu înţelegem. Şi ce este un bun cu adevărat vrednic de a fi dorit ? Un bun pe care nu-l putem avea. Să văd lucruri de neînţeles, să-mi procur bunuri cu neputinţă de căpătat, asta am căutat să fac toată viaţa. Şi o scot la capăt prin două mijloace : bani şi voinţă. Pentru a-mi satisface o toană, de pildă, pun aceeaşi stăruinţă pe care dumneata, domnule Danglars, o pui ca să construieşti o linie ferată, dumneata, domnule Villefort, ca să osîndeşti un om la moarte, dumneata, domnule Debray, ca să pacifici un regat, dumneata, domnule Chateau-Renaud, ca să placi unei femei, iar dumneata, Morrel, ca să îmblinzeşti un cal pe care nimeni nu poate încăleca. Aşa, de pildă, uitaţi-vă la aceşti doi peşti, născuţi, unul la cincizeci de leghe de Petersburg, celălalt la cinci leghe de Neapole : nu-i plăcut să-i vezi laolaltă, pe aceeaşi masă ?

— Ce fel de peşti sînt ? întrebă Danglars.

— Domnul de Chateau-Renaud, care a fost în Rusia vă va spune numele unuia, răspunse Monte-Cristo. Iar maiorul Cavalcanti, care este italian, vă va spune numele celuiilalt.

— Cred că e o cegă, răspunse Chateau-Renaud.

— Exact.

— Dacă nu mă înşel, spuse şi Cavalcanti, celălalt e un soi de mreană, numită lampretă.

— Chiar aşa. Şi acum, domnule Danglars, întrebaţi-i pe dumnealor unde se pescuiesc aceşti doi peşti.

— Cegile, răspunse Chateau-Renaud, se pescuiesc numai în Volga.

— Iar eu nu cunosc decît un singur lac, Fusaro, unde se pot găsi lamprete atît de mari, spuse Cavalcanti.

— Ei bine, chiar aşa e ! Unul vine din Volga, iar celălalt din lacul Fusaro.

— Cu neputinţă ! se mirară oaspeţii.

— Şi tocmai asta îmi face plăcere, continuă Monte-Cristo. Sînt ca Neron : *Cupitor impossibile*¹. Şi tot asta

¹ Doritor de lucruri imposibile (lat.).

vă distrează și pe dumneavoastră, în clipa de față. Iată, în sfârșit, de ce carnea asta care, în realitate, poate că nu-i mai bună decît a bibanului sau a somnului, vi se va părea neîntrecută : pentru că dumneavoastră vi se pare cu nepuțință de procurat și totuși o aveți în față.

— Dar cum de au putut fi aduși acești pești la Paris ?

— Nimic mai simplu : a fost adus fiecare într-un butoi uriaș, unul căptușit cu trestii și cu ierburi de rîu, celălalt cu papură și cu plante de lac. Au fost puși în furgoane special construite și au trăit astfel, cega douăsprezece zile, iar lampreta opt zile. Mai trăiau încă, amîndoi, cînd bucătarul le-a ucis, pe una în lapte, iar pe cealaltă în vin. Nu vă vine să credeți, domnule Danglars ?

— Mă cam îndoiesc, răspunse Danglars zîmbind cu zîmbetul lui greoi.

— Baptistin ! porunci Monte-Cristo, spune să fie aduse cealaltă cegă și cealaltă lampretă. Știi, cele venite în alte butoaie și care mai trăiesc încă.

Danglars holbă ochii ; ceilalți oaspeți aplaudară.

Patru servitori aduseră două butoaie pline cu plante marine în care înota cîte un pește asemănător celor ce fuseseră serviți la masă.

— De ce ați adus doi din fiecare ? întrebă Danglars.

— Fiindcă unul putea muri, răspunse simplu Monte-Cristo.

— Sînteți într-adevăr uimitor, spuse Danglars. Orice ar spune filozofii, e minunat să fii bogat.

— Și mai ales să ai idei, adăugă doamna Danglars.

— Ideea nu am cîntea să-mi aparțină, doamnă. Ea era foarte la modă pe vremea romanilor. Pliniu povestește că se trimeteau, de la Ostia la Roma, șiruri de sclavi purtînd pe cap vase cu pești din soiul celor numiți *mulus*, care, după descrierea făcută, pare să fi fost un fel de caracudă. Era un lux să-i ai vii și o privești foarte plăcută

să-i vezi murind, căci pînă mureau își schimbau culoarea de trei sau patru ori și, ca un curcubeu care se evaporă, treceau prin toate nuanțele spectrului solar, după care erau trimiși la bucătărie. Agonia lor îi făcea atrăgători. Dacă nu erau văzuți vii, ca morți erau disprețuiți.

— Da, spuse Debray, dar de la Ostia la Roman nu sînt decît opt leghe.

— E adevărat, răspunse Monte-Cristo. Ce merit am mai avea însă dacă la o mie opt sute de ani după Lucullus n-am face mai mult decît el ?

Cei doi Cavalcanti căscau ochii, dar aveau bunul simț să nu scoată o vorbă.

— Toate astea sînt foarte plăcute spuse Chateau-Renaud ; vă mărturisesc însă că admir cel mai mult neîntrecuta promptitudine cu care sînteți servit. Nu-i așa, domnule conte, că n-ați cumpărat casa decît acum cinci sau șase zile ?

— Cam atunci, răspunse Monte-Cristo.

— Și, sînt sigur că în patru zile a fost complet transformată ; căci dacă nu mă înșel, avea o altă intrare, iar curtea era pavată și goală, pe cînd astăzi e acoperită cu un gazon încîntător, mărginit de arbori care par de o sută de ani.

— Ce să fac ? Îmi place verdeața și umbra, răspunse Monte-Cristo.

— Într-adevăr, spuse doamna de Villefort, înainte se intra printr-o poartă care dădea în stradă. Chiar în ziua miraculoasei mele salvări, țin minte că m-ați adus în casă direct din stradă.

— Da doamnă, răspunse Monte-Cristo ; dar pe urmă am preferat o intrare care să-mi îngăduie să văd arborii din Bois de Boulogne.

— În patru zile, spuse Morrel, e o minune !

— Într-adevăr, adăugă Chateau-Renaud, să faci dintr-o casă veche o casă nouă, e o minune, fiindcă era foarte veche clădirea și chiar foarte tristă. Îmi aduc aminte că o

dată m-a trimis mama s-o văd, cînd domnul de Saint Méran a vrut s-o vîndă, acum doi sau trei ani.

— Domnul de Saint Méran ? întrebă doamna de Villefort. Aşadar casa a fost a domnului de Saint Méran înainte de a o cumpăra dumneavoastră ?

— Mi se pare că da, răspunse Monte-Cristo.

— Cum, vi se pare ? Nu ştiţi nici măcar de la cine aţi cumpărat-o ?

— Pe cîntea mea că nu. Indendentul se ocupă de asemenea amănunte.

— E adevărat că sînt cel puţin zece ani de cînd n-a mai fost locuită, spuse Château-Renaud, şi era mai mare jalea s-o vezi, cu storurile lăsate, cu porţile încuiate, şi cu bălării prin curte. Dacă n-ar fi fost a socrului unui procuror regal, s-ar fi putut spune că e una dintre casele blestemate unde s-a săvîrşit vreo crimă.

Villefort, care pînă atunci nici nu atinsese cele trei sau patru pahare cu vinuri alese puse dinaintea lui, luă unul la întîmplare şi-l goli dintr-o înghiţitură.

Monte-Cristo tăcu o clipă. Apoi, în tăcerea care urmă după cuvintele lui Château-Renaud, spuse :

— E ciudat, domnule baron, dar acelaşi gînd mi-a venit şi mie prima dată cînd am intrat aici. Iar casa mi s-a părut atît de lugubră încît n-aş fi cumpărat-o niciodată dacă n-ar fi luat-o intendentul în locul meu. Se vede că ticălosul a primit vreun bacşiş de la notar.

— S-ar putea, îngăimă Villefort încercînd să zîmbească. Dar, credeţi-mă, nu sînt de loc amestecat în mituirea lui. Domnul de Saint Méran a vrut ca imobilul, care face parte din zestrea nepoatei sale, să fie vîndut, fiindcă de mai rămînea trei sau patru ani nelocuit, s-ar fi ruinat cu totul.

De data asta păli Morrel.

— Şi mai cu seamă, continuă Monte-Cristo, avea o cameră, Doamne ! Cu totul simplă în aparenţă, o cameră ca oricare alta, tapetată cu damasc roşu, dar care mi s-a părut, nu ştiu de ce, cît se poate de dramatică.

— De ce dramatică ? întrebă Debray.

— Parcă poți să înțelegi ceea ce simți instinctiv ? răspunse Monte-Cristo. Nu există oare unghere unde pare că mîhnirea trăiește în mod firesc ? De ce ? Nu se poate ști. Vreo înlănțuire de amintiri, vreo toană a gîndirii, care te duce în alte timpuri, în alte locuri, poate fără nici o legătură cu timpurile și cu locurile în care ne găsim... Atîta știu doar că încăperea îmi amintea cum nu se poate mai bine camera marchizei de Granges, sau a Desdemonei. Pe cîntea mea, iată, fiindcă tot am terminat masa, ar trebui să v-o arăt. Ne vom coborî apoi să luăm cafeaua în grădină. După masă, spectacol.

Monte-Cristo își întrebă oaspeții printr-un semn. Doamna de Villefort se ridică, Monte-Cristo făcu la fel. Toți ceilalți le urmară exemplul.

Villefort și doamna Danglars rămaseră o clipă ca împietriți. Privirile li se întîlniră, reci, mute și înghețate.

— Ai auzit ? șopti doamna Danglars.

— Trebuie să mergem, răspunse Villefort ridicîndu-se și dîndu-i brațul.

Oaspeții se și împrăștiaseră prin casă, mînați de curiozitate, închipuindu-și că vizita n-o să se mărginească numai la camera aceea și că în același timp aveau să străbată restul dărăpănăturilor din care Monte-Cristo făcuse un palat.

Se repezi deci, fiecare, prin ușile deschise. Monte-Cristo îi așteptă pe cei doi întîrziați, apoi, după ce trecură și ei, îi urmă cu un zîmbet care, dacă ar fi putut fi înțeles, i-ar fi îngrozit pe oaspeți cu mult mai mult decît camera unde aveau să intre.

Mai întîi străbătură apartamentele, camerele mobilate după gustul oriental, cu divane și perne în loc de paturi, cu pipe și arme în loc de mobile ; saloanele tapisate cu cele mai frumoase tablouri ale vechilor maestri ; budoarele îmbrăcate în stofe chinezești, în culori schimbătoare, cu desene fantastice, cu țesături minunate ; și în sfîrșit, ajunseră la faimoasa cameră.

Camera aceasta n-avea nimic deosebit în afară de faptul că, deși afară amurgea, în ea nu era aprinsă nici o lumină și că rămăsese cu vechea ei înfățișare, pe cînd toate celelalte camere primiseră o găteală nouă.

Într-adevăr, aceste două cauze erau de ajuns să-i dea o înfățișare lugubră.

— Brr ! făcu doamna de Villefort. E cu adevărat înspăimîntătoare.

Doamna Danglars încercă să îngaima cîteva cuvinte pe care nu le auzi nimeni.

Se iscară mai multe observații din care reieși că, într-adevăr, camera de damasc roșu avea un aspect sinistru.

— Nu-i așa ? întrebă Monte-Cristo. Uitați-vă numai cît de ciudat e așezat patul și ce culoare sumbră și însingerată are ! Și cele două portrete în pastel, îngălbenite de umezeală, nu vi se pare că spun, cu buzele lor învinețite și cu ochii lor înspăimîntați : Am văzut !

Villefort se îngălbeni, doamna Danglars se prăbuși pe un jîlt pus lingă cămin.

— Trebuie să ai mult curaj ca să te poți așeza în jîltul acesta unde poate a fost săvîrșită crima ! observă doamna de Villefort, zîmbind.

Doamna Danglars se ridică repede.

— Și apoi, urmă Monte-Cristo, asta nu e încă totul.

— Ce mai e ? întrebă Debray, căruia nu-i scăpase emoția doamnei Danglars.

— Da, ce mai e ? întrebă și Danglars. Pînă acum mărturisesc că n-am văzut mare lucru ; dumneata ce părere ai, domnule Cavalcanti ?

— De, răspunse acesta, noi avem, la Pisa, turnul lui Ugolino, la Ferrara închisoarea lui Tasso și la Rimini camera lui Francesca și a lui Paolo.

— Da, dar n-aveți scărîcica asta, spuse Monte-Cristo, deschizînd o ușă ascunsă în tapet ; priviți-o și spuneți-mi ce credeți despre ea.

— Ce sinistră îndoitură de scară ! rîse Châteaurenald.

— Eu, unul, spuse Debray, nu știu dacă vinul de Chios m-a făcut melancolic, dar cu siguranță că în casa asta văd totul în negru.

Cît despre Morrel, de cînd fusese pomenită zestrea Valentinei, el se întristase și nu mai rostise nici un cuvînt.

— Închipuți-vă un Othello sau un abate de Granges oarecare, într-o noapte întunecoasă și furtunoasă, coborînd pas cu pas scara asta, cu o povară lugubră pe care se grăbește s-o ascundă în fața oamenilor, dacă nu în fața lui Dumnezeu !

Doamna Danglars aproape că leșină în brațele lui Villefort. Procurorul fu silit el însuși să se rezeme de zid.

— Ce aveți, doamnă ? se îngrijoră Debray. Cum ați pălit !

— Ce are ? răspunse doamna de Villefort. E simplu de tot : domnul de Monte-Cristo ne povestește lucruri înfricoșătoare, fără îndoială numai ca să ne facă să murim de spaimă.

— Da, aprobă Villefort. Zău, conte, le înspăimîntați pe doamne.

— Ce ți s-a întîmplat ? o întrebă încet Debray pe doamna Danglars.

— Nimic, nimic, răspunse ea, căutînd să se stăpînească ; am nevoie de aer, atîta tot.

— Vrei să coborîm în grădină ? întrebă Debray dîndu-i brațul doamnei Danglars și îndreptîndu-se spre scara dosnică.

— Nu ! spuse ea. Nu ! Mai bine rămîn aici.

— Oare v-ați speriat cu adevărat ? întrebă Monte-Cristo.

— Nu, domnule, răspunse doamna Danglars, dar aveți un fel de a povesti care face ca iluzia să pară realitate.

— Așa e, zîmbi Monte-Cristo dar totul depinde de imaginație. De ce oare nu ne-am închipui că încăperea asta a

fost odaia unei mame bune și cinstite ? De ce nu ne-am închipui patul cu toată culoarea lui purpurie, ca pe un pat vizitat de zeița Lucina ¹, iar scara misterioasă drept locul prin care, încetișor, ca să nu tulbure somnul odihnitor al lehuzei, trece doctorul sau doica, sau tatăl însuși, ducînd copilul care doarme ?...

De data aceasta, doamna Danglars, în loc să se liniștească, dată fiind blîndețea tabloului descris, scoase un geamăt și leșină cu totul.

— Doamnei Danglars îi e rău, îngăimă Villefort ; poate ar trebui s-o ducem la trăsură.

— Vai, spuse Monte-Cristo, mi-am uitat sticluța cu leacuri !

— O am pe a mea, se oferi doamna de Villefort.

Și îi dădu lui Monte-Cristo o sticluță plină cu licoare roșie, asemănătoare celeia căreia contele îi încercase influența binefăcătoare asupra lui Edouard.

— Așa... făcu Monte-Cristo luînd sticluța din mîinile doamnei de Villefort.

— Da, șopti aceasta, am încercat după indicațiile dumneavoastră.

— Și ați reușit ?

— Cred că da...

— Doamna Danglars fu dusă în camera de alături. Monte-Cristo îi picură pe buze un strop din licoarea roșie și ea își veni în fire.

— Ce vis groaznic ! șopti ea.

Villefort îi strînse mîna tare, ca s-o facă să înțeleagă că nu visase.

Îl căutară apoi pe domnul Danglars ; dar acesta, neavînd chef de impresii poetice, coborîse în grădină și discută cu domnul Cavaleanti tatăl un proiect de cale ferată de la Livorno la Florența.

Monte-Cristo părea deznădăjduit ; el prinse brațul doamnei Danglars și o conduse în grădină unde îl regăsiră

¹ La romani, zeița care veghează nașterea.

pe Danglars luîndu-și cafeaua între Cavalcanti tatăl și fiul.

— Zău doamnă, întrebă Monte-Cristo, chiar într-atîta v-am înspăimîntat ?

— Nu, dar știți, lucrurile ne impresionează după starea de spirit în care ne aflăm.

Villefort încercă să rîdă.

— Și, atunci înțelegeți, adăugă el, e deajuns o presupunere, o închipuire...

— Ei bine, făcu Monte-Cristo, mă credeți sau nu, dar eu sînt convins că în casa asta s-a săvîrșit o crimă.

— Ia seama, spuse doamna de Villefort. Printre noi se află un procuror regal.

— Pe cîntea mea, răspunse Monte-Cristo, dacă e așa, am să folosesc prikejul și să-mi fac declarația.

— Declarația dumneavoastră ? întrebă Villefort.

— Da, față de martori.

— Toate astea sînt foarte interesante și dacă într-adevăr s-a petrecut o crimă, o să ne facem digestia cum nu se poate mai bine, vorbi Debray.

— O crimă, repetă Monte-Cristo. Veniți pe aici, domnilor : veniți și dumneavoastră, domnule de Villefort : pentru ca declarația să fie valabilă, trebuie făcută în fața autorităților competente.

Monte-Cristo îl apucă de braț pe Villefort care, la rîndul său, o ținea strîns de braț pe doamna Danglars și îl tîrî pînă sub platan, unde era umbra cea mai deasă.

Toți oaspeții îl urmară.

— Iată, spuse Monte-Cristo, aici, chiar în locul acesta (și izbi cu piciorul în pămînt) ; aici, ca să întineresc arborii îmbătrîniți, am pus să se sape și să se pună pămînt îngrășat ; ei bine, săpînd, muncitorii au dezgropat un cufăr, sau mai bine zis ferecătura unui cufăr, în mijlocul căruia se afla scheletul unui prunc nou născut. Nădăjduiesc că asta nu mai este o nălucire.

Monte-Cristo simți cum brațul doamnei Danglars se înțepenește și cum mîna lui Villefort tremură.

— Un prunc nou născut ? repetă Debray. Drace ! Afacerea mi se pare că devine serioasă.

— Atunci nu mă înșelam mai adineaori când pretindeam că și casele, ca și oamenii, au un suflet și un chip și că își poartă pe față imaginea interiorului lor. Casa părea tristă fiindcă avea remușcări ; și avea remușcări fiindcă ascundea o crimă.

— Cine spune că e o crimă ? glăsui Villefort, făcînd o ultimă efortare.

— Cum ! Un prunc îngropat de viu într-o grădină nu e o crimă ? strigă Monte-Cristo. Atunci cum numiți dumneavoastră fapta asta, domnule procuror regal ?

— Dar cine spune că a fost îngropat de viu ?

— De ce l-ar fi îngropat aici, dacă ar fi fost mort ? Grădina n-a fost niciodată cimitir.

— Ce li se face ucigașilor de copii în țara dumneavoastră ? întrebă naiv maiorul Cavalcanti.

— Doamne ! Nu li se taie decît gîtul, răspunse Danglars.

— Zău ? Li se taie gîtul ? făcu Cavalcanti.

— Așa mi se pare și mie. Nu-i așa, domnule Villefort ? întrebă Monte-Cristo.

— Da, domnule conte, răspunse acesta cu un glas care nu mai avea nimic omenesc în el.

Monte-Cristo își dădu seama că mai mult n-ar fi putut îndura cele două persoane pentru care fusese pregătită scena ; și, nevoind să ducă lucrurile prea departe, spuse :

— Am uitat de cafele, domnilor !

Și își conduse oaspeții spre masa așezată în mijlocul pajiștei.

— Știți, domnule conte, spuse doamna Danglars, mi-e rușine să mărturisesc slăbiciunea mea, dar toate poveștile astea groaznice m-au tulburat ; vă rog să-mi dați voie să mă așez.

Și se prăbuși pe un scaun.

Monte-Cristo se înclină și se apropie de doamna de Villefort.

— Mi se pare că baroana Danglars tot mai are nevoie de sticluta dumneavoastră, spuse el.

Dar mai înainte ca doamna Villefort să se fi apropiat de prietena ei, procurorul regal îi șoptise la ureche doamnei Danglars :

— Trebuie să-ți vorbesc.

— Când ?

— Miine.

— Unde ?

— La mine, la birou... La parchet, dacă vrei. Tot e locul cel mai sigur.

— Am să vin.

În clipa aceea se apropie doamna de Villefort.

— Îți mulțumesc prietenă dragă, spuse doamna Danglars încercînd să zîmbească. N-am nimic. Mă simt cum nu se poate mai bine.

Capitolul XI

CERȘETORUL

Se apropia noaptea ; doamna de Villefort își manifestase dorința de a se întoarce la Paris, ceea ce doamna Danglars cu toată indispoziția vădită pe care o încerca, nu îndrăznise să facă.

La cererea soției sale, domnul de Villefort dădu deci primul semnal al plecării. El îi oferă un loc doamnei Danglars în landou, ca să poată fi îngrijită de soția sa. Cît despre Danglars, afundat într-o discuție industrială dintre cele mai interesante cu domnul Cavalcanti, el nu observase de loc cele petrecute.

Cerîndu-i doamnei de Villefort sticlă, Monte-Cristo observase că domnul de Villefort se apropiase de doamna Danglars și, văzîndu-l în ce stare era, ghicise ce spusese procurorul, deși acesta vorbise atît de încet încît abia dacă doamna Danglars însăși îl putuse auzi. Contele nu se împotrivi de loc ideii ca Morrel, Debray și Château-Renaud să plece călare, iar cele două doamne să se urce în landoul domnului de Villefort. Iar Danglars, din ce în ce mai încîntat de Cavalcanti tatăl, îl poartă pe maior în cupeul său.

Cît despre Andrea Cavalcanti, el se urcă în trăsurica ușoară lăsată dinaintea porții. Un groom, care exagera gătelile modei englezești, îl aștepta acolo, înălțîndu-se pe vîrfurile picioarelor ca să-i țină în loc uriașul cal sur.

Andrea abia dacă deschisese gura în timpul mesei, tocmai fiindcă era un flăcău foarte inteligent și se temuse ca, în mod firesc, să nu scape vreo nerozie față de oaspeții aceștia bogați și puternici, printre care privirea lui holbată vedea pcate cu teamă un procuror regal.

În cele din urmă Danglars îl înhățase și pe el, după ce aruncase o privire rapidă spre bătrînul maior cu gîtul țepăn și spre fiul puțin cam sfios. Făcînd legătura între felul de a se prezenta și ospitalitea lui Monte-Cristo, bancherul își închipuise că avea de-a face cu un nabab venit la Paris să desăvîrșească educația mondenă a fiului unic.

El privise cu o nespusă bunăvoință uriașul diamant care strălucea la degetul mic al maiorului, căci maiorul, ca un om prevăzător și experimentat, de teamă să nu se întîmple vreun accident biletelor sale de bancă, le schimbase de îndată într-un obiect de preț. Apoi, după masă, mereu sub pretextul industriilor și al călătoriilor, Danglars îi întrebase pe tată și pe fiu despre felul lor de trai; iar tatăl și fiul, știînd că la Danglars vor trebui să le fie deschise, unuia creditul de patruzeci și opt de mii de franci, dat odată, celuilalt creditul anual de cincizeci de mii de franci, fuseseră încîntători și plini de bunăvoință față de bancher și, dacă nu s-ar fi abținut, ar fi fost în stare să strîngă mîna servitorului acestuia, într-atîta recunoștința lor simțea nevoia de a izbucni.

Un lucru mai ales spori stima, ba chiar am spune respectul adînc al lui Danglars pentru Cavalcanti. Acesta, credincios principiului lui Horațiu : *Nil admirari*¹, se mulțumise, după cum am văzut, să-și arate știința spunînd din ce lac se scoteau cele mai bune lamprete. Apoi își mîncase porția de lampretă fără să scoată o vorbă. Iar Danglars își spusese că asemenea rarități trebuie să fi fost obișnuite pentru ilustrul urmaș al Cavalcantiilor, care, la Lucca, pesemne că se hrănea numai cu păstrăvi aduși din Elveția

¹ A nu se emoționa de nimic (Horațiu, *Epistole*, I, 6, 1).

și cu languste trimise din Bretania, prin procedee asemănătoare aceloră folosite de conte ca să-și aducă lampretele din lacul Fusaro și cegile din fluviul Volga. De aceea el primise cu o deosebită bunăvoință cuvintele lui Cavalcanti :

— Miine, domnule, voi avea cinstea de a vă vizita pentru afaceri.

— Iar eu, domnule, îi răspunse Danglars, voi fi fericit să vă primesc.

După care, bancherul îi propusese lui Cavalcanti, întrebându-l dacă nu cumva i-ar fi venit greu să se despartă de fiul său, să-l ducă el la Hotel des Princes.

Cavalcanti îi răspunse că fiul său obișnuia de multă vreme să ducă o viață de flăcău ; și că, prin urmare, își avea caii și echipajul lui și, deoarece nu veniseră împreună, nu vedea de ce n-ar pleca separat.

Așadar maiorul se urcase în trăsură lui Danglars, iar bancherul se așezase alături de el din ce în ce mai încântat de ideile despre ordine și economie ale omului acestuia, care, totuși, îi dădea fiului său cincizeci de mii de franci pe an, ceea ce însemna o avere cu cinci sau șase sute de mii de livre venit.

Cît despre Andrea, ca să-și dea aere, el începu să-și bombănească groomul că nu venise să-l ia de la peron și-l așteptase la poartă, din care pricină fusese nevoit să facă vreo treizeci de pași pe jos în căutarea trăsuricii.

Groomul primi cu umilintă mustrarea ; ca să țină calul năvălaș care lovea din copite, el apucă dîrlogii cu mîna stîngă și-i întinse hățurile cu mîna dreaptă lui Andrea. Andrea le luă, apoi puse ușurel piciorul încălțat în lac pe treapta trăsuricii.

În clipa aceea, tînărul simți o mină lăsîndu-i-se pe umăr. El se întoarse crezînd că Danglars sau Monte-Cristo uitase să-i spună ceva și își aduseseră aminte abia în clipa plecării.

Dar în locul unuia sau altuia dintre ei, Andrea nu zări decît o figură ciudată, pîrlită de soare, încadrată de o barbă cum rar se poate vedea, cu ochii lucind ca jeraticul și cu un zîmbet batjocoritor întins pe o gură în care străluceau, puși la locul lor și fără nici o lipsă, treizeci și doi de dinți albi, ascuțiți și flămînzi ca ai unui lup sau ai unui șacal.

O basma în carouri roșii acoperea acest cap cu păr sur și spălăcit ; o bluză scurtă — cît se poate mai soioasă și mai ruptă — acoperea corpul subțire și osos, de s-ar fi zis că oasele, asemenea oaselor unui schelet, trebuiau să pocnească lovindu-se unele de altele cînd omul merge. În sfîrșit, mîna pusă pe umăr, primul lucru pe care de altfel îl văzu, i se păru lui Andrea uriașă. Îi era cunoscut oare chipul luminat de felinarul trăsुरicii, sau fusese izbit doar de groaznica înfățișare a omului ? N-am putea spune ; fapt este însă că Andrea tresări și se dădu repede înapoi.

— Ce vrei de la mine ? întrebă el.

— Iartă-mă, boierule, răspunse omul, ducîndu-și mîna la basmaua roșie. Poate să te deranjez, dar am să-ți spun ceva.

— Seara nu se cerșește, spuse groomul, încercînd să-și scape stăpînul de nepoftitul acela.

— Păi eu nu cerșesc, frumosule, îi răspunse necunoscutul, cu un zîmbet batjocoritor și atît de înfricoșător încît groomul se trase înapoi : vreau numai să-i spun două cuvinte boierului tău care mi-a dat să-i fac o treabă acum vreo două săptămîni.

— Haide, zise la rîndul său Andrea, cu destulă tărie ca servitorul să nu-i observe turburarea, ce vrei ? Spune repede, omule !

— Aș vrea... șopti omul cu basmaua roșie, aș vrea să-mi cruți osteneala de a mă întoarce la Paris pe jos. Sînt tare ostenit și fiindcă n-am mîncat tocmai bine, abia dacă mă mai pot ține pe picioare.

Tinărul tresări auzind că omul îi vorbește ca unui vechi prieten.

— La urma urmei, ia spune, ce vrei dumneata ? întrebă el.

— Ce să vreau ? Vreau să mă iei în trăsură ta și să mă duci acasă.

Andrea păli, dar nu răspunse.

— Doamne ! făcu omul cu basmaua roșie infundându-și mâinile în buzunare și privindu-l pe Andrea cu ochi sfidători ; mi-a venit așa, o idee : auzi, micuțul meu Benedetto ?

Auzindu-și numele, tinărul își schimbă fără îndoială gândul căci, apropiindu-se de groom, îi spuse :

— Omului ăstuia i-am dat eu să-mi facă o treabă și acum trebuie să-mi spună ce a făcut. Du-te pe jos pînă la barieră și ia de acolo o birjă ca să nu întîrzie prea mult.

Servitorul plecă mirat.

— Măcar lasă-mă să ajung mai la întuneric, se rugă Andrea.

— Cît despre asta, n-avea nici o grijă ; o să te duc chiar eu unde trebuie ; așteaptă, răspunse omul cu basmaua roșie.

Și apucînd frîul calului, el mină trăsurica într-un loc unde nimeni pe lume n-ar fi putut să vadă cîntea pe care i-o făcea Andrea.

— Știi, nu mîndria de a mă urca într-o trăsură frumoasă mă încîntă pe mine, îi spuse el. Nu. Mă urc numai fiindcă sînt ostenit. Și apoi aş avea să discut puţinţel cu tine despre nişte afaceri.

— Haide, urcă-te, îl pofti Andrea.

Păcat că era noapte ; altfel ar fi fost interesant de văzut zdrenţărosul lăfăindu-se pe o pernă frumoasă lîngă tinărul și elegantul conducător al trăsuricii.

Andrea mină calul pînă la ultima casă a satului fără să-i spună o vorbă însoţitorului său care, la rîndul său, zîmbea și tăcea ca și cum ar fi fost încîntat că se plimbă într-o trăsură atît de bună.

Cînd se văzu ieșit din Auteuil, Andrea se uită în preajmă. Fără îndoială, voia să se asigure că nu putea să-l vadă și să-l audă nimeni. După aceea, oprindu-și calul și încrucișându-și brațele în fața omului cu basma roșie, îi spuse :

— Ia ascultă, de ce ai venit să-mi tulburi liniștea ?

— Dar tu, băiete, de ce n-ai încredere în mine ?

— Cum n-am încredere în dumneata ?

— Mai și întrebi ? Ne despărțim la podul de peste Var, tu-mi spui că te duci în Piemont și în Toscana și, cînd colo, vii la Paris.

— Și ce te încurcă pe dumneata ?

— Nu mă încurcă de loc, ba, dimpotrivă, chiar cred că o să mă ajute.

— Adică, ai de gînd să trăiești pe spinarea mea ?

— Haide, ai și început să vorbești urît...

— Să știi, că te înșeli, jupîn Caderousse, bagă de seamă !

— Doamne ! Nu te supăra așa, mititelule ; tu doar trebuie să știi ce însemnează necazul. Și află că necazul te face invidios. Eu te credeam în Piemont și în Toscana, silit să te faci *facino* sau *cicerone*¹ și te plîngeam din toată inima, cum mi-aș plînge copilașul meu. Tu știi că te-am socotit totdeauna copilul meu.

— Ei și ? Ce-i cu asta ?

— Ai răbdare, artăgosule !

— Am destulă răbdare ; haide, sfîrșește !

— Și deodată te văd trecînd pe la bariera Bons-Hommes, cu un groom, cu o trăsurică englezească, cu toale noi-nouțe. Ia ascultă, ai dat de vreo mină sau ai cumpărat vreun vad de zaraf ?

— Va să zică, după cîte spui, ești invidios ?

— Nu, sînt mulțumit, atît de mulțumit, încît îți zic brăvo, mititelule ! Dar fiindcă nu eram înțolit ca lumea, mi-am luat și eu măsurile mele, să nu te faci de rîs.

¹ Călăuză, ghid.

— Frumoase măsuri ! spuse Andrea. Îmi ții calea de față cu servitorul.

— Eh ! Ce să-i faci, băiete ! Îți țiiu calea cînd dau și eu de tine. Ai un cal foarte vîoi și o trăsurică ușoară de tot. De felul tău ești alunecos ca un țipar. Dacă te-aș fi scăpat în seara asta, s-ar fi putut să nu mai dau niciodată peste tine.

— Păi doar vezi că nu mă ascund.

— O duci bine și aș vrea să pot spune și despre mine la fel ; dar eu mă ascund : nici nu mai pun la socoteală ce teamă îmi era că n-ai să mă recunoști. Dar tu m-ai recunoscut, adăugă Caderousse, cu zîmbetul lui urît. Știi, ești un băiat de zahăr.

— Ia spune, vorbi Andrea, ce poștești dumneata ?

— Nu mă mai tutuiești și asta e rău, Benedetto. Doar îți sînt prieten vechi... Ia seama ! O să mă faci să-ți cer mai mult.

Amenințarea îi topi mînia lui Andrea : vedea bine că n-are încotro.

El își porni calul la trap.

— E urît din partea ta, Caderousse, dacă te agăți așa, de un prieten vechi, cum spuneai adineaori. Tu ești mar-siliez, eu sînt...

— Va să zică știi acum ce ești ?

— Nu, dar am fost crescut în Corsica. Tu ești bătrîn și îndărătnic, eu sînt tînăr și încăpățînat. Între oameni ca noi, amenințarea n-are nici un rost și totul trebuie aranjat prietenește. Parcă e vina mea că soarta a rămas tot rea pentru tine, iar pentru mine, dimpotrivă, e bună ?

— Va să zică te-ai procopsit ? Groomul nu e de împrumut și nici trăsurica ? Toalele pe care le purtăm nu sînt de împrumut ? Bravo, cu atît mai bine ! spuse Caderousse cu ochii lucind de lăcomie.

— Asta se vede și o știi și tu prea bine, din moment ce-mi ții calea, răspunse Andrea, înfierbîntîndu-se tot mai mult. Dacă aș fi avut o basma ca a ta pe cap, o bluză

soioasă pe umeri și niște pantofi găuriți în picioare, nu m-ai fi recunoscut.

— Vezi că mă disprețuiești, băiete ? Și n-ai dreptate. Acum, dacă am dat peste tine, nimic nu mă împiedică să mă înțolesc și eu în postav fin, ca oricare altul, fiindcă știu ce inimă de zahăr ai ; dacă ai două rînduri de țoale, ai să-mi dai și mie unul ; și eu îți dădeam din rația mea de ciorbă și de mazăre, cînd te tăia rău de tot.

— Asta așa e, recunosc Andrea.

— Ce mai înfulecai ! Și acum, tot așa poftă de mîncare ai ?

— Sigur, răspunse Andrea rîzînd.

— Ce trebuie să mai fi înghițit la prințul de la care vii !

— Nu e prinț, ci numai conte.

— Conte ? Și e bogat, ai ?

— Da, dar nu te bucura prea mult ; e un domn cu care nu prea merge ușor.

— Fii liniștit ! N-am nimic de gînd cu contele tău, și o să ți-l las numai ție. Dar o să trebuiască să pici cu ceva pentru asta, înțelegi ? adăugă Caderousse zîmbind iar cu zîmbetul lui urficios.

— Ia zi, cît ceri ?

— Cred că cu vreo sută de franci pe lună...

— Ei ?

— Aș putea s-o duc...

— Cu o sută de franci ?

— Aș duce-o prost, mă înțelegi, dar cu...

— Cu cît ?

— Cu o sută cincizeci de franci, m-ar bate fericea.

— Na două sutare, spuse Andrea.

Și-i puse lui Caderousse în mînă, zece ludovici de aur.

— Bun ! spuse Caderousse.

— Vino la portar pe ziua de întîi, în fiecare lună, și o să ți se dea tot pe atîta.

— Păi vezi că mă înjosești iar ?

— Cum ?

— Mă trimiți la slugi ; vezi tu, eu nu vreau să am de-a face decît cu tine.

— Atunci fie, vino la mine și în fiecare zi de întii, măcar atîta timp cît o să-mi primesc venitul, o să ți-l capeți și tu pe al tău.

— Haide, haide, vād că nu m-am înșelat, ești un băiat de treabă și e o adevărată pomană cînd dă norocul peste oameni ca tine. Ia povestește-mi și mie cum de-ai pus laba pe bani ?

— Ce nevoie ai să știi ? întrebă Cavalcanti.

— Aha, iar n-ai încredere în mine ?

— Ba am. Ei, află că mi-am regăsit tatăl.

— Un tată adevărat ?

— Drace ! Cît timp o plăti...

— Ai să-l crezi și ai să-l cinstești ; bine faci. Cum îl cheamă pe taică-tău ?

— Maiorul Cavalcanti.

— Și se mulțumește cu tine ?

— Pînă una alta, mi se pare că îi sînt deajuns.

— Și cine ți-a regăsit tatăl ăsta ?

— Conte de Monte-Cristo.

— Ala de la care vii acum ?

— Da.

— Ia ascultă, n-ai putea să-mi găsești și mie un loc de rudă apropiată pe lîngă el, dacă se ocupă cu chestii de astea ?

— Fie, am să-i vorbesc despre tine ; dar pînă atunci, ce-o să faci ?

— Eu ?

— Da, tu.

— Frumos din partea ta că mă întrebi, spuse Caderousse.

— Fiindcă tu îmi faci mie griji, răspunse Andrea, cred că și eu, la rîndul meu, am dreptul să-ți pun cîteva întrebări.

— Așa e... O să-mi închiriez o odaie într-o casă cinstită, o să-mi pun o toală ca lumea, o să mă rad în fiecare zi și o să mă duc să citesc jurnalele la cafenea. Seara o să mă duc la vreun spectacol, tocmit ca să aplaud piesa, și am să par un brutar la pensie. Asta e visul meu !

— Atunci e bine ! Dacă o să-ți duci la capăt planul și o să fii înțelept, toate au să meargă strună.

— Ia te uită unde era Bossuet !... Și tu ce-ai să ajungi... Pair al Franței ?

— De, de ! făcu Andrea, nu se știe !

— Poate că domnul maior Cavalcanti și este... ce păcat că s-a desființat moștenirea titlului !

— Lasă politica, dragă Caderousse !... Și acum, fiindcă ai căpătat ce-ai vrut și fiindcă am ajuns la destinație, sări jos din trăsură și topește-te.

— Ba de loc, prietene !

— Cum de loc ?

— Păi ia gîndește-te, băiețuș, cu o basma roșie pe cap, aproape desculț, fără nici un act și cu zece napoleoni de aur în pungă, fără să mai pun la socoteală ce mai aveam eu dinainte, adică în total tocmai două sute de franci ! O să mă aresteze neapărat la barieră ! Și o să fiu nevoit să dau explicații, să spun că tu mi-ai dat napoleonii ăștia ; după asta, informație, anchetă : se află că am șters-o din Toulon fără bilet de voie, și mă trimite din post în post pînă la țarmul Mediteranei. Și iar ajung numai numărul 106 și atunci adio visul meu, n-am să mai seamăn cu un brutar la pensie ! Nu, fiule ; prefer să mă lași cum se cuvine, în capitală.

Andrea se încruntă. După cum singur se lăudase, așa numitul fiu al maiorului Cavalcanti era un flăcău destul de îndărătnic. El se opri o clipă, se uită repede în preajmă,

și cînd sfîrși de făcut cercul cercetător, își coborî cu nevinovăție mîna în buzunar și începu să mîngîie mînerul unui pistol.

Dar în același timp Caderousse, care nu-și slăbea însoțitorul din ochi, își dusese mîinile la spate și deschidea încetișor un cuțit spaniol, lung, bun pentru orice prilej.

După cum se vede, cei doi prieteni erau făcuți să se înțeleagă și se înțeleseseră. Mîna lui Andrea ieși pașnică din buzunar și se ridică pînă la mustața roșcovană pe care o mîngîie cîtva timp.

— Dragă Caderousse, spuse el, va să zică ai să fii fericit ?

— Am să fac tot ce-o să pot, răspunse hangiuul de la Pont du Gard, vîrîndu-și cuțitul în mîneacă.

— Haide, iată că ne apropiem de Paris. Cum naiba ai să treci bariera fără să trezești bănuieli ? Mi se pare că în hainele astea riști mai mult în trăsură decît pe jos.

— Asteaptă și ai să vezi, răspunse Caderousse.

El luă pălăria lui Andrea. Trase apoi mantia largă, fără mîneci și cu guler înalt, pe care groomul izgonit din trăsură o lăsase pe locul său, și își acoperi spinarea cu ea. După aceea luă înfățișarea posomorită a unui servitor de casă mare al cărui stăpîn conduce el însuși.

— Și eu ? întrebă Andrea. Eu să rămîn cu capul gol ?

— Ce-are a face ! răspunse Caderousse. Pe vîntul ăsta s-ar putea foarte bine ca un vîrtej să-ți fi zburat pălăria.

— Atunci haide și să sfîrșim odată.

— Dar cine te oprește ? se miră Caderousse. Cred că nu eu...

— Sst ! făcu Andrea.

Trecură bariera fără nici o neplăcere.

La prima răspîntie, Andrea își opri calul, iar Caderousse sări jos.

— Hei ! spuse Andrea, nu-mi dai înapoi mantia servitorului și pălăria ?

— Doar n-oi vrea să capăt vreun guturai ! răspunse Caderousse.

— Dar eu ?

— Tu ești tînăr, pe cînd eu încep să mă ramolesc. La revedere, Benedetto !

Și pătrunzînd într-o străduță, Caderousse dispăru.

— Vai ! oftă Andrea, nu există fericire deplină !

Capitolul XII

SCENA CONJUGALA

În Piața Ludovic al XV-lea, cei trei tineri se despărțiră. Morrel porni spre boulevard, Château-Renaud spre Podul Revoluției, iar Debray de-a lungul cheiului.

Morrel și Château-Renaud ajunseră după toate probabilitățile la căminele lor familiale, după cum se mai spune încă la tribuna Camerei în discursurile bine întocmite, ca și la teatrul din strada Richelieu în piesele bine scrise. Dar nu același lucru se întâmplă cu Debray. Ajuns în dreptul Louvrului, el apucă spre stînga, străbătu Carroussel-ul în trap întins, porni pe strada Saint Roch, ieși prin strada de la Michodière și ajunse la poarta lui Danglars, tocmai cînd landoul domnului de Villefort, după ce îl lăsase pe acesta și pe soția sa în foburgul Saint Honoré, se oprea să o lase acasă pe baroană.

Debray era un obișnuit al casei. De aceea intră primul în curte, zvîrli hăturile în mîinile unui argat, apoi se reîntoarse la poartă ca s-o primească pe doamna Danglars căreia îi dădu brațul cu gînd s-o ducă în apartamentul ei...

După ce poarta fu închisă și baroana, împreună cu Debray ajunse în curte, tînărul o întrebă :

— Ce ți s-a întîmplat, Hermine ? De ce ți s-a făcut rău ascultînd povestea sau mai bine zis basmul povestit de conte ?

— Am fost îngrozitor de prost dispusă astă seară, dragul meu, răspunse baroana.

— Nu, Hermine, urmă Debray n-ai să mă faci să cred asta. Dimpotrivă, erai cum nu se poate mai bine dispusă cînd ai sosit la conte. Domnul Danglars era oarecum mohorit, e adevărat ; dar eu știu cît îți pasă ție de toanele lui. Ți-a făcut cineva ceva ? Spune-mi ce ; știu bine că n-aș îngădui să ți se facă vreo necuviință.

— Te înșeli, Lucien, te asigur, răspunse doamna Danglars. Lucrurile stau așa cum îți spun eu, plus mohorîrea observată, despre care nu credeam că merită să pomenesc.

Se vedea cît de colo că doamna Danglars era în prada uneia dintre acele stări de nervi de care adeseori femeile nu-și pot da seama singure. Și se vedea de asemenea, așa cum ghicise Debray, că ea trecuse printr-o zguduire ascunsă pe care nu voia s-o mărturisească nimănui. Obişnuit să privească toanele ca făcînd parte din viața femeilor, el nu mai stăruia, așteptînd momentul prielnic fie pentru o nouă întrebare, fie pentru o mărturisire *proprio motu*¹.

La ușa camerei sale, baroana o întîlni pe domnișoara Cornélie.

Cornélie era camerista de încredere a baroanei.

— Ce face fiica mea ? întrebă doamna Danglars.

— A studiat piesa toată seara și apoi s-a culcat, răspunse domnișoara Cornélie.

— Totuși, mi se pare că mai aud pianul.

— Cîntă domnișoara Louise d'Armilly, -în timp ce domnișoara noastră stă în pat.

— Bine, spuse doamna Danglars ; vino și mă dezbracă.

Intrară în dormitor. Debray se tolăni pe o canapea, în timp ce doamna Danglars trecu, împreună cu domnișoara Cornélie, în cabinetul ei de toaletă.

¹ Din proprie inițiativă (lat.).

— Dragă domnule Lucien, spuse doamna Danglars prin ușa întredeschisă, te plîngi mereu că Eugénie nu-ți face cinstea de a-ți vorbi, nu-i așa ?

— Doamnă, răspunse Lucien jucîndu-se cu cățelul baroanei, care, recunoscîndu-l drept prieten al casei, avea obiceiul să se gudure în fel și chip pe lângă el, nu sînt numai eu singurul care-ți spun asemenea lucruri. Mi se pare că l-am auzit chiar pe Morcerf plîngîndu-se mai deunăzi, chiar dumitale, că nu e în stare să scoată măcar o vorbă de la logodnica lui.

— E adevărat, spuse doamna Danglars ; dar cred că într-una din diminețile viitoare totul se va schimba și că o vei vedea pe Eugénie intrînd la dumneata în birou.

— La mine în birou ?

— Adică în biroul ministrului.

— Pentru ce ?

— Ca să-ți ceară un angajament la Operă ! De cînd sînt n-am văzut atîta patimă pentru muzică : e caraghios pentru o fată din lumea bună !

Debray zîmbi.

— Atunci să vină cu consimțămîntul baronului și al dumitale, răspunse el, și o să-i facem angajamentul. Ba chiar o să încercăm să i-l facem după merit, deși sîntem prea săraci ca să putem plăti un talent atît de frumos ca al ei.

— Poți să pleci, Cornélie, spuse doamna Danglars. Nu mai am nevoie de dumneata.

Cornélie dispăru iar peste o clipă doamna Danglars ieși din cabinet într-un veșmînt de casă încîntător și veni să se așeze lângă Lucien.

Apoi, gînditoare, ea începu să-și mîngîie cățelușul. Lucien o privi o clipă, tăcut.

— Haide, Hermine, îi spuse el mai apoi, răspunde-mi cîstit : te-a mîhnit ceva, nu-i așa ?

— De loc, răspunse baroana.

Și spunînd acestea, pentru că simțea că se înăbușe, ea se ridică, încercă să respire și se duse să se privească în oglindă.

— Arăt groaznic astă seară, spuse ea.

Debray se ridică zîmbind, cu gînd s-o liniștească pe baroană asupra felului cum arată, cînd, pe neașteptate, ușa se deschise.

Domnul Danglars apăru ; Debray se așeză iar.

La zgomotul ușii, doamna Danglars se întoarse și își privi soțul cu o uimire pe care nici nu-și dădu măcar osteneala s-o ascundă.

— Bună seara, spuse bancherul ; bună seara, domnule Debray.

Baroana crezu că, fără îndoială, vizita aceasta neașteptată însemna ceva, de pildă dorința de a cere iertare pentru cuvintele nepotrivite pe care baronul le scăpase în timpul zilei.

Luînd un aer plin de demnitate, ea se întoarse spre Lucien, fără să-i răspundă soțului ei :

— Citește-mi ceva, domnule Debray, îi spuse ea.

Debray, pe care vizita îl neliniștise oarecum la început, se potoli văzînd calmul baroanei, și își întinse mîna spre o carte însemnată la mijloc cu un stilet avînd lama de fildeș încrustat în aur.

— Iartă-mă, spuse bancherul, dar ai să obosești prea mult, baroană, culcîndu-te atît de tîrziu. E ora unsprezece și domnul Debray locuiește destul de departe.

Debray rămase mut de uimire, nu pentru că tonul lui Danglars n-ar fi fost pe deplin calm și politic. ci pentru că sub calmul și sub politețea bancherului, se zărea o oarecare dorință neobișnuită de a face în seara aceasta altceva decît voia soției sale.

Și baroana fu mirată și își mărturisi mirarea printr-o privire care fără îndoială că i-ar fi dat de gîndit soțului, dacă acesta nu și-ar fi ațintit ochii pe un ziar unde căuta închiderea cursurilor la renta de stat.

Aşa se întâmplă că privirea ei atît de trufaşă fu zvîrlită în gol şi n-avu nici un efect.

— Domnule Lucien, spuse baroana, îţi declar că n-am nici cea mai mică dorinţă să dorm, că am mii de lucruri să-ţi povestesc în seara asta şi că dumneata ai să-ţi petreci noaptea ascultîndu-le, chiar dacă ar fi să dormi de-a-mpicioarele.

— Sînt la ordinele dumneavoastră, doamnă, răspunse Debray netulburat.

— Dragă domnule Debray, spuse şi bancherul la rîndul lui, te rog, nu te omorî să ascuţi în noaptea asta nebuniile doamnei Danglars, fiindcă le poţi asculta la fel de bine şi mîine. Seara asta e a mea. Mi-o păstrez şi o voi folosi, dacă binevoieşti să-mi îngădui, pentru a discuta nişte lucruri foarte grave cu soţia mea.

De data asta lovitura era atît de directă şi atît de îndrăzneată, încît îl năuci şi pe Lucien şi pe baroană. Amîndoi se întrebă din ochi ca pentru a găsi unul la celălalt vreun ajutor împotriva atacului. Dar neînvinsa putere a stăpînului casei triumfă şi soţul rămase cel mai tare.

— Nu cumva să-ţi închipui că te alung, dragă Debray, continuă Danglars. Nu, nici vorbă despre aşa ceva. O împrejurare neprevăzută mă sileşte să doresc chiar în seara asta să am o discuţie cu baroana ; şi cum mi se întâmplă destul de rar asemenea lucruri, n-ai de ce să-mi porţi pică.

Debray îngăimă cîteva cuvinte, salută şi ieşi dînd din colţ în colţ, ca Nathan în *Athalie*.

— E de necrezut, îşi spuse el după ce închise uşa pe dinafară, e de necrezut cum soţii aştia, pe care totuşi îi găsim atît de caraghioşi, pot deveni atît de uşor stăpîni pe situaţie !

După plecarea lui Lucien, Danglars îi luă locul pe canapea, închise cartea rămasă deschisă şi, luînd o înfăţişare îngrozitor de pretenţioasă, continuă să se joace cu

ciinele. Dar cum ciinele, care n-avea pentru el aceeași simpatie ca pentru Debray, voi să-l muște, Danglars îl apucă de ceafă și-l zvîrli tocmai în celălalt colț al camerei, pe un scaun.

Zburînd prin aer, animalul scoase un chelălăit. Dar odată ajuns la destinație, se ghemui dinapoia unei pernițe și, uluit de tratamentul cu care nu era obișnuit, tăcu, înlemnit.

— Știi că faci progrese ? spuse baroana, fără să clipească măcar. De obicei nu ești decît grosolan ; în seara aceasta ai devenit brutal.

— Fiindcă în seara asta sînt mai prost dispus decît de obicei, răspunse Danglars.

Hermine se uită la bancher cu un dispreț de nespus. De obicei asemenea priviri îl scoteau din sărite pe încrezutul Danglars ; dar în seara asta el abia dacă o luă în seamă.

— Și ce-mi pasă mie de proasta ta dispoziție ? întrebă baroana, mîniată de nepăsarea soțului ei. Oare mă privesc pe mine toate astea ? Încuie-ți proasta dispoziție la tine, las-o în păstrare la birou. Și apoi, descarcă-ți-o pe spinarea funcționarilor, doar de-asta îi plătești !

— Gata, răspunse Danglars ; ai început să te pierzi în sfaturi, așa că n-am să le ascult. Birourile îmi sînt ca un Pactole, după cum spunea, mi se pare, domnul Desmoutiers, și nu vreau să le zădăresc mersul și să le tulbur liniștea. Slujbașii mei sînt oameni cumsecade, care mă fac să cîștig avere și cărora le plătesc o dobîndă nespus de mică față de meritul lor, dacă stau să-i prețuiesc după cît îmi aduc ; așa că n-o să mă mîinii împotriva lor. Cei împotriva cărora mă voi mînia, sînt oamenii care-mi mănîncă mîncările, îmi spetesc caii și-mi prăpădesc banii.

— Și cine sînt oamenii care-ți prăpădesc banii ? Te rog explică-te mai limpede.

— Fii liniștită ! Dacă vorbesc în șarade, n-am de gînd să te fac să cauți multă vreme dezlegarea, răspunse Danglars. Oamenii care-mi prăpădesc banii sînt cei ce-mi scot cinci sute de mii de franci într-un ceas.

— Nu te înțeleg de loc, răspunse baroana încercînd să-și ascundă totodată și tremurul vocii și roșeața obrazului.

— Ba dimpotrivă, mă înțelegi foarte bine, continuă Danglars. Dar dacă tot o să mai ai rea voință, am să spun că tocmai am pierdut șapte sute de mii de franci la împrumutul spaniol.

— Asta-i bună ! spune baroana, rînjind. Și pe mine m-ai găsit să răspund pentru pierderea ta ?

— De ce nu ?

— E vina mea c-ai pierdut șapte sute de mii de franci ?

— În orice caz, nu e vina mea.

— Îți spun odată pentru totdeauna, urmă baroana cu glas acru, să nu-mi mai pomenеști de bani. Limbajul acesta nu l-am învățat nici la părinți și nici în casa primului meu soț.

— Cred și eu ! făcu Danglars. Nici unii și nici alții n-aveau un gologan.

— Iată un motiv mai mult să nu învăț de la ei jargonul băncilor care îmi sfîșie urechile aici, de dimineată și pînă seara. Sunetul banilor, numărați și răsnumărați, îmi face silă și nu mai știu altceva, în afară de sunetul glasului tău, de care să-mi fie mai silă.

— Ciudat lucru ! făcu Danglars. Și eu care credeam că afacerile mele te interesează grozav !

— Pe mine ? Cine te-a putut face să crezi o asemenea prostie ?

— Chiar tu.

— Asta-i bună !

— Nici vorbă că da.

— Tare-aș vrea să știu cu ce prilej !

— Păi, nu-i greu de loc. În februarie trecut, tu mi-ai vorbit prima despre fondurile Haiti : ai visat că o corabie intra în portul Le Hâvre și că aducea vestea că o plată pe care o credeam amînată tocmai la calendele grecești, va fi făcută. Eu îți cunosc luciditatea somnului ; de aceea am cumpărat pe sub mînă toate cupoanele găsite din acțiunile Haiti, și am cîștigat patru sute de mii de franci, dintre care o sută de mii ți-au fost înmînați cu sfințenie. Ai făcut cu ei ce-ai avut chef, asta nu mă privește pe mine.

În martie era vorba despre o concesiune de cale ferată. S-au prezentat trei societăți, oferind garanții egale. Tu mi-ai spus că instinctul tău și — deși pretinzi că nu te pricepi de loc la speculații, eu cred dimpotrivă că instinctul îți e foarte dezvoltat în unele privințe — mi-ai spus așadar că instinctul te face să crezi că va fi aleasă societatea zisă a Sudului.

Am luat chiar atunci două treimi din acțiunile societății acesteia. Și într-adevăr ea a fost aleasă ; după cum ai prevăzut, prețul acțiunilor s-a triplat, iar eu am încasat un milion, din care două sute cincizeci de mii de franci ți-au fost înmînați numaidecît. Ce-ai făcut cu aceste două sute cincizeci de mii de franci ?

— Unde vrei să ajungi ? strigă baroana, tremurînd de ciudă și de neastîmpăr.

— Ai răbdare. O să auzi îndată.

— Bine-ar fi !

— În aprilie, ai fost la masă la ministru. A venit vorba despre Spania și ai auzit o convorbire secretă. Era vorba despre expulzarea lui Don Carlos. Am cumpărat fonduri spaniole. Expulzarea a avut loc și am cîștigat șase sute de mii de franci în ziua cînd Carol al V-lea a trecut din nou peste Bidassoa. Din aceste șase sute de mii de franci, tu ai cîpătat cincizeci de mii de taleri ; erau ai tăi, și ai făcut ce-ai vrut cu ei, fără să-ți cer socoteală.

Dar nu e mai puțin adevărat c-ai primit cinci sute de mii de livre anul ăsta.

— Și apoi ?

— Aha ! Apoi ? Ei bine, tocmai apoi s-au încurcat lucrurile.

— Ai un fel de a vorbi... într-adevăr...

— Așa cum e, îmi arată ideile, și n-am nevoie de mai mult... Apoi, acum trei zile, s-a întâmplat *apoi* asta. Adică, acum trei zile, ai făcut politică cu domnul Debray și ți s-a părut că înțelegi din vorbele lui că Don Carlos s-a reîntors în Spania. Atunci eu vînd bonurile, vestea se împrăstie, se face panică, eu nu mai vînd, ci dau. A doua zi se dovedește că știrea a fost falsă și că din pricina știrii false eu am pierdut șapte sute de mii de franci.

— Ei și ?

— Ei și ! Fiindcă am obicei să-ți dau un sfert din cîștig, atunci cînd pierd îmi ești datoare un sfert : sfer-tul la șapte sute de mii de franci însemnează o sută șaptezeci și cinci de mii de franci.

— E nemaipomenit tot ce spui, și zău că nu văd cum poți amesteca numele domnului Debray în toată povestea asta.

— Păi, dacă din întîmplare n-ai cei o sută șaptezeci și cinci de mii de franci pe care ți-i cer, ai să-i împrumuți de la prietenii tăi, iar domnul Debray îți este prieten.

— Asta-i bună !

— Hai, lasă gesturile, lasă țipetele, lasă drama modernă. Altfel mă silești să-ți spun că îl văd de aici pe domnul Debray rînjind lîngă cei cinci sute de mii de franci pe care i-ai numărat anul ăsta și spunîndu-și că a găsit, în sfîrșit, ceea ce nici cei mai dibaci jucători n-au putut să descopere vreodată, adică o ruletă unde cîștigi fără să pui nimic și unde nu pierzi atunci cînd se pierde.

Baroana încercă să izbucnească.

— Mizerabile ! strigă ea. Ai îndrăznit să-mi spui că nu știai ce cutezi să-mi pui pe seamă astăzi ?

— Nici nu spun că știam, nici nu spun că nu știam. Atît îți spun : uită-te la purtarea mea de patru ani de zile, de cînd nu mai îmi ești nevastă și de cînd nu mai îți sînt bărbat. Și ai să vezi că ea a fost totdeauna aceeași. Cu puțin timp înaintea rupturii noastre, ai vrut să înveți muzica cu baritonul acela faimos care a jucat cu atîta succes la Teatrul Italian ; eu am vrut să învăț dansul cu dansatoarea aceea care ajunsese vestită la Londra. Asta m-a costat, și pentru mine și pentru dumneata, aproape o sută de mii de franci. N-am spus nimic, fiindcă într-o căsnicie trebuie să existe înțelegere. O sută de mii de franci pentru ca bărbatul și femeia să învețe toate tainele dansului și ale muzicii, nu e prea scump. Peste puțină vreme, iată că te-ai săturat de muzică și că ți-a venit ideea să studiezi diplomația cu secretarul ministrului : eu n-am avut nimic împotrivă. Înțelegi ? Ce-mi pasă mie, dacă tu îți plătești, din pușculița ta, lecțiile pe care le iei ? Dar astăzi văd că scoți dintr-a mea și că ucenicia ta mă poate costa șapte sute de mii de franci pe lună. Oprește-te, fiindcă nu mai poate să meargă așa. Sau îți dă diplomatul lecții... gratuite, și atunci am să-l îngădui, sau n-o să mai pună piciorul în casa mea ; mă auzi ?

— O, e prea mult ! strigă Hermine, sufocîndu-se. Treci peste limitele josniciei !

— Dar văd cu plăcere că nici tu n-ai rămas mai prejos, și că te-ai supus bucuroasă cerinței legii : ..Femeia trebuie să-și urmeze bărbatul“.

— Ai început cu insultele !

— Ai dreptate : să ne oprim la fapte și să chibzuim cu sînge rece. Eu nu m-am amestecat niciodată în afacerile tale, decît ca să te ajut ; fă și tu la fel. Spui că punga mea nu te interesează, nu-i așa ? Fie ! Lucrează cu a ta. Dar nici n-o umple, nici n-o goli pe a mea. De

altfel, cine știe dacă asta nu e vreo ticăloasă lovitură politică ? Cine știe dacă nu cumva ministrul infuriat că mă vede în opoziție și gelos că lumea mă simpatizează nu s-a înțeles cu domnul Debray ca să mă ruineze ?

— Nu cred de loc că e așa !

— Îți spun eu. Cine a mai pomenit una ca asta ? O știre telegrafică falsă, adică imposibilul sau aproape ; semne cu totul diferite date de ultimii doi telegrafisti... Zău, a fost făcută special pentru mine.

— Ascultă, răspunse baroana ceva mai imblinzită, mi se pare că știi că slujbașul a fost dat afară, că s-a vorbit chiar să fie dat în judecată, că i se întocmise ordin de arestare și că ordinul ar fi fost îndeplinit dacă n-ar fi scăpat la primele cercetări printr-o fugă care-i dovedește nebunia sau vinovăția... E o greșeală.

— Da, o greșală care-i face să ridă pe neghiobi, îl face pe ministru să petreacă o noapte proastă, îi face să înnegrească la hîrtii pe domnii secretari de stat, iar pe mine să mă coste șapte sute de mii de franci.

— Atunci, dacă după cîte crezi, toate astea se trag de la domnul Debray, de ce în loc să i le spui lui în față, mi le spui mie ? De ce învinovățești un bărbat, dar te legi de o femeie ?

— Parcă-l cunosc eu pe domnul Debray ? răspunse Danglars ; parcă vreau să-l cunosc ? Parcă vreau eu să știu că el dă sfaturi ? Vreau eu să-l urmez ? Joc eu ? Nu ! Tu faci toate astea, nu eu.

— Mi se pare însă că din moment ce profiți...

Danglars înălță din umeri.

— Nebune ființe mai sînt și femeile care se cred genii fiindcă au mînuit una sau zece intrigi așa fel încît să nu le afle tot Parisul. Dar, gîndește-te, numai de ți-ai fi ascuns destrăbălarea față de soțul tău — și asta e doar ABC-ul artei, fiindcă cei mai mulți dintre soți nu vor să creadă — și tot n-ai fi decît o palidă copie de ceea ce faci jumătate din prietenele dumitale și din femeile înaltei so-

cietăți. Cu mine însă nu s-au petrecut așa lucrurile ; eu am văzut și iar am văzut, întruna. De aproape șaisprezece ani încoace, poate că mi-ai ascuns vreun gând, dar nici o faptă, nici o acțiune, nici o greșeală nu mi-a rămas tănuită. Iar tu, de partea ta, încântată de dibăcia pe care o ai, erai convinsă că mă înșeli. Și ce a ieșit din toate astea ? Datorită așa zisei mele neștiințe, nu e măcar unul dintre prietenii tăi, de la Villefort și pînă la Debray, care să nu tremure în fața mea. Nu e măcar unul să nu mă trateze ca pe stăpînul casei, singura pretenție pe care o am față de voi. Și, în sfîrșit, nu e măcar unul care să fi îndrăznit să spună despre mine ceea ce îți spun eu însumi astăzi. Îți dau voie să mă faci odios, dar am să te împiedic să mă faci caraghios, și mai cu seamă am să te împiedic într-adevăr, și înainte de toate, să mă ruinezi.

Pînă în clipa în care fusese rostit numele de Villefort, baroana se stăpînise destul de bine. Dar auzind numele acesta, ea păli și, ridicîndu-se ca împinsă de arcuri, își întinse brațele ca și cum ar fi vrut să înlătore o stafie, și făcu trei pași spre soțul ei, ca și cum ar fi vrut să-i zmulgă sfîrșitul tainei pe care n-o cunoștea de loc, sau poate că, prin vreo socoteală mîrșavă, cum erau aproape toate socotelile lui Danglars, nu voia s-o spună în întregime.

— Villefort ? Ce înseamnă asta ? Ce vrei să spui ?

— Asta înseamnă că domnul de Nargonne, primul tău soț, nefiind nici filozof și nici bancher, sau poate fiind și una și alta, văzînd că nu poate trage nici un folos de pe urma unui procuror regal, a murit de mîhnire și de ciudă că te-a găsit însărcinată în șase luni după ce el lipsise nouă luni de-acasă. Sînt brutal, și nu numai că știu, dar chiar mă laud cu asta : în operațiile mele comerciale, brutalitatea e unul dintre mijloacele de succes. De ce, în loc să ucidă, s-a sinucis ? Pentru că n-avea bani de salvat. Dar eu, eu sînt îndatorat banilor mei. Domnul Debray, asociatul meu, m-a făcut să pierd șapte sute de

mii de franci ; să suporte și el partea de pierdere și o să ne facem afacerile mai departe. Dacă nu, să dea faliment față de mine din pricina acestor o sută șaptezeci și cinci de mii de livre și să facă ce fac toți faliții, adică să dispară. Ei, Doamne ! E un băiat încântător, știu, atunci cînd aduce știri exacte ; dar cînd ele sînt false, găsești în lume cincizeci care prețuiesc mai mult decît el.

Doamna Danglars se simțea doborîtă ; totuși, mai făcu o ultimă sfortare ca să răspundă acestui ultim atac. Se prăbuși într-un fotoliu, gîndindu-se la Villefort, la scena ospățului, la ciudata serie de nenorociri care de cîteva zile se abăteau una după alta asupra casei sale și-i schimba în discuții și scandaluri liniștea călduță a căsnicieii. Danglars nici n-o privi măcar, deși ea făcuse tot ce putea ca să leșine. Bancherul deschise ușa dormitorului fără să adauge nici un cuvînt și se reîntoarse în camera lui. Astfel, cînd doamna Danglars își reveni din începutul ei de leșin, putu să creadă că avusese un vis urît.

Capitolul XIII

PLANURI DE CĂSĂTORIE

A doua zi, la ora cînd Debray, în drum spre birou, obișnuia să-i facă o scurtă vizită doamnei Danglars, cupeul lui nu se ivi în curtea bancherului.

La aceeași oră, adică pe la douăsprezece și jumătate, doamna Danglars ceru trăsura și plecă.

Ascuns după o perdea, Danglars îi pîndise plecarea, la care de altfel se aștepta. El porunci să fie anunțat de îndată ce doamna se va reîntoarce. Dar la ora două ea nu se reîntoarce încă.

La două, Danglars se urcă în trăsură, merse la Cameră și se înscrise la cuvînt împotriva bugetului.

De la prînz pînă la două, Danglars rămăsese în cabinet, desfăcîndu-și scrisorile, posomorîndu-se din ce în ce, îngrămădind cifre peste cifre, și primind, printre alte vizite, pe aceea a maiorului Cavalcanti care, la fel de milităros, la fel de țeapăn și de exact, sosi la ora anunțată din ajun, ca să-și pună la punct treburile cu bancherul.

Ieșind de la Cameră, Danglars, care în timpul ședinței dăduse semne de mare nervozitate și mai ales se arătase mai înverșunat decît oricînd împotriva guvernului, se urcă în trăsură și-i porunci birjarului să-l ducă în Avenue des Champs-Élysées, nr. 30.

Monte-Cristo era acasă ; numai că, nefiind singur, el îl rugă pe Danglars să aștepte o clipă în salon.

Pe cînd aștepta, bancherul văzu cum se deschide o ușă și cum intră un om în veșminte preoțești, care, în loc să aștepte ca el, fiind, fără îndoială, mai de-al casei, îl salută, intră în interiorul locuinței și dispăru.

Peste o clipă, ușa prin care intrase abatele se re-deschise și Monte-Cristo se ivi.

— Iartă-mă, dragă baroane, spuse el, dar unul dintre bunii mei prieteni, abatele Busoni, pe care l-ați putut vedea trecînd, a sosit la Paris ; e foarte mult timp de cînd ne-am despărțit și n-am îndrăznit să-l părăsesc deîndată. Acesta e motivul pentru care vă rog să mă iertați că v-am făcut să așteptați.

— Vai, dar e simplu de tot, răspunse Danglars. Eu mi-am ales un moment nepotrivit și am să plec.

— Nici gînd ; dimpotrivă, luați loc. Doamne, dar ce aveți ? Păreți tare îngrijorat ; mă înspăimîntați. Un capitalist mîhnit seamănă cu o cometă : prevestește totdeauna lumii vreo mare nenorocire.

— Ce să am, dragă domnule ? răspunse Danglars. Am că ghinionul mă apasă de cîteva zile și că n-aud decît vești proaste.

— Nu cumva ați avut iar vreo pierdere la bursă ? întrebă Monte-Cristo.

— Nu. Pentru cîteva zile cel puțin m-am lecuیت de bursă ; e vorba pur și simplu de un faliment la Triest.

— Adevărat ? Nu cumva, din întîmplare, falitul dumneavoastră e Jacopo Manfredi ?

— Exact ! Închipuiți-vă, un om care de nu știu cîtă vreme făcea cu mine afaceri pînă la opt sau nouă sute de mii de franci pe an. Și n-a existat niciodată neplătă sau întîrziere ; un om vesel, plătind ca un prinț... care ar plăti. I-am dat un avans de un milion și iată că diavolul de Jacopo Manfredi își suspendă plățile.

— Adevărat ?

— E o nenorocire de necrezut. Dau polițe pentru șase sute de mii de livre pe care trebuia să le plătească și polițele mi se întorc neplătite; ba mai mult încă, am polițe semnate de el și plătibile la sfârșitul lunii acesteia de corespondentul lui din Paris în valoare de patru sute de mii de franci. Azi sîntem în 30 și am trimis să fie încasați banii; bineînțeles că i-a dispărut și corespondentul. Dacă socotesc și afacerea spaniolă, am un sfârșit de lună cum nu se poate mai plăcut.

— Cu afacerea spaniolă ați pierdut, într-adevăr?

— Sigur. Șapte sute de mii de franci scăpați din pungă, nu sînt de colo.

— Cum naiba de-ați făcut o asemenea copilărie, tocmai dumneavoastră, bancher cu experiență?

— E vina nevasti-mi. Ea a visat că Don Carlos s-ar fi reîntors în Spania. Și crede în vise. Spune că e magnetism. Iar cînd visează un lucru, după cîte spune, lucrul acela trebuie să se îndeplinească neapărat. Pe temeiul convingerii ei, i-am îngăduit să joace: ea își are punga și agentul ei de schimb. Și iată că joacă și pierde. E drept că nu joacă pe banii mei, ci pe ai ei, dar n-are a face. Vă dați seama că atunci cînd se pierde din buzunarul nevastii șapte sute de mii de franci, simte puțințel și soțul. Cum! N-ați știut? Afacerea asta a făcut o vîlvă nemai-pomenită.

— Da, da, am auzit vorbindu-se despre ea, dar nu cunoșteam amănuntele; și apoi sînt cum nu se poate mai nepriceput în afaceri de bursă.

— Dumneavoastră nu jucați?

— Eu? Cum să joc? Abia pot să-mi țin socoteala veniturilor. Dacă aș juca, aș fi silit, în afară de intendent, să-mi mai iau încă un funcționar și un casier. Dar fiindcă veni vorba despre Spania, am impresia că visul baroanei despre reîntoarcerea lui Don Carlos n-a fost numai vis. N-au pomenit oare și ziarele cîteva cuvinte despre ea?

— Nu cumva credeți în ziare?

— Eu nu cred de loc ; dar mi se pare că prea cinstitul *Messenger* făcea o excepție și nu anunța decât știrile sigure, știrile telegrafice.

— Și ce e mai inexplicabil, glăsui Danglars, este că reîntoarcerea lui Don Carlos era tocmai o știre telegrafică.

— Așadar, spuse Monte-Cristo, luna asta pierderile dumneavoastră se ridică la aproape un milion șapte sute de mii de franci.

— Nu la aproape, ci chiar la atât.

— Drace ! Pentru o avere de mîna a treia e o lovitură grea, spuse Monte-Cristo compătimitor.

— De mîna a treia ! făcu Danglars oarecum jignit. Ce naiba înțelegeți prin vorbele astea ?

— Fără îndoială, eu împart avérile în trei categorii : avere de mîna întâia, de mîna a doua și de mîna a treia. Numesc avere de mîna întâia, averea compusă din comori pe care le ai la îndemîină, pămînturile, minele, veniturile asupra unor state ca Franța, Austria și Anglia, numai dacă aceste comori, mine și venituri se ridică împreună pînă la o sută de milioane. Numesc avere de mîna a doua întreprinderile manufacturiere, sau cele prin asociație, viceregatele și principatele nedepășind un milion și cinci sute de mii de franci venit, totalul formînd un capital de cincizeci de milioane. Și, în sfîrșit, numesc avere de mîna a treia capitalurile care sînt fructificate prin dobîndă compusă, cîștigurile depinzînd de voința altuia sau de noroc, pe care un faliment le clatină, o știre telegrafică le zguduie, în sfîrșit, speculațiile întîmplătoare, operațiunile supuse șanselor fatalității. Iar fatalitatea, am putea-o numi putere minoră, în comparație cu puterea majoră, care este puterea naturală. La averile de mîna a treia e nevoie de un capital fictiv sau real de vreo cincisprezece milioane. Nu e cam asta situația dumneavoastră, ia spuneți ?

— Ba da ! răspunse Danglars.

— Urmează că după șase sfîrșituri de lună ca acesta,

o firmă de mîna a treia intră în agonie, urmă Monte-Cristo netulburat.

— Cum vă mai pripiți ! spuse Danglars zîmbind forțat.

— Să zicem șapte luni, urmă Monte-Cristo pe același ton. Ia spuneți-mi, v-ați gîndit vreodată că de șapte ori un milion șapte sute de mii fac aproape douăsprezece milioane de franci ?... Nu ? Ei bine, aveți dreptate, cu asemenea gînduri nu v-ați angaja niciodată capitalurile care pentru un bancher sînt ceea ce este pielea pentru un om civilizat. Noi ne avem veșmintele noastre — mai mult sau mai puțin somptuoase — și ele ar fi creditul ; dar cînd omul moare, nu-i rămîne decît pielea, după cum atunci cînd ieși din afaceri, nu-ți mai rămîne decît averea reală, cel mult cinci sau șase milioane. Căci averile de mîna a treia nu reprezintă niciodată decît treimea sau sfertul aparenței lor, după cum locomotiva unui drum de fier nu este altceva, cu tot fumul care o înfășoară și o face să pară mai mare, decît o mașină mai mult sau mai puțin puternică. Ei bine, din cele cinci milioane care formează averea dumneavoastră reală, ați pierdut aproape două și ele vă scad tot cu atîta averea fictivă, sau creditul. Cu alte cuvinte, dragă domnule Danglars, pielea v-a fost deschisă printr-o luare de sînge care, dacă se repetă de patru ori, ar aduce moartea. Ei, băgați de seamă, dragă domnule Danglars ! Aveți nevoie de bani ? Vreți să vă împrumut eu ?

— Nu vă pricepeți de loc la socoteli, răspunse Danglars, chemîndu-și în ajutor toată filozofia și toată prefăcătoria posibilă : la ora actuală, banii mi s-au întors din nou în pungă prin alte speculații care mi-au reușit. Sîngele scos prin luare mi s-a refăcut prin hrană. Am pierdut o bătălie în Spania, am fost bătut la Triest ; dar armata mea navală din India o fi pus mîna pe cîteva corăbii mari ; pionierii mei din Mexic or fi descoperit vreo cîteva mine noi.

— Foarte bine ! Foarte bine ! Dar urma răzii rămîne și la prima pierdere se va redeschide.

— Nu, fiindcă merg pe lucruri sigure, vorbi mai departe Danglars cu limbuția obișnuită a șarlatanului a cărui meserie este să-și tîmîieze creditul. Ca să fiu doborît, ar trebui să se prăbușească trei guverne.

— Drace ! S-a mai întîmplat.

— Ar trebui să nu mai crească nimic pe pămînt.

— Aduceți-vă aminte de cele șapte vaci grase și de cele șapte vaci slabe...

— Sau ar trebui ca marea să-și tragă apele, ca pe vremea faraonilor ; dar tot sînt mai multe mări, iar vazele se pot foarte lesne preschimba în caravane.

— Cu atît mai bine, dragă domnule Danglars, spuse Monte-Cristo. Văd că mă înșelasem și că averea dumitale este de mîna a doua.

— Cred că pot să tind la onoarea aceasta, răspunse Danglars zîmbind cu unul din zîmbetele lui șterse care-i aminteau lui Monte-Cristo lunile acelea mălăiețe cu care pictorii fără talent își spoiesc ruinele. Dar fiindcă vorbim despre afaceri, adăugă el, încîntat să găsească un motiv ca să schimbe vorba, ia spuneți-mi, ce-ați putea face pentru domnul Cavalcanti ?

— Dacă are un credit la dumneavoastră și creditul vi se pare bun, n-aveți altceva de făcut decît să-i dați banii.

— Foarte bine ! A venit la mine azi dimineată cu o chitanță de patruzeci de mii de franci pe numele dumneavoastră, semnată Busoni și retrimasă la mine, întărită de dumneavoastră. Vă închipuiți că i-am numărat pe loc cele patruzeci de bancnote.

Monte-Cristo făcu un semn din cap arătînd că încuviințează pe deplin plata.

— Dar asta nu-i tot, continuă Danglars ; și-a deschis la mine un credit pentru fiul său.

— Dacă nu sînt indiscret, cît îi va da tînărului ?

— Cinci mii de franci pe lună.

— Șaizeci de mii de franci pe an. Cam atîta credeam și eu, spuse Monte-Cristo înălțînd din umeri. Cîrpănoși mai sînt și Cavalcantii ăștia. Ce-o fi vrînd să facă un tînăr cu cinci mii de franci pe lună ?

— Înțelegeți însă că dacă tînărul va avea nevoie de cîteva mii de franci în plus...

— Să nu-i dați, fiindcă tata n-o să-i recunoască ; nu-i cunoașteți de loc pe milionarii de dincolo de Alpi. Sînt niște adevărați Harpagoni. Și prin cine i-a fost deschis creditul ?

— Prin casa Fenzi, una dintre cele mai solide firme din Florența.

— Nu vreau să spun că veți pierde — atît ar mai lipsi ! — dar țineți-vă, totuși, cu strictețe de cele cuprinse în scrisoare.

— Oare nu aveți încredere în Cavalcanti ?

— Eu ? Aș da zece milioane pe semnătura lui. Averea i-o socotesc dintre cele de mîna a doua, despre care vă vorbeam adineaori, dragă domnule Danglars.

— Și ce om simplu e ! L-aș fi luat drept un maior și nimic mai mult.

— I-ați fi făcut prin asta o cinste, căci, aveți dreptate, nu prea arată strașnic. Cînd l-am văzut pentru prima dată mi s-a părut că e un bătrîn locotenent, mucezit sub epoletii.

— Tînărul arată mai bine, spuse Danglars.

— Da, deși poate că e mai sfios : dar, la urma urmei, mi s-a părut de treabă. Eram neliniștit.

— De ce ?

— Fiindcă l-ați văzut la mine aproape în clipă cînd intra în lume, cel puțin după cîte mi s-a spus. A călătorit împreună cu un educator foarte sever și n-a mai fost niciodată la Paris.

— Toți italienii de neam mare au obiceiul să se căsătorească între ei, nu-i așa ? întrebă nepăsător Danglars. Le place să-și unească averile...

— De obicei așa fac ; dar Cavalcanti e un original care nu face nimic la fel cu ceilalți. Sînt sigur că și-a trimis fiul în Franța ca să-l însoare.

— Credeți ?

— Sînt sigur.

— Și ați auzit vorbindu-se despre averea lui ?

— Numai despre ea se vorbește ; doar că unii îi pun pe socoteală milioane, în timp ce alții susțin că n-are un gologan.

— Dar părerea dumneavoastră care este ?

— Nu trebuie să puneți mare bază pe ea ; e o părere cu totul personală.

— În sfîrșit...

— Părerea mea e că toți vechii seniori, toți vechii condottieri — fiindcă cei din familia Cavalcanti au comandat armate, au guvernat provincii — părerea mea, după cum spun, este că și-au îngropat milioane în unghele pe care numai strămoșii le cunoșteau și le făceau cunoscute primilor născuți, din generație în generație. Dovadă e că toți sînt galbeni și uscați ca florinii din timpul Republicii a căror înfățișare o păstrează fiindcă s-au tot uitat la ei.

— Perfect ! încuviință Danglars. Și pare cu atît mai adevărat, cu cît nu se cunoaște nici un deget de pămînt care să fie în stăpînirea lor.

— Sau se cunoaște foarte puțin : eu știu doar că în ceea ce-l privește pe Cavalcanti, nu-i cunosc decît palatul din Lucca.

— Are un palat ? rîse Danglars. E și asta ceva !

— Da, și îl închiriază ministrului finanțelor în timp ce el locuiește într-o căsuță. Ți-am mai spus-o doar, îl cred strîns la punga.

— Nu prea îl măguliți.

— Abia dacă-l cunosc : cred că l-am văzut cel mult de trei ori în viața mea. Ce știu despre el am aflat de la abatele Busoni și din cîte mi-a povesti el însuși. Azi dimineată îmi vorbea despre planurile cu privire la fiul său, și-mi dădea să înțeleg că fiindu-i silă să vadă cum zac sume uriașe în Italia, care e o țară moartă, ar vrea să găsească mijlocul de a-și fructifica milioanele, fie în Franța, fie în Anglia. Dar îți atrag din nou atenția că, deși am cea mai mare încredere în abatele Busoni, personal nu-mi iau răspunderea pentru nimeni.

— N-are a face ! Vă mulțumesc pentru clientul pe care mi l-ați trimis. E un nume foarte frumos de scris în registrele mele, iar casierul, căruia i-am explicat cine sînt Cavalcanti, se mîndrește cu ei. Dar, fiindcă veni vorba, vă pun o întrebare numai cu titlu de curiozitate : cînd oameni de seama lui Cavalcanti își însoară fiii, au obicei să-i înzeșteze ?

— Sigur că da. Am cunoscut un prinț italian, bogat ca o mină de aur, dintr-o familie de frunte a Toscanei, care atunci cînd fiii i se însurau după dorința lui, le dădea milioane, iar cînd se însurau fără să-l întrebe, se mulțumea să le facă un venit de treizeci de taleri pe lună. Să admitem că Andrea se va însura după vederile tatălui său : maiorul îi va da atunci poate două, trei milioane. Dacă s-ar însura cu fiica unui bancher, de pildă, poate că ar investi unele sume în firma cuscrului său. Iar dacă s-ar întîmpla cumva ca nora să nu-i fie pe plac, atunci : rămas bun ! Bătrînul Cavalcanti pune mîna pe cheile cufărului, le răsuțește de două ori în broască și iată-l pe jupîn Andrea silit să trăiască așa cum trăiește fiul vreunei familii pariziene, adică însemnînd cărțile de joc și măsluind zarurile.

— Băiatul o să-și găsească vreo principesă bavareză sau peruviană. Te pomenești că visează o coroană princiară, un Eldorado străbătut de Potosa...

— Nu. Toți marii seniori de dincolo de munți se însoară de obicei cu muritoare de rînd. Ei sînt ca Jupiter : le place să încrucișeze rasele. Ei, dar ia ascultați, nu cumva vreți să-l însurați pe Andrea, dragă Danglars, de-mi puneți atîtea întrebări ?

— Zău, mi se pare că n-ar fi de loc o afacere proastă, iar eu sînt afacerist, răspunse Danglars.

— Îmi închipui că nu vreți să-l însurați cu domnișoara Danglars ? Doar n-ați vrea să-l faceți pe Albert să-l strîngă de gît pe bietul Andrea.

— Albert ! făcu Danglars înălțînd din umeri ; lui puțin îi pasă.

— Dar mi se pare că-i logodit cu fiica dumneavoastră.

— Adică domnul de Morcerf și cu mine am discutat de cîteva ori despre căsătoria copiilor. Dar doamna de Morcerf și Albert...

— Doar n-o să spuneți că nu e o partidă bună ?

— Ei, ei ! Cred că domnișoara Danglars prețuiește cît domnul de Morcerf...

— Zestrea domnișoarei Danglars va fi frumoasă, într-adevăr, și nu mă îndoiesc de asta, mai ales dacă telegraful nostru n-o să facă iarăși năzbîtii.

— O, nu e vorba numai de zestre. Dar, ia spuneți-mi, fiindcă veni vorba...

— Ce anume ?

— De ce nu l-ați invitat pe Morcerf cu familia la dîneul dumneavoastră ?

— I-am invitat și pe ei, dar Albert mi-a spus că pleacă la Dieppe împreună cu doamna de Morcerf, căreia i s-a recomandat aerul de mare.

— Da, da, rîse Danglars, cred că o să-i facă bine.

— De ce ?

— Fiindcă a respirat și în tinerețe același aer.

Monte-Cristo se făcu că nu dă nici o însemnătate înțepăturii acesteia.

— La urma urmei, spuse el, dacă Albert nu e atât de bogat ca domnișoara Danglars, nu puteți nega însă că nu poartă un nume ales.

— Să zicem, dar și al meu îmi place la fel de mult, răspunse Danglars.

— Fără îndoială, numele dumneavoastră e cunoscut și a împodobit titlul care se credea că o să-l împodobească. Dar dumneavoastră sînteți prea inteligent ca să nu fi înțeles că, după unele prejudecăți prea puternic înrădăcinate ca să poată fi stîrpite, o noblețe de cinci secole prețuiește mai mult decît o noblețe de douăzeci de ani.

— Tocmai de aceea, spuse Danglars, cu un zîmbet pe care încerca să-l facă batjocoritor, tocmai de aceea l-aș prefera pe domnul Andrea Cavalcanti domnului Albert de Morcerf.

— Totuși, spuse Monte-Cristo, bănuiesc că Morcerfii nu sînt mai prejos decît Cavalcanti.

— Morcerfii?... Iată, dragă conte, urmă Danglars, dumneavoastră sînteți un gentilom, nu-i așa ?

— Așa cred.

— Și mai mult încă, vă pricepeți și la blazoane ?

— Puțin.

— Ei bine ! Uitați-vă la culoarea blazonului meu ; e mai solidă decît a blazonului lui Morcerf.

— Cum asta ?

— Fiindcă eu, dacă nu sînt născut baron, cel puțin mă numesc Danglars.

— Și apoi ?

— În timp ce pe el nu-l cheamă de loc Morcerf.

— Cum ? Nu-l cheamă Morcerf ?

— Da de unde !

— Nu se poate !

— Pe mine m-a făcut cineva baron, așa că sînt baron ; dar el s-a făcut singur conte, așa că nu e conte.

— Imposibil.

— Ascultați ce vă spun, dragă conte, continuă Danglars. Domnul de Morcerf îmi este prieten sau mai bine-zis cunoștință, de vreo treizeci de ani. Dumneavoastră știți că eu n-am pus mare preț pe armoriile mele fiindcă n-am uitat niciodată de unde am pornit.

— Asta dovedește o mare modestie sau o mare trufie, spuse Monte-Cristo.

— Ei bine ! Când eu eram un amărît de slujbaş, Morcerf era un simplu pescar.

— Și cum îl chema pe atunci ?

— Fernand.

— Numai atît ?

— Fernand Mondego.

— Sînteți sigur ?

— Pe naiba ! Mi-a vîndut destul pește ca să-l cunosc.

— Atunci de ce i-o dați pe fiica dumneavoastră ?

— Fiindcă Fernand și Danglars, fiind doi parveniți, amîndoi înnobilați, amîndoi îmbogățiți, prețuiesc cam la fel în fond, în afară, totuși de unele mici lucruri care se spun despre el și nu s-au spus niciodată despre mine.

— De ce e vorba ?

— De nimic.

— Aha, înțeleg... Ceea ce-mi spuneți mi-a reîmprospătat memoria în legătură cu Fernand Mondego ; i-am auzit numele rostit în Grecia.

— În legătură cu chestia Ali-pașa ?

— Exact.

— Asta-i misterul, urmă Danglars, și vă mărturisesc c-aș fi dat mult să-l descopăr.

— Nu era prea greu, dacă ați fi ținut cu tot dinadinsul...

— Cum adică ?

— Fără îndoială că aveți vreun corespondent în Grecia.

— Sigur că am.

— La Ianina ?

— Am peste tot...

— Ei bine, scrieți-i atunci corespondentului dumneavoastră din Ianina și întrebați-l ce rol a jucat un francez numit Fernand în prăbușirea lui Ali-Tebelin.

— Aveți dreptate ! strigă Danglars ridicându-se repede. Am să scriu chiar azi !

— Scrieți !

— Am să scriu.

— Și dacă aflați vreo veste cu adevărat scandalosă...

— Am să v-o spun.

— Îmi veți face plăcere.

Danglars se năpusti afară din apartament și ajunse dintr-un salt la trăsură.

Capitolul XIV

CABINETUL PROCURORULUI REGAL

Să-l lăsăm pe bancher purtat în goana cailor spre casă și s-o urmărim pe doamna Danglars, în călătoria ei matinală.

Am spus că la douăsprezece și jumătate doamna Danglars poruncise să i se înhame caii și plecase cu trăsura.

Ea se îndreptă spre foburgul Saint Germain, apucă pe strada Mazarin și spuse birjarului să oprească în pasajul Pont Neuf.

Baroana coborî și străbătu pasajul. Era îmbrăcată foarte simplu, așa cum se cuvine unei femei cu bun gust, cînd iese dimineața.

Pe strada Guénégaud, ea se urcă în altă birjă și dădu o adresă de pe strada Harlay.

Abia se urcă în trăsură că și scoase din buzunar un vâl negru foarte des și-l prinse la pălăria de pai. Apoi își puse pălăria pe cap și, privindu-se într-o oglinjoară, văzu cu plăcere că nu i se putea zări decît pielea albă și lumina strălucitoare a ochilor.

Birja porni pe Pont Neuf și pătrunse, prin Piața Dauphine, în strada Harlay. Doamna Danglars plăti cînd deschise ușa, se repezi spre scări urcîndu-le sprintenă și ajunse, curînd, în sala Pașilor Pierduți.

Dimineata sînt multe treburi și mai ales mulți oameni ocupați în Palatul Justiției. Oamenii ocupați nu prea se uită la femei. Doamna Danglars străbătu deci scara Pașilor Pierduți fără a atrage atenția mai mult decît celelalte femei care își pîndeau avocații.

În anticamera domnului de Villefort era îmbulzeală. Dar doamna Danglars n-avu nici măcar nevoie să-și rostească numele. De îndată ce se ivi, un aprod se ridică, îi ieși în întîmpinare, o întrebă dacă nu este persoana căreia domnul procuror regal îi dăduse întîlnire și auzindu-i răspunsul o conduse printr-un coridor rezervat, în cabinetul domnului de Villefort.

Magistratul scria stînd în fotoliu, cu spatele întors spre ușă ; el auzi ușa deschizîndu-se și-l auzi pe aprod spunînd : „Poftiți, doamnă !” Auzi apoi ușa închizîndu-se, dar nu făcu nici o mișcare. Cînd auzi pașii aprodului depăr-tîndu-se, Villefort se și întoarse repede, trase zăvoarele, lăsă perdelele și cercetă fiecare ungher al cabinetului.

Apoi, după ce căpătă certitudinea că nu putea fi nici văzut, nici auzit și, prin urmare, cînd se liniști, el spuse :

— Îți mulțumesc pentru exactitatea dumitale.

Și îi oferi un scaun pe care doamna Danglars îl primi, căci inima îi bătea atît de puternic încît simțea aproape că se înăbușă.

— Iată, spuse procurorul regal așezîndu-se la rîndul său și învîrtindu-și fotoliul în așa fel încît să se găsească față în față cu doamna Danglars, iată că a trecut multă vreme de cînd n-am mai avut fericirea să stau singur de vorbă cu dumneata. Și, spre marea mea părere de rău, ne reîntîlnim ca să avem o discuție cu totul neplăcută.

— Totuși, vezi că am răspuns la prima dumitale chemare, deși sînt sigură că discuția noastră va fi mult mai neplăcută pentru mine decît pentru dumneata.

Villefort zîmbi cu amărăciune.

— Așadar e adevărat că toate faptele noastre lasă urme, unele întunecate, altele luminoase, în trecutul nostru ! spuse el, răspunzînd mai degrabă propriilor sale gînduri decît cuvintelor doamnei Danglars. Așadar e adevărat că toți pașii noștri din viață seamănă cu mersul unei reptile pe nisip și lasă dîră ! Vai, pentru mulți dîra asta e o dîră de lacrimi !

— Îmi înțelegi emoția, nu-i așa ? răspunse doamna Danglars. De aceea, te rog, cruță-mă... Încăperea asta, prin care au trecut atîția vinovați, tremurînd și acoperiți de rușine, fotoliul unde mă așez și eu la rîndul meu, acoperită de rușine și tremurînd !... Iată, am nevoie de toată rațiunea ca să nu văd în mine o femeie tare vinovată și în dumneata un judecător amenințător.

Villefort clătină din cap și oftă.

— Iar eu, spuse el, îmi spun că locul meu nu e în fotoliul judecătorului, ci pe banca acuzaților.

— Dumneata ! se miră doamna Danglars.

— Da, eu.

— Cred că în ceea ce te privește, severitatea moravurilor dumitale exagerează situația, continuă doamna Danglars, prin ai cărei ochi frumoși trecu o lucire fugară. Direle despre care vorbeai adineaori au fost lăsate de toate tinerețile înflăcărate. În adîncul patimilor, dincolo de plăcere, există totdeauna puțină remușcare ! De aceea, *Evangelia*, ajutorul acesta veșnic al nefericiților, ne-a dat ca sprijin, nouă, bietelor femei, minunata parabolă a fetei păcătoase și a femeii adultere. De aceea, îți mărturisesc, amintindu-mi de nebuniile tinereții mele mă gîndesc cîte o dată că Dumnezeu mi le va ierta, fiindcă dacă nu mi-am găsit scuză, mi-am găsit cel puțin răsplata deplină în suferințele mele. Dar voi de ce v-ați teme, voi, bărbații, pe care toată lumea îi iartă și pe care scandalul îi înnobilează ?

— Dumneata mă cunoști, răspunse Villefort. Știi că nu sînt un fățarnic, sau cel puțin că nu fac pe fățarnicul

fără motiv. Dacă fruntea îmi e posomorită, apoi e așa din pricina nenorocilor care au întunecat-o. Dacă inima îmi este împietrită, e așa ca să poată îndura loviturile primite. În tinerețe eram altfel. Eram altfel în seara logodnei, când ședeam cu toții în jurul mesei din Rue du Cours, la Marsilia. Dar de atunci, totul s-a schimbat în mine și în preajma mea ; viața mi s-a tocit, tot urmărind lucruri anevoioase și tot înfrângind greutățile făcute de cei care, cu sau fără voie, din propria lor voință sau din întâmplare, mi-au stat în drum ca să mi le pună în față. Se întâmplă rar ca un lucru dorit cu înflăcărare să nu fie apărat cu înflăcărare de cei ce vor să-l capete sau de cei cărora încerci să li-l smulgi. Astfel, cea mai mare parte a relelor săvârșite de oameni i-au întâmpinat deghizate sub o haină care părea într-adevăr a necesității, apoi, după ce au săvârșit păcatul într-o clipă de exaltare, de teamă și de nebunie, oamenii văd că ar fi putut trece pe lângă el ocolindu-l. Calea bună de urmat și pe care, orbii de ei, n-au văzut-o li se înfățișează apoi ușoară și simplă. Și atunci îți spui : de ce n-am făcut cutare lucru în loc să-l fac pe celălalt ? Voi, femeile, sînteți doar foarte rareori frămîntate de remușcări, fiindcă numai rareori hotărîrea vine din partea voastră. Nenorocirile vă sînt impuse aproape întotdeauna, iar păcatele voastre sînt aproape totdeauna crime ale altora.

— În orice caz, recunoaște că, dacă am săvârșit vreun păcat, fie chiar și un păcat personal, ieri seara am primit o pedeapsă aspră, răspunse doamna Danglars.

— Biată femeie ! spuse Villefort strîngîndu-i mîna. A fost o pedeapsă prea aspră pentru puterile dumitale, căci era cît p-aci, de două ori, să te lași doborîtă și totuși...

— Și totuși, ce ?

— Ei bine, trebui să-ți spun... Adună-ți tot curajul, căci însă n-ai ajuns la capătul suferințelor.

— Doamne ! strigă baroana Danglars înspăimîntată, ce mai e oare ?

— Dumneata nu vezi decît trecutul, și sigur că el e întunecat. Dar închipuiește-ți un viitor și mai întunecat încă, un viitor... înfricoșător cu siguranță... poate chiar sîngeros !...

Baroana știa cît de calm este de obicei Villefort. De aceea exaltarea lui o înpăimîntă într-atîta încît deschise gura ca să strige, dar strigătul i se înăbuși în gîtlej.

— Cum de a înviat trecutul acesta groaznic ? continuă Villefort. Cum de a ieșit el ca o fantomă, din fundul mormîntului și din fundul inimilor noastre, unde dormea, ca să ne pălească obrajii și să ne înroșească frunțile ?

— Vai, răspunse Hermine, fără îndoială că din întîmplare !

— Întîmplare ? urmă Villefort. Nu, nu, întîmplare nu există-!

— Ba da ; oare nu o întîmplare, fatală, e drept, dar întîmplare totuși, le-a făcut pe toate ? Oare nu din întîmplare contele de Monte-Cristo a cumpărat casa ? Nu din întîmplare a săpat pămîntul ? Și, în sfîrșit, nu din întîmplare nefericitul prunc a fost dezgropat de sub arbori ? Biata ființă nenorocită ieșită din trupul meu ! N-am putut niciodată să-i dau un sărut, dar lacrimi i-am dăruit destule ! Întreaga mea inimă a zburat înaintea contelui atunci cînd a pomenit de scumpele rămășițe găsite sub flori.

— Nu, draga mea, răspunse Villefort, cu glas înăbușit. Și iată ce lucru îngrozitor aveam să-ți spun : nu, nu există nici un copil dezgropat. Nu, nu trebuie să plîngi. Nu, nu trebuie să gemi : trebuie să tremuri !

— Ce vrei să spui ? strigă doamna Danglars cutremurîndu-se...

— Vreau să spun că Monte-Cristo, săpînd la poalele arborilor, n-a putut găsi nici scheletul copilului, nici

ferecăturile cufărului, fiindcă sub arborii aceia nu se găsea nimic din toate astea.

— Nu se găsea nimic din toate astea ? întrebă doamna Danglars, ațintindu-și asupra procurorului regal ochii a căror luminiță — înfricoșător de mărită — vădea spaima. Nu se găsea nimic din toate astea ! repetă ea, ca o ființă care încearcă să-și fixeze, prin sunetul cuvintelor și prin zgomotul vocii, ideile gata să-i scape.

— Nu ! spuse Villefort lăsînd să-i cadă fruntea în palme, nu, de o sută de ori nu !...

— Atunci n-ai îngropat acolo bietul copil ?... De ce să mă înșeli ? Haide, spune, de ce ?

— Acolo l-am îngropat ; dar ascultă-mă, ascultă-mă și ai să mă plîngi, pe mine, căci timp de douăzeci de ani am purtat, fără să arunc și asupra dumitale cît de cît din povara suferințelor pe care vreau să ți le spun.

— Doamne ! Mă îngrozești ! Dar n-are a face, vorbește, te ascult...

— Știi cum s-a sfîrșit noaptea aceea dureroasă, cînd zăceai aproape moartă pe patul dumitale, în camera cu damasc roșu, în timp ce eu, gîfiind aproape tot atît cît și dumneata, așteptam să naști. Pruncul s-a născut. Mi-a fost înmînat fără mișcare, fără respirație, fără glas : l-am crezut mort.

Doamna Danglars făcu o mișcare, ca și cum ar fi vrut să sară de pe scaun.

Dar Villefort o opri împreunîndu-și mîinile, rugînd-o parcă să-l asculte mai departe.

— Noi l-am crezut mort, urmă el. L-am pus într-un cufăr care trebuia să-i țină loc de sicriu, am coborît în grădină, am săpat o groapă și l-am vîrît acolo, în grabă. Abia îl acoperisem cu pămînt, cînd brațul corsicanului se întinse spre mine. Am văzut cum se ridică o umbră, cum lucește un fulger. Am simțit o durere, am vrut să strig... Un fior înghețat mi-a străbătut tot trupul și mi-a strîns gîtlejul... Am căzut aproape mort și am crezut că m-a

ucis. N-am să uit niciodată ce curaj sublim ai dovedit cînd, revenindu-mi în fire, tîrîndu-mă cu sufletul la gură pînă în josul scării, mi-ai ieșit în întîmpinare, deși dumneata însăși erai aproape moartă. Trebuia păstrată tăcere asupra groazniciei nenorociri. Ai avut curajul să te întorci acasă, sprijinită de doica dumitale. Am zvonit că rana mea se datora unui duel. Împotriva tuturor așteptărilor, taina noastră a fost păstrată. M-am dus la Versailles. Timp de trei luni m-am luptat cu moartea. În sfîrșit, cînd păream că revin la viață, medicii mi-au prescris soarele și aerul sudului. Patru oameni m-au dus de la Paris la Châlons, făcînd șase leghe pe zi. În urma brancardei venea doamna de Villefort, în trăsura ei. De la Châlons, m-au dus pe Saône, am trecut apoi pe Ron și, purtat numai de iuțeaua curentului, am coborît pînă la Arles. Apoi, de la Arles am fost iar urcat pe targă și mi-am continuat drumul către Marsilia. Convalescența a ținut șase luni. N-am mai auzit nimic despre dumneata, nu îndrăzneam să mă interesez ce ți s-a întîmplat. Cînd m-am reîntors la Paris, am aflat că dumneata, văduva domnului de Nargonne, te căsătorești cu domnul Danglars.

La ce mă gîndisem din clipa cînd îmi recăpătasem cunoștința? Mereu la același lucru, mereu la cadavru copilului care, în fiecare noapte, în visele mele, se înălța din sînul pămîntului și plutea deasupra gropii, amenințîndu-mă cu privirea și cu gestul. De aceea, de cum m-am reîntors la Paris m-am și informat. Casa nu mai fusese locuită de cînd o părăsisem noi, dar fusese tocmai atunci închiriată pe nouă ani. M-am dus să găsesc chiriașul; i-am arătat că doream din tot sufletul să nu văd trecînd în mîini străine casa care fusese a tatălui și a mamei soției mele. I-am oferit o despăgubire ca să rupă contractul. Mi s-a cerut șase mii de franci, dar eu aș fi dat și zece, aș fi dat și douăzeci de mii. Aveam banii la mine și am reziliat contractul pe loc. Apoi, cînd am avut în mînă

renunțarea atît de dorită, am plecat în galop la Auteuil. De cînd ieșisem eu din casă, nu mai intrase nimeni acolo.

Am ajuns pe la cinci după amiază. Am intrat în camera roșie și am așteptat noaptea.

Acolo, tot ce-mi spuseseam timp de un an de zile în agonia mea neîntreruptă se înfățișa iar minții mele, mai amenințător ca oricînd.

Corsicanul care-mi declarase vendetta și mă urmăsea de la Nîmes la Paris, corsicanul ascuns în grădină, cel care mă lovise, mă văzuse săpînd, mă văzuse îngropînd copilul. El putea să afle cine ești. Poate că aflase chiar... Nu va trebui oare să plătesc într-o bună zi secretul faptei aceasteia îngrozitoare ?... Nu va fi pentru el o răzbunare, pe placul inimii, cînd va afla că nu murisem de lovitura pumnalului ? Trebuia deci, neapărat, mai înainte de toate, și orice s-ar fi întîmplat, să fac să dispară urmele trecutului, să-i nimicesc orice rămășiță materială ; amintirea mea avea să păstreze destulă realitate.

Pentru asta anulasem contractul, pentru asta venisem, pentru asta așteptam.

Sosi noaptea. Și am lăsat-o să coboare de-a binelea. Stăteam în întuneric, în camera aceea unde răbufnirile vîntului făceau să tremure drăperiile în dosul cărora mi se părea mereu că zăresc vreun spion ascuns. Din cînd în cînd tresăream. Mi se părea că în spatele meu, în pat, aud plîsete. Și nu îndrăzneam să mă întorc. Inima îmi bătea în tăcere, și o simțeam bătînd atît de puternic încît credeam că mi se va deschide rana. În sfîrșit, am așteptat să se stingă unul după altul toate zgomotele care se aud la țară. Mi-am dat seama că nu mai aveam de ce să mă tem, că nu puteam fi nici văzut nici auzit, și m-am hotărît să cobor.

Ascultă, Hermine : mă cred la fel de curajos ca oricare alt bărbat, dar cînd mi-am scos din sîn cheița scării — cheița pe care o îndrăgeam amîndoi, și pe care tu ai vrut s-o prindem cu o verigă de aur — cînd am deschis

ușa, cînd am văzut prin geamuri luna palidă aruncînd pe trepte o fișie pîrlungă de lumină albă, asemănătoare unui spectru, m-am rezemat de zid și era cît p-aci să țip. Mi se părea că-mi pierd mințile...

În sfîrșit, am reușit să mă stăpînesc. Am coborît scara treaptă cu treaptă. Singurul lucru pe care nu-l putusem învinge era un tremur ciudat al genunchilor. M-am agățat cu putere de rampă ; dacă i-aș fi dat drumul o clipă, m-aș fi prăbușit.

Am ajuns la ușa de jos. Dincolo de ușa asta se afla o cazma rezemată de zid. Îmi luasem cu mine un felinar care lumina în preajmă, fără să mă arate. În mijlocul pajiștei m-am oprit să-l aprind, apoi am pornit mai departe.

Era pe la sfîrșitul lui noiembrie, cînd toată verdeața grădinii dispăruse. Arborii nu mai erau decît niște schelete cu brațe lungi și descărnațe, iar frunzele moarte scîrțiau laolaltă cu nisipul sub pașii mei.

Groaza îmi strîngea atît de tare inima, încît, apropiindu-mă de tufă, mi-am scos pistolul din buzunar și i-am ridicat cocoșele. Mi se părea mereu că văd chipul corsicanului ivindu-se printre crengi.

Am luminat pîlcul de arbori cu felinarul. Nu se ascundea nimeni acolo. M-am uitat în preajmă : eram absolut singur. Nici un zgomot nu tulbura tăcerea nopții, în afară de cîntecul unei cucuvăi care țipa ascuțit și lugubru, ca și cum ar fi chemat fantomele nopții.

Mi-am prins felinarul de o creangă despîcată pe care o zărisem și cu un an mai înainte chiar în locul unde mă oprisem să sap groapa.

În timpul verii, iarba crescuse destul de deasă în locul acela, iar la venirea toamnei n-avusese cine s-o cosească. Totuși, un loc mai puțin acoperit îmi atrase atenția. Era vădit că acolo răsturnasem bulgării. Mi-am început munca.

Ajunsesem, așadar, la clipa pe care o așteptam de un an de zile !

Și astfel, nădăjduiam, lucram, cercetam fiecare tufă de iarbă, părîndu-mi-se că simt vîrful sapei oprindu-se în ceva. Nimic ! Și totuși, săpasem de două ori mai mult decît prima dată. Am crezut că mă înșelasem, că alesesem alt loc. M-am orientat, am privit arborii, am căutat să recunosc amănuntele pe care le știam. Un vînt rece și tăios sufla printre crengile dezgolite și, totuși, sudoarea îmi șiroia pe frunte. Mi-am amintit că promisem lovitura de pumnal în clipa cînd bătătoream pămîntul cu picioarele ca să acopăr groapa. Bătătorind pămîntul, mă sprijinisem de trunchiul unui copac. Înapoia mea se afla o stîncă artificială făcută spre a servi drept bancă pentru cei care ar fi dorit să se plimbe. Mi-am amintit asta, fiindcă, atunci cînd căzusem, mina mea, care nu se mai sprijinea de copac, simțise răceala pietrei. În dreapta se afla copacul, în stînga era stîncea. M-am trîntit așa cum zăcusem cînd am fost rănit, apoi m-am ridicat și am început să sap și să lărgesc groapa : nimic ! Mereu nimic ! Cufărul dispăruse.

— Cufărul dispăruse ? îngăimă doamna Danglars, sufocată de groază.

— Să nu crezi că m-am mulțumit numai cu încercarea asta, continuă Villefort. Nu ! Am răscolit tot desișul. Mă gîndeam că ucigașul, dezgropînd cufărul și crezînd că era o comoară, ar fi putut să vrea să și-o însușească și s-o ia cu el ; apoi, dîndu-și seama de greșală, ar fi putut, la rîndul lui, să sape o groapă, ca să-l ascundă înăuntru. Nimic ! Apoi mi-a trecut prin minte că poate nu-și luase atîtea măsuri de prevedere și îl aruncase, pur și simplu, în vreun ungher. Presupunînd asta, trebuia să aștept să se lumineze ca să fac cercetări. M-am urcat iar în cameră și am așteptat.

— Doamne !

— S-a făcut ziuă și am coborît din nou. Mai întîi am cercetat desișul. Nădăjduiam să regăsesc acolo urme care putuseră să-mi scape pe întuneric. Răsturnasem pămîntul pe o suprafață de peste șase metri pătrați și la o adîncime

de aproape un metru. Un om plătit abia dacă ar fi putut să facă într-o zi întreagă ceea ce făcusem eu într-un ceas. Nimic ! N-am văzut absolut nimic !

Atunci am pornit în căutarea cufărului, după presupunerea că ar fi fost aruncat în vreun ungher. Trebuia să-l găesc pe drumul care duce la porțița de ieșire. Dar și noua cercetare a fost la fel de zadarnică cum fusese și cea dintâi și, cu inima strînsă, m-am reîntors la desişul care nu-mi mai lăsa nici el speranțe.

— Vai ! gemu doamna Danglars. Puteai să-ți pierzi mințile !

— O clipă am nădăjduit că așa se va întâmpla, răspunse Villefort, dar n-am avut norocul acesta. Și totuși, adunîndu-mi puterile și, prin urmare, gîndurile, m-am întrebat : de ce ar fi luat omul cadavrul cu el ?

— Dar ai spus singur, răspunse doamna Danglars : ca să aibă o dovadă.

— Nu, nu putea fi asta. Nu se păstrează un cadavru timp de un an, ci se arată magistratului și se face o declarație. Totuși, nu s-a întîmplat nici una, nici alta.

— Atunci ? întrebă Hermine, simțind că-i tremură inima.

— Atunci, înseamnă că e ceva și mai groaznic, și mai fatal, și mai înfricoșător pentru noi ; înseamnă că, poate, copilul era viu iar ucigașul l-a salvat.

Doamna Danglars scoase un țipăt de groază și, apucînd mîinile lui Villefort, gemu :

— Copilul meu era viu ! Mi-ai îngropat de viu copilul ! Nu erai sigur de moartea lui, dar l-ai îngropat ! Ah !...

Ridicîndu-se în picioare, ea stătea în fața procurorului regal, strîngîndu-i pumnii între mîinile ei plăpînde, dar aproape amenințătoare.

— Ce știu eu ? Îți spun asta la fel de bine cum aș putea să spun altceva, răspunse Villefort cu o fixitate a privirii care arăta că el, omul atît de puternic, era gata să atingă limitele deznădejdi și ale nebuniei.

— Copilul meu ! Bietul meu copil ! strigă baroana, prăbușindu-se din nou pe scaun și înăbușindu-și gemețele cu batista.

Villefort își reveni în fire și înțelese că pentru a înlătura furtuna care se adună deasupra capului său, trebuia să o facă și pe doamna Danglars să simtă groaza pe care o simțea el însuși.

— Înțelegeți că dacă așa stau lucrurile, continuă el rîdîndu-se și apropiindu-se de baroană ca să-i vorbească și mai încet, sîntem piérduți : copilul trăiește și cineva știe că trăiește, cineva ne cunoaște taina. Iar pentru că Monte-Cristo pomenește în fața noastră despre un copil dezgropat din locul unde copilul n-a fost îngropat niciodată, înseamnă că el e cel ce ne cunoaște taina.

— Doamne, Dumnezeu al dreptății și al răzbunării ! șopti doamna Danglars.

Villefort nu răspunse decît printr-un fel de muget.

— Dar copilul, ce-i cu copilul ? glăsui mama îndirjită.

— Cît l-am mai căutat ! urmă Villefort frîngîndu-și mîinile. De cîte ori nu l-am strigat, în lungile mele nopți de insomnie ! De cîte ori n-am dorit să am o avere regească și să cumpăr un milion de taine, de la un milion de oameni, ca să-mi pot afla taina mea, printre ele ! În sfîrșit, într-o zi, cînd pentru a suta oară îmi reîncepusem săpatul în grădina aceea, m-am întrebat, tot pentru a suta oară, ce a putut face corsicanul cu copilul ? Un copil îl stînjenește pe fugar. S-ar putea ca, dîndu-și seama că mai trăiește încă, să-l fi aruncat în rîu !

— Nu ! E cu neputință ! strigă doamna Danglars. Poți ucide un om din răzbunare, dar nu poți, cu sînge rece, să îneci un prunc.

— Poate l-a dus la azilul de copii găsiți...

— Da, da ! strigă baroana. Copilul meu e acolo !

— Am dat fuga la azil și am aflat că în noaptea de douăzeci septembrie, un copil fusese lăsat dinaintea porții. Copilul era înfășat într-o jumătate de ștergar din pînză

fină, ruptă dinadins. Jumătatea aceasta de ștergar avea pe ea o jumătate de coroană de baron și litera H.

— Așa e, așa e ! strigă doamna Danglars. Toată rufăria mea era însemnată astfel. Domnul de Narbonne era baron, iar pe mine mă chema Hermine. Îți mulțumesc, Doamne ! Copilul meu nu era mort !

— Nu, nu era mort !

— Și dumneata mi-o spui ! Dumneata îmi spui asta fără să te temi că ai să mă vezi murind de bucurie ! Unde e acum ? Unde îmi este copilul ?

Villefort ridică din umeri.

— Crezi că eu știu ? răspunse el. Și crezi că dacă aș ști, te-aș lăsa să treci pe rînd prin toate emoțiile, așa cum ar face un dramaturg sau un romancier ? Nu, vai ! Nu ! Nu știu unde este. Peste vreo șase luni a venit o femeie și a cerut copilul, aducînd cealaltă jumătate a ștergarului. Femeia a dat toate garanțiile cerute de lege și copilul i-a fost incredințat.

— Trebuia s-o cauți pe femeia aceea, trebuia s-o descoperi !

— Ce altceva crezi că am făcut ? Am născocit o cercetare judecătorească și am trimis pe urmele ei toți copoii cei mai aleși ai poliției, agenții cei mai pricepuți. I s-au descoperit urmele pînă la Châlons ; dar, de la Châlons s-au pierdut.

— S-au pierdut ?...

— Da, s-au pierdut. S-au pierdut pentru totdeauna.

Doamna Danglars ascultase povestirea gemînd, lăcrimînd, tipînd, la fiecare nouă întorsătură.

— Și altceva ? întrebă ea. Te-ai mărginit numai la atîta ?

— Nu, răspunse Villefort, am căutat, am cercetat, m-am informat. Totuși, de vreo doi sau trei ani, îmi cam încetasem cercetările. Dar astăzi am să reîncep cu și mai multă stăruință și înverșunare decît oricînd. Și am să izbutesc, fiindcă nu mă mai îboldește conștiința, ci teama.

— Contele de Monte-Cristo nu știe nimic, spuse doamna Danglars. Dacă ar ști ceva, nu ne-ar arăta prietenie, așa cum face.

— Răutatea oamenilor e nemărginită, răspunse Villefort, fiindcă e mult mai adâncă decât bunătatea lui Dumnezeu. Ai văzut ce privire avea contele în timp ce ne vorbea ?

— Nu.

— Dar te-ai uitat vreodată la el cu mare atenție ?

— Sigur că da. E ciudat, și atîta tot. Un lucru care m-a mirat este doar că în timpul ospățului aceuia neobișnuit, dat de el, nu s-a atîna de nimic și n-a vrut să fie servit din nici un fel de mîncare.

— Da, da, spuse Villefort, și eu am băgat de seamă. Dacă aș fi știut ce știu acum, nu m-aș fi atîns nici eu de nimic. Aș fi crezut că vrea să ne otrăvească.

— Și te-ai fi înșelat, vezi bine.

— Fără îndoială. Dar, crede-mă, omul acesta are alte planuri. Iată de ce am vrut să te văd, iată de ce am cerut să-ți vorbesc, iată de ce am vrut să te previn împotriva tuturor oamenilor, dar mai ales împotriva lui. Spune-mi, continuă Villefort, ațintindu-și și mai mult decât pînă atunci privirea asupra baroanei, nu i-ai pomenit nimănui despre legătura noastră ?

— Niciodată, nimănui !

— Mă înțelegi, urmă Villefort afectuos, cînd spun nimănui — iartă-mă dacă stărui prea mult — înțeleg că n-ai vorbit nimănui pe lume, nu-i așa ?

— Da, da, te înțeleg foarte bine, răspunse baroana roșind. Niciodată, ți-o jur.

— Nu ai cumva obiceiul să notezi seara ceea ce s-a întîmplat în timpul zilei ? Nu ții un jurnal ?

— Nu ! Vai ! Viața mea trece dusă de lucruri ușuratic. Pînă și eu o uit.

— După cîte știi, nu vorbești în somn ?

— Dorm ca un prunc, nu-ți mai aduci aminte ?

Obrajii baroanei se roșiră, iar ai lui Villefort păliră.

— Adevărat, șopti el atât de încet încât abia fu auzit.

— Atunci ? întrebă baroana.

— Atunci știu ce-mi rămîne de făcut, urmă Villefort.

Pînă în opt zile am să aflu ce e cu domnul de Monte-Cristo, de unde vine, unde se duce, și de ce vorbește în fața noastră despre copii dezgropați în grădina lui.

Villefort rosti cuvintele acestea cu un glas care l-ar fi înfiorat pe conte dacă l-ar fi putut auzi.

Apoi strînse mîna pe care baroanei îi era silă să i-o dea și o conduse respectuos pînă la ușă.

Doamna Danglars luă o altă birjă și ajunse din nou la pasajul unde, de cealaltă parte, se afla trăsura și vizitiul ei care, așteptînd-o, adormise liniștit pe capră.

CAPITOLUL XV
UN BAL DE VARĂ

În aceeași zi, cam la ora cînd doamna Danglars avea în cabinetul procurorului regal discuția pe care am povestit-o, o trăsură de călătorie pătrundea în strada Helder trecînd apoi pragul porții cu numărul 27 și oprindu-se în curte.

Peste o clipă portiera se deschise, iar doamna de Morcerf coborî din trăsură, sprijinindu-se de brațul fiului ei.

Deîndată ce-și reconduse mama în odăile ei, Albert porunci o baie și spuse să i se înhame caii, apoi, după ce valetul îi dădu toate îngrijirile necesare, porni spre Champs-Elysées, la contele de Monte-Cristo.

Contele îl primi cu surîsul său obișnuit. Era ceva ciudat : orice ai fi făcut, nu păreai să înaintezi nici măcar cu un pas în inima sau în mintea omului acestuia. Cei care doreau, dacă se poate spune așa, să pătrundă cu forța în intimitatea lui, se loveau ca de un zid.

Morcerf, care alerga spre el cu brațele deschise, lăsă să-i cadă brațele în jos văzîndu-l, și, cu toate că-i zîmbea prietenește, nu îndrăzni decît să-i întindă mîna.

La rîndul său, Monte-Cristo abia dacă i-o atinse, așa cum făcea totdeauna, fără să i-o strîngă.

— Iată-mă, dragă conte.

— Fii binevenit.

— Am sosit abia acum un ceas.

- De la Dieppe ?
- Nu, de la Tréport!
- Aşa e...
- Şi prima vizită o fac aici.
- Foarte frumos din partea dumitale, spuse Monte-Cristo, aşa cum ar fi putut spune oricare alt lucru.
- Ei, bine, ce mai e nou ?
- Pe mine, un străin, mă întrebi ce mai e nou !
- Să vă explic : cînd întreb ce mai e nou, vă întreb dacă aţi mai făcut ceva pentru mine.
- Mi-ai dat cumva vreo însărcinare ? întrebă Monte-Cristo prefăcîndu-se neliniştit.
- Nu zău, nu vă prefaceţi nepăsător. Se spune că există presentimente care străbat distanţele : ei bine, la Tréport, le-am primit şocul electric. Dacă dumneavoastră n-aţi făcut nimic pentru mine, cel puţin v-aţi gîndit la mine.
- Asta s-ar putea, răspunse Monte-Cristo. Într-adevăr, m-am gîndit la dumneata. Dar curentul magnetic al cărui conductor eram îţi mărturisesc că lucra independent de voinţa mea.
- Aşa ? Vă rog să-mi povestiţi şi mie despre ce e vorba.
- Nu-i greu de loc. Domnul Danglars a luat masa aici.
- Ştiu. Tocmai ca să nu fim împreună cu el am plecat, mama şi cu mine.
- El însă a luat masa cu domnul Andrea Cavalcanti.
- Prinţul dumneavoastră italian ?
- Să nu exagerăm. Andrea îşi dă numai titlul de viconte.
- Aţi spus : îşi dă ?
- Am spus : îşi dă.
- Asta ar însemna că nu este ?
- De unde să ştiu eu ? El îşi dă titlul acesta, eu i-l dau, ceilalţi oameni i-l dau ; nu e ca şi cum l-ar avea ?
- Ciudat mai sînteţi ! Şi atunci ?

— Și atunci, ce ?

— Așadar, domnul Danglars a luat masa aici...

— Da.

— Cu viconte dumneavoastră, Andrea Cavalcanti ?

— Cu viconte Andrea Cavalcanti, cu marchizul Cavalcanti, tatăl său, cu doamna Danglars, cu domnul și doamna de Villefort, niște oameni încântători, cu domnul Debray, Maximilien Morrel, și cu mai cine încă ?... ia stai... Aha ! Cu domnul de Château-Renaud.

— S-a vorbit despre mine ?

— Nu s-a spus nici un cuvânt.

— Cu atât mai rău.

— De ce ? Mi se pare că dacă ai fost uitat, ceilalți n-au făcut, tăcînd, decît ceea ce doreai.

— Dragă conte, dacă nu s-a vorbit de loc despre mine, asta înseamnă că, în schimb, s-a gîndit mult și asta mă supără.

— Ce-ți pasă, din moment ce domnișoara Danglars n-a fost printre cei ce se gîndeau la dumneata ? E adevărat însă că putea să se gîndească de la ea de acasă...

— Asta nu, sînt sigur că nu : sau, dacă se gîndea, atunci cu siguranță că se gîndea la mine așa cum mă gîndesc și eu la ea.

— Înduioșătoare simpatie ! spuse Monte-Cristo. Atunci nu vă puteți suferi unul pe altul ?

— Ascultați, spuse Morcerf, dacă domnișoara Danglars ar fi o femeie care să simtă milă pentru suferințele îndurate din pricina ei și să mi le răsplătească în afară de căsătoria hotărîtă între familiile noastre, mi-ar place cum nu se poate mai mult. Pe scurt, vreau să spun că domnișoara Danglars ar fi o amantă încîntătoare ; dar ca nevastă, la naiba !...

— Va să zică, așa te gîndești la viitoarea dumitale soție ? rise Monte-Cristo.

— Da. E cam brutal, e adevărat, dar cel puțin e exact. Și fiindcă nu pot să fac din visul acesta o realitate, fiindcă

pentru a ajunge la un oarecare scop trebuie ca domnișoara Danglars să-mi devină soție, adică să trăiască alături de mine, să gîndească lingă mine, să cînte lingă mine, să facă versuri și muzică la zece pași de mine, și asta în tot timpul vieții mele, mă îngrozesc. O amantă, dragă conte, poate fi lăsată. Dar o soție, drace ! O soție e altceva. Trebuie păstrată veșnic, adică trebuie păstrată de aproape sau de departe. Și mi se pare înfricoșător s-o păstrez mereu pe domnișoara Danglars, chiar de departe.

— Ești pretențios, viconte.

— Da, fiindcă mă gîndesc adeseori la un lucru imposibil.

— La care ?

— Mă gîndesc să-mi găsesc o soție la fel cum și-a găsit tata.

Monte-Cristo păli și îl privi pe Albert în timp ce ținea în mîini niște pistoale minunate pe care le arma și le dezarma întruna.

— Așadar, tatăl dumitale a fost pe deplin fericit ? întrebă el.

— Îmi știți părerea despre mama, domnule conte : e un înger. O vedeți cît e de frumoasă încă, mereu spirituală și mai bună ca oricînd. Mă reîntorc de la Tréport. Pentru orice alt fiu, vai, Doamne ! să-și însoțească mama ar însemna un act de bună-cuviință sau o corvoadă. Dar eu am petrecut patru zile împreună cu ea, mai mulțumit, mai odihnit, mai poetic, aș putea spune, decît dacă aș fi condus-o la Tréport pe regina Mab sau pe Titania.

— E atît de desăvîrșită încît cei ce te ascultă capătă pe de-a-ntregul dorința de a rămîne neînsurați.

— Iată de ce, urmă Morcerf, știind că există pe lume o femeie desăvîrșită, nu mă dau în vînt să mă însor cu domnișoara Danglars. Ați observat vreodată cum egoismul nostru îmbracă în culori strălucitoare tot ce ne aparține ? Diamantul care lucește în vitrina lui Marlésau, a lui Fossin ni se pare cu mult mai frumos de îndată ce ne aparține. Dar dacă evidența te silește să recunoști că există altul

cu ape mai clare, și că vei fi osîndit să porți veșnic diamantul acesta, mai prejos decît celălalt, înțelegeți cît trebuie să suferi ?

— Gînduri lumești, murmură Monte-Cristo.

— Iată de ce aș sări în sus de bucurie în ziua cînd domnișoara Danglars ar observa că nu sînt decît un biet atom și că de-abia am atitea sute de mii de franci cîte milioane are ea.

Monte-Cristo zîmbi.

— Mă mai gîndisem la ceva, continuă Albert ; lui Franz îi plac excentricitățile și am vrut să-l fac să se îndrăgostească — fără voia lui — de domnișoara Danglars. Dar la cele patru scrisori pe care i le-am scris în stilul cel mai ademenitor, Franz mi-a răspuns neclintit : „Sînt excentric, e adevărat, dar excentricitatea mea nu merge pînă la a-mi lua înapoi cuvîntul pe care l-am dat“.

— Iată ce însemnează devotamentul prieteniei : să-î dai altuia soția pe care tu însuți n-ai dorit-o decît ca amantă !

Albert zîmbi.

— Fiindcă veni vorba, continuă el, dragul de Franz sosește : dar puțin vă pasă ; mi se pare că nu vă e drag.

— Mie ? se miră Monte-Cristo. Ei, dragă viconte, unde ai văzut că nu mi-ar fi drag domnul Franz ? Mie mi-e dragă toată lumea.

— Și în ea sînt cuprins și eu... Mulțumesc !

— Să nu amestecăm lucrurile, spuse Monte-Cristo : îmi sînt dragi toți oamenii, așa cum ne poruncește Dumnezeu să ne iubim aproapele, adică creștinește. Dar nu urăsc cu adevărat decît cîțiva inși. Să ne reîntoarcem la domnul Franz d'Épinay. Spuneai că e pe cale să sosească ?

— Da. Vine chemat de domnul de Villefort, la fel de pornit, după cîte se pare, s-o mărite pe domnișoara Valentine, pe cît este pornit domnul Danglars s-o mărite pe domnișoara Eugénie. Hotărît lucru, obositor trebuie să mai fie cînd ești tatăl unei fete de măritat. Mi se pare că

tații au călduri și că le bate pulsul cu nouăzeci pe minut, pînă scapă de fete.

— Dar domnul d'Épinay nu-ți seamănă de loc. El nu se sperie de ce-l așteaptă.

— Ba mai mult încă : ia lucrurile în serios. Își pune cravate albe și vorbește pe de acum de familia lui. De altfel, el are un foarte mare respect pentru familia Villefort.

— Un respect meritat, nu-i așa ?

— Așa cred. Domnul de Villefort a trecut totdeauna drept un om aspru, dar drept.

— Minunat ! făcu Monte-Cristo. Iată măcar unul pe care nu-l vezi ca pe domnul Danglars.

— Pe semne fiindcă nu sînt silit să mă însor cu fata lui, răspunse Albert rîzînd.

— Tare mai ești îngîmfat, spuse Monte-Cristo.

— Eu ?

— Da, dumneata. Vrei o țigară ?

— Cu plăcere. Și de ce par îngîmfat ?

— Pentru că te aperi și te zbați ca să nu te însori cu domnișoara Danglars. Zău, lasă lucrurile să meargă în voia lor și poate că n-ai să fii dumneata primul care își va lua cuvîntul înapoi.

— Ei aș ! se miră Albert, deschizînd ochii mari.

— Fără îndoială că n-o să-ți pună lațul de gît cu de-a sila, ce naiba ! Haide, să vorbim serios, urmă Monte-Cristo schimbînd tonul, chiar nu vrei de loc să te însori cu ea ?

— Aș da o sută de mii de franci să scap !

— Atunci, bucură-te : domnul Danglars e gata să dea de două ori atîta pentru același lucru.

— E adevărată vestea asta bună ? făcu Albert care totuși nu-și putu stăpîni o ușoară încruntare. Dar ia spuneți-mi, dragă conte, are cumva motive domnul Danglars ?

— Iată-te așa cum ești, fire orgolioasă și egoistă ! Minunat ! Dau peste omul care vrea să știrbească cu o

secură amorul propriu al altuia, dar care se supără cînd i se zgîrie cu un ac amorul său propriu.

— Da' de unde ! Mi se pare însă că domnul Danglars...

— Ar trebui să fie încîntat de dumneata, nu-i așa ? Ei bine, domnul Danglars e un om lipsit de gust, se înțelege, și îi place mai mult un alt tînr...

— Cine îi place mai mult ?

— Eu nu știu : cercetează, privește, prinde vorbele spuse în treacăt și folosește-le pentru dumneata.

— Bun, înțeleg... Ascultați, mama... Nu ! Nu mama. Mă înșel. Tata, a avut ideea că dea un bal.

— Un bal, vara ?

— Balurile de vară sînt la modă.

— Chiar dacă n-ar fi, doamna contesă n-ar avea decît să vrea și le-ar face la modă.

— Bine-ați spus. Vă dați seama că sînt baluri pur sînge : cei ce rămîn la Paris în iulie sînt parizieni adevărați. Vreți să aveți bunătatea de a-i invita pe domnii Cavalcanti ?

— Cînd are loc balul dumneavoastră ?

— Sîmbătă.

— Domnul Cavalcanti tatăl va fi atunci plecat.

— Dar domnul Cavalcanti fiul rămîne ? Vreți să-mi făgăduiți că-l veți aduce pe domnul Cavalcanti fiul ?

— Ascultă, viconte, nu-l cunosc.

— Cum nu-l cunoașteți ?

— L-am văzut acum trei sau patru zile pentru prima oară în viața mea și nu răspund de nimic.

— Dar dumneavoastră îl primiți cum se cuvine !

— Cu mine e altceva. Mie mi-a fost recomandat de un prea cinstit abate, care poate că a fost el însuși înșelat. Invită-l dumneata direct, are să fie foarte bine, dar nu-mi cere mie să ți-l prezint. Dacă s-ar întîmpla mai tîrziu să se însoare cu domnișoara Danglars, ai să mă învinovățești de uneltiri și o să vrei să ne tăiem gîtul unul altuia. De altfel, nici nu știu dacă am să pot veni eu însumi.

— Unde ?
— La balul dumneavoastră.
— De ce să nu veniți ?
— Mai întâi pentru că n-am fost invitat.
— Am venit eu însumi, special, să vă aduc invitația.
— E prea frumos ; dar s-ar putea să mă împiedice vreo împrejurare.

— Când vă voi spune ceva, veți fi destul de drăguț să lăsați la o parte toate piedicile.

— Spune.

— Mama vă roagă să veniți.

— Doamna contesă de Morcerf ? întrebă Monte-Cristo tresărind.

— Conte, urmă Albert, vă spun că doamna de Moreerf discută prietenește cu mine. Și dacă n-ați simți vibrând în dumneavoastră fibrele acelea despre care vă vorbeam mai adineaori, atunci trebuie că vă lipsesc cu totul, căci timp de patru zile, mama și cu mine n-am vorbit decît de dumneavoastră.

— Despre mine ? Mă copleșiți !

— Zău, e un privilegiu al dumneavoastră. Sînteți o problemă vie...

— Va să zică sînt o problemă vie pentru mama duminale. Să spun drept, o credeam prea chibzuită ca să cadă în prada unor asemenea păreri.

— Sînteți o problemă, dragă conte, o problemă pentru toți, și pentru mama la fel ca și pentru ceilalți ; o problemă primită, dar nedezlegată și rămînînd mereu în stare de enigmă ; nu vă temeți. Mama se întreabă însă, mereu, cum se face că sînteți atît de tînăr. La urma urmei, cred că în timp ce contesa G... vă ia drept lordul Ruthwen, mama vă crede Cagliostro sau contele de Saint Germain. Cînd veți veni s-o vedeți pe doamna de Morcerf, întăriți-i părerea aceasta. N-o să vă fie greu, fiindcă aveți piatra filozofală a unuia și inteligența celuiilalt.

— Îți mulțumesc că m-ai prevenit, răspunse contele zîmbind. Voi încerca tot ce voi putea ca să fac față tuturor presupunerilor.

— Așadar veți veni sîmbătă ?

— Dacă mă roagă doamna de Morcerf...

— Sînteți încîntător.

— Și domnul Danglars ?

— El a și primit tripla invitație. Tata a avut grijă de asta. O să încercăm, de asemeni, să-l avem și pe marele d'Aguessau, adică pe domnul de Villefort. Dar asta mi se pare cu neputință.

— Nu trebuie niciodată să ți se pară ceva cu neputință, spune proverbul.

— Dumneavoastră dansați, conte ?

— Eu ?

— Da, dumneavoastră. Ce ar fi de mirare dacă ați dansa ?

— Adevărat. Cînd n-ai trecut încă peste patruzeci de ani... Nu, nu dansez. Dar îmi place să-i privesc pe alții dansînd. Doamna de Morcerf dansează ?

— Nici ea nu dansează niciodată. Veți sta de vorbă. Abia aștepată să stea de vorbă cu dumneavoastră.

— Adevărat ?

— Pe onoarea mea ! Și vă declar că sînteți primul om pentru care mama a manifestat această curiozitate.

Albert își luă pălăria și se ridică. Contele îl petrecu pînă la ușă.

— Îmi pare rău de ceva, spuse el, oprindu-l pe treapta cea mai de sus a peronului.

— De ce anume ?

— Îmi pare rău că am fost indiscret. Nu trebuia să-ți vorbesc despre domnul Danglars.

— Dimpotrivă, mai vorbiți-mi încă, mai vorbiți-mi cît de des, vorbiți-mi mereu ; dar totdeauna ca astăzi.

— Bine. M-ai liniștit. Dar ia spune, cînd sosește domnul d'Épinay ?

- Cel mai târziu peste cinci sau șase zile.
- Și cînd se însoară ?
- De cum vor sosi domnul și doamna de Saint Méran.
- Adu-mi-l cînd va fi la Paris. Deși susții că nu mi-e drag, eu îți spun că voi fi fericit să-l revăd.
- Bine. Poruncile vă vor fi executate, seniore.
- La revedere !
- În orice caz, pe sîmbătă ! Nu-i așa ?
- Cum să nu ! Mi-am dat cuvîntul !

Contele îl urmări cu privirea pe Albert, fluturîndu-și mîna, în semn de salut. Apoi, cînd tînarul se urcă în trăsurică, Monte-Cristo se întoarse și găsindu-l pe Bertuccio lîngă el, îl întrebă :

- Ce se mai aude ?
 - Ea a fost la cabinetul procurorului, răspunse inten-
- dentul.
- Și a rămas multă vreme acolo ?
 - Un ceas și jumătate.
 - Apoi s-a reîntors acasă ?
 - Direct acasă.
 - Bine, dragă Bertuccio, spuse contele. Acum, dacă ți-aș da un sfat, ți-aș spune să te duci în Normandie și să vezi dacă nu găsești cumva petecul de pămînt despre care ți-am vorbit.

Bertuccio se înclină și, cum dorința sa se potrivea întru totul cu porunca primită, plecă chiar în seara aceea.

Capitolul XVI

INFORMAȚIILE

Domnul de Villefort își ținu cuvântul dat doamnei Danglars și mai cu seamă lui însuși, căutînd să afle în ce fel putuse descoperi domnul conte de Monte-Cristo povestea casei din Auteuil.

El îi scrisese chiar în aceeași zi unui oarecare domn de Boville, care, după ce fusese pe vremuri inspector al închisorilor, trecuse, cu un grad superior, în poliția de siguranță. Procurorul regal îi ceru informațiile dorite și domnul de Boville îi ceru două zile ca să afle de la cine s-ar putea informa.

După trecerea celor două zile, domnul de Villefort primi nota următoare :

„Persoana numită contele de Monte-Cristo este cunoscută îndeosebi de către lordul Wilmore, un străin bogat, care vine uneori la Paris, unde se și află în momentul de față. Este de asemeni cunoscută de către abatele Busoni, un preot sicilian cu mare faimă în Orient, unde a făcut multe binefaceri.“

Domnul de Villefort răspunse printr-un ordin de a lua cît mai repede informații precise de la acești doi străini. A doua zi, seara, ordinele lui fură executate. Iată ce informații primi :

„Abatele se găsea numai pentru o lună la Paris și locuia în dosul bisericii Saint Sulpice, într-o casuță cu

un etaj. Patru încăperi, două sus și două jos, formau întreaga locuință al cărui singur locatar era abatele.

Cele două încăperi de jos se compuneau dintr-o sufragerie cu masă, scaune și bufet de nuc, și dintr-un salon căptușit cu lemn, zugrăvit în alb, fără podoabe, fără covor și fără pendulă. Era vădit că, pentru el însuși, abatele se mărginea numai la lucrurile de strictă necesitate.

E adevărat că abatelui îi plăcea să stea mai mult în salonul de la etaj. Salonul acesta, plin cu cărți de teologie și cu pergamente vechi, printre care abatele putea fi văzut îngropîndu-se timp de luni întregi — după cum spunea servitorul său — era de fapt mai mult o bibliotecă decît un salon. Servitorul primea oaspeții printr-un fel de ferestruică și cînd chipul lor i se părea necunoscut sau nu-i era pe plac, le răspundea că domnul abate nu se află la Paris. Răspunsul îi mulțumea pe mulți, știut fiind că abatele călătorea adesea și rămînea uneori foarte multă vreme în călătorie.

Altminteri, și dacă se găsea acasă, și dacă nu se găsea, dacă se afla la Paris sau la Cairo, abatele dădea întotdeauna de pomană, iar ferestruia folosea pentru împărțirea milosteniilor pe care servitorul le împărțea neîncetat în numele stăpînului.

Cealaltă încăpere, cea situată lingă bibliotecă era un dormitor. Un pat fără perdele, patru fotolii și o canapea îmbrăcată în catifea de Utrecht galbenă, împreună cu un scaunel de rugăciune, formau toată mobila.

În ceea ce-l privește pe lordul Wilmore, el locuia în strada Fontaine-Saint-Georges. Era unul dintre turiștii englezi care își cheltuiesc toată averea pe călătorii. Închiriase un apartament mobilat pe la care trecea numai de două sau trei ori pe zi și unde nu se culca decît rareori. Una dintre maniile lui era de a nu voi să vorbească absolut de loc limba franceză, pe care o scria totuși, după cite s-a putut afla, destul de bine chiar.“

A doua zi, după ce procurorul regal primi aceste informații prețioase, un om coborî din trăsură în colțul străzii Férou, bătu la poarta vopsită în verde măsliniu și întrebă de abatele Busoni.

— Domnul abate a plecat de acasă azi dimineată, răspunse valetul.

— Aș putea să nu mă mulțumesc cu răspunsul acesta, stăruie vizitatorul, căci vin din partea unei persoane pentru care oamenii sînt totdeauna acasă. Dar fii bun și dă-i abatelui Busoni...

— V-am spus o dată că nu e acasă, repetă valetul.

— Atunci, cînd s-o întoarce, dă-i cartea de vizită și scrisoarea asta sigilată. Astă seară, pe la opt, o să fie acasă domnul abate ?

— Negreșit, domnule. Numai dacă n-o lucra cumva, fiindcă atunci e ca și cînd n-ar fi acasă.

— Mă voi reîntoarce deci, diseară, la ora opt, spuse vizitatorul.

Și plecă.

Într-adevăr, la ceasurile opt, același om reveni în aceeași trăsură, pe care, de data aceasta, în loc s-o oprească în colțul străzii Férou, o opri dinaintea ușii verzi. El bătu, i se deschise și intră.

După semnele de respect pe care valetul i le arătă din belșug, vizitatorul înțelese că scrisoarea își făcuse efectul dorit.

— Domnul abate e acasă ? întrebă el.

— Da. Lucrează în bibliotecă, dar vă așteaptă, răspunse servitorul.

Străinul urcă scara destul de dreaptă și, dinaintea unei mese a cărei suprafață era scăldată în lumina strînsă de un uriaș abajur, în timp ce restul încăperii rămăsese în umbră, îl zări pe abate, în veșminte preoțești, purtînd pe cap una din scufele care acopereau de obicei țestele savanților cu numele terminate în *us*, trăitori prin evul mediu.

— Am onoarea să vorbesc cu domnul abate Busoni ?
întrebă vizitatorul.

— Da, domnule, răspunse abatele. Dumneavoastră sînteți persoana pe care domnul de Boville, fost intendent al închisorilor, mi-o trimite din partea domnului prefect al poliției ?

— Întocmai, domnule.

— Unul dintre agenții siguranței din Paris ?

— Da, domnule, răspunse străinul cu un fel de șovăire și mai cu seamă roșind puțin.

Abatele își potrivea ochelarii uriași care îi acopereau nu numai ochii dar și tâmplile, și, așezîndu-se din nou, îi făcu semn vizitatorului să ia loc.

— Vă ascult, domnule, spuse el cu un accent italianesc foarte pronunțat.

— Misiunea cu care sînt însărcinat, începui vizitatorul, apăsînd asupra fiecărui cuvînt ca și cînd i-ar fi fost greu să-l rostească, este o misiune de încredere, atît pentru cel ce o îndeplinește, cît și pentru acela pe lîngă care este îndeplinită.

Abatele se înclină.

— Da, răspunse străinul, cîntea dumneavoastră, domnule abate, îi este atît de cunoscută domnului prefect al poliției, încît el vrea să afle de la dumneavoastră, ca magistrat, un lucru care interesează această siguranță publică în numele căreia sînt trimis aici. Nădăjduim deci, domnule abate, că nici legăturile de prietenie și nici orice alte considerente omenești nu vă vor putea îndupleca să ascundeți adevărul față de justiție.

— Dacă nu cumva lucrurile despre care mă veți întreba vor atinge cît de cît conștiința mea. Sînt preot, domnule, așa că tainele spovedaniei, de pildă, trebuie să rămînă între mine și dreptatea lui Dumnezeu, nu între mine și justiția omenească.

— N-aveți nici o grijă, domnule abate, spuse străinul. În orice caz, vă vom pune la adăpost conștiința.

La cuvintele acestea, abatele, coborînd spre el abajurul, îl ridică spre partea cealaltă, în așa fel încît lumina din plin chipul străinului, în vreme ce obrazul său rămase cu totul în umbră.

— Iertați-mă, domnule abate, spuse trimisul prefectului poliției, dar lumina îmi obosește groaznic ochii.

Abatele lăsa în jos cartonul verde.

— Acum, vă ascult, domnule. Vorbiți.

— Trec la fapte. Îl cunoașteți pe domnul conte de Monte-Cristo ?

— Vreți să vorbiți despre domnul Zacconne, îmi închipui.

— Zaccone !... Așa dar nu se numește Monte-Cristo !

— Monte-Cristo e numele unui loc, sau mai bine zis al unei stînci și nu un nume de familie.

— Bine, fie. Să nu ne legăm de cuvinte. Fiindcă domnul de Monte-Cristo și domnul Zaccone sînt una și aceeași persoană...

— Absolut aceeași.

— Să vorbim despre domnul Zaccone.

— Fie.

— Vă întrebam dacă îl cunoașteți.

— Îl cunosc îndeaproape.

— Cine este ?

— Este fiul unui bogat armator din Malta.

— Da, știu asta. Așa se spune, dar înțelegeți, poliția nu se poate mulțumi numai cu ceea ce „se spune“...

— Totuși, continuă abatele, cu un zîmbet blînd, cînd acest „se spune“ este adevărul, trebuie ca toată lumea să se mulțumească cu el, iar poliția să facă așa cum face toată lumea.

— Dar sînteți sigur de ce spuneți ?

— Ce întrebare mai e și asta ?

— Observați, domnule, că nu pun în nici un fel la îndoială buna dumneavoastră credință. Vă întreb doar : sînteți sigur ?

- L-am cunoscut pe Zaccone tatăl.
- Aşa !
- Da. Şi în copilărie m-am jucat de zeci de ori cu fiul lui, în şantierele de construcţii.
- Totuşi, titlul de conte ?...
- După cum ştiţi, se poate cumpăra.
- În Italia ?
- Pretutindeni.
- Dar bogăţiile lui care sînt nemărginite, după cîte se spune...
- Cît despre ele, răspunse abatele, chiar sînt nemărginite.
- Dumneavoastră, care-l cunoaşteţi, cam cîtă avere credeţi că are ?
- Trebuie să aibă vreo sută cincizeci, două sute de mii de livre, venit.
- Iată un lucru care pare posibil, spuse vizitatorul. Dar se vorbeşte despre trei-patru milioane !
- Un venit de două sute de mii de livre face tocmai un capital de patru milioane.
- Dar se vorbeşte despre trei sau patru milioane venit !
- Asta nu e de crezut.
- Cunoaşteţi insula Monte-Cristo ?
- Sigur. Orice om care vine pe mare de la Palermo, Neapole, sau Roma, în Franţa, o cunoaşte, căci trece pe lîngă ea şi o vede, în treacăt.
- După cîte se spune, e un loc de popaş minunat.
- E o stîncă.
- Atunci de ce şi-o fi cumpărat contele o stîncă ?
- Tocmai ca să fie conte. În Italia, ca să fii conte, ai nevoie de un comitat.
- Fără îndoială că aţi auzit vorbindu-se despre aventurile din tinereţe ale domnului Zaccone.
- Tatăl ?
- Nu, fiul.

— Toçmai aici încep îndoielile mele, căci pe vremea aceea l-am pierdut din vedere.

— A făcut războiul ?

— Cred că da.

— În ce armată ?

— La marină.

— Ia spuneți, nu-i sînteți duhovnic ?

— Nu, domnule. Cred că e luteran.

— Cum luteran ?

— Am spus doar că așa cred. N-aș putea fi sigur însă. De altfel, credeam că în Franța există libertatea cultelor.

— Fără îndoială că există, și noi n-o să ne ocupăm acuma de credința oamenilor, ci de faptele lor. Vă somez, în numele domnului prefect al poliției, să-mi spuneți ce știți.

— Conteale trece drept un om foarte milostiv. Prea Sfîntul Părinte, Papa, l-a făcut cavaler al lui Crist — cîste pe care nu o acordă decît prinților — pentru serviciile neîntrecute aduse creștinilor din Orient. Mai are de asemeni vreo cinci sau șase înalte decorații căpătate pentru serviciile aduse principilor sau statelor.

— Și le poartă ?

— Nu, dar se mîndrește cu ele. Conteale spune că îi plac mai mult recompensele dăruite binefăcătorilor omenirii, decît cele dăruite nimicitorilor de oameni.

— Așadar este quaker ?

— Întocmai, e quaker, bineînțeles fără pălărie mare și fără veștminte castanii.

— Are prieteni ?

— Da, fiindcă îi devin prieteni toți cei ce îl cunosc.

— Dar, oricum, trebuie să aibă vreun dușman.

— Are unul singur.

— Cum se numește ?

— Lordul Wilmore.

— Unde se află ?

— În momentul de față e la Paris.

— Și ar putea să-mi dea informații ?
— Foarte prețioase. A fost în India odată cu Zaccone.
— Știți unde locuiește ?
— Undeva, prin Chaussée d'Antin. Dar nu știu strada și numărul.

— Nu vă aveți bine cu englezul acesta ?
— Eu îl iubesc pe Zaccone și el îl urăște. Ne-am certat din pricina asta.

— Domnule abate, credeți că contele de Monte-Cristo a mai fost vreodată în Franța, înaintea călătoriei pe care a făcut-o acum la Paris ?

— La asta vă pot răspunde fără greș. Nu, domnule, n-a mai fost niciodată, fiindcă acum șase luni mi s-a adresat mie ca să aibă informațiile ce-i trebuiau, iar eu, deoarece nu știam când mă voi reîntoarce la Paris, i l-am trimis pe domnul Cavalcanti.

— Andrea ?

— Nu, Bartolomeo, tatăl.

— Foarte bine, domnule. Mai am să vă întreb doar un singur lucru, și vă somez, în numele onoarei omenirii și al religiei, să-mi răspundeți fără ocol.

— Întrebați-mă, domnule.

— Știți cumva în ce scop și-a cumpărat domnul conte de Monte-Cristo o casă la Auteuil ?

— Sigur că știu. Mi-a spus-o chiar el.

— În ce scop ?

— Ca să facă acolo un spital de nebuni la fel cu spitalul clădit de baronul de Pisani, la Palermo. Cunoașteți ospiciul acesta ?

— Din auzite...

— E o instituție minunată.

Și spunînd acestea, abatele îl salută pe străin, vrînd să-i dea de înțeles că nu i-ar părea rău să-și continue lucrul întrerupt.

Vizitatorul, fie pentru că înțelese dorința abatelui, fie pentru că nu mai avea ce întreba, se ridică și el.

Abatele îl conduse pînă la uşă.

— Faceţi milostenii bogate, spuse vizitatorul, şi deşi se spune că sînteţi bogat, aş îndrăzni să dau şi eu ceva pentru săracii dumneavoastră. Aveţi ceva împotriva daniei mele ?

— Vă mulţumesc, domnule, dar la un singur lucru ţin pe lume : vreau ca binele pe care îl fac să pornească de la mine.

— Totuşi...

— E o hotărîre de neclintit. Dar căutaţi şi veţi găsi ; vai ! pe strada fiecărui bogătaş întîlneşti destulă mizerie !

Abatele salută pentru ultima dată, deschizînd uşa. Străinul salută şi el, apoi plecă.

Trăsura îl duse de-a dreptul la domnul de Villefort.

După un ceas, trăsura ieşi din nou şi se îndreptă, de data aceasta spre strada Fontaine-Saint-Georges. La numărul 5, ea se opri. Acolo locuia lordul Wilmore.

Străinul îi scrisese lordului Wilmore cerîndu-i o întîlnire pe care acesta i-o fixase pentru ora zece. De aceea, cum trimisul prefectului poliţiei sosise la ora zece fără zece minute, i se răspunse că lordul Wilmore, care era exactitatea şi punctualitatea în persoană, nu se reîntorsese încă acasă, dar că se va reîntoarce fără greş, la orele zece fix.

Vizitatorul aşteptă în salon. Salonul nu avea nimic deosebit şi arăta ca toate saloanele închiriate mobilat.

Un cămin cu două vase de Sèvres, moderne, o pendulă cu Amor întinzîndu-şi arcu, o oglindă din două bucăţi : de fiecare parte a oglinzii cîte o gravură, reprezentînd, una pe Homer purtîndu-şi bastonul de orb, cealaltă pe Belizarie cerşind ; un tapet cenuşiu, o mobilă de pînă roşie tărcată cu negru : aşa arăta salonul lordului Wilmore.

Lumina venea de la două globuri de sticlă neşlefuite, care răspîndeau cîteva raze slabe, pîrînd făcute anume ca să cruţe ochii obosiţi ai trimisului prefectului de poliţie.

După zece minute de așteptare, pendula bătu ora zece. La a cincea bătaie, ușa se deschise și lordul Wilmore apărui.

Lordul Wilmore era un bărbat mai mult înalt decât scund, cu favoriți rari și roșcați, cu fața albă și cu părul blond-cenușiu. Era îmbrăcat cu toată excentricitatea englezească, adică purta un costum albastru cu nasturi de aur și cu un guler înalt în felul celor ce se purtau prin 1811 ; mai purta o jiletcă de cașmir alb și un pantalon de nankin cu trei degete prea scurt, dar pe care supieurile din aceeași stofă îl împiedicau să se ridice deasupra genunchilor.

Cînd intră, lordul rosti mai întîi următoarele cuvinte :

— Cred că știi, domnule, că nu vorbesc franțuzește.

— Știu, cel puțin, că nu vă place să vorbiți limba noastră, răspunse trimisul prefectului.

— Dumneata însă o poți vorbi, urmă lordul Wilmore. Căci eu, dacă n-o vorbesc, o înțeleg, totuși.

— Iar eu, spuse vizitatorul vorbind englezește, cunosc destul de bine engleza ca să putem conversa în această limbă. Nu vă jenați, domnule.

— Hao ! făcu lordul Wilmore, pe tonul acela pe care nu-l au decât cei mai neaoși fii ai Marii Britanii.

Trimisul prefectului de poliție îi arătă lordului Wilmore scrisoarea de recomandatie. Acesta o citi cu un calm pe deplin britanic. Apoi, după ce termină de citit, spuse în englezește :

— Înțeleg, înțeleg perfect.

Atunci începură întrebările.

Ele fură aproape aceleași care îi fuseseră puse și abatelui Busoni. Dar cum lordul Wilmore, în calitate de dușman al contelui de Monte-Cristo, nu se abținea ca abatele, ele fură mult mai amănunțite. Lordul povesti tinerețea lui Monte-Cristo. După spusele lui, contele intrase de la vîrsta de zece ani în slujba unuia dintre mărunții suverani ai Indiei care se războiesc cu englezii. Acolo îl întîlnise pentru prima dată Wilmore și se luptaseră unul împotriva altuia. În războiul acela, Zaccone fusese luat prizonier. Trimis în

Angliă într-o corabie, el fugise înotînd. Apoi își începuse călătoriile, duelurile, pasiunile. După aceea avusese loc răscoala din Grecia, și Monte-Cristo luptase în rîndurile grecilor. Pe cînd se afla în serviciul lor, descoperise o mină de argint în munții Tesaliei, dar păstrase taina numai pentru el. După bătălia de la Navarin, cînd stăpînirea greacă fu consolidată, el îi ceru regelui Othon autorizația să exploateze mina. Autorizația îi fu dată. De acolo avea Monte-Cristo uriașa lui avere care, după lordul Wilmore, se putea ridica la vreo două sau trei milioane venit și putea totuși să înceteze dintr-o dată, dacă mina ar fi secătuit.

— Dar de ce a venit în Franța, știți ? îl întrebă vizitatorul.

— Vrea să facă speculații asupra căilor ferate, răspunse lordul Wilmore. Și apoi, omul, care e un chimist priceput și un fizician la fel de dibaci, a inventat un nou telegraf, de a cărui aplicare se ocupă acum.

— Cam cît cheltuiește pe an ? întrebă trimisul prefectului.

— Cinci sau șase sute de mii de franci, cel mult, răspunse lordul Wilmore. E un zgîrcit.

Se vedea cît de colo că ura îl împingea pe englez să vorbească și că, neștiind ce cusuri să-i găsească, îl făcea zgîrcit.

— Știți ceva cu privire la casa din Auteuil ?

— Sigur că da.

— Ce știți ?

— Vreți să vă spun în ce scop a cumpărat-o ?

— Da.

— Ei bine, contele este un speculant care se va ruina, fără îndoială, făcînd încercări nesăbuite : acum pretinde că la Auteuil, în împrejurimile casei cumpărate, s-ar afla un izvor de apă minerală la fel de bun ca apele de la Bagneres, Luchon și Cauterets. Prin captarea lor vrea să facă un *Badhaus*, cum spun germanii. Și a și răscolit de două sau de trei ori toată grădina, ca să dea peste faimosul

curent de apă. Cum nu l-a putut descoperi însă, o să-l vedeți, peste puțin timp, cumpărînd casele din jurul locuinței sale. Și fiindcă am ciudă pe el, nădăjduiesc ca drumul lui de fier, telegraful electric sau exploatarea băilor să-l ruineze. Am să mă bucur de prăbușirea lui, care se va întîmpla într-o zi sau alta.

— Dar de ce sînteți pornit împotriva lui ? întrebă vizitatorul.

— Sînt pornit, răspunse lordul Wilmore, fiindcă, trecînd prin Anglia, Monte-Cristo a sedus-o pe soția unuia dintre prietenii mei.

— Dacă îl urîți, de ce nu căutați să vă răzbunați ?

— M-am bătut pînă acum de trei ori cu Monte-Cristo, răspunse englezul : prima dată cu pistolul, a doua oară cu sabia, a treia oară cu spada.

— Și care au fost rezultatele acestor dueluri ?

— Prima dată mi-a frînt brațul ; a doua oară mi-a găurit plămînul, iar a treia oară mi-a făcut rana asta.

Englezul își coborî gulerul cămășii care-i ajungea pînă la urechi și arată o cicatrice a cărei roșeață arăta că e făcută de curînd.

— De aceea îl urăsc din inimă, repetă englezul. Și sînt sigur că numai de mîna mea o să moară.

— Dar mi se pare că nu sînteți pornit pe calea de a-l ucide, spuse trimisul prefectului.

— Hao ! făcu englezul. Mă duc zilnic la tir iar la două zile odată vine Grisier la mine.

Atîta dorea să știe vizitatorul, sau mai bine zis atîtea putea să știe englezul. Agentul se ridică, deci, și, după ce îl salută pe lordul Wilmore care îi răspunse cu seriozitatea și cu politeța englezească, plecă.

La rîndul său, lordul Wilmore, după ce auzi închizîndu-se poarta dinspre stradă, se reîntoarce în dormitor, și cît ai clipi își lepădă părul blond, favoriții roșcați, maxilarul fals și cicatricea, ca să recapete părul negru, pielea

oacheșă a obrazului și dinții de perle ai contelui de Monte-Cristo.

E drept că, la rîndul său, domnul de Villefort, și nu trimisul prefectului poliției, se reîntoarșe în casa domnului de Villefort.

Procurorul regal se simțea ceva mai liniștit în urma acestor două vizite, care, altminteri, nu-i aduseseră nimic liniștitor, în plus, dar nici nimic neliniștitor. Ca urmare, pentru prima dată de cînd luase masa la Auteuil, procurorul regal dormi în noaptea aceea oarecum liniștit.

Capitolul XVII

BALUL

Sîmbăta în care trebuia să aibă loc balul domnului de Morcerf a căzut în una din zilele cele mai călduroase ale lui iulie.

Erau orele zece seara : arborii uriași din grădina contelui se desprindeau puternici pe cer unde alunecau, descoperind azurul presărat cu stele de aur, ultimii nori și unei furtuni care amenințase întreaga zi.

În sălile de la parter se auzea răsunînd muzica și învîrtejindu-se valsul și galopul, în timp ce fișii strălucitoare de lumină treceau, tăioase, prin deschizăturile storurilor.

În clipa aceea, grădina era dată în grija a vreo zece servitori, cărora stăpîna casei, văzînd că vremea se înseninează din ce în ce, le poruncise să pregătească masa.

Pînă atunci, găzdele șovăiseră dacă să servească cina în sufragerie sau sub lungul cort de pînză groasă înălțat pe pajiște. Dar cerul senin, presărat cu stele, hotărîse în favoarea cortului și a pajiștei.

Pe aleile grădinilor se aprindeau felinare colorate, așa cum se obișnuiește în Italia, iar masa era încărcată cu lumînări și flori, așa cum se obișnuiește în toate țările unde oamenii pricep într-o măsură luxul acesta al mesei, cel mai rar din toate luxurile, cînd vrei să-l înfățișezi în întregime.

În clipa cînd contesa de Morcerf reîntră în salon, după ce dăduse ultimele ordine, saloanele începeau să se umple de oaspeți atrași mai mult de încîntătoarea ospitalitate a contesei decît de situația deosebită a contelui ; oaspeții erau siguri dinainte că serbarea aceasta, datorită bunului gust al lui Mercédès, le va oferi cîteva amănunte vrednice de a fi povestite, sau chiar copiate, la nevoie.

Doamna Danglars, căreia evenimentele pe care le-am povestit îi insuflaseră o adîncă neliniste, șovăise dacă să meargă sau nu la doamna de Morcerf. Dar în dimineața balului, trăsura ei se întîlnise cu trăsura lui Villefort. Villefort făcuse un semn, cele două trăsuri se apropiaseră una de alta, iar procurorul regelui o întrebase :

— Te duci la doamna de Morcerf, nu-i așa ?

— Nu, răspunse doamna Danglars ; sînt prea bolnavă.

— Rău faci, spuse Villefort, privind-o cu înțeles ; ar fi important să fii văzută acolo.

— Așa crezi ? întrebă baroana.

— Da, așa cred.

— Atunci am să mă duc.

Și cele două trăsuri își reluaseră drumurile lor diferite. Doamna Danglars venise, deci, nemulțumindu-se doar cu propria ei frumusețe, ci și împodobită cu un lux uluitor ; ea intră printr-o ușă, chiar în clipa cînd Mercédès intra pe cealaltă.

Contesa îl trimise pe Albert în întîmpinarea doamnei Danglars. Albert înaintă, îi spuse baroanei cîteva cuvinte de laudă, meritate, despre toaleta ei și îi dădu brațul ca s-o conducă oriunde ar fi dorit.

— O cauți pe fiica mea ? întrebă zîbind baroana.

— Vă mărturisesc că da, răspunse Albert ; nu cumva ați avut cruzimea să n-o luați cu dumneavoastră ?

— N-ai nici o grijă. S-a întîlnit cu domnișoara de Villefort și au pornit la braț ; iată-le în urma noastră, îmbrăcate amîndouă în rochii albe, una cu un buchet de camelii, cealaltă cu un buchet de miosotis. Dar ia spune-mi...

— Căutați și dumneavoastră pe cineva ? întrebă Albert zîmbind.

— Contele de Monte-Cristo vine aici în astă seară ?

— Șaptesprezece ! răspunse Albert.

— Nu te înțeleg.

— Vreau să spun că e bine, urmă vicontele rîzînd, și că dumneavoastră sînteți a șaptesprezecea persoană care-mi pune aceeași întrebare. Are motiv să se creadă contele. Am să-i fac acest compliment, spunîndu-i-o în față.

— Și le-ai răspuns tuturor așa cum îmi răspunzi mie ?

— Adevărat, nu v-am răspuns încă, liniștiți-vă, doamnă, omul zilei va fi printre noi. Sîntem privilegiați.

— Ai fost ieri la Operă ?

— Nu.

— El a fost.

— Așa ! Și excentric-man-ul a mai făcut vreo nouă originalitate ?

— Poate să apară undeva fără să facă ? Elssler dansa în *Diavolul Șchiop* ; principesa greacă părea vrăjită. După dansul spaniol, contele a prins de coada unui buchet de flori un inel minunat și i l-a aruncat dansatoarei, care la actul al treilea a reapărut, ca să-i mulțumească, cu inelul în deget. Dar principesa greacă va veni ?

— Nu. Va trebui să vă lipsiți de ea. Situația ei în casa contelui nu e tocmai lămurită.

— Hai, lasă-mă aici și du-te s-o saluți pe doamna de Villefort, spuse baroana : vād că abia așteaptă să-ți vorbească.

Albert o salută pe doamna Danglars și se îndreptă spre doamna de Villefort, care se pregătea să vorbească pe măsură ce el se apropia.

— Pun rămășag că știu ce o să-mi spuneți, încep Albert, nelăsînd-o să vorbească.

— Asta-i bună ! făcu doamna de Villefort.

— Dacă ghicesc, îmi veți spune drept ?

— Da.

- Pe cuvînt de onoare ?
- Pe cuvînt de onoare.
- Voiți să mă întrebați dacă domnul de Monte-Cristo a venit sau va veni ?
- De loc. Nu mă ocup de el în clipa de față. Voiam să te întreb dacă ai primit vești de la Franz.
- Da, am primit ieri.
- Și ce-ți scrie ?
- Că pleacă odată cu scrisoarea.
- Bun. Și acum spune-mi despre conte.
- Fiți liniștită, contele va veni.
- Știi că mai are și un alt nume, în afară de Monte-Cristo ?
- Nu, nu știam.
- Monte-Cristo e numele unei insule, iar el are un nume de familie.
- Nu l-am auzit încă niciodată rostit.
- Ei bine, eu știu mai multe decît dumneata ; îl cheamă Zaccone.
- S-ar putea.
- E din Malta.
- Și asta s-ar putea.
- E fiul unui armator.
- Zău, ar trebui să povestești toate astea cu glas tare. Ați avea cel mai mare succes.
- A luptat în India, exploatează o mină de argint în Tesalia și a venit la Paris ca să facă o stațiune de ape minerale la Auteuil.
- Astea zic și eu vești noi ! se minună Albert. Îmi îngăduiți să le spun și altora ?
- Da, dar cu încetul, una cîte una, fără să spui că le-ai aflat de la mine.
- De ce ?
- Fiindcă e aproape o taină, pe care am aflat-o din întîmplare.
- De la cine ?

— De la poliție.

— Atunci veștile acestea se spuneau...

— Ieri seară la prefect. Înțelegi. Parisul a fost emoționat văzînd luxul acesta neobișnuit, iar poliția a trebuit să se informeze...

— Bun ! Nu mai lipsea decît să-l aresteze pe conte ca vagabond, sub cuvînt că-i prea bogat.

— Pe cîntea mea, i s-ar fi putut întîmpla și asta dacă informațiile n-ar fi fost atît de favorabile.

— Bietul conte ! El știe prin ce primejdie a trecut ?

— Nu cred.

— Atunci aș face o faptă bună dacă l-aș înștiința. Cînd o să vină, n-am să uit să-i spun.

Tocmai atunci, un tînăr cu ochi vioi, cu părul negru, cu mustața lucitoare veni să o salute respectuos pe doamna de Villefort. Albert îi întinse mîna.

— Doamnă, spuse el, am onoarea să vi-l prezint pe domnul Maximilien Morrel, căpitan de spahii, unul dintre bunii și, mai cu seamă, dintre vitejii noștri ofițeri.

— Am mai avut plăcerea să-l întîlnesc pe domnul la Auteuil, în casa contelui de Monte-Cristo, răspunse doamna de Villefort cu vizibilă răceală, plecînd apoi mai departe.

Răspunsul, și mai ales tonul cu care fusese rostit, îi strînse inima bietul Maximilien. Dar îl aștepta și o răsplată : întorcîndu-se, el văzu în dreptul ușii un chip alb și frumos, ai cărui ochi albaștri, mari și nelăsînd să li se ghicească expresia, erau ațintîți asupra lui, în timp ce fata își urca încetîșor mînunchiul de iasomie spre buze.

Morrel înțelese atît de bine salutul acesta, încît, cu aceeași expresie în privire, își duse la rîndul său batista la gură ; și cele două statui vii, ale căror inimi băteau atît de repede sub marmura aparentă a chipurilor, despărțite una de alta prin toată lărgimea încăperii, uitară de ele o clipă sau, mai bine zis, uitară o clipă de întreaga lumé, în privirea aceasta adîncită și mută.

Ei ar fi putut rămîne multă vreme așa, pierduți unul în altul, fără ca să bage cineva de seamă că uitaseră de lume, cînd, tocmai atunci, intră contele de Monte-Cristo.

Am mai spus că Monte-Cristo, fie dintr-un prestigiu închipuit, fie dintr-un prestigiu firesc, atrăgea atenția oriunde se iveau; și nu atrăgea atenția nici din pricina costumului său negru, care, ce-i drept, n-avea nici un cusur, ci era simplu și fără decorații, nici din pricina vestei albe, fără nici o broderie, nici din pricina pantalonului, strîngîndu-i piciorul cu forma cea mai delicată. Toți ochii se aținteau asupra lui din pricina obrazului său mat, a părului negru și ondulat, a chipului liniștit și pur, a privirii adînci și melancolice și, în sfîrșit, a gurii sale cu o formă fină și minunată, care căpăta atît de ușor expresia unui înalt dispreț.

Fără îndoială că puteau fi bărbați mai frumoși, dar cu siguranță că nici unul dintre ei nu era mai semnificativ, — fie-ne iertat cuvîntul acesta; totul în conte voia să spună ceva și-și avea un preț; căci obișnuința de a gîndi dăduse tuturor trăsăturilor sale, expresiei feței, cît și celor mai neînsemnate gesturi pe care el le făcea, o suplețe și o hotărîre de neasemuit.

Și apoi, moda noastră pariziană e atît de ciudată, încît poate că nu s-ar fi dat nici o atenție tuturor acestor lucruri dacă n-ar fi existat și o poveste misterioasă, poleită cu o avere uriașă.

Oricum ar fi fost însă, contele înaintă, sub povara privirilor, schimbînd în treacăt saluturi, pînă la doamna de Morcerf care, stînd în picioare dinaintea căminului împodobit cu flori, îl văzuse ivindu-se, într-o oglindă pusă în fața ușii și se pregătise să-l primească.

Ea se întoarse deci spre el cu un zîmbet pregătit dinainte, chiar în clipa cînd contele se înclina.

Mércédès crezu fără îndoială că Monte-Cristo îi va vorbi; iar Monte-Cristo, la rîndul său, crezu fără îndoială că ea îi va adresa vreun cuvînt; dar rămaseră amîndoi

muți, într-atîta de nevrednică li se părea o vorbă oarecare. Și, după un schimb de salutări, Monte-Cristo se îndreptă spre Albert, care venea spre el cu mîna întinsă.

— Ai văzut-o pe mama ? întrebă Albert.

— Am avut cîntea s-o salut, răspunse Monte-Cristo. Dar nu l-am zărit pe tatăl dumitale.

— Iată-l ! Face politică, acolo, în mijlocul celor cîteva mari celebrități.

— Domnii pe care-i văd sînt celebrități ? întrebă Monte-Cristo. N-aș fi crezut ! Și de ce fel ? Pentru că, după cîte știi, există toate felurile de celebrități.

— Mai întîi, acolo se află un savant, domnul acela înalt și uscățiv ; el a descoperit în cîmpia Romei un soi de șopîrle care au o vertebră mai mult decît celelalte, și s-a reîntors să împărtășească Institutului descoperirea sa. Descoperirea a fost multă vreme pusă la îndoială ; dar, în sfîrșit, au fost siliți cu toții să recunoască dreptatea domnului uscățiv. Vertebra a făcut multă vîlvă în lumea savanților ; iar domnul cel înalt și uscățiv nefiind decît cavaler al Legiunii de Onoare, a fost numit ofițer.

— Foarte frumos ! aprobă Monte-Cristo. Iată o decorație dată cu multă înțelepciune, după cîte mi se pare. Așadar, dacă mai dă peste încă o vertebră, va fi făcut comandor !

— Tot ce se poate, răspunse Albert.

— Și celălalt, cel care a avut ciudata idee să se împoțoneze cu o haină albastră brodată cu verde, cine poate fi ?

— Nu el a avut ideea să se împoțoneze așa : Republica e de vină. Fiindcă, după cum știți, nefiind prea artistă, cînd a vrut să le dea o uniformă academicienilor, l-a rugat pe David să le deseneze un costum.

— Va să zică domnul e academician ? întrebă Monte-Cristo.

— De opt zile face parte din savanta adunare.

— Și care-i e meritul și specialitatea ?

— Specialitatea ? Cred că înfinge ace în capetele iepurilor, că îndoapă găinile cu garanță și că împinge cu niște cângi măduva spinării ciinilor.

— Și pentru asta face parte din Academia de Științe ?

— Nu, ci din Academia Franceză.

— Dar ce-are a face Academia Franceză cu ocupațiile lui ?

— Am să vă spun : se pare...

— Că experiențele lui au împins mult înainte știința, nu-i așa ?

— Nu, dar scrie într-un stil foarte frumos.

— Asta, răspunse Monte-Cristo, trebuie să măgulească grozav de mult amorul propriu al iepurilor cărora le înfinge ace în cap, găinilor cărora le vopsește oasele cu roșu și ciinilor cărora le împinge măduva spinării.

Albert începu să rîdă.

— Și celălalt ? întrebă contele.

— Care celălalt ?

— Da, cel de al treilea.

— Cel în costum albastru deschis ?

— Da.

— E un coleg de-al tatii, care s-a opus cu atîta căldură în Cameră ca pairii să aibă o uniformă, încît a avut un succes deosebit cu prilejul acela. Se avusese rău cu gazetele liberale, dar nobila lui împotrivire față de dorințele curții l-a împăcat cu ele. Acum se vorbește că va fi numit ambasador.

— Ce titluri de noblețe are ?

— A scris două sau trei opere comice, a luat patru sau cinci acțiuni la *Secolul* și a votat de cinci sau de șase ori pentru guvern.

— Bravo, viconte ! spuse Monte-Cristo rîzînd, ești un ghid încîntător ! Acum ai să-mi faci un serviciu, nu-i așa ?

— Care ?

— N-o să mă prezinți acestor domni, iar dacă au să ceară ei să-mi fie prezentați, să mă anunți dinainte.

Tocmai atunci contele simți că o mină îi prinde brațul ; se întoarse : era Danglars.

— Dumneata erai, baroane ?

— De ce-mi spui baron ? se miră Danglars. Doar știi destul de bine că nu țin de loc la titlu. Nu sînt ca dumneata, viconte. Dumneata ții, nu-i așa ?

— Sigur, răspunse Albert, fiindcă, dacă n-aș fi viconte, n-aș mai fi nimic, pe cîtă vreme dumneavoastră, chiar dacă vă jertfiți titlul de baron, tot rămîneți milionar.

— Titlul ăsta mi se pare cel mai frumos sub domnia din iulie, urmă Danglars.

— Din nefericire, spuse Monte-Cristo, nu poți fi milionar pe viață, așa cum ești baron, pair al Franței sau academician. Dovadă milionarii Frank și Poulmann din Frankfurt, care au dat faliment.

— Adevărat, făcu Danglars, pălind.

— Pe cîntea mea ; am primit vestea aseară, printr-un curier. Aveam la ei ceva bani, cam un milion, dar fiind prevenit din timp, i-am cerut înapoi încă de acum o lună.

— Doamne ! făcu Danglars. Au polițe la mine de două sute de mii de franci.

— Ei, iată-te prevenit. Semnătura lor prețuiește cinci la sută.

— Da, dar sînt prevenit prea tîrziu, răspunse Danglars. Am plătit semnăturile.

— Bun ! spuse Monte-Cristo. Încă două sute de mii de franci care se duc după ceilalți...

— Sst ! făcu Danglars. Nu pomeni de lucrurile astea... Apoi, apropiindu-se de Monte-Cristo : nu pomeni despre ele mai cu seamă față de domnul Cavalcanti fiul, adăugă bancherul, eare vorbind astfel, se întoarse zîmbind spre tînărul Cavalcanti.

Albert îl părăsise pe conte și se dusesese să stea de vorbă cu doamna de Morcerf. Danglars îl părăsi și el, ca

să-l salute pe Cavalcanti fiul. Monte-Cristo rămase o clipă singur.

Între timp, căldura începuse să devină de nesuferit.

Valeții umblau de colo-colo, prin saloane, cu tăvi încărcate de fructe și înghețată.

Monte-Cristo își șterse cu batista obrazul muiat de sudoare. Dar când tava trecu pe dinaintea lui, se trase înapoi și nu luă nimic ca să se răcorească.

Doamna de Morcerf nu-l slăbea din ochi. Ea văzu tava trecînd, fără ca Monte-Cristo să se atingă de ceva ; observă chiar gestul făcut de conte cînd se dăduse înapoi.

— Albert, spuse ea, ai băgat de seamă ceva ?

— Ce anume, mamă ?

— Că domnul de Monte-Cristo a refuzat totdeauna să ia masa la tatăl tău...

— Da, dar a primit să ia masa la mine, fiindcă prin dejunul acela și-a făcut intrarea în lume.

— La tine nu înseamnă la tatăl tău, șopti Mercédès. De cînd este aici, îl cercetez întruna...

— Ei și ?

— N-a luat încă nimic.

— Conteale e foarte cumpătat.

Mercédès zîmbi cu tristețe.

— Du-te lîngă el, spuse ea, și la prima tavă care va trece, stăruie.

— De ce, mamă ?

— Fă-mi plăcerea asta, Albert, adăugă Mercédès.

Albert îi sărută mîna și se duse lîngă Monte-Cristo.

Un servitor trecu purtînd o tavă la fel de încărcată ca și cele de mai înainte. Mercédès îl văzu pe Albert stăruind pe lîngă conte să ia măcar o înghețată și chiar dîndui-o, dar contele refuză cu încăpăținare.

Albert se reîntoarce lîngă maică sa ; contesa era foarte palidă.

— Ai văzut ? întrebă ea. Te-a refuzat...

— Da. Dar ce poate să te îngrijoreze asta ?

— Știi, Albert, femeile sînt ciudate. Mi-ar fi făcut plăcere să-l văd pe conte gustînd ceva în casa mea, măcar o bucățică de rodie. De altfel poate că nu e încă familiarizat cu obiceiurile franțuzești, sau poate că îi plac numai anumite lucruri.

— Nu, mamă. L-am văzut în Italia mîncînd de toate. Fără îndoială că astă seară nu se simte bine.

— Poate că locuind mereu în ținuturi cu clima arzătoare, îndură mai ușor decît alții căldura...

— Nu cred. Se plînge că se înăbușe și întreabă de ce oare dacă tot s-au deschis ferestrele, nu s-au ridicat și storurile.

— Într-adevăr, spuse Mercédès, ar fi un mijloc să văd dacă se abține cu dinadinsul.

Și ieși din salon.

După o clipă storurile se ridicară, iar oaspeții putură vedea, printre iasomia și clematitele care împodobeau ferestrele, întreaga grădină iluminată cu felinare și cina servită sub cort.

Dansatorii și dansatoarele, cei ce jucau și cei ce stăteau de vorbă scoaseră un strigăt de bucurie; plămîinii apăsăți aspirau cu plăcere aerul care năvălea în valuri.

În aceeași clipă Mercédès se ivi din nou, mai palidă decît ieșise, dar avînd întipărită pe față hotărîrea pe care o vădea în anumite împrejurări. Contesa se duse de-a dreptul spre grupul al cărui centru era soțul ei.

— Nu-i ținui pe domnii aici, dragul meu, spuse ea. Dacă tot nu joacă, cred că le-ar place mai mult să respire în grădină decît să se înăbușe aici.

— N-o să ne ducem singuri în grădină, doamnă, îi spuse un bătrîn general, foarte curtenitor, care în 1809 cîntase : *Să mergem în Siria !*

— Atunci voi da eu pilda, răspunse Mercédès.

Și, întorcîndu-se spre Monte-Cristo, îi spuse :

— Domnule conte, faceți-mi cîntea de a-mi oferi brațul.

Cuvintele acestea simple aproape că-l făcură pe Monte-Cristo să se clatine. El o-privi o clipă pe Mercédès. Clipa trecu ca fulgerul, și totuși, ei i se păru că durase un veac, atîtea gînduri citise în privirea asta.

El îl oferi brațul, ea se sprijini, sau, mai bine zis, i-l atinse ușor cu mîna ei mică, și coborîră amîndoi una din scările peronului mărginite cu rhododendroni și camelii.

În urma lor, pe o altă scară, vreo douăzeci de oaspeți se repeziră în grădină, bucurîndu-se cu glas tare de plăcerea care îi aștepta.

Capitolul XVIII
PÎINEA ȘI SAREA

Doamna de Morcerf pătrunse sub bolta frunzișului împreună cu însoțitorul ei : bolta era o alee de tei ducînd spre seră.

— Era cald în salon, nu-i așa, domnule conte ? întrebă ea.

— Da, doamnă. Ideea dumneavoastră de a deschide ușile și storurile a fost cum nu se poate mai bună.

Cînd sfîrși de rostit cuvintele acestea, Monte-Cristo observă că mîna lui Mercédès tremura.

— Nu cumva vă e frig ? Rochia e subțire și n-aveți nimic în jurul gîtului, în afara eșarfei acesteia de voal.

— Știți unde vă duc ? spuse Mercédès fără să-i răspundă la întrebare.

— Nu, doamnă, răspunse el. Dar, după cum vedeți, nu mă împotrivesc de loc.

— Mergem la sera pe care o vedeți acolo, în capătul aleii.

Contele o privi pe Mercédès, ca pentru a-i pune o întrebare. Dar ea își continuă drumul fără să spună o vorbă și, la rîndul său, Monte-Cristo rămase tăcut.

Ajunseră astfel în încăperea plină de fructe minunate care începuseră să se coacă încă din primele zile ale lui iulie, la temperatura calculată mereu spre a putea înlocui căldura soarelui care lipsește adeseori la Paris.

Contesa lăsă brațul lui Monte-Cristo și culese de pe un arac un ciorchine de struguri tămîioși.

— Luați, domnule conte, spuse ea cu un zîmbet atît de trist încît i s-ar fi putut vedea lacrimile mijind la colțurile ochilor. Luați... Știu că strugurii noștri din Franța nu se aseamănă cu ai dumneavoastră din Sicilia sau din Cipru, dar veți fi îngăduitor cu bietul nostru soare nordic.

Contele se înclină și se dădu înapoi cu un pas.

— Mă refuzați ? întrebă Mercédès cu glas tremurător.

— Doamnă, răspunse Monte-Cristo, vă rog cu toată umilința să mă iertați, dar nu mănînc niciodată struguri tămîioși.

Suspînînd, Mercédès, lăsă să-i scape ciorchinele din mînă. O piersică pînguită îmbia de pe un spalier din apropiere, încălzit, ca și vița, de căldura artificială a serei.

Mercédès se apropie de fructul catifelat și-l culese.

— Atunci luați piersica, spuse ea.

Dar Monte-Cristo făcu același gest de refuz.

— Vai ! Iar ! glăsui Mercédès cu un glas îndurerat, care se simțea că înăbușă un suspin. Zău că am ghinion...

După scena aceasta urmă o lungă tăcere ; ca și ciorchinele de strugure, piersica se rostogolise în nisip.

— Domnule conte, spuse în cele din urmă Mercédès privindu-l pe Monte-Cristo cu ochi rugători, arabii au un obicei emoționant : cei ce-și împart pîinea și sarea sub același acoperiș devin prieteni pentru vecie.

— Îl cunosc, doamnă, răspunse Monte-Cristo. Dar noi ne aflăm în Franța și nu în Arabia, iar în Franța nu există prietenie veșnică după cum nu există nici împărțirea pîinii și a sării.

— Dar nu-i așa că sîntem prieteni ? întrebă Mercédès înfiorată, cu ochii ațintiți în ochii lui și strîngîndu-i cu putere brațul.

Monte-Cristo simți cum îi năvălește sîngele în inimă. Se făcu palid ca un mort, apoi sîngele i se urcă de la

inimă în gîtlej, îi năpădi obraji, iar ochii săi priviră în gol cîteva clipe, asemeni ochilor unui om năucit.

— Sigur că sîntem prieteni, doamnă, răspunse el. De altfel, de ce n-am fi prieteni ?

Tonul lui se deosebea atît de mult de acela pe care îl dorea doamna de Morcerf, încît ea se întoarse, lăsînd să-i scape un suspin semănînd a geamăt.

— Mulțumesc, spuse ea.

Și își reîncepură plimbarea. Făcură înconjurul grădinii fără să rostească un cuvînt.

— Domnule, spuse Mercédès pe neașteptate, după vreo zece minute de plimbare tăcută, e adevărat că ați văzut atîtea, că ați călătorit și că ați suferit atîta ?

— Am suferit mult, doamnă ! răspunse Monte-Cristo.

— Dar acum sînteți fericit ?

— Fără îndoială, răspunse contele. Nu mă aude nimeni văitîndu-mă.

— Și fericirea dumneavoastră de acum vă mai îndulcește inima ?

— Fericirea de acum îmi egalează nenorocirea din trecut, răspunse Monte-Cristo.

— Nu sînteți căsătorit ? întrebă Mercédès.

— Eu, căsătorit ? răspunse Monte-Cristo, tresărînd. Cine v-a putut spune asemenea lucruri ?

— Nu mi-a spus nimeni, dar ați fost văzut de mai multe ori conducînd la Operă o femeie tînără și frumoasă.

— E o sclavă, cumpărată de la Constantinopol, doamnă, o fiică de prinț pe care mi-am făcut-o fiică, ne avînd altă dragoste pe lumea asta.

— Așadar, trăiți singur ?

— Trăiesc singur.

— N-aveți nici o soră ? întrebă ea. N-aveți fiu... tată ?...

— N-am pe nimeni.

— Cum puteţi trăi așa, fără ca nimeni să vă lege de viaţă ?

— Nu-i vina mea, doamnă. La Malta am iubit o fată și eram pe cale să mă însor cu ea, când a izbucnit războiul și m-a dus departe, ca un vîrtej. Credeam că ea mă va iubi destul ca să mă aștepte, să rămînă credincioasă chiar mormîntului meu, dar cînd m-am reîntors, fata se măritase. Așa i se întîmplă oricărui bărbat care a avut odată douăzeci de ani. Poate că eu aveam inima ceva mai slabă decît alții și am suferit mai mult decît ar fi suferit ea dacă ar fi fost în locul meu. Și... asta-i povestea.

Mercédès se opri o clipă, ca și cum ar fi avut nevoie de oprirea aceasta ca să respire.

— Da, spuse ea, și dragostea v-a rămas în inimă... Nu iubești adevărat decît o singură, dată... Ați mai văzut-o pe fata aceea ?

— Niciodată.

— Niciodată ?

— Nu m-am mai reîntors în țara unde era ea.

— La Malta ?

— Da, la Malta.

— Atunci, ea e la Malta ?

— Așa cred.

— Și ați iertat-o pentru ceea ce v-a făcut să îndurați ?

— Pe ea, da.

— Numai pe-ea ? Și tot îi urîți pe cei ce v-au despărțit de ea ?

Mercédès veni în fața lui Monte-Cristo ; în mîină mai ținea încă o rămășiță din ciorchinele aromat.

— Luați !

— Nu mănînc niciodată struguri tămîioși, doamnă, răspunse Monte-Cristo ca și cum nu mai vorbiseră despre asta.

Mercédès aruncă deznădăjduită ciorchinele, în tufișul cel mai apropiat.

— Neînduplecatule ! murmură ea.

Monte-Cristo rămase la fel de nepăsător ca și când dojana nu i s-ar fi adresat lui.

În clipa aceea veni în fugă Albert.

— Vai, mamă, spuse el, ce nenorocire !

— Ce s-a întâmplat ? întrebă Mercédès, trezindu-se ca dintr-un vis. Ai spus că s-a întâmplat o nenorocire ? Adevărat, trebuie să se întâmple nenorociri.

— Domnul de Villefort e aici.

— Ei și ?

— A venit să-și ia soția și fiica.

— De ce ?

— Pentru că doamna marchiză de Saint Méran a sosit la Paris cu vestea că domnul de Saint Méran a murit la plecarea din Marsilia, la primul popas. Doamna de Villefort, care era foarte veselă, n-a fost în stare nici să înțeleagă, nici să creadă nenorocirea asta, dar domnișoara Valentine, de la primele cuvinte și cu toate precauțiile luate de tatăl ei, a ghicit totul : lovitura a doborât-o ca un fulger și a căzut leșinată.

— Dar ce-i este domnul de Saint Méran domnișoarei de Villefort ? întrebă Monte-Cristo.

— Bunic, după mamă. El venea să grăbească nunta lui Franz cu nepoată-sa.

— Așa !

— Iată-l acum pe Franz nevoit să amâne. De ce n-a fost domnul de Saint Méran și bunic al domnișoarei Danglars ?

— Albert ! Albert ! spuse doamna de Morcerf, dojenindu-l blind, ce tot spui ? Domnule conte, dumneata pe care te respectă atîta, spune-i că n-a vorbit cum se cuvine.

Și ea făcu cîtiva pași înainte.

Monte-Cristo o privi atît de ciudat și cu o expresie atît de gînditoare și plină de afectuoasă admirație totodată, încît ea se reîntoarse.

Apoi Mercédès îi luă mîna și strîngînd-o și pe aceea a fiului ei, le uni pe amîndouă.

— Sîntem prieteni, nu-i așa ? întrebă ea.

— Prietenul dumneavoastră, doamnă ! N-am de loc pretenția asta, răspunse contele. În orice caz însă, sînt prea respectuosul dumneavoastră servitor.

Mercédès plecă, nespus de mîhnită. Și mai înainte de a face zece pași, Monte-Cristo o văzu ducîndu-și batista la ochi.

— Oare nu v-ați înțeles cu mama ? întrebă Albert mirat.

— Dimpotrivă, răspunse contele, doar ai auzit-o spunînd în fața dumitale că sîntem prieteni.

Apoi se reîntoarseră amîndoi în salonul din care abia plecase Valentine împreună cu domnul și doamna de Villefort.

Se înțelege de la sine că Morrel plecase și el în urma acestora.

CAPITOLUL XIX

DOAMNA DE SAINT MÉRAN

Într-adevăr, o scenă înfiorătoare se petrecuse în casa domnului de Villefort.

După plecarea la bal a soției și a fiicei sale, când toate stăruințele doamnei de Villefort nu-l putuseră hotărî pe soț să le însoțească, procurorul regal, după cum avea obicei, se închisese în cabinet, cu un vraf de dosare care ar fi înspăimîntat pe oricine în afară de el, dar care, în timpurile obișnuite ale vieții sale, abia dacă ar fi ajuns să-i satisfacă nesățioasa poftă de lucru.

De data aceasta însă, dosarele se aflau acolo doar de formă. Villefort nu se închisese să lucreze, ci să chibzuiască. După ce ușa se închise în urma soției și a fiicei sale, el poruncise să nu fie deranjat decît pentru lucrurile deosebit de însemnate. Apoi se așezase în fotoliu și începuse să-și depene din nou prin minte toate întîmplările care, de vreo șapte sau opt zile, făcuseră să i se reverse cupa mîhnirilor și a amintirilor amare.

Atunci, în loc să deschidă dosarele îngrămădite dinaintea lui, el deschise un sertar de la birou, puse în mișcare un arc secret și scoase teancul de note personale și manuscrise prețioase, unde avea clasate și etichetate, cu cifruri cunoscute numai de el, numele tuturor acelorora pe care, în cariera politică, în afacerile bănești, în urmăririle judiciare sau în iubirile tănuite, și-i făcuse dușmani.

Numărul lor era atât de mare, încît procurorul simți că se-nfioară. Și totuși, toate aceste nume, oricît de puternice și de temut ar fi fost ele, îl făcuseră de multe ori să zîmbească, așa cum zîmbește un călător privind de pe culmea muntelui — la picioarele sale — piscurile ascuțite, drumurile de nestrăbătut și marginile prăpăstiilor pe lîngă care s-a cățarat atât de îndelungată vreme și cu atîta greu ca să ajungă pînă aici.

După ce își reaminti toate numele, după ce le citi cu atenție, după ce le cercetă cu luare amînte și chibzui îndelung asupra lor, procurorul clătină din cap.

— Nu, șopti el. Nici unul dintre dușmanii ăștia n-ar fi putut aștepta cu răbdare și din greu pînă astăzi, ca să vină acum să mă strivească dînd la iveală taina. Uneori — cum spune Hamlet — zgomotul lucrurilor celor mai adînc îngropate iese din pămînt și, asemenea luminii fosforului, joacă prin aer. Dar flăcările lucesc o clipă doar, ca să amăgească. Poate corsicanul i-o fi povestit vreunui preot taina, iar preotul, la rîndul său, o fi povestit-o și el. Domnul de Monte-Cristo ar fi putut s-o afle și apoi, ca să se lămurească...

Dar la ce bun să se lămurească ? se întreba Villefort după o clipă de gîndire. Ce interes poate avea să lămurească o faptă sumbră, misterioasă și nefolositoare ca asta, domnul de Monte-Cristo, domnul Zaccane, fiul unui armator din Malta, exploatatorul unei mine de argint din Tesalia, venit pentru prima oară în Franța ? Din informațiile încîlcite date de abatele Busoni și de lordul Wilmore, de prietenul și de dușmanul contelui, un singur lucru reiese, limpede, precis, vădit pentru ochii mei : că niciodată, în nici un caz și în nici o împrejurare n-a putut exista nici cea mai mică legătură între el și mine.

Dar Villefort își spunea acestе cuvinte fără să creadă el însuși în ele. Cel mai groaznic lucru nu i se părea destăinuirea căci, la urma urmei, putea s-o ștege sau chiar

să răspundă. Puțin îi păsa de *Mane, Tekel, Phares*¹-ul ivit pe neașteptate și scris cu litere de sînge pe ziduri. Pe el îl frămînta dorința de a cunoaște mîna care îl scrisese.

În clipa cînd încerca să se liniștească pe sine însuși și cînd își făurea — din teamă de a nu-și trezi cumva dușmanul adormit atîtă vreme — un viitor restrîns la bucuriile căminului, în locul viitorului politic întrezărit uneori în visurile lui de mărire, o trăsură hurui în curte. Pe scări se auziră pașii unei persoane în vîrstă. Apoi răsunară suspine și vaiete, așa-cum știu să scoată servitorii cînd, prin durerea lor, vor să le facă pe plac stăpînilor.

Villefort se grăbi să tragă zăvorul cabinetului și curînd, fără să-i fie anunțată, intră o doamnă bătrînă cu șalul și cu pălăria în mînă. Părul ei cărunț lăsa să se vadă o frunte mată ca fildeşul îngălbenit, iar ochii, la ale căror colțuri vîrsta brăzdase încrețituri adînci, aproape că nu i se mai vedeau din pricina pleoapelor umflate.

— Dragul meu, strigă ea, dragul meu, ce nenorocire ! Am să mor și eu ! Da, cu siguranță că am să mor și eu !

Și, căzînd în fotoliul cel mai apropiat de ușă, ea izbucni în suspine.

Servitorii, în picioare, pe prag, și neîndrăznind să înainteze, îl priveau pe bătrînul servitor al lui Noirtier, care, auzind din camera stăpînului său zgomotul, venise și el în goană și stătea înapoiă celorlalți. Villefort se ridică și dădu fuga spre soacra sa, căci ea era.

— Ce s-a întîmplat, mamă ? întrebă el. Ce te tulbură într-atîta ? Și domnul de Saint Méran, de ce nu e cu dumneata ?

¹ Numărat, cîntărit, împărțit — amenințare profetică scrisă, după cum afirmă legenda biblică, de o mînă invizibilă pe peretii sălii unde petrecea Balthazar, în momentul cînd Cyrus pătrundea în Babilon.

— Domnul de Saint Méran a murit, răspunse bătrîna marchiză fără altă introducere, fără expresie și cuprinsă de un fel de încremenire.

Villefort se dădu cu un pas înapoi și își izbi palmele una de alta.

— Mort !... bîlbîi el. Mort, așa... subit ?

— Acum opt zile, continuă doamna de Saint Méran, ne-am urcat amîndoi în trăsură, după ce luaserăm masa. Domnul de Saint Méran era suferind de cîteva zile : și totuși ideea de a o revedea pe ~~se~~ sumpă noastră Valentine îl făcea curajos și, cu toate durerile, voise să plece, cînd, la șase leghe de Marsilia, după ce-și luă pastilele obișnuite, l-a cuprins un somn atît de adînc, încît mi s-a părut nefiresc. Nu-mi venea să-l trezesc, totuși, deși mi s-a părut că i s-a înroșit fața și că vinele tîmplelor îi bat mai puternic decît de obicei. Pentru că se făcuse noapte și nu mai vedeam, l-am lăsat să doarmă. Deodată el a scos un strigăt înăbușit și sfișietor ca al unui om care suferă în vis și a lăsat să-i cadă capul pe spate, cu o zvîcnire bruscă. Am chemat valetul, i-am poruncit să fie oprită caleașca, l-am strigat pe domnul de Saint Méran, i-am dat să miroase flaconul meu de săruri, dar totul se sfîrșise : era mort. Și astfel, avînd cadavrul lui alături, am sosit la Aix.

Villefort rămase uluit și cu gură căscată.

— Fără îndoială că ai chemat un medic !...

— Am chemat de îndată ce am sosit, dar, cum ți-am spus, era prea tîrziu.

— Ar fi putut măcar să recunoască ce boală l-a ucis pe bietul marchiz.

— Vai, Doamne ! Mi-a spus numele ei. Se pare că l-a lovit o apoplexie fulgerătoare.

— Și ce-ai făcut atunci ?

— Domnul de Saint Méran îmi spusese mereu că, dacă se va întîmpla să moară departe de Paris, cadavrul să-i fie adus în cavoul familiei. Am poruncit să fie pus

într-un sicriu de plumb și am ajuns cu cîteva zile înaintea lui.

— Biata mama ! spuse Villefort. Să aibă asemenea griji după o astfel de lovitură, la vîrsta ei !

— Dumnezeu mi-a dat putere pînă la capăt. De altfel și scumpul meu soț sînt sigură că ar fi făcut pentru mine ce am făcut și eu pentru el. E adevărat că de cînd l-am lăsat acolo, parcă mi-am pierdut mințile. Nu mai pot să plîng. Se spune că la vîrsta mea nu mai ai lacrimi. Și totuși, cred că atîta timp cît suferi, ar trebui să poți plînge. Unde e Valentine ? Pentru ea porniserăm la drum. Vreau s-o văd pe Valentine.

Villefort se gîndi c-ar fi îngrozitor să-i răspundă că Valentine e la bal. Îi spuse marchizei doar că nepoată-sa ieșise împreună cu mama ei vitregă și că va trimite să le dea de veste.

— Trimite chiar acum, chiar acum, te rog, spuse bătrîna.

Villefort o sprijini de braț pe doamna de Saint Méran și o conduse în apartamentul ei.

— Odihnește-te, mamă !

Marchiza ridică privirea și, văzîndu-l pe fostul bărbat al fiicei atît de regretate și care pentru ea retrăia în Valentine, se simți adînc mișcată de cuvîntul mamă, izbucni în lacrimi și se lăsă în genunchi pe un fotoliu, acoperindu-și fața.

Villefort o dădu în grija femeilor, în timp ce bătrînul Barrois alergă înspăimîntat la stăpînul său ; căci nimic nu-i înspăimîntă pe bătrîni mai mult decît cînd îi părăsește o clipă moartea ca să lovească în alt bătrîn. Apoi, pe cînd doamna de Saint Méran, mereu ingenuncheată, se ruga din adîncul inimii, Villefort trimise după o birjă de piață și porni el însuși să-și aducă acasă soția și fiica de la doamna de Morcerf. Procurorul era atît de palid, încît atunci cînd se ivi în ușa saloanelui, Valentine alergă în întîmpinarea lui, strigînd :

— Tată ! S-a întâmplat vreo nenorocire ?

— A sosit bunica ta, Valentine, îi spuse domnul de Villefort.

— Dar bunicul ? întrebă Valentine, tremurînd din tot corpul.

Domnul de Villefort nu răspunse decît întinzîndu-i braţul.

Era şi timpul : Valentine, cuprinsă de ameţeală, se clătina ; doamna de Villefort se grăbi să o sprijine şi îşi ajută soţul s-o ducă spre trăsura, spunînd :

— Ciudat lucru ! Cine s-ar fi aşteptat la una ca asta ? Da, da, ciudat lucru !

Şi toată familia aceasta deznădăjduită plecă astfel, în grabă, aruncînd tristeţea, ca un zăbranic negru, peste restul petrecerii.

La capătul scării Valentine îl întîlni pe Barrois care o aştepta.

— Domnul Noirtier vrea să vă vadă astă-seară, îi şopti el.

— Spune-i că voi veni cînd voi ieşi de la bunica, îi răspunse Valentine.

Cu delicateţea ei sufletească, fata înţelesese că acea care avea mai ales nevoie de ea în clipa de faţă era doamna de Saint Méran.

Valentine îşi găsi bunica în pat. Mîngîieri mute, strîngerii dureroase ale inimii, suspine întretăiate, lacrimi fierbinţi, iată singurele lucruri care se pot povesti din înţîlnirea la care lua parte, stînd lîngă soţul ei, şi doamna de Villefort, plină de respect, cel puţin aparent, pentru biata văduvă.

Peste cîtva timp ea se plecă la urechea soţului ei şi-i spuse :

— Dacă-mi îngădui, ar fi mai bine să mă retrag, căci vederea mea pare că o mîhneşte şi mai mult pe soacra ta.

Doamna de Saint Méran o auzi.

— Da, da, îi șopti ea Valentinei la ureche, să plece ; dar tu rămii, rămii.

Doamna de Villefort ieși, iar Valentine rămase singură lângă patul bunicii, căci procurorul regal, adînc mîhnit de moartea aceasta neprevăzută, își urmase soția.

Între timp, Barrois se urcase în odaia bătrînului Noirtier. Acesta auzise tot zgomotul din casă, și, după cum am văzut, își trimisese servitorul să afle ce se întîmplă.

La reîntoarcerea lui Barrois, privirea vie și mai ales atît de inteligentă a lui Noirtier își întrebă trimisul.

— Vai domnule, spusé Barrois, s-a întîmplat o mare nenorocire : doamna de Saint Méran e aici, iar soțul ei a murit.

Domnii de Saint Méran și Noirtier nu fuseseră niciodată legați prin vreo prietenie strînsă ; totuși, se știe ce efect are totdeauna pentru un bătrîn vestea morții unui alt bătrîn.

Noirtier își plecă fruntea în piept, ca un om copleșit sau ca un om care gîndește, apoi închise un singur ochi.

— Domnișoara Valentine ? întrebă Barrois.

Noirtier făcu semn că da.

— E la bal, după cum știți, fiindcă a venit să-și ia rămas bun în rochie de bal.

Noirtier închise din nou ochiul stîng.

— Da, vreți s-o vedeți ?

Bătrînul făcu semn că asta dorea.

— O să fie căutată, fără îndoială, la doamna de Morcerf ; eu am s-o aștept cînd s-o reîntoarce și am să-i spun să urce la dumneavoastră. Asta doriți ?

— Da, răspunse paralticul.

Barrois pîndi deci reîntoarcerea Valentinei și, după cum am văzut, îi spuse ce dorea bunicul ei.

Răspunzînd dorinței acestuia, Valentine se urcă la Noirtier, după ce ieși de la doamna de Saint Méran care,

cu toată frământarea ei, fusese doborâtă de oboseală și dormea un somn neliniștit.

Lângă patul bătrinei fusese pusă o măsuță pe care se afla un pahar și o carafă cu sirop de portocale, băutura ei obișnuită.

Apoi, după cum am spus, tînăra părăsise patul marchizei ca să se urce la Noirtier.

Valentine îl sărută pe bătrîn; el o privi cu atîta duioșie, încît fata simți din nou cum îi izbucnesc lacrimile din ochii pe care-i credea secătuiți.

Bătrînul o privea stăruitor.

— Da, da, șopti Valentine, vrei să spui că tot mai am un bunic, nu-i așa ?

Bătrînul făcu semn că într-adevăr privirea lui asta voia să spună.

— Vai ! din fericire, urmă Valentine, căci altfel ce m-aș fi făcut, Doamne !

Era ora unu noaptea. Barrois, care pica de somn, atrase atenția că, după o seară atît de îndurerată, toată lumea are nevoie de odihnă. Bătrînul nu voi să spună că odihna însemna pentru el s-o vadă pe Valentine, așa că își trimise la culcare nepoata pe care într-adevăr suferința și oboseala o făceau să pară bolnavă.

A doua zi, intrînd la bunica ei, Valentine o găsi pe bătrînă în pat ; febra nu i se potolise ; dimpotrivă, o lucire sumbră licărea în ochii bătrinei marchize care părea în prada unei puternice stări nervoase.

— Vai, bunico, tot îți mai e rău ? întrebă Valentine văzînd-o cum arăta.

— Nu, fata mea, răspunse doamna de Saint Méran, dar așteptam cu nerăbdare să vii, ca să trimit după tatăl tău.

— După tata ? se neliniști Valentine.

— Da. Vreau să-i vorbesc.

Valentine nu îndrăzni să se împotrivească dorinței bunicei. De altfel, nici nu știa ce are de gînd să facă bătrîna. Peste puțin timp, domnul de Villefort intră.

— Domnule, începu doamna de Saint Méran, fără să folosească nici un fel de ocol, ca și cum s-ar fi temut că n-o să aibă timp îndeajuns, după cîte mi-ai scris, e vorba despre căsătoria copilei...

— Da, doamnă, răspunse Villefort ; și e mai mult de cît un simplu plan, e chiar o înțelegere făcută.

— Ginerile se numește Franz d'Épinay ?

— Da, doamnă.

— E fiul generalului d'Épinay, unul dintre ai noștri, pe care l-au asasinat cu cîteva zile înainte de reîntoarcerea uzurpatorului din insula Elba ?

— Întocmai.

— Căsătoria aceasta cu nepoata unui jacobin nu-i face silă ?

— Neînțelegerile noastre civile s-au stins, din fericire, mamă, răspunse Villefort. La moartea tatălui său, Franz d'Épinay era aproape un copil ; abia dacă-l cunoaște pe domnul Noirtier și îl va vedea, dacă nu cu plăcere, măcar cu indiferență.

— E o partidă potrivită ?

— Din toate punctele de vedere.

— Tînărul...

— Se bucură de stima tuturor.

— E un tînăr ales ?

— E unul dintre oamenii cei mai distinși din cîți cunosc.

În tot timpul discuției, Valentine nu scosese nici o vorbă.

— Atunci, domnule, spuse după cîteva clipe de chibzuială doamna de Saint Méran, trebuie să vă grăbiți, căci nu mai am mult de trăit.

— Dumneata, mamă ? Dumneata, bunico ? strigară domnul de Villefort și Valentine.

— Știu eu ce spun, continuă marchiza. Așadar, trebuie să vă grăbiți pentru că nemiavînd mamă, măcar bunica să-i poată binecuvînta nunta. Numai eu i-am mai rămas din partea bieteî mele Renée, pe care dumneata ai uitat-o atît de repede...

— Vai, spuse Villefort, uiți că trebuia să-i dau o mamă bieteî copile care rămăsese singură !

— O mamă vitregă nu e niciodată o mamă ! Dar nu despre asta e vorba, ci despre Valentine. Pe morți să-i lăsăm în pace...

Marchiza vorbea atît de repede și cu un astfel de accent, încît vorbele ei semănau a început de delir.

— Vom face cum vrei, mamă, vom face cum vrei, răspunse Villefort. Și asta cu atît mai mult cu cît dorința dumitale se potrivește întocmai cu a mea ; de îndată ce domnul d'Épinay va sosi la Paris...

— Bunico, spuse Valentine, nu se cuvine, în timpul doliului... Vrei să-mi încep măritișul cu prevestiri atît de triste ?...

— Fiica mea, o întrerupse repede bătrîna, nu vreau să aud de nimicurile astea care împiedică mințile slabe să-și clădească un viitor trainic. Și eu m-am măritat la patul de moarte al mamei, și n-ăm fost de loc nefericită...

— Iar te gîndești la moarte, mamă, spuse Villefort.

— Iar ! Întruna !... Îți spun că mi se apropie moartea, înțelege-mă ! Și înainte de a muri, vreau să-mi văd gînerile ; vreau să-i poruncesc să-mi facă nepoata fericită ; vreau să-i citesc în ochi dacă are de gînd să mă asculte ; în sfîrșit, vreau să-l cunosc eu, ca să vin să-l găsesc din fundul mormîntului dacă nu va fi ceea ce trebuie să fie, dacă nu va fi așa cum se cuvine, continuă bătrîna cu o expresie înfricoșătoare.

— Mamă, spuse Villefort, trebuie să-ți alungi gîndurile astea exaltate, aproape nebunești. Morții, odată culcați în mormintele lor, dorm acolo și nu se mai trezesc.

— Da, da, bunico, liniștește-te ! spuse și Valentine.

— Iar eu îți spun că nu e așa cum crezi dumneata. Azi noapte am avut un somn groaznic, fiindcă mă vedeam dormind ca și cum sufletul mi-ar fi plutit de pe acum deasupra trupului : mă căzneau, să deschid ochii și ei mi se închideau fără voie. Și, deși știu bine că vi se va părea de necrezut, mai ales dumitale, domnule, am văzut, cu ochii mei închiși, o formă albă intrînd fără nici un zgomot, chiar în locul unde te afli acum, venind dinspre ungherul unde e ușa care dă în cabinetul de toaletă al doamnei de Villefort.

Valentine scoase un țipăt.

— Din pricina febrei, mamă, spuse Villefort.

— N-ai decît să nu mă crezi dacă vrei, dar eu sînt sigură pe ce spun : am văzut o formă albă. Și, ca și cum Dumnezeu s-ar fi temut că n-am să mă încred numai în mărturia unuia dintre simțurile mele, am auzit mișcîndu-se paharul. Iată, iată, chiar acela de aici, de pe masă.

— Visai, bunico !

— Visam atît de puțin, încît am întins mîna spre sonerie și atunci năluca a dispărut. Camerista a venit cu o luminare. Fantomele nu se arată decît celor ce trebuie să le vadă : fusese sufletul soțului meu. Dar dacă sufletul soțului meu se reîntoarce să mă cheme, de ce oare sufletul meu nu s-ar reîntoarce să-mi apere nepoata ? Legătura e și mai directă, nu-i așa ?

— Vai, mamă, răspunse Villefort, mișcat fără voie pînă în fundul sufletului, nu te încrede în ideile astea groaznice ; vei trăi împreună cu noi, vei trăi multă vreme, fericită, iubită, onorată, și te vom face să uiți...

— Niciodată ! Niciodată ! Niciodată ! strigă marchiza. Cînd se reîntoarce domnul d'Épinay ?

— Îl așteptăm dintr-o clipă în alta...

— Bine ; de îndată ce va sosi, anunțați-mă. Să ne grăbim, să ne grăbim. Apoi, aș vrea să mai chem și un notar, ca să mă asigur că toată averea noastră îi rămîne Valentinei.

— Mamă, îngăimă Valentine, lipindu-și buzele de fruntea arzătoare a bătrinei, de ce vrei să mă ucizi ? Doamne ! Ai febră. Nu un notar îți trebuie, ci un medic !

— Un medic ? spuse ea înălțînd din umeri ; nu sînt de loc bolnavă ; mi-e doar sete și atîta tot. -

— Ce vrei să bei, bunico ?

— Știi, ca de obicei, siropul meu de portocale. Paharul e acolo, pe masă. Dă-mi-l, Valentine.

Valentine turnă siropul din carafă în pahar. Apoi luă cu oarecare spaimă paharul, căci era același pe care, după spusele bătrinei, îl atinsese năluca.

Marchiza îl goli dintr-o singură sorbitură.

Apoi, lăsîndu-se iar pe pernă, ea repelă :

— Notarul ! Notarul !

Domnul de Villefort ieși. Valentine se așază lingă patul bunicii. Biata copilă părea să aibă ea însăși mare nevoie de medicul pe care îl recomandase bătrinei. O roșată, asemănătoare unei flăcări, îi ardea pomeții obrazilor ; respirația îi era scurtă și gîfîitoare, iar pulsul îi bătea ca și cînd ar fi avut febră.

Și toate astea din pricină că se gîndea la deznădejdea lui Maximilien cînd va afla că doamna de Saint Méran, în loc să-i fie aliată, lucra, fără să știe, ca și cînd i-ar fi fost dușmancă.

Valentine se gîndise de mai multe ori să-i spună totul bunicăi, și n-ar fi șovăit nici o clipă s-o facă dacă Maximilien Morrel s-ar fi numit Albert de Morcerf sau Raoul de Château-Rénaud ; dar Morrel nu era de neam mare, și Valentine cunoștea disprețul trufasei marchize de Saint Méran pentru tot ce nu era de neam. De aceea, de cîte ori voise să-și destăinuiască taina, și-o înăbușise în inimă cu trista convingere că ar fi destăinuit-o zadarnic și că odată ce taina i-ar fi fost cunoscută de tatăl și de mama ei vitregă, totul ar fi fost pierdut.

Astfel se scurseră aproape două ore. Doamna de Saint Méran dormea un somn frământat și neliniștit. Apoi fu anunțat notarul.

Deși anunțarea fusese făcută în șoaptă, doamna de Saint Méran se ridică în coate.

— Notarul ? întrebă ea. Să vină, să vină !

Notarul se afla la ușă și intră.

— Du-te Valentine, spuse doamna de Saint Méran. Lasă-mă singură cu dumnealui.

— Știi, bunico...

— Du-te, du-te.

Valentine își sărută bunica pe frunte și ieși, cu batista la ochi.

La ușă întâlni un valet care îi spuse că medicul aștepta în salon.

Valentine coborî grăbită. Medicul era un prieten de-al casei și în același timp unul dintre cei mai pricepuți oameni din cîți existau : el ținea mult la Valentine, pe care o văzuse născîndu-se. Avînd o fată aproape de aceeași vîrstă cu domnișoara de Villefort, dar născută dintr-o mamă bolnavă de plămîni, medicul trăia cu teamă continuă pentru viața fiicei sale.

— Dragă domnule d'Avrigny, îi spuse Valentine, vă așteptam cu multă nerăbdare. Dar, mai înainte de orice, spuneți-mi cum se simt Madeleine și Antoinette ?

Madeleine era fiica domnului d'Avrigny, iar Antoinette îi era nepoată.

— Antoinette se simte foarte bine, răspunse el ; iar Madeleine e destul de bine. Dar ai trimis să mă chemi, draga mea. Și nici tatăl dumitale, nici doamna de Villefort nu sînt bolnavi ; cît despre tine, deși se vede cît de colo că nu poți să scapi de nervi, nu-mi închipui c-ai avea nevoie de mine pentru altceva decît ca să-ți recomand să nu prea îți lași imaginația să pornească razna.

Valentine roși ; domnul d'Avrigny știa să ghicească uimitor de bine, căci era unul dintre medicii care îngrijesc trupul, citind și în sufletul omului.

— V-am chemat pentru bunica, spuse ea. Știți ce nenorocire ni s-a întâmplat, nu-i așa ?

— Nu știu nimic, răspunse domnul d'Avrigny.

— Vai, spuse Valentine, înăbușindu-și suspinele. Bunicul a murit.

— Domnul de Saint Méran ?

— Da.

— Subit ?

— De un atac de apoplexie fulgerătoare.

— O apoplexie ? repetă medicul.

— Da. Așa că biata bunica e convinsă că soțul ei, pe care nu l-a părăsit niciodată, o cheamă, și că se va duce să-l întâlnească. Domnule d'Avrigny, vă rog să aveți multă grijă de bunica !

— Unde se află acum ?

— În camera ei, împreună cu notarul.

— Și domnul Noirtier ?

— E cum îl știți. Are mintea pe deplin limpede, dar e la fel de nemișcat, la fel de ținut.

— Și-ți poartă aceeași dragoste, nu-i așa, draga mea copilă ?

— Da, suspină Valentine, mă iubește mult.

— Cine nu te-ar iubi oare ?

Valentine zîmbi cu tristețe.

— Și bunica, ce are ?

— O stare de nervi neobișnuită, un somn frământat și ciudat ; ea susținea azi dimineață că, în timpul somnului, sufletul îi plutea pe deasupra trupului și îl privea cum doarme : sigur că a delirat ; ba mai susținea că a văzut o fantomă umblînd prin cameră și că a auzit zgomotul pe care-l făcea așa-zisa fantomă atingîndu-i paharul.

— Ciudat, spuse doctorul. Credeam că doamna de Saint Méran nu poate suferi de halucinații.

— E pentru prima dată cînd o văd așa, răspunse Valentine. Azi dimineată m-a speriat. Credeam că și-a pierdut mințile. Iar tata, domnule d'Avrigny, dumneavoastră îl știți pe tata cît e de serios, ei bine, chiar tata a părut foarte mișcat.

— O să văd ce e, spuse domnul d'Avrigny. Ceea ce-mi spui mi se pare ciudat.

Notarul cobora ; Valentine fu anunțată că bunica e singură.

— Duceți-vă s-o vedeți, îi spuse ea doctorului.

— Și tu ?

— Eu nu îndrăznesc. Nu mi-a dat voie să trimit să vă chem ; apoi, după cum spuneți, chiar eu sînt agitată, nervoasă, prost dispusă și am să mă plimb prin grădină ca să-mi revin.

Doctorul strînse mîna Valentinei și, în timp ce el se urca la bunică, fata coborî treptele.

Nu e nevoie să mai spunem în care parte din grădină îi plăcea mai mult Valentinei să se plimbe. După ce făcea două sau trei ocoluri în jurul locuinței, după ce culegea un trandafir ca să și-l pună la cordon sau în păr, ea se afunda în alea întunecoasă care ducea la bancă, apoi, de la bancă, pornea spre poartă.

De data aceasta Valentine se plimbă, ca de obicei, printre flori, fără să le culeagă însă : jalea inimii ei, care nu avusese încă timp să-i cuprindă întreaga ființă, se împotriva acestei podoabe simple. Apoi pași spre alee. Și cu cît înainta mai mult, cu atît i se părea că aude o voce rostindu-i numele. Ea se opri mirată.

Atunci vocea se auzi mai limpede și ea recunoscuse glasul lui Maximilien.

CAPITOLUL XX

FĂGĂDUIALA

Era într-adevăr Morrel care din ajun aproape că-și pierduse mințile. Cu simțul deosebit pe care-l au numai amanții și mamele, el ghicise că după reîntoarcerea doamnei de Saint Méran și după moartea marchizului aveau să se petreacă la Villefort unele lucruri legate de dragostea lui pentru Valentine.

După cum vom vedea, presentimentul acesta se îndeplinise, și acum nu numai o simplă neliniște îl mîna-
atît de înspăimîntat și de înfiorat la poarta castanilor?

Dar Valentine nu știa că Morrel o așteaptă și fiindcă nu era ora cînd el venea de obicei, numai întîmplarea sau, mai bine zis, o presimțire fericită o adusese în grădină. Cînd ea se ivise, Morrel o strigase, și fata venise fuga spre el.

— Tu ! La ora asta ! se miră ea.

— Da, -sărmană prietenă, răspunse Morrel. Vin să aflu și să-ți aduc vești rele.

— Parcă ar fi casa nenorocirilor, suspină Valentine. Vorbește, Maximilien, dar să-știi că și așa sînt destul de îndurerată.

— Dragă Valentine, îi spuse Morrel încercînd să-și stăpînească propria lui emoție ca să vorbească cum trebuie, te rog ascultă-mă bine, căci tot ce-am să-ți spun este deosebit de important. Cam cînd au de gînd să te mărite ?

— N-am să-ți ascund nimic, Maximilien. Azi dimineață au vorbit despre căsătoria mea, iar bunica, pe care o socoteam un sprijin sigur, nu numai că a fost pentru căsătoria aceasta, dar o și dorește atît de tare, încît numai lipsa domnului d'Épinay o mai poate întîrzia. A doua zi după sosirea lui, contractul va fi semnat...

Un geamăt greu îi tăie respirația tînarului care își privi îndelung și cu tristețe iubita.

— Vai ! continuă el pe șoptite, e îngrozitor să auzi femeia pe care o iubești spunînd liniștită : „clipa chinurilor tale a fost hotărîtă : ele vor avea loc peste cîteva ceasuri ; dar n-are a face, așa trebuie să fie, iar eu n-am să mă împotrivesc de loc“. Ei bine, pentru că, după cum spui, nu se așteaptă decît reîntoarcerea domnului d'Épinay pentru semnarea contractului, pentru că vei fi a lui a doua zi după ce va sosi, află că mîine vei fi dată domnului d'Épinay, căci a sosit la Paris chiar azi dimineață.

Valentine scoase un strigăt.

— Acum o oră, eram la contele de Monte-Cristo, continuă Morrel ; vorbeam amîndoi, el despre durerea familiei voastre și eu despre durerea ta, cînd, dintr-o dată, o trăsură intră în curte. Ascultă, Valentine, pînă atunci nu crezusem în presimțiri, dar acum sînt silit să cred. Auzînd huruitul trăsurii, m-a trecut un fior ; curînd am auzit pași pe scară. Pașii răsunători ai comandorului nu l-au înspăimîntat pe don Juan cît m-au înspăimîntat pe mine pașii aceia. În sfîrșit, ușa s-a deschis. Mai întîi a intrat Albert de Morcerf și era cît p-aci să mă îndoiesc de mine însumi, era cît p-aci să cred că mă înșelasem, cînd, în urma lui, înaintă un alt tînar, iar contele spuse : „Domnul baron Franz d'Épinay !“ Mi-am chemat în ajutor toată puterea și tot curajul inimii, ca să mă pot stăpîni. Poate că am pălit, poate că am tremurat ; dar sînt sigur că am rămas cu zîmbetul pe buze. Peste cinci minute însă, am plécat fără să înțeleg măcar o vorbă din ce se spusese cît timp fusesem acolo : eram distrus.

— Bietul Maximilien ! șopti Valentine.

— Iată-mă, Valentine. Haide, răspunde-mi acum ca unui om căruia răspunsul tău îi va aduce moartea sau viața : ce ai de gând să faci ?

Valentine plecă fruntea ; era copleșită.

— Ascultă, continuă Morrel, nu e pentru prima oară când te gîndești la situația noastră : ea e gravă, e apăsătoare, e hotărîtoare. Nu mă gîndesc de loc că ar fi momentul să ne lăsăm pradă unei dureri sterpe : asemenea lucru e bun pentru cei ce vor să sufere în voie și să-și bea-lacrimile după plac. Asemenea oameni există, și fără îndoială că Dumnezeu va ține seamă, în cer, de resemnarea lor de pe pămînt ; dar oricine simte voința de a lupta nu-și pierde un timp prețios și-i dă sortii înapoi, imediat, lovitura pe care a primit-o. Vrei să lupți împotriva vitregiilor destinului, Valentine ? Răspunde-mi, pentru că asta am venit să te întreb.

Valentine tresări și-l privi pe Morrel cu ochii mari, înspăimîntați. Ideea de a se împotrivi tatălui, bunicii, în sfîrșit întregii familii, nici nu-i trecuse măcar prin minte.

— Ce-mi spui, Maximilien ? întrebă ea. Și ce numești tu luptă ? Mai bine ai numi-o nelegiuire. Cum ! Eu, să lupt împotriva poruncii tatălui meu, împotriva voinței bunicii care e pe moarte ? Cu neputință !...

Morrel făcu o mișcare.

— Ai o inimă prea nobilă pentru a nu mă înțelege și mă înțelegi atît de bine, dragul meu Maximilien, încît văd că ai tăcut cu totul. Să lupt, eu ? Ferească Dumnezeu ! Nu, nu ; îmi păstrez toată puterea pentru a lupta împotriva mea și pentru a-mi bea lacrimile, după cum spui tu. Cît despre a-mi mîhni tatăl sau a tulbura ultimele clipe ale bunicii mele, niciodată !

— Ai dreptate, spuse Morrel, calm.

— Vai, Doamne, cum rostești cuvintele astea ! strigă Valentine jignită.

— Vă spun asta ca un bărbat care vă admiră, domnișoară, răspunse Maximilien.

— Domnișoară ! strigă Valentine, domnișoară ! Egoistule ! Mă vede deznădăjduită și se face că nu mă înțelege.

— Vă înșelați. Dimpotrivă, vă înțeleg foarte bine. Nu vreți să-l necăjiți pe domnul de Villefort, vreți să vă ascultați bunica, iar mâine veți semna contractul care vă va uni cu soțul dumneavoastră.

— Doamne ! Ce alta aș putea face ?

— Nu trebuie să mă întrebați pe mine, domnișoară, fiindcă în chestiunea aceasta n-aș putea fi un judecător bun și m-ar orbi egoismul, răspunse Morrel al cărui glas înăbușit și ai cărui pumni strînși vedeau o înverșunare crescîndă.

— Și ce mi-ai fi cerut să fac, Maximilien, dacă m-ai fi găsit gata să-ți primesc propunerea ? Haide, răspunde-mi ! Nu e deajuns doar să-mi spui că fac rău, trebuie să-mi dai și un sfat.

— Oare vorbești serios, Valentine ? Și sfatul acesta trebuie să ți-l dau ? Ia spune ! ?

— Sigur, dragă Maximilien. Dacă e un sfat bun, îl voi urma ; știi bine că sînt credincioasă dragostei tale.

— Valentine, spuse Morrel izbutind să împingă în lături o scîndură desprinsă, dă-mi mîna, ca dovadă că îmi ierți mînia. Știi, mi s-au zăpăcit mințile și de un ceas ideile cele mai nesăbuite mi-au trecut, rînd pe rînd, prin cap. Dar dacă-mi vei primi sfatul !...

— Haide !... Vreau să-l aud.

— Iată-l, Valentine.

Fata înălță ochii spre cer și suspină.

— Eu sînt liber, urmă Maximilien, și am avere de ajuns pentru amîndoi ; îți jur că îmi vei fi soție mai înainte ca buzele mele să-ți atingă fruntea.

— Mă faci să tremur, răspunse Valentine.

— Vino cu mine, continuă Morrel. Am să te duc la sora mea, care e vrednică să-ți fie soră. Ne vom imbarca și vom pleca la Alger, în Anglia sau în America, dacă nu ți-ar plăcea cumva să trăim amîndoi retrași în vreun colț de provincie, unde am putea aștepta, pînă la reîntoarcerea în Paris, ca prietenii noștri să învingă împotriva familiei tale.

Valentine clătină din cap.

— Mă așteptam la asta, Maximilien, spuse ea. E un sfat de smintit și aș fi încă și mai smintită decît tine dacă nu te-aș opri printr-un singur cuvînt : imposibil, imposibil !

— Ai de gînd, deci, să-ți urmezi calea așa cum ți-o va croi soarta și să nu încerci nici măcar să te împotrivești ? spuse Morrel, posomorîndu-se.

— Da, chiar dacă ar fi să mor !

— Atunci, Valentine, oftă Morrel, am să-ți mai spun încă o dată că ai dreptate. Adevărat, sînt nebun, și mi-ai dovedit că patima orbește mințile cele mai cumpătate. Îți mulțumesc, ție, care judeci fără patimă. Fie deci, așa cum zici. Mîine vei fi făgăduită pentru totdeauna domnului Franz d'Épinay, nu numai prin formalitatea aceasta de teatru născocită ca să sfîrșească comediile și care e numită semnarea contractului, ci prin propria ta voință.

— Îți repet că mă mîhnești adînc, Maximilien ! spuse Valentine. Îmi răsucești iar pumnalul în rană ! Ia spune-mi, ce ai face dacă sora ta ar asculta un sfat ca acela pe care mi-l dai tu ?

— Domnișoară, continuă Morrel cu un zîmbet amar pe buze, eu sînt un egoist, după cum ați spus, și în calitatea mea de egoist, nu mă gîndesc la ce ar face alții în situația mea, ci la ce cred eu că trebuie făcut. Mă gîndesc că vă cunosc de-un an de zile, că din ziua cînd v-am cunoscut mi-am legat toată fericirea pe dragostea dumneavoastră ; că a venit o zi în care mi-ați spus că mă iubiți ; că din ziua aceea mi-am clădit tot viitorul

pe nădejdea că veți fi a mea : asta îmi era viața. Acum nu mă mai gîndesc la nimic. Îmi spun doar că s-a*întors norocul, că am pierdut cerul pe care crezusem că l-am cîștigat. Se întîmplă în fiecare zi ca un jucător să piardă nu numai ce are, dar și ce nu are.

Morrel rosti cuvintele acestea cu un calm desăvîrșit. Valentine îl privi o clipă cu ochii ei mari și cercetători, încercînd să nu-i lase pe-ai lui Morrel să pătrundă pînă la tulburarea care începuse să-i răscolească adîncul inimii.

— Și ce-ai de gînd să faci ? întrebă Valentine.

— Vreau să am cîntea de a vă spune adio, domnișoară, luîndu-l martor pe Dumnezeu care-mi aude cuvintele și îmi citește în fundul sufletului, că vă doresc o viață destul de liniștită, destul de fericită și destul de plină ca să nu mai fie loc în ea și pentru amintirea mea.

— Oh ! murmură Valentine.

— Adio ! Valentine ! Adio ! spuse Morrel, înclinîndu-se.

— Unde te duci ? strigă ea întinzîndu-și mîna printre zăbrele și prinzîndu-l pe Maximilien de haină ; căci după neliștea din lăuntru ei, Valentine înțelesese că liniștea iubitului nu putea fi reală. Unde te duci ?

— Vreau să nu mai aduc încă o tulburare în familia dumneavoastră și să dau o pildă demnă de urmat pentru toți bărbații cinstiți și devotați care se vor găsi în situația mea.

— Înainte de a mă părăsi, spune-mi ce ai de gînd să faci, Maximilien ?

Tinărul zîmbi cu tristețe.

— Hai, spune-mi, spune-mi ! Te rog !

— Ți-ai schimbat hotărîrea, Valentine ?

— Din nefericire, nu mi-o pot schimba ! Știi foarte bine !

— Atunci, adio, Valentine !

Valentine scutură zăbrelele cu o forță pe care nu s-ar fi crezut că o are ; și cum Morrel se depărtă, ea își

trecu amîndouă mîinile printre zăbrele și le uni, frîngîndu-și brațele.

— Ce-ai de gînd să faci ? Vreau să știu ! strigă ea. Unde te duci ?

— Fii liniștită, fi răspunse Maximilien, oprindu-se la trei pași de poartă. N-am de gînd să-l învinovățesc pe altul pentru necazurile pe care soarta mi le aduce mie. Poate că un altul te-ar amenința că se duce să-l găsească pe domnul Franz, să-l provoace la duel și să se bată cu el ; dar toate astea mi se par nesăbuite. Ce amestec poate avea domnul Franz ? El m-a văzut azi dimineată pentru prima dată și a și uitat că a dat ochii cu mine ; iar cînd învoielile familiilor voastre au hotărît că veți fi unul al altuia, el nici nu bănuia măcar că eu exist. De aceea n-am nimic cu domnul Franz și ți-o jur că n-am să-i port pică.

— Dar cui atunci ? Mie ?

— Ție, Valentine ? Ferească Dumnezeu ! Femeia e sfîntită, iar femeia pe care o iubești e sfîntă.

— Atunci ție însuți, nefericitele, ție însuți ?

— Eu sînt vinovat, nu-i așa ? întrebă Morrel.

— Maximilien, strigă Valentine, Maximilien, vino aici ! Eu vreau !

Maximilien se apropie, cu zîmbetul lui blind pe buze. Dacă n-ar fi fost atît de palid, s-ar fi putut crede că nu i s-a întîmplat nimic deosebit.

— Ascultă-mă, draga mea, adorata mea Valentine, spuse el, cu o voce melodioasă și gravă : oamenii ca noi, fără un gînd care să-i facă să roșească dinaintea lumii, a părinților și a lui Dumnezeu, oamenii ca noi pot citi unul în sufletul celuilalt ca într-o carte deschisă. Eu nu m-am purtat niciodată ca în romane, nu sînt de loc un erou melancolic, nu pozez nici în Manfred, nici în Anthony : dar, fără cuvinte, fără făgăduieli, fără jurăminte, mi-am legat viața de a ta. Tu vrei să te pierd și ai dreptate să faci asta, ți-am spus-o, și o mai repet încă.

În sfârșit, te pierd și viața mea e astfel pierdută. Din clipa în care te depărtezi de mine, Valentine, eu rămân singur pe lume. Sora mea e fericită lângă soțul ei ; soțul ei nu-mi e decît cumnat, adică un om legat de mine numai prin convenții sociale. Nimeni pe lume nu mai are deci nevoie de viața mea, devenită zadarnică. Iată ce voi face : voi aștepta pînă în ultima clipă să te măriți, fiindcă nu vreau să pierd nici măcar umbra vreunuia din prilejurile neașteptate pe care ni le păstrează uneori soarta și fiindcă, în sfârșit, pînă atunci domnul Franz d'Épinay poate muri. În clipa cînd vă veți apropia de altar, poate să cadă un trăsnet din cer : totul i se pare de crezut osînditului la moarte, și pentru el miracolele par lucruri posibile cînd e vorba să-și salveze viața. Voi aștepta deci, cum spun, pînă în ultima clipă. Și cînd nenorocirea va fi sigură, fără leac, fără nădejde, îi voi scrie o scrisoare pecetluită cumnatului meu și o altă scrisoare prefectului poliției ca să le anunț hotărîrea luată. Apoi, undeva, în fundul vreunei păduri, pe marginea vreunei gropi, pe țărmul vreunui rîu, îmi voi zbura creierii ; și asta e tot atît de adevărat pe cît e de adevărat că sînt fiul celui mai cîstit om care a trăit vreodată în Franța.

Un tremur spasmodic o cuprinse pe Valentine. Ea dădu drumul zăbrelelor de care se ținea cu amîndouă mîinile, brațele îi căzură pe de lături și două lacrimi mari i se rostogoliră pe obraji.

Maximilien rămase în fața ei, întunecat și dîrz.

— Fie-ți milă, fie-ți milă ! strigă ea. Vei trăi, nu-i așa ?

— Nu, pe onoarea mea că nu ! răspunse Maximilien.
Dar ce te privește ? Tu îți vei fi făcut datoria și conștiința îți va fi împăcată.

Valentine căzu în genunchi, apăsîndu-și inima care i se frîngea.

— Maximilien, suspină ea, Maximilien, dragul meu, fratele meu pe pămînt, adevăratul meu soț în ceruri, te

rog, fă-ça mine, trăiește în suferință ; poate că într-o zi vom fi împreună.

— Adio, Valentine, repetă Morrel.

— Doamne ! spuse Valentine înălțîndu-și amîndouă brațele către cer, cu o expresie sublimă, îl vezi, am făcut tot ce am putut ca să rămîn o fată ascultătoare : m-am rugat, am implorat, dar el nu mi-a auzit nici rugămințile, nici implorările, nici lacrimile. De aceea, continuă ea ștergîndu-și lacrimile și recăpătîndu-și hotărîrea, nu vreau să mor de remușcări. Mai bine mor de rușine. Vei trăi, Maximilien, și nu voi fi a nimănui altuia decît a ta. La ce oră ? În ce clipă ? Numaidecît ? Spune, poruncește, sînt gata !

Morrel, care făcuse din nou cîtiva pași ca să se depărteze, se reîntoarce iar și, palid de bucurie, cu inima deschisă, întinzîndu-și printre gratii mîinile spre Valentine, îi spuse :

— Valentine, draga mea, nu așa trebuie să-mi vorbești, sau mai bine m-ai lăsa să mor ! De ce oare să fii a mea cu sila, dacă nu mă iubești așa cum te iubesc și eu ? Mă silești să trăiesc din milă doar ? Atunci, mai bine să mor !

— De fapt, murmură Valentine, cine mă iubește oare pe mine ? El ! Cine mi-a alinat toate suferințele ? El ! Pe cine se sprijină nădejtile mele ? Asupra cui mi se opresc privirile rătăcite ? Pe cine mi se sprijină inima însîngerată ? Pe el, el, mereu el. Ei bine ! Și tu ai dreptate, Maximilien : te voi urma, voi părăsi casa părintească, totul. Ingrată ce sînt ! strigă Valentine, suspirînd... Îl uitam pînă și pe bunicul !

— Nu, o liniști Maximilien, nu-l vei părăsi. Mi se pare că domnul Noirtier, după cum spuneai, a arătat simpatie față de mine. De aceea, înainte de a fugi, îi vei spune totul. Din consimțămîntul lui îți vei face un scut în fața lui Dumnezeu. Apoi, de îndată ce ne vom căsători, el va veni la noi : în locul unui copil, va avea doi. Tu

mi-ai spus cum îți vorbea și cum îi răspundeai ; voi învăța repede limbajul mișcător al semnelor. Hai, Valentine ! Jur că în locul deznădejdiei care ne pîndește, îți făgăduiesc fericirea.

— Privește, Maximilien, privește cîtă putere ai asupra mea. Aproape că mă faci să cred ce-mi spui. Și totuși, spusele tale sînt nesăbuite, căci tata mă va blestema ; știu cum e el, îi cunosc inima neîndurătoare. N-o să mă ierte niciodată. De aceea, ascultă-mă, Maximilien, dacă prin vicleșug, prin rugăminți sau din întîmplare, ce știu eu ? dacă, în sfîrșit, printr-un mijloc oarecare aș putea să amîn căsătoria, ai să mă aștepți, nu-i așa ?

— Da, îți jur, după cum ai să-mi juri și tu că nunta asta groaznică nu va avea niciodată loc, și că, chiar de te-ar tîrî dinaintea magistratului sau a preotului, ai să spui nu !

— Îți jur, Maximilien, pe ce am mai sfînt pe lume, pe mama !

— Atunci să așteptăm, spuse Morrel.

— Da, să așteptăm, răspunse Valentine care se simți ușurată spunînd aceasta. Există atîtea lucruri care pot salva niște nefericiți ca noi.

— Am încredere în tine, Valentine, spuse Morrel. Tot ce vei face tu va fi bine făcut. Dacă vor trece peste rugămințile tale, dacă doamna de Saint Méran, dacă tatăl tău, vor cere ca domnul d'Épinay să fie chemat miine pentru semnarea contractului...

— Atunci ai cuvîntul meu, Maximilien.

— În loc de a semna...

— Vin să te întîlnesc și fugim : dar pînă atunci, să nu-l mîniem pe Dumnezeu ; să nu ne mai vedem : e o adevărată minune că nu ne-au surprins încă. Dacă am fi fost văzuți, dacă s-ar fi aflat cum ne întîlnim, nu ne-ar mai fi fost cu putință să vorbim.

— Ai dreptate, Valentine ; dar cum să aflu ?...

— Prin notar, prin domnul Deschamps.

— Il cunosc.

— Și prin mine. Am să-ți scriu, crede-mă. Doamne ! Căsătoria asta îmi e la fel de odioasă ca și ție !

— Bine, bine ! Îți mulțumesc, Valentine, adorată. spuse Morrel. Atunci, nu mai avem ce să ne spunem. Când vei ști ora, voi da fuga aici și tu vei sări peste zidul acesta, în brațele mele : nu va fi greu de loc. O trăsură te va aștepta la poarta grădinii, ne vom urca împreună și te voi conduce la sora mea. Acolo, necunoscută dacă așa vrei sau făcînd zarvă dacă dorești, vom avea conștiința puterii și a voinței noastre și nu ne vom lăsa sugrumați ca mielul care nu se apără decît prin gemete.

— Fie ! răspunse Valentine ; iar eu îți voi spune : Maximilien, ceea ce vei face tu, va fi bine făcut.

— Draga mea !

— Acum ești mulțumit de soția ta ? întrebă ea tristă.

— Valentine adorată, să spun da, mi se pare prea puțin.

— Spune totuși.

Valentine se apropie, sau mai bine zis își apropie buzele de gard și cuvintele îi alunecară, împreună cu răsuflarea parfumată, pînă la buzele lui Morrel, care-și lipise gura de cealaltă parte a recei și neînduplecatei îngrădituri.

— La revedere, spuse Valentine, smulgîndu-se din fericirea ei, la revedere !

— Ai să-mi scrii ?

— Da.

— Mulțumesc, soție scumpă, la revedere...

Zgomotul unui sărut nevinovat și pierdut răsună. Apoi Valentine fugi pe sub tei.

Morrel ascultă ultimele foșnete ale rochiei atingînd în treacăt tufișurile de carpen și pașii făcînd să scîrție nisipul. Apoi își ridică ochii spre cer zîbind, pentru a mulțumi că i se îngăduise să fie iubit astfel și cîpăru și el.

Reîntors acasă, tînărul aşteptă tot restul serii şi întreaga zi care urmă, fără să primească nici o veste. În sfîrşit, abia a doua zi, pe la orele zece dimineata, pe cînd se îndrepta spre casa notarului Deschamps, primi prin poştă un bileţel pe care îl recunoscă ca fiind de la Valentine, deşi nu-i văzuse niciodată scrisul.

Bileţelul cuprindea următoarele :

„Lacrimi, rugăminţi, rugă, n-au ajutat la nimic. Ieri am fost timp de două ore la biserica Saint Philippe du Roule, şi timp de două ore m-am rugat lui Dumnezeu, din adîncul inimii. Dumnezeu e la fel de nepăsător ca şi oamenii, iar semnarea contractului a fost fixată pentru astă seară la ora nouă.

Eu n-am decît un cuvînt, după cum n-am decît o inimă, Maximilien, şi cuvîntul acesta îţi este dat ţie, iar inima mea este a ta !

Astă seară deci, la nouă fără un sfert, la locul de întîlnire.

Soţia ta,
VALENTINE DE VILLEFORT.

P.S. — Bietei mele bunici îi e din ce în ce mai rău ; ieri rătăcirile ei au devenit delir : astăzi delirul a devenit aproape nebunie.

Mă vei iubi îndeajuns, nu-i aşa, Maximilien, pentru a mă face să uit că am părăsit-o în starea aceasta ?

Cred că bunicului Noirtier i se ascunde că semnarea contractului va avea loc în seara aceasta.“

Morrel nu se mărgini numai la informaţiile primite de la Valentine ; el merse la notar, care îi confirmă vestea că semnarea contractului avea să aibă loc la ora nouă seara.

Apoi trecu pe la Monte-Cristo. Acolo află încă şi mai multe : Franz venise să anunţe solemnitatea. Pe de altă

parte, doamna de Villefort îi scrisese contelui, rugându-l s-o scuze că nu-l invită, dar moartea domnului de Saint Méran și starea în care se găsea văduva acestuia aruncău un văl de tristețe asupra reuniunii și ea nu voia să întunece fruntea contelui, căruia îi dorea toată fericirea.

În ajun, Franz îi fusese prezentat doamnei de Saint Méran. Bătrîna se sculase din pat pentru prezentare, apoi se culcase din nou.

E lesne de înțeles că Morrel se afla într-o stare de frămîntare care nu putea scăpa unei priviri atît de pătrunzătoare ca a lui Monte-Cristo. De aceea contele se purtă cu el mai duios ca totdeauna ; atît de duios, încît de două sau de trei ori Maximilien fu gata să-i spună totul. Dar amintindu-și făgăduiala dată Valentinei, el își păstră taina în fundul inimii.

În timpul zilei, tînărul reciti de douăzeci de ori scrisoarea Valentinei. Era pentru prima oară cînd ea îi scria, și în ce împrejurări ! De fiecare dată, recitind scrisoarea, Maximilien își reînnoia în minte jurămîntul de a o face fericită. Într-adevăr, cîtă autoritate capătă o fată care ia o hotărîre atît de curajoasă ! Cît devotament merită din partea aceluia pentru care jertfește totul ! Fără îndoială că ea trebuie să fie pentru iubitul ei primul și cel mai vrednic obiect de cult ! Ea e în același timp regină și femeie și nu-i de-ajuns un suflet ca să-i mulțumească și s-o iubească.

Morrel se gîndea cu o neliniște de nedescris la clipa cînd Valentine va veni și-i va spune :

— Iată-mă, Maximilien. Ia-mă !

El pregătise întreaga fugă ; două scări fuseseră ascunse în lucernă. O trăsurică, pe care avea s-o conducă Maximilien însuși, aștepta fără nici un servitor, fără nici o lumină. La cotitura primei străzi aveau să aprindă felinarele, fiindcă nu trebuia, dintr-un prisos de precauții, să cadă în mîinile poliției.

Din cînd în cînd Maximilien simțea cum îl străbat fiori din cap pînă-n picioare. Se gîndea la clipa cînd, de pe înălțimea zidului, va ocroti coborîrea Valentinei, și cînd o va simți lăsîndu-i-se tremurătoare în brațe pe aceea căreia nu-i strînsese niciodată decît mîna și nu-i sărutase decît vîrfurile degetului.

Dar cînd veni după amiaza, cînd Maximilien simți că se apropie ora, îl încercă nevoia de a rămîne singur. Sîngele îi clocotea. L-ar fi scos din fire numai o întrebare sau numai glasul vreunui prieten. Maximilien se închise în casă, încercînd să citească; dar privirea îi aluneca peste pagini fără să înțeleagă nimic, și pînă la urmă zvîrli cartea ca să-și schițeze, pentru a doua oară, planul, scările și îngrăditura cu lucernă.

În sfîrșit, ora se apropie.

Niciodată un adevărat îndrăgostit n-a lăsat ceasornicul să-și urmeze liniștit drumul; Maximilien și-l frămînta într-atît pe al său, încît îl făcu să arate opt și jumătate cînd nu era de fapt decît șase. Atunci își spuse că e timpul să plece, că într-adevăr ora nouă era ora semnării contractului, dar că, după toate probabilitățile, Valentine n-avea să aștepte această semnare zadarnică. Și, prin urmare, după ce pîrîni prin Rue Meslay, la opt și jumătate după ceasul său, Maximilien intră în îngrăditura cu lucernă cînd la biserica Saint Philippe du Roule bătea ora opt.

Calul și trăsurica fură ascunse dinapoia unei cocioabe ruinate unde Morrel avea obiceiul să se ascundă el însuși.

Încetul cu încetul se întunecă și frunzișul grădinii se strînse în tufe mari, negre ca tăciunele.

Atunci Morrel ieși din ascunzătoare și veni să se uite prin crăpătura porții, cu inima bătînd să-i spargă pieptul: nu se zărea încă nimeni.

Orologiul bisericii bătu opt și jumătate.

O jumătate de cea se scurse în așteptare; Maximilien se plimba în lung și larg; apoi, din ce în ce mai des,

venea să-și lipească ochiul de scinduri. Grădina se întuneca tot mai mult. Dar el își aținti zadarnic privirea în întuneric, căutînd rochia albă și asculta zadarnic tăcerea ca să audă vreun zgomot de pași.

Clădirea, zărită prin frunziș, rămase întunecată, și nu arăta de loc așa cum trebuie să arate o casă care se deschide pentru un eveniment atît de important cum e semnarea unui contract de căsătorie.

Morrel își privi ceasul : acele arătau zece fără un sfert. Dar aproape îndată același glas al orologiului, auzit pînă acum de două sau de trei ori, îi îndreptă greșeala ceasornicului, bătînd ora nouă și jumătate.

Trecuse o jumătate de oră de așteptare peste timpul fixat de Valentine : ea spusese ora nouă, sau mai curînd înainte de ora nouă, decît mai tîrziu.

Clipa aceasta fu cea mai cumplită pentru inima lui Maximilien în care fiecare secundă lovea ca un ciocan de plumb.

Cel mai ușor zgomot al frunzișului, cel mai slab foșnet al vîntului, îi răsuna în urechi și făceau să i se brobonească fruntea de sudoare. Atunci, înfiorîndu-se, Maximilien înțepeni scara și, ca să nu piardă timp, puse piciorul pe prima treaptă.

În mijlocul trecerilor acestora de la teamă la nădejde, în mijlocul ușurării și a stringerilor de inimă, orologiul bisericii bătu ora zece.

— Nu 'se poate ca semnarea unui contract să dureze atît ! murmură Maximilien, înspăimîntat. Doar dacă nu cumva s-o fi întîmplat ceva neprevăzut. Am cîntărit toate șansele, am socotit timpul cît durează toate formalitățile... Cred că trebuie să se fi întîmplat ceva.

Și atunci începu să se plimbe agitat pe dinaintea gardului. Apoi veni din nou să-și sprijine fruntea înfierbîntată de zăbrelele reci. Oare leșinase Valentine după semnarea contractului, sau fusese oprită pe cînd încerca

să fugă ? Maximilien nu se putea gândi decît la aceste două presupuneri, amîndouă la fel de înnebunitoare.

Pînă la urmă îi dădu prin minte că, în timpul fugii, poate că Valentine își pierduse puterile și căzuse leșinată în mijlocul vreunei alei.

— Dacă e așa, gîndi el, repezindu-se în susul scării, am s-o pierd și vina va fi a mea !

Demonul care îi insuflase gîndul acesta nu-l părăsi de loc și îi zbîrni la ureche cu stăruința care face ca într-o clipă unele îndoieli să devină, prin puterea judecătii, convingeri.

Ochii lui căutau să străpungă bezna din ce în ce mai adîncă, și i se păru că zărește o formă întinsă pe jos în ațîia întunecoasă. Morrel cuteză chiar să strige și i se păru că vîntul îi aduce la ureche un vaiet nedeslușit.

În sfîrșit, orologiul sună zece și jumătate. Lui Maximilien îi era cu neputință să se mai stăpînească. Își putea închipui orice. Tîmplele îi băteau cu putere. Pe dinaintea ochilor îi pluteau nori. El se cătără pe zid și sări dincolo.

Acum se afla în grădina lui Villefort, unde intrase sărînd peste zid. Maximilien se gîndi la urmările pe care le putea avea o asemenea faptă, dar nu mersese pînă aici ca să dea înapoi.

Într-o clipă ajunsese la marginea pîlcului de arbori de unde putea să vadă întreaga casă.

Și atunci văzu un lucru pe care îl bănuise cînd încercase să-și strecoare privirea printre arbori : în locul luminilor care ar fi trebuit să strălucească la fiecare fereastră, așa cum e firesc în zilele de ceremonie, nu se vedea nimic altceva decît clădirea cenușie, acoperită de uriașa perdea de umbră a norului care învăluia luna.

Doar din cînd în cînd o lumină părea că rătăcește pe dinaintea a trei ferestre de la primul etaj. Ferestrele acelea erau ale apartamentului doamnei de Saint Méran.

O altă lumină stătea neclintită dinapoia perdelelor roșii de la camera de culcare a doamnei de Villefort.

Toate acestea, Morrel le ghici. De atîtea ori, ca s-o poată urmări oricînd cu gîndul pe Valentine, el îşi făcuse planul casei pe care o cunoştea fără s-o fi văzut vreodată ! Iar bezna şi tăcerea îl înspăimîntară acum mai mult decît lipsa Valentinei.

Uluit, înnebunit de durere, hotărît să încerce orice ca să-şi revadă iubita şi să se asigure că nu i se întîmplase nenorocirea pe care o presimţea, oricare ar fi fost ea, Maximilien ajunse la marginea pîlcului de arbori şi se pregăti să străbată cît mai repede cu putinţă pajiştea, „complet descoperit, cînd îi ajunse la urechi zvonul unor voci, destul de depărtate, dar aduse de vînt pînă la el.

Auzindu-l, Maximilien se dădu înapoi. Şi pentru că aproape ieşise dintre arbori, se afundă din nou la adăpostul lor şi rămase nemişcat şi mut, învăluit de întuneric.

Luase o hotărîre : dacă venea Valentine singură, avea s-o vestească pîntr-un semn ; dacă Valentine era însoţită, avea cel puţin s-o vadă şi să se asigure că nu i s-a întîmplat nici o nenorocire ; dacă erau străini, avea să asculte cîteva cuvinte din convorbirea lor şi să pătrundă astfel taina de neînţeles pînă atunci.

Luna tocmai ieşea din nori ; Maximilien îl văzu ivindu-se la intrarea pîronului pe Villefort urmat de un bărbat, înveşmîntat în negru. Ei coborîră treptele şi înaintară spre pîlcul de arbori. Nu făcuseră decît vreo patru paşi cînd Morrel îl recunoscă pe omul înveşmîntat în negru. Era doctorul d'Avrigny.

Văzîndu-i că vin spre el, Maximilien se trase înapoi fără voie, pînă ce întîlni trunchiul unui sicomor care forma centrul pîlcului ; acolo fu nevoit să se oprească.

Peste puţin, nisipul nu mai scîrţîi sub paşii celor doi noi veniţi :

— Dragă doctore, spuse procurorul regal, iată că ce-rul se arată hotărît potrivnic familiei mele. Ce moarte îngrozitoare ! Ce lovitură de trăsnet ! Nu încerca să mă

consolezi. Vai ! Rana e prea vie și prea adîncă ! Moartă ! Moartă !

O sudoare de gheață acoperi fruntea lui Maximilien și făcu să-i clănțane dinții. Cine putea fi moartă în casa asta pe care Villefort însuși o numea blestemată ?

— Dragă domnule de Villefort, răspunse medicul cu un ton care spori și mai mult groaza tînarului, nu te-am adus aici ca să te consolez. Dimpotrivă.

— Ce vrei să spui ? întrebă procurorul regal, înfricoșat.

— Vreau să spun că înapoia nenorocirii care ți s-a întîmplat, poate că se află alta și mai mare încă.

— Doamne ! îngăină Villefort împreunîndu-și mîinile. Ce ai de gînd să mai îmi spui ?

— Sintem absolut singuri, prietene ?

— Da, cu desăvîrșire. Dar ce înseamnă toate măsurile astea de prevedere ?

— Înseamnă că am să-ți fac o destăinuire îngrozitoare, răspunse doctorul. Să ne așezăm.

Villefort mai mult căzu decît se așeză pe o bancă. Doctorul rămase în picioare, în fața lui, și îi puse o mîină pe umeri. Maximilien, înghețat de spaimă, își ținu fruntea într-o mîină, iar cu cealaltă mîină își apăsă inima, căci se temea să nu i se audă bătăile.

— Moartă, moartă ! repeta el în gînd, cu glasul inimii. Se simțea cum își dă el însuși sufletul.

— Vorbește, doctore, te ascult, spuse Villefort. Lovește ! Sint gata pentru orice.

— Doamna de Saint Méran era la o vîrstă înaintată, nici vorbă, dar se bucura de o sănătate cum nu se poate mai bună.

Maximilien respiră ușurat, pentru prima oară de zece minute încoace.

— Mîhnirea a ucis-o, spuse Villefort. Da, mîhnirea, doctore ! Obîșnuința de a trăi de patruzeci de ani lîngă marchiz !...

— Nu mîhnirea, dragul meu Villefort, răspunse doctorul. Mîhnirea poate uide, deşi numai rareori, dar nu uide într-o zi, nu uide într-un ceas, nu uide în zece minute.

Villefort nu răspunse. Ridică doar capul pe care îi ţinuse pînă atunci plecat şi se uită la doctor, cu privirea rătăcită.

— Ai fost acolo în timpul agoniei ? întrebă domnul d'Avrigny.

— Fără îndoială, răspunse procurorul regal. Mi-ai şoptit să nu plec...

— Ai observat simptomele bolii de care a murit doamna de Saint Méran ?

— Sigur că da : a avut trei atacuri în răstimp de cîteva minute unul după altul, atacuri din ce în ce mai dese şi mai grave. Cînd ai sosit dumneata, doamna de Saint Méran reşpira greu de cîteva minute. Ea a avut apoi o criză pe care am luat-o drept un simplu atac de nervi, dar n-am început să mă sperii cu adevărat decît atunci cînd am văzut-o ridicîndu-se în pat cu membrele şi cu gîtul întins. Atunci, privindu-te, am înţeles că starea ei era mai gravă decît îmi închipuiam. După ce a trecut criza, ţi-am căutat privirea, dar nu ţi-am întîlnit-o. Îi ţineai pulsul, îi numărai bătăile şi cea de a doua criză se ivi fără ca dumneata să te fi întors încă spre mine. A doua criză a fost şi mai crîncenă decît cea dintîi : aceleaşi mişcări nervoase o cuprinseră, iar gura î se încheştă şi i se învineţi. La cea de a treia criză, ea îşi dădu sufletul. Încă de la sfîrşitul primei crize îmi dădusem seama că are tetanos ; dumneata mi-ai confirmat presupunerea.

— Da, în faţa lumii, spuse doctorul. Dar acum sîntem singuri...

— Ce vrei să spui, pentru numele lui Dumnezeu ?

— Vreau să spun că simptomele tetanosului şi ale otrăvirii cu materii vegetale sînt absolut aceleaşi.

Domnul de Villefort sări în picioare. Apoi, după o clipă de nemișcare și de tăcere, se prăbuși din nou pe bancă.

— Dumnezeule ! Doctore, spuse el, îți dai seama ce mi-ai spus ?

Maximilen nu mai știa dacă visează sau e treaz.

— Ascultă, continuă doctorul, îmi dau seama de importanța declarației mele și de omul căruia i-o fac.

— Îi vorbești magistratului sau prietenului ? întrebă Villefort.

— Prietenului, numai prietenului acum. Asemănările dintre simptomele tetanosului și simptomele otrăvirii cu substanțe vegetale sînt atît de identice, încît dacă ar trebui să semnez ceea ce ți-am spus, îți declar că aş sta în cumpănă. De aceea, îți repet, nu-i vorbesc magistratului, ci prietenului, iar prietenului îi spun : timp de trei sferturi de ceas cît a durat agonia am studiat-o, i-am studiat convulsiile, am studiat moartea doamnei de Saint Méran. Și sînt convinși nu numai că doamna de Saint Méran a murit otrăvită, dar aş putea să spun, da, aş putea să spun și ce otravă a ucis-o.

— Domnule ! Domnule !

— Totul e limpede, vezi : somnolență intreruptă de crize nervoase, supraexcitarea creierului, toropeala centrilor. Doamna de Saint Méran a murit în urma unei doze puternice de brucină sau de stricnină, care i-a fost dată, fără îndoială, din întîmplare sau poate din greșeală.

Villefort prinse mîna doctorului.

— E imposibil ! spuse el. Visez, Dumnezeule ! Visez ! E îngrozitor să auzi un om ca dumneata spunînd asemenea lucruri ! În numele cerului, te rog, doctore, spune-mi că ai putea să te înșeli !

— Fără îndoială că aş putea, dar...

— Dar ?...

— Dar nu cred să mă înșel.

— Doctore, fie-ți milă de mine ! De cîteva zile mi se întîmplă atîtea lucruri uluitoare, încît cred că s-ar putea să înnebunesc.

— A mai văzut-o vreun alt doctor, în afară de mine, pe doamna de Saint Méran ?

— Nu.

— A fost trimisă la farmacie vreo rețetă fără să-mi fie arătată ?

— Nu.

— Doamna de Saint Méran avea dușmani ?

— Nu știu să fi avut vreunul.

— Îi folosește cuiva moartea ei ?

— Nu, nu. Fiica mea îi este singura moștenitoare, Valentine singură... Dar dacă mi-ar putea da prin minte un asemenea gînd, m-aș înjunghia ca să-mi pedepsesc inima că a putut, măcar o clipă, să-l adăpostească.

— Dragă prietene, spuse la rîndul său domnul D'Avrigny, Dumnezeu mi-e martor că nu învinovățesc pe nimeni, că nu vorbesc decît despre un accident, înțelege-mă, despre o greșeală. Dar fie accident, fie greșeală, fapt este că el îi șoptește conștiinței mele și că ea îți vorbește duminică cu glas tare. Informează-te.

— La cine ? Cum ? Despre ce ?

— Să vedem : Barrois, bătrînul servitor, nu s-o fi înșelat cumva și nu i-o fi dat doamnei de Saint Méran vreo doctorie pregătită pentru stăpînul său ?

— Pentru tata ?

— Da.

— Dar cum ar putea o doctorie pregătită pentru tata s-o otrăvească pe doamna de Saint Méran ?

— Nimic mai simplu : știi că în unele boli otrăvurile devin leacuri. Paralizia este una dintre bolile acestea. De aproape trei luni, după ce am folosit totul ca să-i redau domnului Noirtier mișcarea și graiul, m-am hotărît să încerc un ultim mijloc. De trei luni, după cum îți spun, îl tratez cu brucină. Astfel, în ultima doctorie pe care

i-am comandat-o, se aflau şase centigrame. Şase centigrame care n-au nici o urmărire asupra organelor paralizate ale domnului Noirtier, şi cu care el s-a obişnuit de altfel, prin doze succesive. Dar aceste şase centigrame sînt de ajuns să-l ucidă pe oricare altul.

— Dragă doctore, nu există nici o trecere din apartamentul domnului Noirtier în acela al doamnei de Saint Méran şi niciodată Barrois n-a intrat la soacra mea. În sfîrşit, trebuie să spun, deşi te ştiu omul cel mai priceput şi mai ales cel mai conştiincios din lume, deşi în toate împrejurările cuvîntul dumitale este pentru mine o făclie care mă conduce la fel ca lumina soarelui, trebuie să-ţi spun că sînt nevoit, în ciuda convingerii acesteia, să mă sprijin pe axiona *errare humanum est*¹.

— Ascultă, Villefort, spuse doctorul, există vreunul dintre confrăţii mei în care să ai tot atîta încredere cîtă ai în mine ?

— De ce mă întrebi ? La ce vrei să ajungi ?

— Cheamă-l. Am să-i spun ce am văzut şi ce-am observat şi vom face autopsia.

— Şi veţi găsi urmele otrăvii ?

— Nu, nu a otrăvii. Nu spun asta... Dar vom constata iritarea sistemului nervos, vom recunoaşte asfixia patentă, de necontestat, şi îţi vom spune : dragă Villefort, dacă lucrul s-a întîmplat dintr-o nebăgare de seamă, ia seama la servitorii dumitale. Iar dacă s-a întîmplat din ură, ia seama la duşmanii dumitale.

— Doamne ! Ce-mi propui, d'Avrigny ? răspunse Villefort zdrobit. Din clipa cînd va mai şti şi un altul secretul, în afară de dumneata, va fi neapărat nevoie de o anchetă, şi o anchetă la mine e cu neputinţă ! Totuşi, continuă procurorul regal stăpînindu-se şi privindu-l neliniştit pe doctor, totuşi, dacă vrei, dacă o ceri cu hotărîre, am s-o fac. Într-adevăr, poate că trebuie să dau urmărire

¹ A greşi este omenesc, adagiul latin, completat, de obicei, cu : *perseverare diabolicum* — a persevera (în greşeală) este diabolic.

afacerii. Caracterul meu mi-o poruncește. Dar vezi, de pe acum m-a pătruns mîhnirea : să-mi aduc în casă un asemenea scandal după atîta durere ! Nevasta și fiica mea ar muri din pricina asta. Iar eu, eu, doctore, știi foarte bine, un om n-ajunge niciodată în situația mea, nu poate fi niciodată procuror douăzeci și cinci de ani, fără să-și strîngă o sumedenie de dușmani. Dușmanii mei sînt numeroși. De cum se va împrăștiia zvonul, pentru ei va fi un triumf. Vor tresări de bucurie, iar eu mă voi acoperi de rușine. Doctore, iartă-mi ideile astea lumeste. Dacă ai fi preot, n-aș îndrăzni să ți le spun. Dar ești om, și-i cunoști pe ceilalți oameni. Doctore, doctore, nu mi-ai spus nimic, nu-i așa ?

— Dragul meu Villefort, răspunse doctorul zguduit, prima mea îndatorire este omenia. Aș fi salvat-o pe doamna de Saint Méran, dacă știința ar fi fost deajuns pentru asta. Dar ea a murit și eu trebuie să am grijă de cei vii. Să înmormîntăm cît mai adînc în inimile noastre taina înfricoșătoare. Iar dacă ochii cuiva vor încerca s-o deslușească, voi îngădui să fie pusă pe seama neștiinței tăcerea pe care am păstrat-o. Totuși, dragul meu, cercetează, cercetează activ, căci poate lucrurile nu se vor opri aici... Și cînd îl vei găsi pe vinovat, dacă-l vei găsi, atunci eu voi fi acela care-ți va spune : ești magistrat, fă cum vrei !

— Mulțumesc, mulțumesc, doctore, spuse Villefort cu o bucurie de nedescris. N-am avut niciodată un prieten mai bun decît dumneata.

Și, de teamă parcă să nu-și ia doctorul d'Avrigny cuvîntul înapoi, el se ridică și-l conduse spre casă.

În curînd, se depărtară amîndoi.

Morrel, ca și cum ar fi avut nevoie să respire, își scoase capul din desîș, iar luna îi lumină obrazul atît de palid, încît ar fi putut fi luat drept o fantomă.

— Dumnezeu mă ocrotește într-un fel vădit dar în-

fricoșător ; gîndi el. Dar Valentine, Valentine ! Sărmana de ea ! Va putea oare îndura atîtea suferințe ?

Și gîndind astfel, Maximilien privi pe rînd fereastra cu perdele roșii, apoi cele trei ferestre cu perdele albe.

Lumina dispăruse aproape cu totul de la fereastra cu perdele roșii. Fără îndoială că doamna de Villefort stinsese lampa și că numai candela își mai trimitea razele în geamuri.

La celălalt capăt al clădirii, dimpotrivă, el văzu deschizîndu-se una dintre cele trei ferestre cu perdele albe. O luminare pusă pe cămin aruncă în afară cîteva raze din lumina ei palidă și o umbră veni să se rezeme o clipă pe balcon.

Maximilien se înfioră ; i se păruse că aude un suspin.

Nu era de mirare că tînărul acesta, de obicei atît de curajos și de puternic, dar tulburat acum și scos din minți de două dintre cele mai puternice pasiuni omenești, iubirea și teama, slăbise într-atîta, încît putea avea năluciri.

Deși ar fi fost cu neputință — ascuns cîm era — să-l zărească Valentine, lui i se păru că umbra de la fereastră îl cheamă : mintea tulburată i-o spunea, iar inima înflăcărată i-o repeta. Și această dublă greșală deveni realitate de neîgăduit atunci cînd, împins de unul din imboldurile de neînțeles ale tinereții, el se năpusti afară din ascunzătoare, și din două salturi, cu riscul de a fi văzut, cu riscul de a o înspăimînta pe Valentine, cu riscul de a atrage atenția prin vreun strigăt scăpat fără voie de fată, el străbătu pajiștea pe care luna o făcea să pară albă și întinsă ca un lac. Ajungînd în dreptul vaselor uriașe cu portocali puse dinaintea casei, Maximilien nimeri treptele peronului, le urcă repede și împinse ușa care se deschise fără împotrivire în fața lui.

Valentine nu-l văzu. Ochii ei, înălțați spre cer, urmăreau plutirea unui nor de argint pe întinderea azurie. Forma norului îi părea forma unei umbre ce se înălța

spre cer. Firea ei poetică și exaltată îi șoptea că umbra aceea e sufletul bunicii moarte.

Între timp, Maximilien străbătuse anticamera și găsisse rampa scării; covoarele întinse pe scări îi înăbușeau zgomotul pașilor. De altfel, tânărul fusese cuprins de o asemenea stare de exaltare, încît nici chiar prezența domnului de Villefort nu l-ar mai fi speriat. Dacă domnul de Villefort i-ar fi ieșit în cale, el era hotărît să se apropie și să-i mărturisească totul, rugîndu-l să ierte și să aprobe dragostea care-l unea de fiica lui și pe fiica lui de el. Morrel își pierduse mințile.

Din fericire nu se întîlni cu nimeni.

Mai ales acum îi folosi ceea ce știa de la Valentine despre planul interior al casei. Ajunse fără nici o piedică la capătul de sus al scării și acolo, pe cînd se orienta, un suspin pe care-l recunoscuse îi arătă încotro să se îndrepte. Maximilien se întoarce; o ușă întredeschisă lăsa să ajungă pînă la el razele unei lumini și sunetul unui glas, gemînd. El împinse ușa și intră.

În fundul unui pat mare cu polog, sub pînza albă care-i acoperea capul și-i desena forma, zăcea moarta, și mai îngrozitoare în ochii lui Morrel de cînd știa taina pe care întîmplarea îl făcuse s-o afle.

Alături de pat, îngenunchiată, cu fruntea ascunsă în pernele unui fotoliu, Valentine, tremurînd și zguduită de suspine, își întindea pe deasupra capului, care nu i se vedea, mîinile unite și țepene.

Ea plecase de lingă fereastra rămasă deschisă și se ruga cu glas tare, cu accente care ar fi mișcat inima cea mai nepăsătoare. Cuvintele îi scăpau de pe buze, repezi, nedeslușite, de neînțeles, într-atîta durerea îi strîngea grumazul cu arzătoarele ei îmbrățișări.

Luna, strecurîndu-se prin crăpăturile storurilor, făcea să pălească lumina luminării și poleia în culorile ei mortuare tabloul acesta al deznădejdiei.

Priveliștea îl zgudui adînc pe Maximilien. El nu era prea credincios și nici prea impresionabil, dar Valentine, suferind, plîngînd, frîngîndu-și mîinile sub ochii lui, era mai mult decît putea să îndure tăcînd. Maximilien gemu, șoptind un nume, iar obrații înecați în plînsete și părăind de marmoră pe catifeaua fotoliului, obrații unei Magdalene de Corregio, se ridicară și rămaseră întorși spre el.

Valentine îl văzu și nu păru mirată. Într-o inimă plină de cea mai adîncă deznădejde nu mai încap alte emoții.

Maximilien îi întinse mîinile. Valentine, ca s-o ierte că nu venise la întîlnire, îi arătă cadavrul zăcînd sub pînza mortuară și începu din nou să suspine.

Nici unul nici celălalt nu, cutezau să vorbească în camera aceasta. Fiecare pregeta să rupă tăcerea pe care părea că o poruncește Moartea, stînd în picioare în vreun ungher și ținîndu-și degetul pe buze.

În sfîrșit, Valentine îndrăzni să spună cea dintîi :

— Dragul meu, cum de ești aici ? Vai ! Ți-ai zice : fii bine venit, dacă nu ți-ar fi deschis Moartea ușa casei acesteia.

— Valentine, răspunse Maximilien cu glasul tremurător și împreunîndu-și mîinile, eram acolo, de la opt și jumătate. Nu te-am văzut venind și m-a cuprins neliniștea. Am sărit zidul și am pătruns în grădină. Atunci, niște voci care vorbeau despre jalnica întîmplare...

— Vocile cui ? întrebă Valentine.

Morrel se cutremură, căci îi reveni în minte întreaga convorbire dintre doctor și domnul de Villefort. Prin pînza mortuară, i se păru că vede brațele răsucite, gîtul întepenit și buzele vinete.

— Vocile servitorilor, răspunse el.

— Dar venirea ta aici, înseamnă pieirea noastră, dragul meu, spuse Valentine, fără teamă și fără minie.

— Iartă-mă, răspunse Morrel cu același ton. Am să plec.

— Nu, nu... S-ar putea să te întâlnească în drum.
Rămii...

— Dar dacă vor veni aici ?

Valentine clătină din cap.

— N-o să vină nimeni, fii liniștit, răspunse ea. Iată salvatoarea noastră.

Și arată forma cadavrului înfășurat în pînă.

— Ce s-a întîmplat cu domnul d'Épinay ? Spune-mi, te rog ! întrebă Morrel.

— Franz a venit să semneze contractul în clipa cînd draga mea bunică scotea ultimul suspin.

— Vai ! făcu Morrel cu un simțămînt de bucurie egoistă, spunîndu-și în gînd că moartea amînase la nesfîrșit căsătoria Valentinei.

— Ce-mi sporește și mai mult durerea, continuă Valentine, ca și cum simțămîntul lui ar fi trebuit să-și primească de îndată pedeapsa, este faptul că biata bunică, murînd, a poruncit să fie dusă la capăt, cît mai repede cu putință, căsătoria. Crezînd că mă ocrotește, mi se punea și ea împotriva...

— Ascultă ! șopti Morrel.

Cei doi tineri tăcură.

Se auzi o ușă deschizîndu-se. Apoi niște pași făcură să scîrîle parchetul coridorului și treptele scării.

— E tata. A ieșit din cabinet...

— Ca să-l conducă pe doctor.

— De unde știi că e cu doctorul ? întrebă Valentine mirată.

— Îmi închipui, răspunse Morrel.

Valentine îl privi cu luare-aminte.

Între timp, se auzi închizîndu-se poarta dinspre stradă. Domnul de Villefort se duse să mai încuie poarta grădinii, apoi urcă din nou scara.

Ajuns în anticameră, el se opri o clipă, ca și cum ar fi stat în cumpănă dacă să intre sau nu în camera doamnei de Saint Méran. Maximilien se ascunse repede dinapoia

unei draperii. Valentine nu făcu nici o mișcare ; s-ar fi spus că o durere de neînchipuit o înălța deasupra temerilor obișnuite.

Domnul de Villefort reîntră în apartamentul său.

— Acum, spuse Valentine, nu mai poți ieși nici prin poarta din grădină, nici prin poarta dinspre stradă.

Maximilien o privi mirat.

— Nu mai există decît o ieșireă permisă și sigură : prin ușa de la apartamentul bunicului.

Valentine se ridică.

— Vino.

— Unde ? întrebă Maximilien.

— La bunicul.

— La domnul Noirtier ?

— Da.

— Te gîndești la ce faci, Valentine ?

— Mă gîndesc, și încă de multă vreme. Numai el îmi e prieten pe lume și avem amîndoi nevoie de el... Vino !

— Ia seama, Valentine, spuse Morrel șovăind să facă ce îi porunca ea. Acum văd limpede : am săvîrșit o nebunie venind aici. Dar tu, draga mea, mai ai mintea întregă ?

— Dă, răspunse Valentine și mă muștră cugetul doar pentru un lucru : că o las singură pe biata bunica ; îi făgăduisem s-o veghez...

— Valentine, spuse Morrel, moartea e sfințită prin ea însăși.

— Da ! De altfel n-am să lipsesc mult. Vino !

Valentine străbătu coridorul și coborî o scăriță care ducea la Noirtier. Morrel o urmă în vîrfurile picioarelor. Ajunși în fața apartamentului, se întîlniră cu bătrînul servitor.

— Barrois, spuse Valentine, închide ușa și nu lăsa pe nimeni să intre.

Ea păși înainte.

Din fotoliul său, Noirtier, atent la cel mai mic zgomot și înștiințat de către bătrînul său servitor asupra tuturor celor pîtrecute, își aținea privirile nesățioase spre ușă. Văzînd-o pe Valentine, ochii îi luciră.

În mersul și în ținuta fetei era ceva grav și solemn, care-l izbi pe bătrîn. De aceea, din strălucitoare cum era, privirea îi deveni întrebătoare.

— Dragă bunicule, spuse repede Valentine, ascultă-mă cu luare-aminte : tu știi că bunica Saint Méran a murit acum un ceas și că în clipa de față în afară de tine, nu mă mai iubește nimeni pe lume ?

O expresie de duioșie nemărginită trecu prin privirea bătrînului.

— Deci numai ție singur trebuie să-ți destăinuiesc mîhnirile sau nădejțile mele, nu-i așa ?

Paraliticul făcu semn că da.

Valentine îl luă pe Maximilien de mîină.

— Atunci, spuse ea, uită-te bine la el.

Bătrînul își aținti ochii cercetători și oarecum mirați asupra lui Morrel.

— E Maximilien Morrel, spuse ea, fiul neguțătorului aceluia cîstit, din Marsilia, despre care fără îndoială că ai auzit.

— Da, făcu bătrînul.

— E un nume fără pată, și Maximilien e pe cale de a-l face glorios, căci la treizeci de ani, el e căpitan de spahii și ofițer al Legiunii de Onoare.

Bătrînul făcu semn că își amintește.

— Ei bine, bunicule, continuă Valentine, îngenunchind dinaintea bătrînului și arătîndu-i-l cu mîna pe Maximilien, îl iubesc și nu voi fi decît a lui ! Dacă mă vor sili să mă mărit cu un altul, mă voi lăsa să mor sau mă voi uide.

Ochii paraliticului vădeau o sumedenie de gînduri furtunoase.

— Și tu-l iubești pe Maximilien Morrel, nu-i așa, bunicule ? întrebă fata.

— Da, făcu bătrînul nemișcat.

— Și ai putea să ne ocrotești, pe noi, care sîntem de asemenea copiii tăi, împotriva voinței tatii ?

Noirtier își aținti privirea inteligentă asupra lui Morrel, ca și cum i-ar fi spus :

— Chiar așa.

Maximilien înțelese.

— Draga mea, spuse el, ai o îndatorire sfîntă de îndeplinit în camera bunicii tale. Vrei să-mi îngădui cîntecul de a discuta o clipă cu domnul Noirtier ?

— Da, da, așa e ! părură că spun ochii bătrînului.

Apoi se îndreptară, neliniștiți, spre Valentine.

— Te întrebi cum va putea să te înțeleagă, nu-i așa bunicule ?

— Da.

— Fii liniștit. Am vorbit de atîtea ori despre tine, încît știe cum să-ți vorbească.

Apoi, întorcîndu-se spre Maximilien cu un zîmbet încîntător, deși umbrît de o adîncă tristețe, ea îi spuse :

— El știe tot ce știu și eu.

Valentine se ridică, apropie un scaun pentru Morrel, îi spuse din nou lui Barrois să nu lase pe nimeni să intre ; și după ce își îmbrățișă drăgăstoasă bunicul și-și luă cu tristețe rămas bun de la Maximilien, ea plecă.

Atunci Maximilien, ca să-i dovedească lui Noirtier că Valentine avea încredere în el, și că le cunoștea toate tainele, luă dicționarul, pana și hîrtia, și puse totul pe o masă, unde se afla o lampă.

— Mai întîi, îngăduiți-mi, domnule, să vă spun cine sînt, cît o iubesc pe domnișoara Valentine și care-mi sînt intențiile în privința ei, începîu Maximilien.

— Ascult, făcu Noirtier.

Bătrînul acesta, care în aparență, era o povară neferositoare, dar care devenise singurul ocrotitor, singurul

sprijin, singurul judecător al celor doi tineri amanți frumoși, puternici, și abia pătrunzînd în viață, forma o priveliște destul de impunătoare.

Figura lui, purtînd pecetea unei noblețe și a unei simplități deosebite, îi impunea lui Morrel, care își începuse tremurînd povestirea.

El arată cum o cunoscuse și cum o iubise pe Valentine ; și cum Valentine, în singurătatea și nenorocirea ei, îi primise dăruirea devotamentului. Spuse din ce familie se trăgea, ce situație și ce avere avea. Și de cîte ori privirea lui întreba privirea paralizicului, acesta îi răspundea :

— E bine, continuă.

Acum, spuse Morrel, după ce-și termină prima parte a povestirii, acum, domnule, după ce v-am vorbit despre dragoste și nădejdiile mele, vreți să vă spun și planurile noastre ?

— Da, făcu bătrînul.

— Ei bine, iată ce-am hotărît.

Și îi povesti totul lui Noirtier : cum îi așteaptă o trăsurică în îngrăditura cu lucernă, cum avea de gînd s-o răpească pe Valentine, să o ducă la sora lui, să se însoare cu ea, și cum nădăjduia, printr-o respectuoasă așteptare, să obțină iertarea domnului de Villefort.

— Nu ! păru că spune Noirtier.

— Nu ? întreabă Morrel. Nu asta trebuie să facem ?

— Nu.

— Atunci nu ne aprobați planul ?

— Nu.

— Ar mai fi un mijloc, continuă Maximilien.

Privirea întrebătoare a bătrînului îl aținti : care ?

— Mă voi duce să-l întilnesc pe domnul Franz d'Épinay. Sînt fericit că vă pot spune asta în lipsa domnișoarei de Villefort, și mă voi purta față de el în așa fel încît să-l silesc să fie om de onoare.

Privirea lui Noirtier rămînea mereu întrebătoare.

— Ce am să fac ?

— Da.

— Iată : mă voi duce să-l întâlnesc, cum vă spuneam, și-i voi povesti legăturile ce mă unesc de Valentine. Dacă e un om delicat, își va dovedi delicatețea renunțînd singur la mîna logodnicei sale, iar prietenia și devotamentul meu îi vor fi dăruite pînă la moarte. Dacă refuză, fie pentru că îl va împinge interesul, fie pentru că un orgoliu ridicol îl va face să stăruie, după ce îi voi dovedi că o constrînge pe soția mea, că Valentine mă iubește și nu poate iubi pe altcineva în afară de mine, mă voi bate cu el în duel, dîndu-i toate avantajele, și-l voi uide sau mă va uide. Dacă îl ucid, nu se va căsători cu Valentine, dacă mă uide, voi fi sigur că Valentine nu se va mărita cu el.

Noirtier privea cu o plăcere de nespus nobila și sincera față a tînărului pe care se zugrăveau toate simțămintele exprimate prin cuvinte, adăugînd prin expresia frumuseții chipului, tot ce culoarea adaugă unui desen bine făcut și adevărat.

Totuși, cînd Maximilien sfîrși de vorbit, Noirtier închise ochii de mai multe ori, ceea ce după cum știm, însemna că spune : nu.

— Nu ? întrebă Morrel. Așadar dezaprobați și al doilea plan, așa cum l-ați dezaprobat și pe cel dintîi ?

— Da, îl dezaproab, făcu bătrînul.

— Ce-i de făcut, atunci, domnule ? întrebă Morrel. Ultimele cuvinte ale doamnei de Saint Méran au fost pentru căsătoria cît mai grabnică a nepoatei sale : să las lucrurile să se îndeplinească ?

Noirtier rămase neclintit.

— Înțeleg, spuse Morrel. Trebuie să aștept.

— Da.

— Dar orice răgaz ne va pierde, urmă tînărul. Valentine singură e fără putere, și o vor sili, ca pe un copil. Intrat aici ca prin minune, să aflu ce se petrece, primit ca prin minune de dumneavoastră, n-aș mai putea nădăjdui cu mintea întreagă că un asemenea noroc s-ar mai

putea repeta. Iertați-mi trufia aceasta a tinereții, dar credeți-mă, numai unul din cele două planuri pe care vi le-am arătat poate fi bun. Spuneți-mi pe care din două îl preferați : îi dați voie domnișoarei Valentine să se încreadă în cinstea mea ?

— Nu.

— Vreți mai bine să mă duc să-l întâlnesc pe domnul d'Épinay ?

— Nu !

— Doamne ! De la cine o să ne vină atunci ajutorul pe care îl așteptăm din cer ?

Bătrînul zîmbi cu ochii, așa cum obișnuia să zîmbească de cîte ori i se vorbea despre cer. În ideile bătrînului jacobin, tot mai rămăsese puțin ateism.

— De la întîmplare ?

— Nu.

— De la dumneavoastră ?

— Da.

— De la dumneavoastră ?

— Da, repetă bătrînul.

— Înțelegeți pe deplin ce vă cer, domnule ? Scuzați-mi stăruința, fiindcă toată viața mea e legată de răspunsul pe care mi-l veți da : salvarea noastră va veni de la dumneavoastră ?

— Da.

— Sînteți sigur ?

— Da.

— Ne garantați ?

— Da.

Și în privirea care făcea această afirmație era atîta hotărîre, încît nimeni nu s-ar fi putut îndoi de voința, dacă nu chiar de puterea ei.

— Mulțumesc, mulțumesc de o sută de ori ! Dar cum, dacă nu cumva o minune dumnezeiască vă va reda graiul, gestul, mișcarea, cum veți putea, dumneavoastră, ținut în fotoliu, dumneavoastră mut și nemișcat, cum veți

putea să vă împotriviți căsătoriei Valentinei cu domnul d'Épinay ?

Un zîmbet luminează chipul bătrînului, zîmbet straniu, al unor ochi pe un chip împietrit.

— Atunci trebuie să aștept ? întrebă tînărul.

— Da.

— Și contractul ?

Din nou se ivi același zîmbet.

— Vreți să-mi spuneți că nu va fi semnat ?

— Da, răspunse Noirtier.

— Așadar contractul nici nu va fi semnat măcar ! se miră Maximilien. Iertați-mă, domnule, dar se poate să nu-ți vină să crezi cînd ți se vestește o fericire atît de mare... Contractul nu va fi semnat ?

— Nu, repetă paralticul.

Cu toată asigurarea primită, Maximilien pregeta totuși să creadă. Făgăduiala unui bătrîn neputincios părea atît de ciudată, încît, în loc să vină de la o putere a voinței, ea putea izvorî dintr-o slăbiciune a organelor. Nu era firesc oare ca nesăbuitul, care nu-și dă seama de nebunia lui, să susțină că poate îndeplini lucruri ce-i depășeau puterile ? Cel slab vorbește despre greutățile pe care le ridică, cel sfios despre uriașii pe care îi înfruntă, cel sărac despre comorile pe care le mînuiește, iar țăranul cel mai umil, îmboldit de trufie, se crede Jupiter.

Fie din pricină că Noirtier pricepu nehotărîrea tînărului, fie pentru că n-avea deplină încredere în supunerea arătată, el îl privi țintă.

— Ce doriți, domnule ? întrebă Morrel. Să vă reînnoiesc făgăduiala de a nu face nimic ?

Privirea lui Noirtier rămase fixă și hotărîtă, ca și cum ar fi vrut să spună că o singură făgăduială nu-i era de ajuns. Apoi trecu de la față, la mînă.

— Vreți să vă jur, domnule ? întrebă Maximilien.

— Da, făcu paralticul cu aceeași solemnitățe. Vreau să jur.

Maximilien înțelese că bătrînul dădea o mare importanță jurămîntului său.

El întinse mîna.

— Pe onoarea mea, spuse el, jur să aștept ce veți hotărî să fac împotriva domnului d'Épinay.

— Bine, părădă că spun ochii bătrînului.

— Acum, domnule, îmi porunciți să plec ? întrebă Maximilien.

— Da.

— Fără s-o revăd pe domnișoara Valentine ?

— Da.

Maximilien făcu semn că e gata să se supună.

— Și acum, continuă el, îngăduiți-i fiului dumneavoastră să vă sărute, așa cum v-a sărutat mai adineauri fiica dumneavoastră.

Ochii lui Noirtier lăsau să se întrevadă limpede ce se petrecea în sufletul lui.

Tînărul își fîpi buzele de fruntea bătrînului, în același loc unde Valentine le pusese pe ale ei.

Apoi salută pentru a doua oară și plecă.

În gang îl găsi pe Barrois, anunțat de Valentine : bătrînul servitor îl aștepta și îl călăuzi prin întortochieturile unui coridor întunecos, spre o portiță răspunzînd în grădină.

De acolo, Maximilien ajunse la poartă.

Cu ajutorul crengilor de carpen se cățără într-o clipă sus, pe zid. Apoi, cu ajutorul scării sale, coborî cît ai clipi în îngrăditura de lucernă unde îl aștepta trăsura.

Tînărul se urcă în trăsura și, frînt de atîtea emoții, dar cu inima ușurată, se refîtoarse pe la miezul nopții în strada Meslay, se aruncă în pat și dormi ca și cum s-ar fi cufundat într-o beție adîncă.

CAPITOLUL XXI

CAVOUL FAMILIEI VILLEFORT

Peste două zile, pe la orele zece dimineața, o mulțime uriașă se adunase la poarta domnului de Villefort, și un lung șir de trăsurile de doliu și de trăsurile particulare fusese văzut trecînd de-a lungul întregului foburg Saint Honoré și a străzii Pépinière.

Printre aceste trăsurile se găsea una de formă ciudată și care părea că făcuse o îndelungată călătorie. Era un fel de furgon vopsit în negru, și sosit printre cei dinții la întîlnirea funebră.

Cei ce se interesaseră aflaseră că, printr-o ciudată coincidență, trăsura aceasta cuprindea rămășițele marchizului de Saint Méran și că lumea venită pentru un singur convoi ducea la groapă două cadavre.

Venise o mulțime de lume; marchizul de Saint Méran, unul dintre cei mai zeloși și mai credincioși demnitari ai lui Ludovic al XVIII-lea și ai lui Carol al X-lea, își păstrase încă un mare număr de prieteni care, adăugîndu-se acelor pe care obligațiile sociale îi legau de Villefort, formau un alai uriaș.

Autoritățile fuseseră anunțate și se obținuse învoirea ca amîndouă înmormîntările să se facă în același timp.

O a doua trăsura împodobită cu aceleași găte funebre fu trasă dinaintea porții domnului de Villefort, iar sicriul adus fu mutat și el în dric.

Cele două trupuri trebuiau să fie îngropate în cimitirul Père-Lachaise, unde domnul de Villefort clădise, încă de multă vreme, cavoul hărăzit rămășițelor pămîntești ale întregii sale familii.

În cavoul acesta fusese depus mai de mult corpul sărmanei Renée, pe care fatăl și mama veneau s-o reîntîlnească după zece ani de despărțire.

Locuitorii Parisului, veșnic curioși, veșnic mișcați la vederea înmormîntărilor, priveau într-o tăcere religioasă alaiul măreț care trecea întovărășind spre ultimul lăcaș două nume din vechea aristocrație, cele mai faimoase pentru spiritul lor tradițional, pentru siguranța legăturilor și devotamentul încăpățînat față de principii.

Strînși în aceeași trăsură de doliu, Beauchamp, Albert și Château-Renaud, discutau despre moartea venită aproape pe neașteptate.

— Am văzut-o pe doamna de Saint Méran chiar anul trecut la Marsilia, spunea Château-Renaud, cînd mă reîntorceam din Algeria. Era o femeie care ar fi putut trăi o sută de ani, datorită sănătății desăvîrșite, a minții mereu vii și a activității ei uimitoare. Cîți ani să fi avut ?

— Șaizeci și șase, răspunse Albert. Cel puțin așa mi-a spus Franz. Dar nu vîrsta a ucis-o, ci mîhnirea pricinuită de moartea marchizului. Se pare că moartea lui a zguduit-o puternic și nu și-a mai revenit complet în fire.

— Dar, la urma urmei, de ce a murit ? întrebă Beauchamp.

— De congestie cerebrală, după cîte se pare, sau de o apoplexie fulgerătoare. Nu-i tot una ?

— Aproape.

— De apoplexie ? făcu Beauchamp. E greu de crezut. Doamna de Saint Méran, pe care am văzut-o și eu o dată sau de două ori în viața mea, era micuță, uscățivă, și avea o constituție mai mult nervoasă decît sanguină. Sînt rare apoplexiile produse de mîhnire asupra corpurilor cu o constituție asemănătoare celei a doamnei de Saint Méran.

— În orice caz, spuse Albert, oricare ar fi boala sau doctorul care a ucis-o, iată-l pe domnul de Villefort, sau mai curînd pe domnișoara Valentine sau, și mai curînd încă, pe amicul nostru Franz, punînd mîna pe o moștenire serioasă de tot : optzeci de mii de livre venit, așa cred.

— Și moștenirea va spori la încă atîta cînd va muri bătrînul jacobin Noirîer.

— Iată un bunic tenace, spuse Beauchamp: *Tenacem propositi virum*¹. Mi se pare că a pus rămășag cu moartea că își va îngropa toți moștenitorii. Și, pe cinstea mea, va reuși. Seamănă grozav de bine cu vechiul partizan al Convenției din 93 care, în 1814, îi spunea lui Napoleon : „Tu cobori, fiindcă imperiul tău e o tulpină tinăra obosită de creștere ; ia Republica drept tutore, să ne reîntoarcem cu o constituție ca lumea pe cîmpurile de bătaie, și eu îți făgăduiesc cinci sute de mii de soldați, încă un Maregno și un al doilea Austerlitz. Ideile nu mor, sire, ele ațipesc uneori, dar se trezesc și mai puternic decît înainte de a adormi.“

— Se pare că pentru el oamenii sînt ca ideile, spuse Albert. Numai că un lucru mă neliniștește : aș vrea să știu cum o să se obișnuiască Franz d'Épinay cu un bunic care nu va putea să se lipsească nici o clipă de soția lui. Dar unde o fi Franz ?

— E în prima trăsură, cu domnul de Villefort, care-l consideră de pe acum ca făcînd parte din familie.

În toate trăsurile care urmau dricul, se discuta cam același lucru. Oamenii se mirau de cele două morți atît de apropiate și de repezi, dar nimeni nu bănuia groaznicul secret pe care, în plimbarea sa nocturnă, doctorul d'Avrigny îl destăinuise lui Villefort.

După aproape o oră de mers, convoiul ajunsese la poarta cimitirului : era o vreme liniștită, dar întunecoasă și, deci, destul de potrivită pentru ceremonia funebră care se îndeplinea. Printre grupurile ce se îndreptau spre cavoul familiei, Château-Renaud îl recunoscuse pe Morrel,

¹ Bărbat tenace în intențiile sale (lat.).

venit singur în trăsura lui : tânărul mergea foarte palid și tăcut, pe poteca mărginită cu tisă.

— Dumneata aici ? spuse Chateau-Renaud trecîndu-și brațul pe sub brațul căpitanului. Îl cunoști deci pe domnul de Villefort ? Atunci cum se face că nu te-am întîlnit niciodată la el ?

— Nu pe domnul de Villefort îl cunosc, răspunse Morrel. O cunoșteam pe doamna de Saint Méran.

În același timp Albert îl întîlni pe Franz.

— Locul nu e nimerit pentru o prezentare, spuse Albert : dar n-are a face, doar nu sîntem superstițioși. Domnule Morrel, îngăduiți-mi să vi-l prezint pe domnul Franz d'Épinay, un tovarăș de călătorie excelent. Am făcut împreună cu el ocolul Italiei. Dragă Franz, domnul Maximilien Morrel e un prieten desăvîrșit pe care mi l-am făcut în lipsa ta și al cărui nume îl vei auzi mereu în discuțiile noastre, de cîte ori va veni vorba despre curaj, inteligență și bunăvoință.

Morrel rămase nehotărît o clipă. Se întreba dacă nu era o fățarnicie demnă de osîndit salutul acesta aproape amical adresat omului împotriva căruia lupta pe ascuns. Dar jurămîntul făcut și gravitatea împrejurărilor îi revinîră în minte ; el se forță să nu dea nimic de bănuit și îl salută pe Franz, stăpînindu-se.

— Domnișoara de Villefort e tare întristată, nu-i așa ? îl întrebă Debray pe Franz.

— Da, domnule, răspunse Franz. E de o tristețe inexplicabilă. Azi dimineață era atît de doborîtă de durere încît abia dacă am recunoscut-o.

Cuvintele acestea, simple în aparență, îi strînseră inima lui Morrel. Așadar Franz o văzuse pe Valentine și-i vorbise!

Și atunci tânărul și înflăcăratul ofițer avu nevoie de toată puterea de stăpînire pentru a nu-și călca jurămîntul.

El îl apucă de braț pe Chateau-Renaud și îl duse repede spre cavoul dinaintea căruia dricarii depuseseră cele două sicrie.

— Măreț lăcaș, spuse Beauchamp, privind mausoleul. Palat de vară, palat de iarnă... Aici o să locuiești și tu, la rîndul tău, dragul meu d'Épinay, căci în curînd vei face parte din familie. Eu, în calitate mea de filozof, îmi doresc o căsuță la țară, o vilioasă sub arbori, și nu atîtea lespezi peste bietul meu trup. Murind, voi spune celor din preajmă ceea ce Voltaire îi scria lui Piron : *eo rus*¹, și totul se va sfîrși... Haide, fii curajos, ce naiba ! Soția ta moștenește.

— Zău că ești resuferit, Beauchamp, răspunse Franz. Afacerile politice te-au obișnuit să rîzi de toate, iar oamenii care mînuiesc afacerile au obiceiul să nu creadă în nimic. În sfîrșit, Beauchamp, cum ai cîntea să te gîsești laolaltă cu niște oameni obișnuiți și fericirea de a părăsi o clipă politica, încearcă să-ți recapeți inima pe care ai lăsat-o la garderoba Camerei deputaților sau a Camerei păirilor.

— Ei, Doamne ! făcu Beauchamp, ce-i viața ? Un popas în anticamera morții.

— Beauchamp începe să-mi fie nesuferit, spuse Albert.

Și se trase vreo patru pași mai înapoi, împreună cu Franz, lăsîndu-l pe Beauchamp să-și continue dizertațiile filozofice față de Debray.

Cavoul familiei de Villefort avea forma unui pătrat de pietre albe, înalt de vreo șapte metri. O despărțitură interioară împărțea în două încăperi familia de Saint Méran și familia de Villefort, și fiecare încăpere își avea ușa ei.

Aici nu existau, ca în atîtea alte morminte, neplăcutele sertare suprapuse în care o împărțire economă închide morții cu o inscripție ce seamănă unei etichete ; din ușa de bronz se zărea mai întîi o anticameră severă și sumbră, despărțită printr-un zid de mormîntul propriu-zis.

În mijlocul acestui zid se deschideau cele două uși despre care am vorbit mai adineauri și care răspundeau în mormintele Villefort și Saint Méran.

¹ Plec la țară (lat.).

Acolo se putea da frîu liber durerilor fără ca trecătorii zvăpăiați, care fac dintr-o vizită la Père-Lachaise o ieșire la iarbă verde sau o întîlnire de dragoste, să tulbure prin cîntecele, prin strigătele sau prin veșnicul lor du-te vino, contemplarea mută sau rugăciunea scăldată în lacrimi a celui aflat în cavou.

Sicriele fură duse în cavoul din dreapta, al familiei de Saint Méran și așezate pe catafalcuri pregătite, care își așteptau mai dinainte povara mortuară. Numai Villefort, Franz și cîteva rude apropiate pătrunseră în sanctuar.

Pentru că slujba religioasă fusese săvîrșită în ușa, și pentru că n-avea să se mai rostească nici un discurs, cei de față se împrăștiară de îndată. Château-Renaud, Albert și Morrel plecară într-o parte, iar Debray și Beauchamp în altă parte.

Franz rămase cu domnul de Villefort la poarta cimitirului. Morrel se opri mai încolo, sub un motiv oarecare. Îi văzu pe Franz și pe domnul de Villefort ieșind într-o trăsură de doliu și din strînsa lor apropiere își dădu seama că se pregătește ceva neplăcut. El se reîntoarse deci la Paris și, deși merse în aceeași trăsură cu Château-Rénaud și cu Albert, nu auzi nici un cuvînt din cele rostite de cei doi tineri.

Într-adevăr, în clipa cînd Franz voise să-l părăsească pe domnul de Villefort, acesta îi spuse :

— Domnule baron, cînd am să te mai întîlnesc ?

— Cînd doriți, domnule, îi răspunse Franz.

— Cît mai curînd posibil.

— Sînt la ordinele dumneavoastră. Doriți să ne reîntoarcem împreună ?

— Dacă nu te deranjează...

— De loc.

Și astfel, viitorul socru și viitorul ginere se urcară în aceeași trăsură, iar Morrel, văzîndu-i cum trec, se simțea pe bună dreptate neliniștit.

Villefort și Franz se reîntoarseră în foburgul Saint Honoré.

Procurorul regal, fără să intre la nimeni, fără să-i vorbească nici soției și nici fiicei sale, îl introduse pe tânăr în cabinetul său și îi arătă un scaun.

— Domnule d'Épinay, spuse el, trebuie să-ți reamintesc, și poate că momentul nu e chiar atât de rău ales cum s-ar putea crede la prima privire, căci supunerea față de morți este primul prinos ce trebuie adus pe sicriul lor ; trebuie să-ți reamintesc, așadar, dorința arătată alaltăieri de doamna de Saint Méran, pe patul de moarte : căsătoria Valentinei trebuie făcută neîntârziat. Știi că afacerile răposatei sînt în cea mai bună rînduială : că testamentul ei îi asigură Valentinei întreaga avere a Saint Méranilor : notarul mi-a arătat ieri actele care îngăduie să redactăm într-o formă definitivă contractul de căsătorie. Poți merge la notar și îi poți cere din partea mea să-ți arate actele. Notarul se numește Deschamps și locuiește în piața Beauvau, foburgul Saint Honoré.

— Domnule, răspunse d'Épinay, poate că pentru domnișoara Valentine, cufundată cum este în durerea ei, nu e momentul să se gîndească la un soț. Într-adevăr, mă temeam...

— Valentine nu poate avea o dorință mai arzătoare decît aceea de a îndeplini ultimele gînduri ale bunicei, îl întrerupse domnul de Villefort. Așa că piedicile, îți garantez eu, nu vor veni din partea ei.

— În cazul acesta, domnule, răspunse Franz, fiindcă nici din partea mea nu vor veni, puteți face cum veți crede de cuviință. Mi-am dat cuvîntul și mi-l voi ține, nu numai cu plăcere, ci chiar din toată inima.

— Atunci, spuse Villefort, nu ne mai oprește nimic. Contractul trebuia semnat încă de acum trei zile. Îl vom găsi gata făcut : îl putem semna chiar astăzi.

— Dar doliul ? sovăi Franz.

— N-avea grijă, domnule, răspunse Villefort. În casa mea se ține seama de toate aceste obligații. Domnișoara de Villefort va putea să se retragă cele trei luni cuvenite, la moșia ei din Saint Méran. Spun moșia ei, fiindcă proprietatea e a ei. Acolo, peste opt zile, dacă n-ai nimic împotriva, fără zgomot, fără zarvă, fără fast, va fi încheiată căsătoria civilă. A fost dorința doamnei de Saint Méran ca nepoata ei să se mărite la moșie. Odată căsătoria făcută, dumneata te poți reîntoarce la Paris, în timp ce soția dumitale își va petrece doliul alături de mama ei vitregă.

— Cum doriți, domnule, încuviință Franz.

— Atunci, urmă domnul de Villefort, ai bunătatea și mai rămii o jumătate de oră. Valentine va cobori în salon. Voi trimite după domnul Deschamps, vom citi și vom semna contractul pe loc, și chiar în seara asta doamna de Villefort o va conduce pe Valentine la moșie, unde, peste opt zile, pe vom duce și noi să le întâlnim.

— Domnule, spuse Franz, am să vă cer un singur lucru.

— Care ?

— Vreau ca Albert de Morcerf și Raoul de Château-Renard să fie de față când voi semna. Știți că ei sînt martorii mei.

— O jumătate de oră e deajuns ca să-i anunțăm. Vrei să te duci să-i cauți chiar dumneata sau să trimit să-i cheme ?

— Mi-ar plăcea mai mult să mă duc chiar eu, domnule.

— Atunci te voi aștepta peste o jumătate de oră, ba-roane, și tot într-o jumătate de oră Valentine va fi gata.

Franz îl salută pe domnul de Villefort și ieși.

Deabia se închisese în urma lui ușa dinspre stradă, cînd Villefort trimise să o anunțe pe Valentine că va trebui să coboare în salon peste o jumătate de oră, fiindcă erau așteptați notarul și martorii domnului d'Épinay.

Vestea aceasta neașteptată produse multă zarvă în casă. Doamnei de Villefort nu-i venea să creadă, iar Valentine se simți doborîită ca de un trăsnet.

Ea se uită în jur, ca și cum ar fi căutat pe cineva, să ceară ajutor.

Valentine voi să coboare la Noirtier, dar se întâlnește pe scară cu domnul de Villefort, care o prinse de braț și o duse în salon.

În anticameră, Valentine îl întâlnește pe Barrois și îi aruncă bătrînului servitor o privire deznădăjduită.

Peste o clipă după intrarea Valentinei, intră în salon și doamna de Villefort împreună cu micul Edouard. Era vădit că tînăra femeie luase parte la necazurile familiei, căci era palidă și părea grozav de ostenită.

Ea se așează, cu Edouard pe genunchi, strîngînd din cînd în cînd la piept, cu mișcări aproape convulsive, copilul la care părea că se restrînge întreaga ei viață.

Curînd se auziră zgomotele a două trăsuri care intrau în curte.

Una dintre ele era a notarului, iar cealaltă a lui Franz și a prietenilor săi.

Peste o clipă toată lumea se adunase în salon.

Valentine era atît de palidă încît i se vedeau vinele albastre de pe tîmple, cernindu-i ochii și pornind de-a lungul obrazilor.

Franz nu-și putut stăpîni nici el o emoție destul de puternică.

Château-Renaud și Albert se priveau uimiți. Cere-monie care abia se terminase nu li se părea mai tristă decît aceea care avea să înceapă.

Doamna de Villefort se așează în umbră, dinapoia unei draperii de catifea și, cum stătea mereu aplecată asupra fiului ei, ar fi fost greu să i se poată citi pe față ce i se petrecea în inimă.

Domnul de Villefort, ca întotdeauna, era nepăsător.

Notarul, după ce aranjă actele pe masă, cu rînduiala obișnuită a oamenilor legii, se așează într-un fotoliu, își ridică ochelarii și se întoarse spre Franz.

— Dumneavoastră sînteți domnul Franz de Quesnel baron d'Épinay ? îl întrebă el, deși îl cunoștea foarte bine.

— Da, domnule, răspunse Franz.

Notarul se înclină.

— Trebuie să vă previn, domnule, continuă el, și aceasta din partea domnului de Villefort, că din cauza căsătoriei dumneavoastră proiectată cu domnișoara de Villefort, domnul Noirtier și-a schimbat hotărârile în ceea ce privește pe nepoata sa și a înstrăinat în întregime averea pe care trebuia să i-o lase moștenire. Mă grăbesc să adaug, vorbi mai departe notarul, că testatorul, neavînd dreptul să înstrăineze decît o parte din avere și înstrăinînd-o în întregime, testamentul va putea fi atacat cu succes și declarat nul și neavenit.

— Așa este, întări Villefort ; numai că îl previn dinainte pe domnul d'Épinay, că atîta timp cît voi trăi, testamentul tatălui meu nu va fi atacat, situația mea neîngăduindu-mi nici cea mai mică urmă de scandal.

— Domnule, spuse Franz, îmi pare rău că s-a ridicat dinaintea domnișoarei de Villefort o asemenea problemă. Eu nu m-am interesat niciodată cîtă avere are, căci, oricît de mică i-ar fi averea, tot e cu mult mai mare decît a mea. Ceea ce a căutat familia mea în alianța cu domnul de Villefort este considerația ; ceea ce caut eu este fericirea.

Valentine făcu un semn abia zărit, de mulțumire, pe cînd două lacrimi tăcute i se rostogoleau de-a lungul obrazilor.

— De altfel, domnule, spuse Villefort adresîndu-se viitorului său ginere, în afară de pierderea unei părți din zestrea nădăjduită, testamentul neașteptat nu cuprinde nici un cuvînt care v-ar putea jigni personal. El se explică prin slăbirea minții domnului Noirtier. Tatălui meu îi este neplăcut nu faptul că domnișoara de Villefort se mărită cu dumneata, ci numai că Valentine se mărită : o căsătorie cu oricare altul l-ar fi mîhnit la fel. Bătrînețea

este egoistă, domnule, și domnișoara de Villefort îi ținea tatii o tovarăsie devotată, pe care nu i-o va mai putea ține doamna baroană d'Épinay. Starea nefericită a tatălui meu ne face să-i vorbim rareori despre afaceri serioase, pe care slăbiciunea minții lui nu-i mai îngăduie să le urmărească. Eu sint pe deplin convins că la ora aceasta, ținînd minte că nepoata i se mărită, tata a uitat pînă și numele aceluia care-i va deveni nepot.

De-abia rostise domnul de Villefort cuvintele acestea, cărera Franz le răspunsese printr-o plecăciune, cînd ușa salonului se deschise și apărură Barrois.

— Domnilor, spuse el cu o voce ciudat de hotărîtă pentru un servitor care le vorbește stăpînilor într-o împrejurare atît de solemnă, domnilor, domnul Noirtier de Villefort dorește să-i vorbească chiar acum domnului Franz Quesnel, baron d'Épinay.

Și el, ca și notarul, ca să nu poată exista vreo greșală asupra persoanei, înșirase toate titlurile logodnicului.

Villefort tresări, doamna de Villefort lăsă să-i alunece fiul de pe genunchi, Valentine se ridică, palidă și mută, ca o statuie.

Albert și Château-Renaud schimbă încă o privire și mai uimită decît cea dintîi.

Notarul îl privi pe Villefort.

— E cu neputință, spuse procurorul regal. De altfel, domnul d'Épinay nu poate părăsi salonul acum.

— Tocmai acum, spuse Barrois, cu aceeași hotărîre, tocmai acum domnul Noirtier, stăpînul meu dorește să vorbească despre lucruri deosebit de importante cu domnul Franz d'Épinay.

— A început să și vorbească tăicuțul Noirtier? întrebă Edouard cu neobrăzarea lui obișnuită.

Dar ieșirea copilului n-o făcu nici măcar să zîmbească pe doamna de Villefort, într-atîta erau de preocupați cu toții și într-atîta de solemnă li se părea situația.

— Spune-i domnului Noirtier că nu e cu putință ceea ce dorește, glăsui Villefort.

— Atunci domnul de Noirtier vă previne că va porunci să fie adus el însuși în salon, adăugă Barrois.

Uimirea ajunsese la culme.

Un fel de zîmbet se ivi pe chipul doamnei de Villefort. Valentine, fără să vrea, ridică ochii spre tavan, ca să mulțumească cerului.

— Valentine, spuse domnul de Villefort, du-te puțin, te rog, și vezi ce înseamnă toana asta nouă a bunicului tău.

Valentine se grăbi să se îndrepte spre ușă, dar domnul de Villefort se răzgîndi :

— Stai că vin și eu cu tine.

— Iertați-mă, domnule, spuse la rîndul său Franz, dar cred că, deoarece domnul Noirtier mă cheamă pe mine, se cuvine mai ales ca eu să răspund dorinței domnie sale. De altfel, voi fi fericit să-i prezint respectele mele, neavînd încă prilejul pînă acum să-i cer cinstea aceasta.

— Nu, nu ! se împotrivi Villefort, cu o nelinște vădită. Nu te osteni...

— Iertați-mă, domnule, stăruie Franz cu tonul unui om hotărît ; nu vreau să scap prilejul de a-i dovedi domnului Noirtier că s-a înșelat nutrînd împotriva mea simțiminte pe care sînt hotărît să le înving, oricare ar fi ele, prin adîncul meu devotament.

Și fără să se mai lase mult timp oprit de domnul de Villefort, Franz se ridică și porni după Valentine care cobora scara cu bucuria unui naufragiat ce dă cu mîna peste o stîncă.

Domnul de Villefort îi urmă.

Château-Renaud și Morcerf schimbară o a treia privire, și mai uimită decît cele dintîi.

CUPRINS

Cap. I	Jocuri de bursă	5
Cap. II	Maiorul-Cavalcanti	19
Cap. III	Andrea Cavalcanti	32
Cap. IV	Petecul de lucernă	47
Cap. V	Domnul Noirtier de Villefort	61
Cap. VI	Testamentul	72
Cap. VII	Telegraful	83
Cap. VIII	Cum poate fi scăpat un grădinar de hirciogii care îi mănincă piersicile	95
Cap. IX	Fantomele	108
Cap. X	Ospățul	119
Cap. XI	Cerșetorul	132
Cap. XII	Scenă conjugală	144
Cap. XIII	Planuri de căsătorie	157
Cap. XIV	Cabinetul procurorului regal	170
Cap. XV	Un bal de vară	185
Cap. XVI	Informațiile	195
Cap. XVII	Balul	208
Cap. XVIII	Piinea și sarea	220
Cap. XIX	Doamna de Saint Méran	226
Cap. XX	Făgăduiala	241
Cap. XXI	Cavoul familiei Villefort	276

Lector : NICOLAE TEICA
Tehnoredactor : VASILE CIUCA

Bun de tipar : 17.VII.1985.
Coli ed. 14,11. Coli tipar 9.

Comanda nr. 50 113
Combinatul Poligrafic „Casa Scintei”,
București — Piața Scintei nr. 1
Republica Socialistă România

•

/

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025

